

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**BİRİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE YAYIMLANAN
KEVKEBÜ'L-İLM, BERK, SEBAT VE SİRAC MECMUALARI
ÜZERİNE BİR İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER**

Yüksek Lisans Tezi

Canan KAYA

Sivas
Kasım 2018

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**BİRİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE YAYIMLANAN
KEVKEBÜ'L-İLM, BERK, SEBAT VE SİRAC MECMUALARI
ÜZERİNE BİR İNCELEME VE SEÇİLMİŞ METİNLER**

Yüksek Lisans Tezi

Canan KAYA

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Süheyla YÜKSEL

Sivas
Kasım 2018

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı
Tezin Başlığı : Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde Yayımlanan *Kevkebü'l-ilm, Berk, Sirac* ve *Sebat* Mecmuaları Üzerine Bir İnceleme ve Seçilmiş Metinler
Savunma Tarihi : 23.10.2018
Danışmanı : Doç. Dr. Süheyla YÜKSEL

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN

Üye : Doç. Dr. Süheyla YÜKSEL

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Neşe OKTAY

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Canan KAYA tarafından hazırlanan Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde Yayımlanan *Kevkebü'l-ilm, Berk, Sirac* ve *Sebat* Mecmuaları Üzerine Bir İnceleme ve Seçilmiş Metinler başlıklı tez, kabul edilmiştir. ..../..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam hâlinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

15/11/2018

Canan KAYA

ÖN SÖZ

Yayımlandıkları dönemin siyasi, sosyal, kültürel ve edebî hayatları hakkında bilgi veren süreli yayınların Tanzimat Dönemi'nden günümüze kadar edebiyata büyük katkıları olmuştur. Bunun için bu kaynaklar Yeni Türk Edebiyatı'nın da fazlaca üstünde durulup araştırma yapılan konularından biridir.

Türk edebiyatında Birinci Meşrutiyet Dönemi olarak kabul edilen 1876-1908 arası siyasi hayatın olumsuz etkilerinden dolayı gazete ve dergiler bazı kısıtlamalarla çıkarılmıştır. Bu durum edebiyat hayatını da şekillendirmiştir. Bu sebeple dönemin edebî ortamını daha iyi anlayabilmek için zaman zaman yayını kesintiye uğrayan, yazıları sansürlenmiş bu süreli yayınları incelemek gerekir. Bu süreli yayınları imzaları tanımak biyografik bilgiler açısından anlamlıdır. Bu gazete ve dergilerde yer alan türleri ve konuları tespit etmek edebiyatımızı yenileşme sürecini takip etmek bakımından anlamlıdır.

Bu çalışmada Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde Servet-i Fünun öncesi edebî hayatta yer edinmiş *Berk*, *Kevkebü'l-ilm*, *Sebat* ve *Sirac* süreli yayınları ele alınmıştır. Bu süreli yayınlara elektronik ortamda “İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Sayısal Arşiv ve e-Kaynaklar” bölümünden ulaşılmıştır. Ancak *Kevkebü'l-ilm* dergisi Milli Kütüphane Başkanlığı tarafından yayımlanan *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu Birinci Cilt*'3 derginin adı *Kevkebü'l-ulum* olarak verilmiştir. Ama derginin adı şüphesiz ki *Kevkebü'l-ilm*'dir.

İncelenen dergilerden *Berk*'in sayfalarında yayımlanış tarihine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Derginin çıkarılış tarihine Milli Kütüphane Başkanlığı tarafından yayımlanan *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu Birinci Cilt*'ten ulaşılmıştır. *Kevkebü'l-ilm* dergisinin ve *Sirac* gazetesinin çıkarılış yılı hicri takvime göre verilmiş, *Sebat* dergisinin ise Rumi takvime göre düzenlenmiştir. Bu çalışmada üzerinde çalışılan süreli yayınların tarihleri miladi takvime çevrilmiştir. Bu tarihler çevrilirken de Türk Tarih Kurumu'nun internet sitesindeki “Tarih Çevirme Kılavuzu” kullanılmıştır.

Çalışma; “Giriş”, “İnceleme” ve “Seçilmiş Metinler” olmak üzere üç ana bölüme ayrılmıştır.

“Giriş” bölümünde Birinci Meşrutiyet yıllarında özellikle Servet-i Fünun öncesinin basın hayatı ve edebî ortamı hakkında genel hatlarıyla bilgiler verilmiştir. Bu

bölüm; Birinci Meşrutiyet Dönemi Edebî Ortamı (Servet-i Fünun'a Kadar) ve Birinci Meşrutiyet Dönemi Basın Hayatı (Servet-i Fünun'a Kadar) olmak üzere iki alt başlık altında ele alınmıştır.

“İnceleme” bölümünde “*Berk, Kevkebü'l-ilm, Sebat, Sirac* Süreli Yayınlarının Kültür Hayatımızdaki Yeri” başlığı altında her bir süreli yayın için ayrı başlıklar açılarak söz konusu yayınların yayın cetveli, şekil ve muhteva özellikleri verilmiştir. Bu bölümde ayrıca yazarların birçoğunun birden fazla dergide yazısı veya şiiri bulunduğu için bu isimler, “Yazar Kadrosu” başlığı altında birleştirilerek verilmiştir.

Şekil özellikleri başlığı altında adı geçen süreli yayının tarihi, matbaası, imtiyaz sahibi, kaç sayfa ve kaç sayı olarak çıkarıldığı gibi bilgiler verilmiştir.

Muhteva özellikleri başlığı altında ise dergideki yazılarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

“Yazar Kadrosu” bölümünde bu çalışmadaki tüm süreli yayınlardaki yazarlar, yukarıda belirtildiği gibi tek başlık altında ele alınmıştır. Edebiyat tarihine mal olmuş yazarlar hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Süreli yayınlardaki yazarlar tanıtılırken önce hayatı hakkında sonra edebî hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin alındığı kaynaklar, yazarlar tanıtıldıktan sonra metin içi kaynak gösterme yönetimiyle yazının yanında gösterilmiştir. Daha sonra yazarın bu çalışmada incelenen hangi süreli yayında yazısı olduğu, hangi konu ve türde yazılar kaleme aldığına dair bilgiler yer almıştır.

“İnceleme” bölümünün ikinci kısmını oluşturan “Tahlili Fihristte iki alt başlık halinde “Yazar Adına Göre “ ve “ Konu ve Türlerine Göre” tasnif yapılmıştır.

“Yazar Adına Göre” bölümünde yazarların asıl isimlerinin bulunması hedeflenmiştir. Çalışmada konu edilen süreli yayınlarda bazı yazarlar takma isim kullanmıştır. Takma isim kullanan yazarların asıl isminin yanına parantez açılarak takma ismi yazılmıştır. Örneğin; “Sürüş” takma isminin Ahmet Fevzi'ye ait olduğu tespit edilmiş, “Sürüş” imzalı yazılar Ahmet Fevzi'ye gönderilmiştir ve Ahmet Fevzi (Sürüş) şeklinde yazar kadrosuna alfabetik olarak yazılmıştır. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi yazarların tam isimlerinin bulunması hedeflenmiş ve eğer soyadı yoksa tam ismine gönderme yapılmıştır. Şeyh, hoca, hacı gibi unvanlar parantez içinde gösterilmiştir. Örneğin; *Berkî* takma ismiyle yazıları yayımlanan Şeyh Vasfi Efendi için

Berkî'den asıl ve tam ismine gönderme yapılarak Ali Vasfi Efendi (Şeyh) (*Berkî*) olarak verilmiştir.

Diğer taraftan süreli yayınlarda imzası bulunan yazarların tam ismine ulaşılmışsa dergideki isimden tam ismine gönderme yapılmış ve imzada yer almayan isim parantez içinde belirtilmiştir. Örneğin Ali Ulvi'nin tam ismi Mehmet Ali Ulvi'dir. Bu nedenle Ali Ulvi'den (Mehmet) Ali Ulvi'ye gönderme yapılarak Mehmet ismi parantez içinde verilmiştir.

Yazarların ismi eğer memleketlerinin adıyla anılıyorsa yazarın süreli yayındaki adından gönderme yapılarak önce yazar adı sonra parantez içinde memleketinin ismi verilmiştir. Örneğin; Midillili Mehmet Necip olarak verilen sanatçının adı bu çalışmada Mehmet Necip (Midillili) olarak verilmiştir.

Ayrıca yazarların bazılarının ismi ailesiyle veya mesleğiyle anıldığı için tam ismine gönderme yapılmış ve isimden sonra parantez açılarak ailesi ve mesleği parantez içinde verilmiştir. Örneğin; Tepedelenizade Hüseyin Kamil: bk. Hüseyin Kamil (Tepedelenizade) veya Trabzon Rüsumat Başkâtibi Besim: bk. Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi).

Süreli yayınlardaki bazı yazarların isimleri ilk harfi ile kısaltılarak verilmiştir. Bu durumda eğer karışıklık yaratmıyorsa bu harf Latin alfabesindeki karşılığı ile verilmiştir. Eğer karışıklığa sebep oluyorsa o harfin önce Latin alfabesindeki karşılığı verilmiş, ardından parantez içinde Osmanlı alfabesindeki harf yazılmıştır. Örneğin; S(ص) Ş.

Üzerinde çalışılan süreli yayınlarda “Teracim-i Ahval”, “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun” gibi konu başlıkları mevcuttur. Bu konu başlıkları altındaki yazılar Tahlili Fihristin Yazar Adına Göre bölümünde söz konusu yazı ile ilgili açıklamalar yapılırken parantez içinde ilk önce yazının konu başlığı belirtilmiş, ardından açıklama yapılmıştır.

Tahlili Fihrist ana konu başlığının altında “Konu ve Türlerine Göre” bölümünde süreli yayınlardaki yazılar belli konu ve türlere göre tasnif edilmiş, bu konu ve türler altına da alfabetik olarak yerleştirilmiştir.

Çalışmanın İkinci Bölümü ise “Seçilmiş Metinler” ana başlığı altında Latin harflerine aktarılan yazılara ayrılmıştır. Bu yazılarda konularına göre yerleştirilmiştir. Ayrıca bu yazıların hemen sol alt köşelerinde künyeleri; sağ alt köşede ise yazı

sahibinin adı verilmiştir. Metinler aktarılırken sayfa sayısı değiştiğinde yeni sayfa // (sayfa numarası) // şeklinde gösterilmiştir.

Seçilen metinlerde orijinal metne bağlı kalınmıştır. Diğer bölümlerde ise TDK'nin elektronik ortamdaki Yazım Kılavuzu esas alınmış, burada karşılığı bulunmayan kelimeler içinde Ferit Develioğlu'nun "*Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*"i kullanılmıştır.

Çalışmanın sonuna şahıs, mekân, kitap, dergi, dönem isimlerinin yer aldığı bir dizin eklenmiştir. Bu dizine şahıs isimleri eklenirken, özel isimlerin bu çalışmada farklı şekilde yer almasından kaynaklanan bazı problemlerle karşılaşmıştır. Özel isimler bazen alıntı içerisinde geçmektedir. Bu durumda çoğunlukla kişinin varsa soyadı yer almamıştır. (Örneğin; Halit Ziya, Halide Edip, Ahmet İhsan isimleri geçmiştir. Bu durumda dizin programı söz konusu isimleri ismin baş harfini esas alarak alfabetik sıraya göre yerleştirmiştir.) Özel isimler "Tahlili Fihrist"te soyadına göre yerleştirilmiştir. Bu derginin çıkarıldığı yıllarda soyadı kanunu olmadığı için söz konusu soyadları isimden gönderme yapılarak parantez içinde verilmiştir. (Örneğin; Halit Ziya: bk. (UŞAKLIGİL), Halit Ziya.) Dizin programı bu ismi parantezi esas alarak ilk sıraya yerleştirmiştir. Bu durumda mesela Halit Ziya ismi iki farklı madde de görülmektedir. Bunlardan başka dergideki bazı imzaların tam adına tarafımızdan ulaşılmıştır. Bu durumda tespit ettiğimiz tam isme gönderme yapılmış ve bu isim parantez içerisinde verilmiştir. (Örneğin; Ali Ulvi (Mehmet) Ali Ulvi olarak Tahlili Fihristte yer almıştır.) Dizin programı bu ismi de parantezi esas alarak sıralamanın başına yerleştirmiştir. Çalışmanın prensibine ters düşeceği için bu isimlerin yazımında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Tez çalışmam sırasında görüş, öneri ve çok değerli katkılarından dolayı danışman hocam Doç. Dr. Süheyla Yüksel'e, çalışmam sırasında bana destek olan aileme ve her fırsatta yanımda olmaya çalışan canım arkadaşlarım Gökhan Doğan, Hatice Tüfekçi ve Mesut Öztürkçü'ye çok teşekkür ederim.

Canan KAYA

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLO LİSTESİ	xi
ÖZET.....	xiii
ABSTRACT.....	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	15
BERK, KEVKEBÜ'L-İLM, SEBAT, SİRAC SÜRELİ YAYINLARININ KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ	15
1.1. <i>Berk</i> 'in Kültür Hayatımızdaki Yeri.....	15
1.1.1. <i>Berk</i> 'in Yayın Cetveli.....	15
1.1.2. <i>Berk</i> 'in Şekil Özellikleri.....	15
1.1.3. <i>Berk</i> 'in Muhteva Özellikleri.....	17
1.2. <i>Kevkebü'l-ilm</i> 'in Kültür Hayatımızdaki Yeri.....	19
1.2.1. <i>Kevkebü'l-ilm</i> 'in Yayın Cetveli.....	19
1.2.2. <i>Kevkebü'l-ilm</i> 'in Şekil Özellikleri.....	20
1.2.3. <i>Kevkebü'l-ilm</i> 'in Muhteva Özellikleri.....	22
1.2.3.1. Dergide Yer Alan Sütunlar	23
1.2.3.1.1. Edebiyat.....	23
1.2.3.1.2. Fünun.....	24
1.2.3.1.3. Felsefe	24
1.2.3.1.4. Teracim-i Ahval	24
1.2.3.1.5. Tefrika	25
1.3. <i>Sebat</i> 'ın Kültür Hayatımızdaki Yeri.....	25

1.3.1. <i>Sebat</i> 'ın Yayın Cetveli.....	25
1.3.2. <i>Sebat</i> 'ın Şekil Özellikleri.....	26
1.3.3. <i>Sebat</i> 'ın Muhteva Özellikleri.....	27
1.3.3.1. Dergide Yer Alan Konu Başlıkları.....	28
1.3.3.1.1. Edebiyat.....	28
1.3.3.1.2. Mütenevvi.....	28
1.3.3.1.3. Fünun.....	29
1.4. <i>Sirac</i> 'ın Kültür Hayatımızdaki Yeri	29
1.4.1. <i>Sirac</i> 'ın Yayın Cetveli	29
1.4.2. <i>Sirac</i> 'ın Şekil Özellikleri	30
1.4.3. <i>Sirac</i> 'ın Muhteva Özellikleri	31
1.5. <i>Berk, Kevkebü'l-ilm, Sebat</i> ve <i>Sirac</i> Süreli Yayınlarının Yazar Kadrosu	32
2. TAHLİLİ FİHRİST	57
2.1 Yazar Adına Göre.....	57
2.1.1. <i>Berk, Kevkebü'l-ilm, Sebat</i> ve <i>Sirac</i> Süreli Yayınları Yazar Adına Göre.....	57
2.2. Konu ve Türlerine Göre.....	112
2.2.1. <i>Berk</i> Konu ve Türlerine Göre	112
2.2.1.1. Aile-Kadın-Çocuk.....	112
2.2.1.2. Aile: bk. Aile-Kadın-Çocuk.....	113
2.2.1.3. Aşk-Özlem	113
2.2.1.4. Aşk: bk. Aşk-Özlem.....	115
2.2.1.5. Basın.....	115
2.2.1.6. Bilim.....	116
2.2.1.7. Biyografi	116
2.2.1.8. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk	116

2.2.1.9. Değerlendirme.....	116
2.2.1.10. Derginin Yayın Politikası	117
2.2.1.11. Deneme	117
2.2.1.12. Din-Felsefe.....	117
2.2.1.13. Edebiyat	118
2.2.1.14. Hatıra.....	119
2.2.1.15. Hikâye	119
2.2.1.16. Kadın: bk. Aile-Kadın-Çocuk.....	120
2.2.1.17. Kıssa.....	120
2.2.1.18. Makale.....	120
2.2.1.19. Mektup	120
2.2.1.20. Mensur Şiir.....	121
2.2.1.21. Nasihat	121
2.2.1.22. Nutuk.....	122
2.2.1.23. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Tahmis.....	122
2.2.1.24. Ölüm	122
2.2.1.25. Özlem: bk. Aşk-Özlem	122
2.2.1.26. Sosyal Hayat	122
2.2.1.27. Şiir: bk. Şiir-Nazire-Tahmis.....	122
2.2.1.28. Şiir-Nazire-Tahmis	122
2.2.1.29. Tahmis: bk. Şiir-Nazire-Tahmis	128
2.2.1.30. Tabiat	128
2.2.1.31. Tasavvuf: bk. Din.....	128
2.2.1.32. Tebrik Yazıları	128
2.2.1.33. Teşekkür Yazıları.....	128
2.2.1.34. Teorik Tenkit	128

2.2.2. <i>Kevkebü'l-ilm</i> Konu ve Türlerine Göre	129
2.2.2.1. Anı.....	129
2.2.2.2. Aile-Kadın-Çocuk.....	129
2.2.2.3. Aşk- Özlem	129
2.2.2.4. Atasözü.....	131
2.2.2.5. Bilim.....	132
2.2.2.6. Biyografi	132
2.2.2.7. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk	132
2.2.2.8. Değerlendirme.....	132
2.2.2.9. Deneme	133
2.2.2.10. Derginin Yayın Politikası.....	133
2.2.2.11. Din.....	133
2.2.2.12. Edebiyat	134
2.2.2.13. Eleştiri	140
2.2.2.14. Felsefe	141
2.2.2.15. Fünun	141
2.2.2.16. Haber Yazısı.....	145
2.2.2.17. Hikâye	148
2.2.2.18. Kadın: bk. Aile- Kadın-Çocuk	149
2.2.2.19. Makale.....	149
2.2.2.20. Mektup	149
2.2.2.21. Mensur Şiir.....	149
2.2.2.22. Muhammes: bk. Şiir-Nazire-Muhammes.....	149
2.2.2.23. Nasihat	149
2.2.2.24. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Muhammes	150
2.2.2.25. Ninni.....	150

2.2.2.26. Ölüm	150
2.2.2.27. Özlem: bk. Aşk-Özlem	150
2.2.2.28. Sosyal Hayat	150
2.2.2.29. Şiir-Nazire-Muhammes.....	150
2.2.2.30. Tabiat	154
2.2.2.31. Tebrik.....	154
2.2.2.32. Teşekkür.....	154
2.2.2.33. Vatan	154
2.2.3. <i>Sebat</i> Konu ve Türlerine Göre.....	155
2.2.3.1. Aile-Kadın-Çocuk.....	155
2.2.3.2. Anı.....	155
2.2.3.3. Antropoloji.....	155
2.2.3.4. Askerlik.....	155
2.2.3.5. Atasözü	155
2.2.3.6. Basın Hayatına Dair.....	155
2.2.3.7. Biyografi	155
2.2.3.8. Coğrafya.....	156
2.2.3.9. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk	156
2.2.3.10. Deneme	156
2.2.3.11. Derginin Yayın Politikası	156
2.2.3.12. Dil: bk. Edebiyat-Dil.....	156
2.2.3.13. Din.....	156
2.2.3.14. Edebiyat-Dil.....	156
2.2.3.15. Felsefe	159
2.2.3.16. Fıkra	159
2.2.3.17. Fünun	159

2.2.3.18. Haber Yazısı.....	160
2.2.3.19. Hikâye	162
2.2.3.20. Kadın: bk. Aile-Kadın-Çocuk	162
2.2.3.21. Makale.....	162
2.2.3.22. Mektup	162
2.2.3.23. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Tahmis	163
2.2.3.24. Ölüm.....	163
2.2.3.25. Şiir-Nazire-Tahmis.....	163
2.2.3.26. Tabiat	165
2.2.3.27. Tahmis: bk. Şiir-Nazire-Tahmis	165
2.2.3.28. Tarih	165
2.2.3.29. Teşekkür.....	165
2.2.3.30. Vatan	165
2.2.4. <i>Sirac</i> Konu ve Türlerine Göre	165
2.2.4.1. Asker	165
2.2.4.2. Basın.....	165
2.2.4.3. Gazeteye Dair.....	166
2.2.4.4. Din.....	166
2.2.4.5. Eğitim.....	167
2.2.4.6. Eleştiri	167
2.2.4.7. Haber Yazısı.....	167
2.2.4.8. Hatıra.....	170
2.2.4.9. Makale.....	170
2.2.4.10. Mektup	170
2.2.4.11. Mülakat	171
2.2.4.12. Politika	171

2.2.4.13. Reklamlar-İlanlar	171
2.2.4.14. Tebrik	173
2.2.4.15. Telgraf	173
İKİNCİ BÖLÜM	175
SEÇİLMİŞ METİNLER	175
1.Aile-Kadın-Çocuk	175
2.Basın	177
3.Biyografi	177
4.Değerlendirme	188
5. Derginin Yayın Politikasına Dair	199
6. Edebiyat	206
7. Eleştiri	219
8. Fünun	220
9. Haber Yazısı	222
10. Makale	227
11. Mektup	229
12. Reklamlar-İlanlar	245
13. Şiir	247
14. Tebrik Yazıları	247
15. Teşekkür Yazıları	249
SONUÇ	253
KAYNAKÇA	257
DİZİN	261
EKLER	269
Ek 1. <i>Berk</i> Mecmuası	269
Ek 2. <i>Kevkebü'l-ilm</i> Mecmuası	270

Ek 3. <i>Sebat</i> Mecmuası	271
Ek 4. <i>Sirac</i> Gazetesi.....	272
ÖZ GEÇMİŞ.....	273

KISALTMALAR DİZİNİ

bk. : Bakınız

C. : Cilt

H. : Hicri

N. : Numara

S. : Sayı

s. : Sayfa

vb. : Ve benzeri

Yay. : Yayınevi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. <i>Berk</i> Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)	15
Tablo 2. <i>Kevkebü'l-ilm</i> Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)	19
Tablo 3. <i>Sebat</i> Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)	25
Tablo 4. <i>Sirac</i> Gazetesinin Kimlik Bilgileri (1-16. Sayılar)	29

ÖZET

Bu çalışmada 1873-1886 yıllarında yayımlanan *Kevkebü'l-ilm*, *Berk*, *Sirac*, *Sebat* isimli süreli yayınlar incelenmiştir.

Söz konusu dergilere; elektronik ortamdan ulaşılmış, dergilerdeki yazılar önce yazar adına göre sonra konu ve türlerine göre tasnif edilerek değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Üç bölümden oluşan çalışmanın “Giriş” bölümünde dönemin edebî ve basın hayatı değerlendirilmiştir. “İnceleme” bölümünde süreli yayınların hangi aralıklarla kaç sayı çıktığını gösteren yayın cetveli verilmiş, ardından süreli yayınların şekil ve muhteva özellikleri değerlendirilmiş, yazar kadroları tanıtılmıştır. Daha sonra süreli yayınlardaki yazılar önce yazar adına göre ardından konu ve türlerine göre tasnif edilmiştir. Çalışmanın son bölümü olan “Seçilmiş Metinler” ise tezin ağırlıklı kısmını oluşturmaktadır. Sözü edilen süreli yayınlardan seçilen yazılar bu bölümde Latin alfabesine aktarılmıştır. Bu metinler seçilirken dönemin edebî anlayışını yansıtmalarına özen gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kevkebü'l-ilm*, *Berk*, *Sirac*, *Sebat*, Birinci Meşrutiyet, Basın, Edebiyat, Dergi, Gazete, Süreli yayın

ABSTRACT

In this research, the journals named *Kevkebü'l-ilm*, *Berk*, *Sirac*, *Sebat* which were published between 1873 and 1886, were studied.

The journals which were studied were gained through the Internet, and the articles on the journals were classified according to the names of the writers first, and then according to their subject and type and then they were valued.

The situation of the press and the milieu of literature of the period were appraised in the "Introduction" part of the study which consists of four parts. In the "Study" part, publication chart which shows at which intervals journals were published, and their numbers of issue were given, then the form and the content of the journals were appraised, and the writer staff were introduced. Then, the articles in the periodicals were classified according to the names of the writers first, and then according to their subject and types. "Selected Texts" which are the last part of the research form the main body of the thesis. The articles which were chosen among the journals mentioned were transferred to the Latin alphabet in this part. While the articles were chosen, it was paid attention to the fact that they reflect the literary understanding of the period.

Keywords: *Kevkebü'l-ilm*, *Berk*, *Sirac*, *Sebat*, Constitutional Monarchy I, Press, Literature, Periodical, Newspaper, Journal

GİRİŞ

“Giriş” bölümünde Birinci Meşrutiyet yıllarında özellikle Servet-i Fünun öncesi döneminin basın hayatı ve edebî ortamı hakkında genel hatlarıyla bilgiler verilmiştir. Bu bölüm; Birinci Meşrutiyet Dönemi Edebi Ortam (Servet-i Fünun’a Kadar) ve Birinci Meşrutiyet Dönemi Basın Hayatı (Servet-i Fünun’a Kadar) olmak üzere iki alt başlık altında ele alınmıştır.

Birinci Meşrutiyet yıllarında Sultan II. Abdülhamit’in meclisi süresiz kapatmasıyla baskıcı bir dönem kendini göstermiştir. Bu dönemde basın hayatı oldukça sıkıntılı bir süreç yaşamıştır. *Sabah*, *Tercüman-ı Hakikat*, *İkdam* gibi uzun soluklu gazeteler yayın hayatına başlamış ve dönemin şartlarından dolayı sıkıntılı süreçler atlatmışlardır. Her ne kadar baskıcı bir dönem olsa da hem yurt içinde hem de yurt dışında süreli yayınların nicelik itibariyle fazla olması dikkat çekmektedir.

Bu dönemde edebî ortamına damga vuran Servet-i Fünun topluluğudur. 1896-1901 tarihleri arasını kapsayan Servet-i Fünun öncesi dönem bu çalışmada ağırlık verilen kısımdır. Servet-i Fünun edebiyatını hazırlayan Rezaizade Ekrem, Abdülhak Hamit, Samipaşazade Sezai gibi edebiyat tarihine mal olmuş kişiler, bu dönem edebiyatı içinde değerlendirilmiştir. Bu kişilerin yanında bazı kaynaklarda Ara Nesil diye adlandırılan yazarları da Servet-i Fünun öncesinde Servet-i Fünun’u hazırlayanlar olarak değerlendirilmiştir. Yazarlar ve şairler eserlerinde dönemin şartlarından dolayı sosyal ve siyasi konular dışında kalmayı tercih eden yazarlar bireysel konulara eğilmişlerdir.

1. Birinci Meşrutiyet Dönemi Edebî Ortamı (Servet-i Fünun’a Kadar)

Birinci Meşrutiyet Dönemi edebiyatında Edebiyat-ı Cedide daha bilindik ifadeyle Servet-i Fünun edebiyatı (1896-1901) kısa fakat önemli bir yer tutar. Fakat bu çalışmaya konu olan süreli yayınlar 1873-1886 yılları arasında yayımlandığı için “Birinci Meşrutiyet Dönemi Edebi Ortamı” başlığı altında Servet-i Fünun yıllarını dair bilgi verilmemiştir.

Osmanlı Devleti’nin 18.yüzyılda yönünü Batı’ya çevirmesiyle birlikte hemen hemen her alanda olduğu gibi edebiyatta da değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler

Batı'daki edebi türlerin edebiyatımıza girmesine zemin hazırlamıştır. İlk özel Türk gazetesi *Tercüman-ı Ahval'in* çıkarıldığı 1860 yılı edebiyatta da batılılaşmanın başlangıcı kabul edilir. Bu sürecin başlangıcında yer alan Namık Kemal Şinasi gibi Tanzimat Dönemi sanatçıları Batı'dan alınan pek çok yenilikle ilkleri başarmışlardır. Bu sanatçılar şiirin hem yapısında hem konularında değişiklik yapmaya çalışmış, Batı'dan şiir çevirileri yapmışlardır. İlk şiir çevirilerini Şinasi, *Tercüme-i Manzume* isimli eserinde toplamıştır. Türk edebiyatında daha önce örnekleri görülmeyen roman türü de çevirilerle tanınmaya başlamıştır. İlk çeviri roman Yusuf Kamil Paşa'nın, Fenelon'dan yaptığı *Tercüme-i Telemak'tır*. Şemsettin Sami ise *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* ile ilk yerli roman örneğini vermiştir. İlk edebî roman *İntibah*, ilk tarihi roman *Cezmi*, ilk realist roman *Araba Sevdası* gibi edebiyatımızın ilkleri Tanzimat Dönemi'nde birbirini izlemiştir. Tıpkı roman gibi edebiyatımıza yeni giren türlerden biri de eleştiridir. Bu türün örneklerini veren Tanzimat sanatçılarından Namık Kemal'in "Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir" yazısı edebiyatımızdaki ilk eleştiri yazısıdır. Yeni Türk edebiyatı büyük ölçüde gazete sütunlarında yayınlanan makaleler ve kitaplara yazılan önsözlerle birlikte yapılan tartışmalarla şekillenmiştir. Tanzimat Dönemi'nde batılı tiyatronun ilk örnekleri de verilmiştir. Farklı isimler sayılmakla birlikte Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* batılı anlamda ilk tiyatro eseri olarak kabul edilir.

1876-1908 yılları arasını kapsayan Birinci Meşrutiyet Dönemi edebiyatımızda batılılaşma sürecinin hızlanmasına ve batılı anlamda örneklerin verilmesine şahitlik etmiştir. Bu dönemi Servet-i Fünun öncesi ve Servet-i Fünun yılları olarak iki ana başlıkta değerlendirmek mümkündür. Servet-i Fünun öncesinde Recaizade Ekrem, Abdülhak Hamit, Samipaşazade Sezai ve Nabizade Nazım'dan söz edilebilir. Bu yıllarda Ekrem ile yaptığı tartışma ile edebiyatımıza damgasını vuran ve batılılaşmaya biraz daha temkinli yaklaşan Muallim Naci ismini de anmak gerekir. Servet-i Fünun öncesi yıllar içinde Mehmet Kaplan'ın Ara Nesil sanatçıları dediği bir grup sanatçı daha vardır. Mehmet Kaplan, Ara Nesil için şu ifadeleri kullanır: "...Bizim Ara Nesil dediğimiz 25-30 kişilik bir yazar grubunun, gerek duyuş tarzı, gerek üslup sahasında, adeta edebiyatımızın çehresini değiştirecek faaliyetlerine sahne olur." (Kaplan 2013: 25). Mehmet Kaplan'ın, Ara Nesil olarak isimlendirdiği grubun içinde şu sanatçılar yer alır: "*Menemenlizade Mehmet Tahir,*

Mehmet Celal, İsmail Safa, Nigar Hanım, Mustafa Reşit, Recep Vahyi, Mehmet Ziver, Fazlı Necip, Müstecabizade İsmet, Fatma Aliye Hanım, Abdülhalim Memduh, Makbule Leman Hanım, Beşir Fuad, Nabizade Nazım gibi isimler öne çıkmaktadır.” (Bayrak 2016: 58).

Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde, Sultan II. Abdülhamit'in baskıcı yönetimi hâkimdir. Bunun için sanatçılar siyasi ve düşünce ağırlıklı metinler kaleme alamamışlar, iç dünyalarına yönelmişler, sosyal fayda prensibinden ziyade estetik kaygıları ön plana çıkarmışlardır. Servet-i Fünun sanatçılarının eserlerinde yukarıda sayılan bu özelliklerin daha yoğun olduğu görülmektedir.

Birinci Meşrutiyet romanında yanlış batılılaşma önemli bir yer tutmuştur. Birinci Meşrutiyet Dönemi'nin Servet-i Fünun öncesi yıllarında hikâye ve roman türünün birbirinden net olarak ayrılmadığı görülmektedir. Bu dönemde Recaizade Ekrem, *Şemsa* ve *Muhsin Bey* adından iki uzun hikâye yayımlamıştır. Samipaşazade Sezai'de batılı anlamda ilk hikâye kitabı olan *Küçük Şeyler* adlı hikâyesi yayımlanmıştır (Okay 2005: 132).

Batılılaşma ilk romanlarımızın ana temalarından birisidir. İlk defa bu konuyu *Felatun Bey ve Rakım Efendi* romanında işleyen Ahmet Mithat Efendi, Doğu ve Batı medeniyetinin bazı kesimlerce yanlış anlaşıldığını vurgulamaktır. Romanlarda yanlış batılılaşmanın getirdiği alafrangalık da önemli yer tutar. Romanlardaki alafrangalık daha çok cinsel ahlakın yozlaşması ve eğlenceye dayalı tüketim üzerinden değerlendirilmiştir. Bu konu Recaizade Ekrem'in *Araba Sevdası*, Hüseyin Rahmi'nin *Şık* ve *Metres* romanlarında işlenmiştir. Romanda işlenen bir diğer tema da aşk ve evliliğdir. Bu konu Türk edebiyatının başlangıcından günümüze kadar olan dönemde farklı boyutlarıyla işlenegelmiştir. En fazla tercih edilen boyutu ise yasak aşktır. Eşleriyle mutlu olamayan kadınların sığınak noktası başka bir erkekler olmuştur. Halit Ziya *Aşk-ı Memnu*'da, Mehmet Rauf *Eylül*'de bu temaya yer vermişlerdir (Çetin 2010: 39-44). Bu dönem romanlarında dikkat çeken bir husus da Türk çocuklarına Batı kültürünü aşıl原因an mürebbiyelerin olmasıdır. Bu durum Tanzimat döneminde Namık Kemal'in *İntibah* romanında da kendini gösterir. Ardından *Felatun Bey ve Rakım Efendi*, *Sergüzeşt*, *Araba Sevdası* gibi romanlarda bulunan mürebbiyeler dikkat çeker. Romanlarda yer alan mürebbiyeler Türk kültürünü, Türk

dilini öğrenmezler ve kendi kültürlerini yaymaya çalışırlar. Birinci Meşrutiyet romanında resim sanatına da yer verilir. *Sergüzeşt*'teki Celal'in Paris'te resim öğretmenliği yapması, Dilber'in resim yapması; *Zehra* romanında Suphi ve *Zehra*'nın resimle uğraşması. Ayrıca esaret, kıskançlık, üvey annelik, eğitim, iş sorunları, İslam birliği, bu dönem romanlarında konu olarak işlenmiştir (Kavcar 1985: 16-17).

Nurullah Çetin, Birinci Meşrutiyet romanını değerlendirirken şunları söyler: “...diğer türlerde olduğu gibi romanda da geniş bir biçimde özellikle de muhalif anlamda siyasi konulara istense bile yer verilememiştir. Ancak sultanın sosyal ve siyasi politikalarına paralel düşünceleri içeren kimi romanlar da yazılmıştır. Kimi romancılar, romanlarında toplum bünyesinde gördükleri kimi ahlaki bozuklukları gidermek, okuyucuya örnek alınacak değerlerle donanmış model kişilikler toplum ve devleti her anlamda daha ileri noktalara taşıma hedef ve heyecanlarıyla dolu idealist tipler sunmak için bir araç olarak görmüşlerdir. Dolayısıyla bu tür metinlerde estetik anlamda roman tekniği geri plana itilmiş; düşünce, değer, ders iletisi, öne çıkarılmıştır.” (Çetin 2010: 47-48).

Bu dönem romanının öne çıkan bir diğer özelliği de romantizm akımının yavaş yavaş önemi kaybetmesi ile realizm ve natüralizm akımının ön plana çıkmasıdır. Romantizmden realizme geçiş eserleri olarak Samipaşazade Sezai'nin *Sergüzeşt* ve Recaizade Ekrem'in *Araba Sevdası* sayılabilir. Orhan Okay Samipaşazade Sezai'yi Recaizade Ekrem'e göre daha realist görür ve şunları söyler: “Evvvela hikâyenin romandan ayrılması, onun çalışmalarlarıyla olmuştur. Sezai Bey, Ekrem ve Hamit gibi II. Abdülhamit döneminde ve Tanzimat'ın ikinci nesli mensubu olarak düşünölmekle birlikte, diğerleri gibi aşırı hissî ve romantik akıma fazla kapılmamış asıl ürünlerini *Servet-i Fünun*'da verecek olan realist edebiyata yol açıcı denemelerde bulunmuştur...” (Okay 2007: 81). Bunun yanında Nabizade Nazım'ın *Karabibik* isimli uzun hikâyesi realizmi, *Zehra* isimli romanı ise natüralizmin etkilerini yansıtmıştır.

Meşrutiyet yıllarında çeviri romanlarda da artış görölmüştür. Mahmut Babacan bu çevirilerin büyük ölçüde Ara Nesil sanatçıları tarafından yapıldığını söyler: ““Bilindiği gibi Ara Nesil, çeviri romanların yayımının arttığı bir dönemdir.

Yayınlanan bütün gazete ve dergiler tefrika romanlarla doludur. Ancak bu romanların çoğu Batı'nın büyük romancılarının tanınmış eserleri arasından değil, çoktan devrini kapatmış boş hayallerle dolu 3. sınıf veya popüler romanlardır..." (Babacan 2003: 82).

Bu dönem romanında olay unsuru romanlarda yer alırken Servet-i Fünun'a gelince yavaş yavaş silinmiştir. Üslup, yapı mükemmeliyetçiliği, ruh tahlilleri, duygu çatışmaları gibi unsurlar romanlarda daha fazla yer tutmuştur (Çetin 2010: 54).

Birinci Meşrutiyet Dönemi şiirinde idari baskı, sanatçıların özel hayatları ve yaratılışları sebebiyle sosyal ve siyasi meselelerden uzaklaşıp daha çok bireysel konulara yönelme olmuştur. Bu dönemdeki yazarların üzerinde bulunan baskıyı ve bu sebeple bireysel konulara yönelişlerini Kenan Akyüz şöyle anlatmaktadır: "...*Eski şiirin ferdiyetçiliğe bu yeniden dönüşteki sebepleri, 1880'den sonra gittikçe ağır basmaya başlayan romantizmin koyu ferdiyetçiliğinde ve II. Abdülhamit devrinin sosyal konularla uğraşmaya şiddetle karşı koyan siyasi şartlarında bulmak mümkündür.*" (Akyüz 1995: 49).

Şiir bu dönemin en belirleyici türüdür. Recaizade Ekrem ve Abdülhak Hamit şiirle şöhretlerini yakalamışlardır. Şairler bir taraftan eski şiir geleneklerine bağlı kalırken diğer taraftan şiirlere yeni adlar başlıklar koymaya başlamışlardır. Önceki dönem sanatçılarına göre daha sağlam bir mısra yapısı oluşturmayı başarmışlardır (Akyüz 1995: 130-133).

Hem kendi devrinde hem kendinden sonraki devirde önemli bir yeri olan Abdülhak Hamit'le ilgili olarak Mehmet Kaplan şu tespitleri yapar: "...*Hamid, Servet-i Fünun şairlerinin hemen hepsine hem duyuş tarzı, hem üslup bakımından kuvvetle tesir etmiştir. Romantiklerden gelen karanlık duygu ve düşünceleri bu nesle aşıl原因ların başında Hamid gelir. Ferdiyetçiliği, kendinden bahsetmeyi şairlerimize öğreten odur.*" (Kaplan 2013: 23).

Yine aynı şekilde devrin diğer önemli ismi Recaizade Ekrem de Abdülhak Hamit'ten sonra Servet-i Fünun şairlerini en çok etkileyen kişidir. Muallim Naci ve arkadaşlarının tekrar canlandırmaya çalıştıkları eski edebiyata karşı yeni edebiyatı

savunan Rezaizade Ekrem Servet-i Fünun nesline zemin hazırlamıştır (Kaplan 2013: 24-25).

Rezaizade Ekrem ve Abdülhak Hamit'ten sonra Ara Nesil diye adlandırılan sanatçılar da şiir alanında kendinden öncekilerin yaptığı şiirin şekil, üslup ve konulardaki yeniliği genişletirler. Bu devrede bir yandan eski edebiyatın şekil ve türleri kullanırken diğer taraftan da Batı edebiyatının etkisiyle çapraz kafiye, sarma kafiye, serbest müstezat, sone gibi şekiller denenmiştir (Gariper 2004: 107-109).

Ara Nesil sanatçıları edebî anlamda kendilerinden önce yetişmiş Rezaizade ve Abdülhak Hamit etkisinde kalmışlardır. Ancak onların fikirlerini genişleterek devam ettirmişlerdir. Ara Nesil şairleri şiirlerinde romantizmin aşırı hassasiyeti ile birlikte tabiata kaçış ve sığınma, hürriyet gibi konulara yer vermişlerdir. Şiirlerinde güzellik ön plandadır. Bu dönemde şiir bireyselleşmiş, insan tabiatı her zaman beş duyuyu hissederek ve yaşar olmuştur. (Babacan 2003: 79-81) Ara Nesil şairleri içinde bulunan Menemlizade Tahir Bey'in "Ey Sen ki" adlı şiiri tablo altı şiir geleneğinin Servet-i Fünun şairlerinden önce kullanıldığının bir nevi kanıtıdır (Kaplan 2013: 27-28).

Birinci Meşrutiyet yıllarında tiyatro diğer türlere nispetle geri planda kalmıştır. Bu dönemde öne çıkan Rezaizade Ekrem tiyatro türünde eserler vermiştir. *Afife Anjelik* ile ilk piyes denemesi yapan yazar, Chateaubriand'ın romanından çevirdiği ve tiyatroya uyarladığı *Atala* adlı tiyatro eserinin de sahibidir. *Atala* edebiyatımızda tür değişikliği ile yayımlanan ilk eser olmuştur.

Dönemin en önemli tiyatro yazarı Abdülhak Hamit ise tiyatrolarını sergilenmek için değil okunmak için yazmıştır. *Sabr u Sebat* ve *İçli Kız* tiyatrosu dışında günlük hayatı tiyatrolarında işlemeyen yazar, manzum ve mensur tiyatrolar kaleme almıştır.

Ara Nesil mensupları ise bu türde eserler verseler de çok itibar etmemişlerdir. Abdülhalim Memduh, İbnürreşat Ali Ferruh, Mustafa Nuri gibi sanatçının bu türde eseri vardır.

Eleştiri türü edebiyatımıza Tanzimat'la birlikte girer. Amacı eski edebiyatı yıkmak ve sosyal faydayı ön plana çıkaran gerçek bir edebiyat oluşturmak olan

Namık Kemal Türk edebiyatının ilk eleştirmenidir. Rezaizade Ekrem ise eleştiriye farklı bir boyut kazandırarak eleştiriye şekilden çok muhtevaya ve ruha dayandırmıştır. Aynı zamanda eleştiri alanındaki görüşleriyle de Ekrem Servet-i Fünun edebiyatının hazırlayıcısı olmuştur. Abdülhak Hamit empresyonist, Beşir Fuad realist eleştirileri ile dikkat çeker. Mizancı Murat ise eser eleştirileriyle Türk eleştiri tarihinde önemli yer tutar (Ercilasun 2013: 15-17).

Rezaizade Ekrem, döneminde eleştiri ve edebiyat teorisi alanında öncü kabul edilmiş, bu sebeple ona “Üstad-ı Ekrem” unvanı verilmiştir. Ardından ders notlarından oluşan *Talim-i Edebiyat* adlı kitabını yayımlamıştır. “...Ekrem bu kitabında, edebiyatı güzel sanatlar içinde düşünmüş, onun da temelini insan psikolojisinde aramıştır. Bu fikirlerini daha sonra genç bir şairin, Menemenlizade Tahir’in, *Elhan* adlı 84 sayfalık şiir kitabına 85 sayfa hacminde bir başka tanıtma ve tenkit kitabı yazarak geliştirir. *Takdir-i Elhan*(1886), Ekrem’in edebiyat anlayışını gösteren tenkitlerini ihtiva etmekle beraber, asıl önemli rolü kendisinden önceki nesilde fikre angaje olmuş şiiri, estetik bir temele oturtmaya çalışan bir kitap olmasıdır. Bunların dışında *Üçüncü Zemzeme* (1885) mukaddimesinde, genç yazar ve şairlerin eserlerine yazdığı takdim yazularından oluşan *Takrizat*’ta (1896) hep yenileşmekte olan edebiyatı müdafaa ve genç amatörleri teşvik etmiştir. *Edebiyat-ı Cedide onun açtığı yoldan ve onun teşvikleriyle hayat bulacaktır*” (Okay 2005: 133).

Dönemin en önemli eleştirmenlerinden biri olan Muallim Naci ise Rezaizade Ekrem ile eski-yeni tartışmasının başlamasına sebep olmuştur. Muallim Naci eski edebiyatın savunucusu olurken Rezaizade Ekrem yeni edebiyatın savunucusu olmuştur. Bu yılların diğer bir önemli tartışması ise Hasan Asaf’ın *Malumat*’ta yayımlanan “Burhan-ı Kudret” şiirinin kafiyesi üzerine başlamıştır. Edebiyat tarihlerinde “abes-muktebes” tartışması olarak geçen bu tartışma zamanla eski-yeni tartışması hâlini alır.

Ara Nesil sanatçıları da eleştiri türünde yazılar kaleme almışlardır. Bu tür için “tenkit”, “itikat” ve “muaheze” gibi farklı terimler kullanmışlardır. Bu eleştiri yazıları kimi zaman edebî meseleler üzerine teorik değerlendirmeler olarak kimi zaman da bir şair veya eser üzerine bir nevi uygulamalı eleştiri yapılmıştır. Ali Kemal’e göre eleştiri türü ayrı bir bilim dalı haline gelmiş, diğer bilim ve sanat

dallarına öncülük etmiştir. Yazar eleştiri ve eleştirmenin yazarı teşvik ettiğini ve okuyucunun esere ilgi göstermesine sebep olduğunu da vurgular. Ali Kemal'in yanında eleştiriye önem veren yazarların içinde Mehmet Refet ve Mehmet Ziver de yer alır. Bu yazarlar eleştirmeni topluma rehber olarak görür ve eleştiri ile toplumun aydınlatılacağını düşünürler (Babacan 2003: 73-78).

Necat Birinci Ara Nesil sanatçısı olan Menemenlizade Tahir'in eleştiri ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade eder: "*Tahir'e göre tenkit bir eseri kötü, eksik, sakat yönlerini ortaya koymaz, bunlarla birlikte iyi, güzel, olumlu, sağlam yönlerini de dile getirir.*" (Birinci 2007: 107).

Devrin önemli eleştirmen ve teorisyenlerinden biri de Beşir Fuat'tır. "*Aslında doğrudan doğruya eseri bulunmayan, fakat edebi tenkit ve teori alanında, devri içinde önemli bir şahsiyet olan Beşir Fuad, dünya görüşüyle materyalist ve pozitivisttir. Bu ikinci doktrinin gereği olarak edebiyatta da natüralizmi benimsemiştir. Böylece devrin hayalperest, romantik ve gözyaşı dolu edebiyatına karşı çıkmış, Osmanlı yazarlarının romantikleri değil, realistleri ve Emil Zola'ya takip etmeleri gerektiğini sık sık ileri sürmüştür. Gerek bu konularda gerekse şiir hakikat ilişkileri konusunda çeşitli kişilerle gazete ve dergi sütunlarında yaptığı münakaşaların dışında Muallim Naci ile mektuplaşmalarından meydana gelen İntikad (1887) ile romantizmin tenkidi ve natüralizmin prensiplerini ortaya koyduğu Victor Hugo (1885) monografisi dönemin önemli tenkit ve teori eserlerindedir.*" (Okay 2005: 136).

2. Birinci Meşrutiyet Dönemi Basın Hayatı (Servet-i Fünun'a Kadar)

Abdülaziz'in padişahlığı sırasında 1865 yılında kurulan Genç Osmanlılar Cemiyeti ülkede özgürlük ortamı yaratmak için meşruti yönetimi istemektedirler. Bu dönemde basın, halka yönelip daha çok halkı aydınlatmayı tercih etmiş bu sebeple pek çok aydın sürgüne gönderilmiştir.

1876 yılında tahttan indirilen Sultan Abdülaziz'in yerine meşruti yönetimi savunan V. Murat geçmiştir. V. Murat'ın Genç Osmanlılarla arasının iyi olması ülkede özgürlük ortamının doğmasına zemin hazırlamıştır. Ancak V. Murat'ın akıl hastalığı ve meşruti yönetimden vazgeçmesinden dolayı tahttan indirildiği için bu

sevinç tam manasıyla yaşanmamıştır. Bu gelişmeler üzerine V. Murat tahttan indirilmiş yerine meşrutî yönetimi benimsemiş olan II. Abdülhamit 31 Ağustos 1876'da padişah olmuştur.

23 Aralık 1876 tarihinde Kanuni Esasi'nin ilanı ile meşrutî yönetim kabul edilmiştir.

“Bu anayasa 31 Ocak 1856 tarihli Prusya Anayasası göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Prusya Anayasası da 7 Şubat 1831 tarihli Belçika Anayasası'na dayanmaktaydı. 11 bölüm ve 119 maddeden oluşmuştur.” (Günaydın-Tarıkaya 2012: 22).

Bu dönemin en belirgin özelliği halkın sınırlı da olsa yönetime girmiş olmasıdır. Kanun önünde eşitlik, basın, din ve vicdan özgürlüğü, mahkeme bağımsızlığı gibi pek çok maddeyi içinde barındıran bir anayasa hazırlanmıştır.

Meşrutiyet dönemi pek fazla uzun sürmeden 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı başlayınca Sultan II. Abdülhamit, savaşı bahane ederek meşrutî yönetimi askıya alıp 20 Eylül 1877 yılında sıkıyönetimi ilan eder ve 18 Şubat 1878'de meclisi kapatır. Kendisine karşı olan asker ve subayları görevlerinden azleder. Güçlü olanlara karşı örgüt kurup onları etkisizleştirir. Böylece 1878-1908 arası dönem meşrutî yönetimin ve özgürlüklerin rafa kalktığı baskıcı bir dönem olarak tarihteki yerini almıştır.

Meşrutî bir yönetime geçilip Anayasa ilan edildikten sonra basının ne denli önemli olduğu yöneticiler tarafından da kabul edilmiş tedbir mahiyetinde bir tebliğ yayınlanarak basın uyarılmıştı.

“Eskiden gazeteler yokken dedikodular yalnız ağızlarda dolaşırdı. Şimdi herkes aklına geleni birer gerçekmiş gibi yayımlıyor. Gazetelerde çıkan yazıları da herkes tümüyle gerçek sanıyor. Bu yüzden ortaya çıkan yanlışlar eskisinden çok önemlidir. Hükümetin icraatı aleyhine dil kullananların fesatçı sayılacağı ve bu çeşit yazıları yazanlara karşı gereken şiddetli kanunî tedbirlerin alınacağı cümlece malum olmak üzere devlet adına şimdiden ilan olunur.” (İnuğur 2002: 256).

II. Abdülhamit her ne kadar meşrutî yönetimi kabul etmiş olsa da diğer taraftan kendisi hakkında basında çıkan yazıları da bir nevi yönetmek için Mithat Paşa sadrazamlığı sırasında basınla ilgili meclise 1877 Nisan'ında bir kanun tasarısı sunmuştur. Bu tasarı şu konuları içermektedir:

- ❖ Basımevlerinin kuruluşu ve işleyişi ile ilgili hükümler
- ❖ Gazetelere ve süreli yayınlar için hükümler
- ❖ Basın yoluyla işlenecek suçlar ve bunlara verilecek cezalara ilişkin hükümler
- ❖ Davalara bakacak mahkemeler ve duruşma usullerine dair hükümler (İnuğur 2002: 257).

Yukarıda sözü edilen siyasi ve askeri olayların ardından şekillenen baskıcı yönetimden basın da etkilenmiş, yayınlanan kararnameler ve uygulamalarla basın kontrol altına alınmaya çalışılmıştır.

“...Abdülhamit yönetiminde ilk sansür, Kanuni Esasi kalkın edilerek çıkarılan 1887 tarihli Sıkıyönetim Kararnamesi'nin uygulanmasıyla başlamıştır. Önceleri yalnız siyasi yayın yapan gazeteler sansüre tâbi tutulurken, 1881'den itibaren sansür şiddetini biraz daha arttırmış, tüm gazete ve dergiler sansür kapsamına alınmıştır...” (İnuğur 2002: 260). Ardından sansür daha da şiddetlenerek devam etmiştir.

Bu dönemde basına sansür nedeniyle pek çok eser yok edilmiştir. Yok edilen eserler hakkında Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet İhsan Tokgöz gibi gazetecilerin hatıraları aydınlatıcı bilgiler vermektedir.

Sultan II. Abdülhamit yerli ve yabancı basını susturmak için büyük paralar harcamıştır. Öyle ki gazetelerin devletten aldığı paralar zaman zaman devlet için şantaj olarak kullanılmıştır. Levant Herald gazetesinin sahibi Edgar Vitager'in şu sözleri bunun en iyi kanıtıdır. “Şimdi sefalet içindeyim. Ömrümün sonuna kadar sefalet içinde kalmamak için yardımınızı rica ediyorum. Aksi hâlde Osmanlı ülkesinde 35 yıl içinde topladığım bilgileri başka ülkelere yayınlamam gerekecek.” (Topuz 2003: 60).

I. Meşrutiyet dönemi baskıcı ve sansürlü olmasına rağmen hareketli ve baskı kalitesi bakımından oldukça başarılıdır. Bu dönemde basın ve edebiyat tarihimizde çok önemli yeri olan pek çok süreli yayından söz etmek mümkündür. Bunlar arasında Ahmet Mithat Efendi'nin *Tercüman-ı Hakikat*'i, Mihran Efendi'nin *Sabah*'ı ve

Ahmet Cevdet'in *İkdam* gazetesi, Ahmet İhsan'ın çıkardığı *Servet-i Fünun* dergisi diğerlerine göre daha çok ön plana çıkan süreli yayınlardır.

Sabah gazetesi 1875 yılında Papadopulos adında bir Rum tarafından küçük boyda çıkarılan bir gazetedir. *Sabah*'ın başyazarı da Şemsettin Sami'dir. 1882 yılında gazeteyi Mihran Efendi almış ve büyük boyda çıkarmıştır. Kayserili olan Mihran Efendi çeşitli eğitimlerden geçerek İstanbul'da gazetelerde çalışmaya başlamıştır. Bir süre sonra da *Sabah* gazetesinin sahibi olmuştur. Zamanla gazetenin ismi ile Mihran Efendi bütünleşmiştir.

Mihran Efendi'nin çıkardığı *Sabah* gazetesinin yazar kadrosuna pek çok isim dâhil olmuştur. Bunlar “*Hüseyin Cahit Yalçın, Adnan Adivar, Hommer'i çeviren Ata Bey, Hamit Vehbi, Ahmet Hamit Yalman, Arif Cemal, Enis Tahsin Til ve Ahmet Rasim.*” (Topuz 2003: 68) dir.

Bu gazetenin yazarlarından Enis Tahsin Til hatıralarında *Sabah*'la ilgili şunları söylemektedir: “*Sabah gazetesi İstanbul'un kadrosu en geniş gazetesiydi. Mihran Efendi piyasa da işe yarar ne kadar muharrir varsa matbaasına almak isterdi. Bu muharrirlerin içinde işleri pek hafif olduğu hâlde mühim maaş alanlar vardı. Mihran Efendi bunu çok görmez, başka gazetelerde çalışmalarına meydan vermemek için kendilerine birer iş bulurdu. Mesela zamanın en iyi yazı işleri müdürü Hasan Bedrettin Bey'in vazifesi bir roman tercüme etmek, bir de Mihran Efendi ile her gün bir parti dama oynamaktı.*” (Til 2015: 32).

Sabah gazetesi aynı yıllarda çıkan *İkdam* gazetesi ile sürekli bir rekabet içindedir. Hüseyin Cahit Yalçın anılarında bu rekabeti şöyle anlatmaktadır: “*Sabah gazetesi bir makale için kırk beş kuruş verirdi ve o zaman için, daha benim gibi ününü yeni duyurmaya başlayan yazarlar için, bu bir para idi. Sabah gazetesi sahibi Mihran Efendi, sanırım İkdam'a karşı yarışma alanında pek ileri gitmiş olacak ki, yazı kurulunu güçlendirmek isteğiyle beni ve Cavit'i altışar yüz kuruş aylıkla gazeteye aldı.*” (Kabacalı 1984: 36). Mihran Efendi ve Ahmet Cevdet arasındaki güçlü rekabeti Enis Tahsin Til şu şekilde anlatır: “... [Mihran Efendi] *her gün, Sabah'ı ve İkdam'ı dikkatle okur, atlanmış bir havadis olup olmadığına bakardı. Havadis atlamak mühim meseleydi; Mihran Efendi kıyametleri koparırdı. Mühim*

haberlerin sathî geçiştirilmesine çok kızardı. Bunun için eline bir parça sicim alır, Sabah'ta ve İkdam'da çıkan yazıları ölçerdi. Sabah'ın yazısı İkdam'inkinin yarısından az oldu mu derhâl gürültü başlardı.” (Til 2015: 66).

I. Dünya Savaşı yıllarında gazetenin başyazarı Ahmet Emin Yalman olmuştur. Savaşın sonra ise Mihran Efendi *Sabah* gazetesini Ali Kemal'in çıkardığı *Peyam* gazetesi ile birleştirmiştir. Bu iki gazeteci, gazetenin adını *Peyam-ı Sabah* yaparak yayın hayatlarına devam etmişlerdir. Fakat Milli Mücadele karşıtı yazılar yayımlayan Ali Kemal, Milli Mücadele'nin kazanılmasının ardından linç edilmiştir. Mihran Efendi de *Peyam-ı Sabah*'ı da tekrar *Sabah* olarak çıkarmaya devam etmiş, *Sabah* gazetesinin yayın hayatı uzun sürmemiştir.

Basın hayatımızda bir ilke imza atan *Sabah* gazetesi miladi tarihe göre çıkan ilk gazete olmuştur.

Tercüman-ı Hakikat gazetesi 1878 yılında Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılan bir gazetedir. “*Ahmet Mithat Efendi Tercüman-ı Hakikat gazetesinde gericiliğe ve tutuculuğa karşı savaş açmış, bu arada romanlar tefrika etmiş, tarih dizileri yazmıştır. Bu hâliyle daha çok bir halk gazetesi olmuştur...*” (İnuğur 2002: 279).

Tercüman-ı Hakikat, basın hayatımızdaki yerinin yanında edebiyat hayatımızda da önemli yeri olan bir gazetedir. Güncel olaylara yer verirken halkın seviyesini de göz önünde tutan gazeteye 14 Mart 1881 tarihinde yayımlanan 816.sayısında “Edebiyat” konu başlığı ilave edilerek *Tercüman-ı Hakikat*'in konularında genişleme olmuştur. Bu konu başlığı dergide yayımlanmaya başladıktan bir süre sonra başına Muallim Naci geçer ve Edebiyat konu başlığı Muallim Naci ile zenginleşmeye başlar. *Tercüman-ı Hakikat* daha çok nesir ağırlıklı bir dergiyken Muallim Naci ile birlikte hem çeviri hem telif pek çok sayıda şiir, roman ve hikâye yayımlanmaya başlar. Tiyatro ve eleştiriye dair yazılar bulunan *Tercüman-ı Hakikat*, uzun soluklu bir gazete olmayı başarmış önemli gazeteler arasındadır (Demirci 2012: 129-162).

Sade dili ile halka seslenen Ahmet Mithat'ın gazetesinin yazar kadrosu oldukça geniştir. Bunların en önemlileri “*Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi (Gürpınar),*

Nigar Hanım, Halide Edip, Necip Asım, Ahmet İhsan, Hüseyin Cahit” (Topuz 2003: 43) tir.

Tercüman-ı Hakikat gazetesi; Halide Edip, Hüseyin Rahmi, Hüseyin Cahit gibi pek çok önemli yazar için bir okul görevi görmüştür. Bu okulda gazetecilerin bir nevi hocası olan Ahmet Mithat Efendi yazarların yetişmesinde önemli rol oynamıştır. Ahmet Mithat II. Meşrutiyet yıllarında bir dönem bağımsız hareket etmiş, ardından gazetesinde İttihat ve Terakki’ye karşı yazılar yayımlamıştır. Gazetenin 1922 yılında yayın hayatı son bulmuştur (İnuğur 2002: 281).

1894 yılında Ahmet Cevdet tarafından çıkarılan *İkdam* uzun yıllar yayın hayatına devam etmiş, birçok eserin tefrika edildiği önemli bir gazetedir.

Enis Tahsin Til Ahmet Cevdet’i şöyle tanıtır: “*İkdam sahibi ve başmuharriri Ahmet Cevdet Bey, iyi tahsil görmüş, çok okumuş bir idealistti. Başlıca ideali memleketin yükselmesiydi. Garp medeniyetine âşıktı, fakat yabancı memleketlerde uzun müddet kalmaktan hoşlanmazdı...*” (Til 2015: 76).

Ahmet Cevdet sansürün yoğun olduğu yıllarda gazetesini çıkarmaya başlamıştır. Bunun için de Sultan II. Abdülhamit’e telgraf çekerek ondan gazetesini için yardım istemiştir (Topuz 2003: 69).

İkdam yayın politikası ve yazar kadrosu açısından da dikkat çekicidir: “*Yazılarını sade dil ile yazan Ahmet Cevdet bu görüşünü savunduğu gibi Türkçülük ülküsünü savunan yazarları gazetesinde toplamıştır. İkdam’da Türkçülük ve dil hakkında en çok yazarlar arasında Ahmet Refik, Necip Asım [Yazıksız], Veled Çelebi [İzbudak] bulunmaktadır...*” (Enginün 2014: 82).

İkdam gazetesi çıktığı yıllarda yayımladığı yazılar nedeniyle ara ara kapatılmıştır. Ancak “*Birinci Dünya Savaşı’nda bütün baskı ve dağıtım güçlüklerine rağmen İkdam’ın tirajı 25.000 yakınlarında olmuştur.*” (Topuz 2003: 69).

II. Meşrutiyet’ten sonra da ön plana çıkan gazeteler arasında yer alan *İkdam*, Cumhuriyet’in ilk yıllarında kapanmıştır.

I. Meşrutiyet yıllarında öne çıkan en önemli dergi *Servet-i Fünun*'dur. Ahmet İhsan Tokgöz tarafından çıkarılan *Servet-i Fünun* dergisi 1891-1944 yılları arasında yayımlanmıştır. Bir ara günlük olarak yayınlanan dergi 1686. Sayısından itibaren ismini *Uyanış* olarak değiştirmiştir (Ayata 1996: 29). İlk çıkarıldığı yıllarda fen ile ilgili yazılar bulunurken daha sonraki yıllarda dergideki konular çeşitlenmiştir.

Servet-i Fünun dergisi “7 Şubat 1896 tarihli 256.sayısından sonra *Tevfik Fikret* yazı işleri yönetimi altında bir edebiyat dergisi hâline gelmiş ve *Edebiyat-ı Cedide topluluğunun adı olmuştur.*” (İnuğur 2002: 288).

I. Meşrutiyet yıllarında basın hayatında ve sosyal hayattaki devletin baskıcı yönetimine karşı Jön Türkler başta olmak üzere pek çok aydın yurtdışında Türkçe, Fransızca, Almanca, İngilizce, Arapça, İbranice olarak çıkarılan süreli yayınlarla muhalefet yapmaya çalışmışlardır. Bu süreli yayınlardan Türkçe yayımlananlar şunlardır: *Muhbir, İttihat, İttihat-i Osmani, Kanuni Esasi, Kıbrıs, Kürdistan, Meşrutiyet, Meşveret, Ahali, Anadolu, Arnavutluk, Basiretü'l-Şark, Beberuhi, Curcuna, Cüret, Doğru Söz, Dolap, Emel, Enini, Mazlum, Ezan, Feryat, Gencine-i Hayal, Girit, Hak, Hakikat Havatir, Hayal, Hilal, Hürriyet, Islah, Islahat, İçtihat, İncili Çavuş, İstikbal, İntibah, İntikam, İstirdat-ı Zaman, Mizan, Muvakkaten, Monitör Ottoman, Muvazene, Nasihat, Osmanlı, Pinti, Rumeli, Sadakat, Sadâ-yı Millet, Sancak, Selamet, Seyf-i Hakikat, Şark, Şark ve Garp, Şurâ-yı Osmani, Şurâ-yı Ümmet, Terakki, Teessüf, Tokmak, Tuna, Türk, Ulum, Ümit, Vatan, Yeni Fikir, Yıldırım, Yıldız, Zuhuri.* Ayrıca bunların yanında üç Arapça dokuz Fransızca gazete bulunur (Gerçek Tarihsiz: 145-146).

BİRİNCİ BÖLÜM

BERK, KEVKEBÜ’L-İLM, SEBAT, SİRAC SÜRELİ **YAYINLARININ KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ**

1.1. *Berk*’in Kültür Hayatımızdaki Yeri

1.1.1. *Berk*’in Yayın Cetveli

Tablo 1. *Berk* Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)

Sayı	Hicri Takvim	Rumi Takvim	Miladi Takvim	Süre	Sayfa	Matbaa	Sahib-i İmtiyaz	Değerlendirme
1			¹ 1883-1884	15 Günlük	1-32		Mehmet Remzi	Kapaklar sayfa sayısına dâhil edilmiştir.
2				“	33- 64		“	
3				“	65-96		“	
4				“	97-128		“	
5				“	129-160		“	3-4 Gün gecikmeli yayımlanmıştır.
6				“	161-192		“	
7				“	193-224		“	
8				“	225-256		“	
9				“	257-288		“	
10				“	289-320		“	
11				“	321-352		“	
12				“	353-387	İrade-i Şirket Mürettibiye Matbaası	“	

1.1.2. *Berk*’in Şekil Özellikleri

Berk’in sayfalarında yayımlanış tarihi bulunmamaktadır. Dergi Milli Kütüphane Başkanlığı tarafından yayımlanan *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar*

¹ Dergide çıkarıldığı tarihe dair bilgi bulunmamaktadır. Bu tarihe (1885-1886) *Eski Harfli Süreli Yayınlar Toplu Katalogu Birinci Cilt*’ten ulaşılmıştır.

Toplu Katalogu Birinci Ciltte derginin yayınlanış yılı 1302-1303 olarak gösterilmiştir. (1987: 29) Bu Berk'in yayınlanış yılı için bir hareket noktası olarak düşünülebilir. Diğer taraftan mecmuanın No.12, s.363-364 yer alan bir çocuğun ölümü üzerine yazılmış imzasız tarih manzumesinin altında 1301 yılı gösterilmiştir. Tarih düşürmelerin Hicri takvim üzerinden yapıldığı göz önünde bulundurularak derginin yayınlanış yılı Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzundan hareketle 1883-1884 olarak belirlemek mümkündür.

Berk dergisinin kimlik bilgileri içerisinde yayın periyodu belirtilmemiştir. Nitekim Milli Kütüphane Başkanlığının yukarıda sözü edilen katalogunda *Berk*'in yayın aralığı "süresi belirsiz" olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte derginin.5. Sayısında yayımlanan "İtizar" da "*Berk'imizin her on beş günde bir neşredildiği hâlde bu defaki cüzünün üç dört gün tehire uğraması - mesleğimizde Sebat ve devam gösterilemeyecek diye - ezhan-ı ulviyenizde bir hatıra-i müteessife tahaddüsüne meydan verdirmemelidir! Zira: meslek-i sabiteye riayetimiz bulunduğunu - Berk'in devam-ı neşri- medar-ı delil-i ispat olabilecektir.*" (No. 5, s. 160) bilgisi bulunmaktadır. Buna göre *Berk*'in 15 günde bir yayınladığı ve 5. sayının neşrinde gecikme olduğu söylenebilir.

12 sayı olarak çıkarılan derginin her sayısının başında "*Siyasetten mâ-ada her meseleden bahseder.*" ibaresi bulunur. Derginin ilk sayfasının başında belirtilen imtiyaz sahibinin Mehmet Remzi olduğu bilgisi bütün sayılarda yer alır. Ayrıca derginin sadece ilk sayısının kapak kısmında Şeyh Vasfî'den iki beyit bulunur.

"Müşrik-i efkârdan Berk-i maarif parlayıp

Eyliyor baştanbaşa afak-ı ilmi nura gark

Çeşm-i ibretle kitab-ı kâinata kıl-ı nazar

Pertev-i fevzi terakkiyle münevver garp ü şark" (No.1, s.1)

Berk dergisinin ayrı bir kapağı yoktur. İlk sayfası kapak olarak kullanılmıştır. Sayılar müteselsil olarak numaralandırılan derginin her sayısında 32 sayfa bulunur. Kullanılan bu kapak sayfa sayısına dâhil edildiğinde dergi toplam 387 sayfadan oluşmaktadır. *Berk*'in son sayısının son sayfasından sonra derginin nerede

basıldığını, matbaanın adresini gösteren ayrı bir sayfa bulunmaktadır. Bu sayfadaki bilgilere göre *Berk*, Şirket-i Mürettibiye Matbaasında basılmıştır. Matbaanın adresi de “*idare-i şirket-i mürettibiye matbaası _ bab-ı ali caddesi _ numara 34*” (*Berk*, No. 12, s. 388) şeklindedir.

Berk dergisinde bütün yazılar tek sütun hâlinde düzenlenmiştir. Ayrıca dergideki yazılar her hangi bir konu tasnifine tabi tutulmamış fakat bir yazının başına Teracim-i ahval (No.11, s. 339-342) üst başlığı eklenmiştir. *Berk* göze hitap eden bir sayfa düzeni ve okunaklı bir yazı karakteriyle yayınlamıştır. Bugün ki alfabeye aktarıken yazım hatalarıyla karşılaşılmamıştır. Bununla birlikte derginin yukarda da sözü edilen “İtizar” (No: 5, s.160) başlıklı yazısında bazı basım hataları olduğundan söz edilmektedir. Bu cetvel 12. Sayının 375-378 sayılarında yer almıştır.

Dergide yazar ve şair isimleri genel olarak yazının veya şiirin sonunda yer alır. Örneğin; Abdullah Enver imzasını “Bir Mektup” (No.12, s. 362-363) adlı yazısının hemen altında kullanmıştır. Aynı şekilde Menemenlizade Tahir’in imzası da “Bülbülün Zemzemesi” (No.6, s. 165-166) adlı şiirinin sonunda bulunmaktadır. Ancak bazı yazarların ve şairlerin isimleri yazının hemen başında bulunmaktadır. Örneğin; Doktor H. H Beyefendi’nin “Samia-i E’l-fünun” (No.11, s.330-338) yazısının hemen baş tarafında “*Doktor H.H. Beyefendi’nin bir makale-i âlileridir*” (No.11, s.330) notuyla yazının bu yazara ait olduğu belirtilmiştir.

Derginin bazı sayfalarında özellikle sağlıkla ilgili terimler ve yer isimleri Latin harfli yazılmıştır. Örneğin; Doktor H. H. Beyefendi’nin “Samia-i E’l-fünun” (No.11, s.330-338) başlıklı yazısında Latin harfli kelimelere yer verilmiştir.

1.1.3. *Berk*’in Muhteva Özellikleri

“ *Siyasetten mâ-ada her şeyden bahseder*” ibaresiyle yayın politikasını belirleyen *Berk* dergisinde siyasetin dışında pek çok konu ve türde yazılar yer almıştır. Dergide makale, deneme, haber yazısı, hikâye, şiir vb. türlerle beraber aşk, aile, kadın, edebiyat, bilim, tabiat, tebrik, teşekkür vb. pek çok konuda da yazılar ve şiirler bulunur.

120 civarında şiirin yer alması *Berk*'in şiir ağırlıklı bir dergi olduğunu göstermektedir. Ahmet Fevzi, Abdülhâkim Hikmet, Abdülkerim Sabit, Ali Kemal, Ateşdil, Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade), Behzat, *Berkî*, Besim (Trabzon Rûsumat Baş Kâtibi), Eşref Paşa, Fatma Nerime Hanım, Ferruh Bey (İbnü'r-reşat), Fevzi (Muallim), Haki, Halil Edip, Hayret Efendi, Hayri (Harputlu), Hasan Vasfi, Lemî, Mahmut Kemalettin, Mustafa Cemil, (Mehmet) Ali Ulvi, Mehmet Remzi, Mehmet Tevfik, Naci (Muallim), Naci (Alaybeyzade), Nazım (Nabizade), Nevzat, Ra'dî, Safvet (İbnü's-süeda), Sait Beyefendi, Süleyman Salim Bey, Sırrı Paşa, Şahî, Tahir (Menemenlizade) dergide imzası bulunan şairlerdir. Şiirlerin çoğunluğunu gazeller oluşturmaktadır. Gazelin yanında kıta, tahmis, müseddes gibi nazım şekillerine az da olsa rastlanır.

Berk dergisinde bazı şair ve yazarların yazıları veya şiirleri yayımlandıktan sonra yazının veya şiirin hemen altında *Berk* başlığıyla değerlendirmeler yapılmıştır. Örneğin; Ali Kemal'in şiiri yayımlandıktan hemen sonra onun şairliğine dair (No.11, s. 33) bir değerlendirme yazısı yayımlanmıştır. Aynı şekilde Ali Ulvi'nin yayımlanan şiirinin ardından onun şiirlerine dair (No.7, s. 207-208) değerlendirme vardır. Bu değerlendirme yazıları derginin geneline yayılmadan birkaç şair ve yazarla sınırlı kalmıştır.

Dergide bazı yazılar satır arasında bir satırlık sıra nokta bulunmaktadır. Bu noktaların yazının sansür edilen cümleleri olduğunu düşünmek mümkündür. Örneğin; Vicdani (Ebulgarip)'nin mektubunda (No.9, s.276-279) bir satır nokta ile geçilmiştir. Bunun gibi derginin farklı sayılarında da örnekler görmemiz mümkündür. Bu da derginin çıktığı yıllardaki basın hayatıyla ilgilidir.

Berk'te dört tane biyografi yazısı bulunmaktadır. Bunlar; “Meşahîr-i Meyheron” (No. 10, s. 318-320) “Meşahû'n- Nisa” (No.11, s.343-344) birden fazla isim tanıtılmıştır. İbnü's-süeda Safvet'e ait olan yazılar ise Seyyid Şerif Cürcani ve Mahmut Rumi tanıtılmıştır. Aynı yazarın Şeyh Edebalı Hazretleri yazısı ise biyografik bilgiler içermemektedir.

Derginin yayın politikası hakkındaki yazılar *Berk* ve Heyet-i Tahririye imzasıyla verilmiştir. Bu yazıların dışında dergide bilimle ilgili sağlığa yönelik yazılar da bulunur.

Berk'te felsefi ve dini diyebileceğimiz metinler de bulunmaktadır. Fakat bunlar daha çok günlük hayatı düzenlemeye yönelik öğütler niteliğindedir.

Dergide şiirden sonra en fazla bulunan tür mektuptur. Bu mektuplardan bazıları Victor Hugo, Chateaubriand, Jean Jacques Rousseau gibi romantik Batı edebiyatı yazarlarına aittir. Diğerleri ise mecmua yazarlarının birbirlerine hitaben kaleme almıştır.

1.2. *Kevkebü'l-ilm*'in Kültür Hayatımızdaki Yeri

1.2.1. *Kevkebü'l-ilm*'in Yayın Cetveli

Tablo 2. *Kevkebü'l-ilm* Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)

Sayı	Hicri Takvim	Rumi Takvim	Miladi Takvim	Süre	Sayfa Numarası	Matbaa	Sahib-i İmtiyaz	Değerlendirme
1	16 Safer 1302	23 Teşrinisani 1300	5 Aralık 1884	15 Günlük	1-28		Necip Nadir	İlk sayıda gazetenin matbaasına yer verilmemiştir.
2	1 Rebiyülevvel 1302	7 Kânunuevvel 1300	19 Aralık 1884	“	33-64	Ala-yı İtidal Matbaası	“	
3	16 Rebiyülevvel 1302	22 Kânunuevvel 1300	3 Ocak 1885	“	65-96	Mektep-i Sanayi Matbaası	“	
4	1 Rebi-i Sani (Rebiyülahir) 1302	6 Kânunusani 1300	18 Ocak 1885	“	97-128	Ala-yı İtidal Matbaası	“	
5	16 Rebiyülahir 1302	21 Kânunusani 1300	2 Şubat 1885	“	129-160	Bahriye Matbaası	“	
6	1 Cemaziyülevvel 1302	4 Şubat 1300	16 Şubat 1885	15 Günlük	161-192	“	“	Derginin giriş kısmındaki amblem değişmiştir.
7	16 Cemaziyülevvel 1302	19 Şubat 1300	3 Mart 1885	“	193-224	“	“	
8	1 Cemaziyülahir 1302	6 Mart 1301	18 Mart 1885	“	225-256	“	“	
9	16 Cemaziyülahir 1302	21 Mart 1301	2 Nisan 1885	“	257-288	“	“	
10	1 Recep	4 Nisan	16 Nisan	“	289-320	“	“	

	1302	1301	1885					
11	16 Recep 1302	19 Nisan 1301	1 Mayıs 1885	“	321-352	“	“	
12	1 Şaban 1302	4 Mayıs 1301	16 Mayıs 1885	“	353-396		“	Derginin son sayısının hangi matbaada basıldığına yer verilmemiştir.

1.2.2. *Kevkebü'l-ilm*'in Şekil Özellikleri

Kevkebü'l-ilm dergisi Milli Kütüphane Başkanlığı tarafından yayımlanan *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu Birinci Cilt*'te derginin adı “*Kevkebü'l-ulum*” olarak verilmiştir. Ancak derginin adı elde bulunan sayılarda görüldüğü üzere şüphesiz ki *Kevkebü'l-ilm*'dir. Bu dergi 16 Safer 1302 (H.) ile 1 Şaban 1302 tarihleri arasında 12 sayı olarak 15 gün aralıklarla yayımlanmıştır. Derginin bütün sayılarında hicri takvim kullanılmıştır. Ayrıca her sayının başında “*Ulum ve fünun ile sanayi ve bi'l-cümle maariften bahseder*” ibaresi ve bu ibarenin hemen altında “*sahib-i imtiyaz: Necip Nadir*” açıklaması bulunur. Derginin ilk dört sayısında sadece bu ibareler yer alırken 5. sayıdan itibaren sahib-i imtiyazının Necip Nadir olduğu bilgisi verildikten sonra Sürüş takma adıyla Ahmet Fevzi'den iki beyit bulunmaktadır ve aynı beyitler derginin diğer sayılarında da bu şekilde mevcuttur. Bu beyitler şöyledir:

“Ben ol Sitare-i ilmim ki perperistandır

Şuâ-yı marifetimden cihan-ı zulmani

Eder irae kemin-i zerresi matlabımın

Basiret ehline bir afitab-ı ruhane” (No.5, s. 129).

Dergi 400 sayfadan oluşur. Sayfalar birbiri ardınca sıralıdır. Ayrıca derginin sayfa sayısına dâhil edilmeyen 1.sayının ilk iki sayfasında el yazması ve çoğu yeri silik metinler bulunur ve ilk sayı 28. sayfada sona ermiştir. Derginin 2. Sayısı 32. sayfadan başlamıştır. Diğer sayıları 32 sayfadan oluşmaktadır.

Derginin tüm sayılarının son sayfalarında matbaasına yer verilmiştir. *Kevkebü'l-ilm*'in 1. ve 2. sayısında matbaanın Alâ-yı İtidal Matbaası olduğu söylenirken 3. sayıda Mektep-i Sanayi Matbaası, üçüncü sayıda Alâ-yı İtidal

Matbaası yer alır. 5. ve 12. sayılar arasında ise derginin matbaasının Bahariye Matbaası olduğu son sayfanın altında belirtilir.

Kevkebü'l-ilm dergisinin ilk sayfası kapak olarak kullanılmış, kapak için fazladan bir sayfa eklenmemiştir. Derginin klişesi ilk beş sayıda aynı 6. Sayıdan sonra değişmiştir.

Dergi tek sütun olarak düzenlenmiştir. Tüm yazılar sayfa başında belirtilen “Edebiyat”, “Fünun”, “Felsefe”, “Teracim-i Ahval” konu başlıkları altında toplanmıştır. . “Fünun” başlığı altında faydalı bilgiler, farklı ülkelerdeki haberler vb. bilgiler bulunur. Özellikle “Teracim-i Ahval” sütunu altındaki yazılar mabatlardır. Örneğin Necip Nadir’in bu sütun altında yer alan yazısı (Homeros ve Eserlerine Dair, No.2, s. 59-64; No.3, s.93-96; No. 5, s. 159-160) üç sayı devam etmiştir.

Herhangi bir fotoğraf bulunmayan bir tane resim bulunur. Dergideki yazarların ve şairlerin isimleri yazının veya şiirin hemen altında yer alır Ayrıca dergide 12. sayının sonunda “*Birinci Cildin Fihristi*” başlığıyla bir fihrist bulunmaktadır. Dergideki çoğu yazı imzasızdır. Yazar isimleri fihristten tespit edilmiştir. Bu hâldeki yazılara yazar isminin hemen yanında parantez açılarak imzasız notu düşülmüştür. Örneğin; Ahmet Rasim’in imzasız olarak yayımlanan yazısı için (Ahmet Rasim, (İmzasız), Hayata Veda, No. 6, s. 178) not düşülmüştür.

Kevkebü'l-ilm dergisinin sonunda bulunan *Birinci Cildin Fihristi* başlıklı bölümde bazı hatalar mevcuttur. Örneğin; 8. sayıda yer alan “İstihrac-ı Cüzur” başlıklı yazı derginin 238. sayfasında yer alırken *Birinci Cildin Fihristi* bölümünde sayfa numarası 228 olarak gösterilmiştir.

Bazı yazılarda mabadi var notu düşürülmüş fakat derginin sonraki sayfalarında herhangi bir mabada rastlanmamıştır. Örneğin Necip Nadir tarafından Teracim-i Ahval sütununda yer alan “Mirabeau” yazısında (No.11, s. 349-352) mabadi vardır notu düşülmüş fakat yazı devam etmemiştir.

Dergide yayımlanan bazı sayfalardaki yazılar nokta ile geçilmiştir. Bu da yazıların bazı kısımlarının çıkarıldığını düşündürmektedir. Örneğin; Ahmet Fevzi’nin 6. sayıda yer alan gazelinde (s. 161-162) iki beyitlik kısım nokta ile

geçilmiştir. Aynı şekilde İmzasız fişlemesiyle yer alan “Tahran’dan Mektup” (No. 6, s. 164) başlıklı yazının sonunda iki satırlık kısım nokta ile geçilmiştir. Bu örnekler dönemin sansürlü hayatı için örnek teşkil eder.

Derginin son sayısının son sayfasında da aşağıdaki nota yer verilmiştir.

“Dersaadette kevkebimize abone olmak veya eser göndermek isteyenler Beyazıt (kitaphane-i asır) sahibi Kirkor Efendi’ye müracaat etmeleri rica olunur.

Kütüphane-i mezkûrede eski yeni bi’l-cümle ketb ve resail bulunup taşra gazeteleri dahi sipariş edildiğinden sahibine müracaat edenler her hâlde memnun olacaklarını beyan ederiz.

Dersaadette Ahmet Rasim mektubunuzu aldık. Vaatlerinizi ifa etmediniz. Kalan kitapları bekliyoruz.”

1.2.3. Kevkebü’l-ilm’in Muhteva Özellikleri

“Ulum ve fûnun ile sanayi ve bi’l-cümle maarıften bahseder” ifadesiyle yayın politikasını belirleyen *Kevkebü’l-ilm* anlaşılan odur ki dönemin basın hayatının getirdiği olumsuzluklardan dolayı siyasi konulara yer vermemiştir.

Derginin amacı “Heyet-i Tahririye” tarafından kaleme alınan “İfade-i Mahsusa” adlı yazıda açıkça şöyle belirtilmiştir:

“Her insan kendi iktidarı nispetinde vatanına az veya çok hizmet etmekle mükelleftir? İşbu mükellefiyet nevi beşerce vazife-i mukaddese olduğunu bilerek iktidarımız dâhilinde bir hizmet etmek maksadıyla bu mecmuanın heyet-i tahrirîyesini teşkil eyledik. Encümen-gâh-ı üdebaya arz edeceğimiz asar ve teracimde vuku bulacak kusurumuzun afvı müsterca ve hüsn-i muvaffakiyetimiz cenab-ı Allah’tan müstedadır.” (No.5, s. 129)

Kevkebü’l-ilm dergisi tür ve muhteva bakımından oldukça zengindir. Hikâye, mensur şiir, makale, deneme, haber yazısı vb. pek çok türe yer verilir ve aile, kadın, aşk, vatan, tabiat vb. pek çok konuda da yazılar ve şiirler bulunur. Dergide 70 civarında şiir bulunur. Agâh Efendi, Ahmet Fevzi, Ahmet Rasim, Ahmet Rıfki, Deli Şair, Hasan Hüsnü, Mehmet Ali Ulvi, Ruşen Tefvik, Ebunnefi Vasıf gibi pek çok şairin şiirleri yayımlanmıştır. Bunun yanında haber yazıları da azımsanamayacak durumdadır. Bilimle, sağlıkla, başka ülkelerdeki haberlerle ilgili pek çok haber yazısı

bulunmaktadır. Ahmet Rasim, Necip Nadir, Ahmet İhsan Tokgöz gibi pek çok yazar bu türde eser kaleme almıştır.

Dergideki yazılar belirli konu başlıkları altında toplanmıştır. Ancak bu konu başlıkları her sayıda düzenli olarak yer almamıştır. Derginin 1. sayısında “Felsefe”, “Fünun”, “Edebiyat”, “Tefrika”; 2. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 3. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 4. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”; 5. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 6. sayısında “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 7. sayısında “Edebiyat”, “Fünun”; 8. sayısında “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 9. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 10. sayısında “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval” 11. sayısında “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”; 12. sayısında “Felsefe”, “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval” konu başlıkları yer alır. Görüldüğü gibi derginin her sayısında “Felsefe” ve “Teracim-i Ahval” konu başlıklarına yer verilmemiş ve Tefrika konu başlığına sadece 1. sayıda yer verilmiştir. Ancak “Edebiyat” ve “Fünun” konu başlıkları derginin her sayısında bulunur. Genel olarak dergide “Edebiyat” ve “Fünun” konu başlıkları hacimli olurken diğerleri birkaç yazı ile geçilmiştir.

Kevkebü'l-ilm dergisinde “Edebiyat”, “Fünun”, “Felsefe”, “Teracim-i Ahval” ve “Tefrika” isimlerini taşıyan beş konu başlığı mevcuttur. Ancak bu konu başlıkları dergide düzenli olarak yer almamasına rağmen her sayıda mutlaka konu başlığı belirtilmiştir. Derginin sadece 2. sayısında “Fünun” konu başlığı “E'l-fünun” olarak verilmiştir. Diğer konu başlıklarında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır.

Dergideki konu başlıkları derginin içeriği hakkında bilgi verdiği için anlamlıdır.

1.2.3.1. Dergide Yer Alan Sütunlar

1.2.3.1.1. Edebiyat

Dergideki en kapsamlı konu başlığıdır, bu başlık altında şiirler, edebiyatla ilgili yazılar bulunur; ağırlıklı kısmını gazel, tahmis, müseddes gibi eski tarz şiirler oluşturmaktadır. 70 civarında şiir bulunan konu başlığı altında Ağâh Efendi, Ahmet

Fevzi, Ahmet Rasim, Ahmet Rıfki, Deli Şair, Hasan Hüsnü, Mehmet Ali Ulvi, Ruşen Tevfik, Ebunnefi Vasıf gibi şairlerin imzası vardır. Şiirlerin hemen hemen yarısını gazel nazım biçimi oluşturmaktadır. Dergide bir tane de mensur şiir sayılabilecek A(ε) Zühtü tarafından yazılmış bir yazı bulunur. Bunun yanında bu konu başlığı altında eleştiri, hikâye, mektup, ninni gibi pek çok tür de yazılar yer almıştır.

1.2.3.1.2. Fünun

Kevkebü'l-ilm dergisinin diğer önemli sütunu Fünun'dur. "Fünun" konu başlığı altında sağlıkla bilimle ilgili yazılara yer verilir. Her sayıda bulunan konu başlığında mabatlı pek çok yazı vardır. Örneğin Mehmet Atıf'ın "Çin" (No. 9, s. 281-286; No. 11, s. 347-348; No. 12, s. 385-389) başlıklı yazısı üç sayı devam etmiştir. Aynı şekilde Necip Nadir'in "Bedeviler ile Adatı" (No. 3, s. 84-85; No. 6, s. 185-190; No. 8, s. 247-250) başlıklı yazı da üç sayı devam mabatlı yazılar arasındadır.

Ahmet Rasim, Necip Nadir, Ahmet İhsan Tokgöz gibi yazarların bu sütun altında pek çok yazıları vardır. Ayrıca bu konu başlığında sağlık ve fenle ilgili haber yazıları da bulunmaktadır.

1.2.3.1.3. Felsefe

Derginin 1, 2, 3, 4, 5, 9 ve 12. sayılarında yer alan "Felsefe" konu başlığı altında hayatı sorgulayan ve dinî yazılar bulunur. Bu konu başlığı altında Deli Şair'in "Hayret yahut Bir Meleğin İnsanlara Hitabı"(No. 1, s. 9-10); Necip Nadir'in "Hayat" (No.1, s. 4-7) , "Niçinler" (No.9, s. 257-259; No. 11, s. 321-323), "Ömür" (No. 12, s. 353-360) ve "Ruh" (No, 2, s. 33-38; No. 3, s. 65-66; No. 4, s. 97-100; No. 5, s. 130-132) başlıklı yazıları vardır. Görüldüğü gibi konu başlığı altında bir yazı hariç diğer yazılar derginin imtiyaz sahibi Necip Nadir'e aittir.

1.2.3.1.4. Teracim-i Ahval

Derginin 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 ve 12. Sayılarında bulunmaktadır. Bu başlık altındaki yazılar. Ebunnefi Vasıf'ın "İmam Fahrettin Razi" (No. 8, s. 253-255); Necip Nadir'in "Mirabeau" (No.11, s. 349-352) ve "Homeros ve Eserlerine Dair" (No.2, s. 59-64; No.3, s.93-96; No. 5, s. 159-160); Ahmet Fevzi'nin "Seyyid Nurettin

Şah Nimetullah-ı Veli Kuddise Sırrıhu” (No. 9, s. 287-288; No. 10, s. 317-320); “İbnü’s-süeda Safvet’in İmam Gazali” (No. 6, s. 191-192)’dir.

1.2.3.1.5. Tefrika

Derginin sadece 1. Sayısında yer alan “Tefrika” konu başlığı altında Leyla Hanım’a ait Leyla Hanım Divanı (No. 1, s. 29-31) başlığıyla şiir tefrika edilmiştir.

1.3. *Sebat*’ın Kültür Hayatımızdaki Yeri

1.3.1. *Sebat*’ın Yayın Cetveli

Tablo 3. *Sebat* Dergisinin Kimlik Bilgileri (1-12. Sayılar)

Sayı	Rumi Takvim	Hicri Takvim	Miladi Takvim	Süre	Sayfa	Matbaa	Eshab-ı İmtiyaz	Değerlendirme
1	1 Mart 1302	21 Cemaziyelahir 1303	27 Mart 1886	15 Günlük	1- 8	Şirket-i Mürettibiye	Halil Edip- Hayrettin	
2	31 Mart 1302	8 Recep 1303	12 Nisan 1886	“	9- 16	“	“	
3	17 Nisan 1302	25 Recep 1303	29 Nisan 1886	“	17- 24	“	Hayrettin	Derginin sahibi ilk iki sayıda iki kişiyken bu sayıdan itibaren bire düşmüştür.
4	30 Nisan 1302	8 Şaban 1303	12 Mayıs 1886	“	25- 32	“	“	
5	15 Mayıs 1302	23 Şaban 1303	27 Mayıs 1886	“	33- 40	“	“	
6	30 Mayıs 1302	9 Ramazan 1303	11 Haziran 1886	“	41- 48	“	“	
7	15 Haziran 1302	25 Ramazan 1303	27 Haziran 1886	“	49- 56	“	“	
8	30 Haziran 1302	10 Şevval 1303	12 Temmuz 1886	“	57- 64	“	“	
9	15 Temmuz 1302	25 Şevval 1303	27 Temmuz 1886	“	65- 72	“	“	
		12	12	“		“	“	

10	31 Temmuz 1302	Zilkade 1303	Ağustos 1886		73- 80			
11	15 Ağustos 1302	27 Zilkade 1303	27 Ağustos 1886	“	81- 88	“	“	
12	30 Ağustos 1302	12 Zilhicce 1303	11 Eylül 1886	“	89- 96	“	“	

1.3.2. *Sebat*'ın Şekil Özellikleri

Sebat dergisi 15 Mart 1302 (R.) tarihinden 30 Ağustos 1302 tarihine kadar 15 gün aralıkla 12 sayı yayımlanmıştır. Derginin bütün sayılarındaki tarihler Rumi takvim esas alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca derginin baş kısmında hangi gün çıktığına dair bilgiye de yer verilmiştir.

Sebat dergisinin sağ üst köşesinde yer alan “*Risalemiz Rumî ayların vasatıyla nihayetlerinde neşrolacaktır. Dersaadet'ten ve Avrupa'dan kitap ve gazete gibi siparişler idare hanemizce deruhde olunmaktadır idarenin üç ayda bir tertip edeceği asardan birer adedi abonelerimize meccanen verilecektir.*” ibaresiyle derginin nasıl yayımlanacağı açıklanmıştır. Bu ibare her sayının sağ üst köşesinde düzenli olarak yer almıştır.

Bu açıklamanın hemen altında derginin yazarları “*Muharrirleri: Hayrettin, Halil Edip, Faik Hilmi, Mehmet Fikri*” şeklinde tanıtılmıştır. Ancak derginin 12. sayısında Müdür-i Umumi Sahib-i İmtiyazı imzasıyla kaleme alınan “Hatime” başlıklı yazıda “*Acizleri için şayan-ı teessüf bir madde var ise, o da kısm-ı evveli muntazaman tevziye âdem-i muvaffakiyetimizdir. Zira; idareimiz bidayet-i teşekkülde beş ve daha doğrusu dört insandan mürekkep bir komisyonun taht-ı nezaretinde iken muahharen araya amiriyet, çekememezlik, bürudet, gayretsizlik gibi cemiyet-ı beşeriyyeyi esasından hedeme müsteid olan bazı esbab-ı menhusa arız oldu. Ayrıldık. Ayrılık ise yine idarede kalanların vazifelerini tazif etti. Müşevveşat-ı hesabiye külliyyen meydana çıktı. Nihayet zavallı *Sebat* idaresi yalnız bir acize münhasır kaldı. İşte her mert için birer felaket hükmünde olan bu inkılabat-ı enzar-ı umumi bize celp edecek kadar garip hâllerdendir.*” (s.96) şeklinde açıklama yapılmıştır.

Muharrirlerin ismi 3. Sayıdan itibaren kaldırılmış. Bu bilginin yerine 3. sayıdan itibaren “ *Nakit makamına posta yolu dahi kabul olunur*” notu yer almıştır.

Derginin sol üst köşesinde yer alan ibarede “*İdare hanemiz Babialı Caddesi’nde Şafak kıraathanesinde vakidir. Altı aylık abone bedeli bir mecediyedir. Üç aylık veya bir senelik abone kabul olunmayacağı gibi taşra abonelerinden dahi posta ücreti alınmayacaktır. Nüshası 2 kuruştur.*” şeklinde açıklama yapılmış.

Derginin S(س) Şirket-i Mürettibiye matbaasında basıldığı her sayının sol üst köşesinde belirtilmiştir. Matbaanın hemen üstünde ilk iki sayıda idare memuru olarak Mehmet Ramiz; 3-5. sayılarda Ahmet Remzi; 6-12. sayılarda da Rafuel Tırışkan ismi vardır. Derginin imtiyaz sahibi son sayfada gösterilmektedir. Buna göre derginin imtiyaz sahibi 1.ve 2. sayılarda Halil Edip ve Hayrettin iken 3. sayıdan itibaren sadece Hayrettin’dir. Kenan Akyüz, Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi’nde Cenap Şahabettin’in Leskovikli Hayrettin Nedim ile birlikte *Sebat* dergisi çıkarttığını belirtmektedir (Akyüz 1986: 290). Bu durumda Hayrettin ismini Leskovikli Hayrettin Nedim olarak düşünmek doğru olacaktır.

96 sayfadan oluşan *Sebat* dergisi 12 sayı çıkmıştır ve her sayı 8 sayfa olarak yayımlanmıştır; sayfalar birbiri ardınca sıralıdır. Bütün sayılarda ayrıca bir kapak yapılmamış derginin ilk sayfası kapak olarak kullanılmıştır.

Sebat dergisi iki sütun hâlinde düzenlenmiştir. Okunaklı bir harf sistemine sahip olan dergide 1. ve 2. sayılar dışındaki sayılarda yazılar; “Edebiyat”, “Fünun”, “Mütenevvi” başlıklar altında toplanmıştır. Bu başlıklardan edebiyat düzenli olarak her sayıda verilmiştir. Fünun ve mütenevvi sütunu aksayarak yer almıştır. Ayrıca dergideki yazıların veya şiirlerin kime ait olduğu yazının veya şiirin hemen altında yer alır. Bunun yanında “İmzasız” olarak yayımlanan 50 civarında yazı ve şiir vardır.

Sebat dergisinde herhangi bir fotoğraf ve resim bulunmamaktadır.

1.3.3. *Sebat*’ın Muhteva Özellikleri

Sebat dergisinin amacı “Heyet-i Tahririye” tarafından yazılan 1. sayıdaki “*Saye-i mekkar-ı meva-yi cenab-ı cihanbanide ulum ve maarifçe meşhut olan*

terakkiyat bize de şevk-i hizmet bahş eylediğinden şu risaleyi tertip ü neşre karar verdik.

Mesleğimiz cedittir. Muvaffakiyetimizi Cenab-ı haktan temenni eyleriz.

Kemal-i acz ile (Sebat) a başlıca yazı yazacak olan gençlerin maksadı:

Manend-i şecer nabit olur Sebat olanlar

Herhangi işin ehli isen onda devam et

Tenbih-i celiline riayetle Şahîd-i terakkiyi deraguş edebilmekten ve âcizane evlad-ı vatana bir hizmet arz eylemekten ibarettir. Binaenaleyh hasbü'l-beşeriye vuku bulacak bazı kusurlarımızın hulus-ı niyetimize bağışlanacağından eminiz. Ağraz-ı şahsiyeden münbais olan her türlü asarı bu vasıta-i naçiz ile neşreylemek hususunda mazuruz.” (s.1) yazısı ile açıklanmıştır.

Dergide yer alan bazı yazılarda nokta ile geçilen bölümler mevcuttur. Örneğin; Mehmet Fikri'nin derginin 2. Sayıdaki yazısının başlığı (*****) (s.13-14) şeklindedir. Bu yazının ilk iki satırı da nokta ile geçilmiştir. Bu durumun derginin çıktığı yıllardaki basın sansürüyle alakalı olduğu düşünülebilir.

1.3.3.1. Dergide Yer Alan Konu Başlıkları

1.3.3.1.1. Edebiyat

Sebat'ın 3-12. sayılarında bulunan derginin de en hacimli bölümünü oluşturan bu konu başlığı altında mektup, deneme, gazel, nazire, kıta gibi türler yer almaktadır. Bu konu başlığı altında Abdülhalim Memduh, Ahmet Rasim, Aşkî-i Meleki, Cenap Şahabettin, Faik Hilmi, Fevzi (Muallim), Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan), Halil Edip, Hasan Hamza, Hüseyin Kamil (Tepedelenlizade), İbnü'l-İsmail, Mahmut Ekrem (Recaizade) Mehmet Celal, Naci (Muallim), Tevfik gibi yazarların eserleri bulunur.

1.3.3.1.2. Mütenevvi

Mütenevvi dergide ağırlık verilen diğer bir konu başlığıdır. Bu başlık altında fen, sağlık, din, felsefe, biyografi gibi çeşitli konulara; haber yazısı, mektup, deneme,

makale gibi çeşitli türlere yer verilmiştir. Ancak haber yazıları bu başlık altında önemli bir yer tutar. 30 civarında haber yazısının bulunması bu durumu kanıttır. Bu konu başlığı *Sebat*'ın 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11 sayılarında yer bulmuştur.

1.3.3.1.3. Fünun

Dergide en az yer ayrılan konu başlığı “Fünun” dur. 3, 8 ve 10. sayılarda görülen bu başlık altında Faik Hilmi'nin “Mecelle-i Ahkâm-ı Hilkat'ten Birkaç Madde” (No. 3, s. 20-21); “İmzasız” olarak yayımlanan “Phrenologie”(No. 8, s. 60) yine “İmzasız” olarak yayımlanan, “Mahtaplı Kibrit” (No. 10, s. 80) yazıları bulunur. Bu yazılar fenni haber niteliğindedir.

1.4. *Sirac*'ın Kültür Hayatımızdaki Yeri

1.4.1. *Sirac*'ın Yayın Cetveli

Tablo 4. *Sirac* Gazetesinin Kimlik Bilgileri (1-16. Sayılar)

Sayı	Hicri Takvim	Rumi Takvim	Miladi Takvim	Süre	Sayfa	Matbaa	Sahib-i İmtiyaz ve Baş Muharir	Değerlendirme
1	16 Muharrem 1290	4 Mart 1289	16 Mart 1873	Günlük		<i>Sirac</i> Matbaası	Ebuzziya Tevfik Bey	Günlük gazete olarak çıkan <i>Sirac</i> için sayfa numarası verilmemiştir.
2	18 Muharrem 1290	6 Mart 1289	18 Mart 1873			“	“	Bir gün arayla çıkıştır.
3	19 Muharrem 1290	7 Mart 1289	19 Mart 1873			“	“	
4	20 Muharrem 1290	8 Mart 1289	20 Mart 1873			“	“	
5	21 Muharrem 1290	9 Mart 1289	21 Mart 1873			“	“	
6	23 Muharrem 1290	11 Mart 1289	23 Mart 1873			“	“	
7	25 Muharrem 1290	13 Mart 1289	25 Mart 1873			“	“	
8	26 Muharrem 1290	14 Mart 1289	26 Mart 1873			“	“	
9	27 Muharrem 1290	15 Mart 1289	27 Mart 1873			“	“	
10	28	16	28			“	“	

	Muharrem 1290	Mart 1289	Mart 1873					
11	30 Muharrem 1290	18 Mart 1289	30 Mart 1873			“	“	Bir gün arayla çıkmıştır.
12	2 Safer 1290	20 Mart 1289	1 Nisan 1873			“	“	

13	3 Safer 1290	21 Mart 1289	2 Nisan 1873			“	“	
14	4 Safer 1290	22 Mart 1289	3 Nisan 1873			“	“	
15	5 Safer 1290	23 Mart 1289	4 Nisan 1873			“	“	
16	7 Safer 1290	25 Mart 1289	6 Nisan 1873			“	“	Bir gün arayla çıkmıştır.

1.4.2. *Sirac*'ın Şekil Özellikleri

Sirac, 16 Muharrem 1290 (H.) ile 7 Safer 1290 tarihlerinde arasında toplam 16 sayı çıkarılan günlük bir gazetedir. *Osmanlı'da Muhalif Basının Doğuşu* isimli kitapta *Sirac* ile ilgili olarak “on beş günde bir yayınlanan *Sirac*'ın ilk sayısı 15 Mart 1873'te çıkmıştır.” (Nalcıoğlu 2013: 316) bilgisi bulunmaktadır. Fakat gazetenin yayın periyoduna dair verilen bu bilginin yanlışlığı tarafımızdan tespit edilmiştir. Çünkü gazetenin başında “*yevmi gazete*” notu vardır. Günlük olarak çıkarılmaya gayret edilen *Sirac*'ın yayın periyodunda aksamalar olmuştur. 2, 11 ve 16. sayılar birer gün gecikmelidir.

Aynı bir kapak kullanılmayan *Sirac*'da gazetenin ilk sayfası kapak vazifesi görmüştür. Bu gazetenin her sayısı 4 sayfa olarak çıkarılmış ve toplam da 64 sayfadan oluşmuştur. Gazetede herhangi bir sayfa numarası kullanılmamıştır. Gazetenin her sayısı tarafımızdan ve müstakil olarak numaralandırılmıştır.

Sirac gazetesinin imtiyaz sahibinin Ebuzziya Tefvik olduğu her sayının başında yer almıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi Ebuzziya Tefvik ilk sayıda gazetenin amacını şöyle açıklamıştır:

“*Bir vasıtaadır ki icadı zulmet içinde rehber olmak içindir.*”

Memleketimizde ise gazetecilik âleminin gecelerimiz gibi hâlâ karanlık olması böyle bir vasıta-ı tenvire ihtiyaç gösterirdi. Onun için bizde bu namı ihtiyar

eyledik. *Lütf-i hak ile rüzgârdan masun kalırsa kendi âleminde ziyadar olmaklığı memuldür.*” (No1, s. 1)

Gazetenin *Sirac* matbaasında basıldığı düzenli olarak her sayının son sayfasının hemen altında yer alır.

Üç sütun hâlinde düzenlenen *Sirac*'ta yazılar konu tasnifi yapılmadan yerleştirilmiştir. Gazetenin yazılardaki harf sitemi gayet okunaklı ve göze hitap eder niteliktedir.

Gazetenin sol üst köşesinde “*Seneliği 120 altı aylığı 65 üç aylığı 33 kuruluş*
Taşra için seneliğine 20 kuruluş posta ücreti alınır

Adi ilan satırı 100 kitap ilan satırı 20 paradır” şeklinde açıklamalar yapılmış ve bu açıklamalara her sayının başında yer verilmiştir.

Pek fazla yazar imzası bulunmayan gazetede genelde yazılar “İmzasız” olarak yayımlanmıştır.

Gazetenin 16. sayısında İlan-ı Mahsus'ta (İmzasız, No. 16, s.1) *Mahsen-i Fünun* adlı edebî ve fennî bir dergi çıkarılmak üzere izin alındığı ve *Sirac*'ın ismi değiştirileceğinin resmen bildirildiği söylenmektedir. Aynı yazıda söz konusu derginin bir hafta içinde çıkarılacağı belirtilmektedir. Fakat Milli Kütüphane'nin yayımladığı *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Katalogu*, *İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Katalogu* ve *Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Katalogu*'nda böyle bir gazeteye rastlanmamıştır.

1.4.3. *Sirac*'ın Muhteva Özellikleri

Sirac, günlük olarak yayımlandığı için gazetenin önemli bir kısmını haber yazıları oluşturmaktadır ve bu yazılar imzasızdır. Bunun yanında Ebuzziya Tevfik, Sadullah, Namık Kemal gibi imzalarla yayımlanan yazılar da bulunmaktadır.

Gazetede askerlik, din, eğitim gibi farklı konularda yazılmış yazılarla beraber mektup, haber yazısı, makale gibi farklı türlerde yazılarda bulunur. Bu yazıların önemli bir kısmı da farklı ülkelere yazılan telgraflardır. “İmzasız” olarak yayımlanan telgraflar şunlardır: “*Telgraf, Sirac, No. 1, s. 4, (Fransa, Londra); No. 2, s. 3,*

(Avusturya, Macaristan, Fransa, İngiltere, İspanya); No. 3, s. 3, bböj(Avusturya, Macaristan, Fransa, İngiltere, Fransa, İspanya Yunan); No. 4, s. 3, (İspanya, Sırbistan, İngiltere, İtalya); No. 5, s. 3, (Avusturya, İspanya, Rusya, Amerika, Yunan);No. 6, s. 3-4, (İngiltere, Avusturya, Macaristan, İspanya); No. 7, s. 3-4, (Avusturya, İngiltere, Fransa, İspanya, Yunan); No. 8, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İspanya, Rusya); No. 9, s. 3, (Avusturya, İspanya, İngiltere, Fransa); No. 10, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İspanya, Fransa, İngiltere); No. 11, s. 3, (Avusturya, Macaristan, Fransa, İspanya, Yunan, Muhabere-i Alanya, Sahabna); No. 12, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İngiltere, İtalya, Fransa, İspanya, Memleketeyn); No. 13, s. 3, (Fransa, Amerika, İngiltere, İspanya); No. 15, s. 3, (Avusturya, Almanya, Çin)” 13. sayıya kadar devam eden telgraflara derginin son üç sayısında rastlanmamaktadır.

Sirac gazetesinde önemli bir yer tutan diğer bir tür de ilanlar ve reklamlardır. Gazetede yer alan reklamlar daha çok kitap tanıtımı, kitabın satılacağı yer ya da kitapçı reklamlarıdır. Bu reklamların bazıları her sayıda bulunurken bazıları da sadece belli sayılarda yer alır. Örneğin; Namık Kemal’in *Evrak-ı Perişan* adlı eserinin tanıtımı derginin her sayısında yer almış, Ebuzziya Tevfik’in *Ecel-i Kaza* adlı eserinin tanıtımı 6, 7, 9, 10, 11, 12, 15 ve 16. sayılarında yer almış.

Ebuzziya Tevfik, Sadullah Bey’in yazıları ülkeye dair haberlerden oluşurken Namık Kemal’in haber yazısının yanında gazeteye de tebrik yazısı da gazetede yayımlanan diğer imzalı yazılardır.

1.5. Berk, Kevkebü’l-ilm, Sebat ve Sirac Süreli Yayınlarının Yazar Kadrosu

Üzerinde çalışılan *Berk*, *Kevkebü’l-ilm*, *Sebat* dergileri ve *Sirac* gazetesi 1873-1886 yılları arasında çıkarılmıştır. Bu nedenle bir şairi ve yazarı diğer dergilerde de görmek mümkündür. Bu çalışmanın amacı dönemin edebiyat ortamını aydınlatmak olduğu için üç dergi ve bir gazetede yazarları bir bütün olarak değerlendirmenin daha anlamlı olacağı düşünülmüştür.

Bu bölümde söz konusu süreli yayınların yazar kadrosu ile ilgili kısa bir değerlendirme yapıldıktan sonra alfabetik sıra esas alınarak yazarlar tanıtılmış, gazete ve dergideki yazıları hakkında bilgi verilmiştir.

Cenap Şahabettin, Muallim Naci, Halit Ziya, Namık Kemal, Ziya Paşa gibi tanınmış, edebiyat tarihine mal olmuş kişiler hakkında ayrıntıya girilmeden doğum tarihi, doğum yeri, babasının adı ve hangi topluluk içinde yer aldığı bilgileri verildikten sonra bu çalışmadaki hangi süreli yayında imzasının bulunduğu belirtilerek şiir veya yazıları değerlendirilmiştir.

Berk dergisinde Ahmet Rasim, Muallim Naci, Nabizade Nazım, Halit Ziya gibi şair ve yazarların yazıları ve şiirlerini görmek mümkündür. Dergi yazar kadrosu itibariyle geniştir. Fakat hepsi hakkında detaylı bilgiye ulaşılammıştır. Dergiye takma isimlerle yazı ve şiir gönderenlerde vardır. “Sürüş” takma isminin Ahmet Fevzi’ye ait olduğu tespit edilerek (İnal 1988: 421) Sürüş imzalı yazılar Ahmet Fevzi’ye gönderilmiştir. Bu dergide Muallim Fevzi imzasının da Ahmet Fevzi’ye ait olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, yazarların tam isimlerinin bulunması hedeflenmiş ve eğer soyadı yoksa tam ismine gönderme yapıldığı için Muallim Fevzi imzasından da Ahmet Fevzi’ye gönderme yapılmıştır. Dergide yazının takma isimle yazıldığına dair bilgi de yazarın isminin hemen yanına parantez açılarak belirtilmiştir. Aynı şekilde *Berk* dergisinde *Berkî* imzasıyla beş adet şiir bulunmaktadır. Nurullah Çetin’in *Takma Müstear İsimler Sözlüğü* adlı kitabında *Berkî* takma isminin Şeyh Vasfi Efendi’ye ait olduğu belirtilmektedir. Şair edebiyat tarihimize Şeyh Vasfi Efendi olarak geçmiş olsa da yukarıda belirtildiği gibi yazarların tam isimlerinin bulunması hedeflenmiş ve eğer soyadı yoksa tam ismine gönderme yapılmıştır. Şeyh, hoca, hacı gibi unvanlar parantez içinde gösterilmiştir. Bu sebeple *Berkî* takma isminden “Yazar Adına Göre ” de *Berkî*: bk. Ali Vasfi Efendi (Şeyh)’e gönderme yapılmıştır Dergideki takma isimlerden biri de Hakî’dir. Nurullah Çetin’in *Takma Müstear İsimler Sözlüğü*’nde Haki takma adının Samih Rıfat (1874-1932) ve Hüseyin Cahit Yalçın (1875-1957) tarafından kullanıldığı gösterilmektedir. Haki imzasının bulunduğu *Berk* dergisinin çıkarıldığı yıl 1885-1886’dır. Dolayısıyla iki imzada söz konusu olabilir. Bu sebeple yanlışlığa meydan

vermemek için gönderme yapılmamış ve her iki isme de farklı kaynaklardan ulaşma mümkün olduğu için bu isimler hakkında ayrıca bilgi verilmemiştir.

Kevkebü'l-ilm dergisinde yer alan çoğu yazı imzasızdır. İmzasız olan bazı yazıların imza sahibi 12. sayının sonundaki “Birinci Cildin Fihristi” bölümünden tespit edilmiştir. Bu yazılar tespit edilen isme fişlenmiştir. İsmi hemen yanında parantez açılarak imzasız kaydı konulmuştur. Selanikli Tevfik, Hacı Tevfik ve Tevfik imzaları aynı isim olabileceği düşünülmüş fakat derginin sonunda yer alan “Birinci Cildin Fihristi” bölümünde bu yazılar ayrı ayrı verildiği için farklı madde başları olarak değerlendirilmiştir. *Kevkebü'l-ilm* dergisinin imtiyaz sahibi Necip Nadir'dir. Bu imza, dergide bir yazıda (Bizde Fenni Tabiat, No.7, s. 208-211) da görülmektedir. Diğer taraftan derginin sonunda yer alan fihristte “Fünun” başlığı altında yer alan birçok yazı Necip'e ait olarak gösterilmiştir. Hâlbuki bu yazılar dergide imzasızdır. Bu bilgidен hareketle fihristte Necip'e ait olarak gösterilen fakat dergide imzasız olarak bulunan bütün yazıların Necip'e ait olduğuna şüphe yoktur. Bu yazıların Tahlili Fihrist bölümünde Necip'e kaydedilmesi düşünülmüştür. Fakat diğer taraftan dergide Necip Nadir imzasıyla yer alan “Bizde Fenn-i Tabiat” (No.7, s. 208-211) isimli yazı fihristte yine Necip'e ait olarak gösterilmiştir. Bu sebeple Necip'e ait olarak gösterilen bütün yazıların Necip Nadir'e ait olduğuna karar verilmiş ve o şekilde işlenmiştir. “Çin” başlığı altında kaleme alınan yazı 11. sayıda (s. 347-348) Mehmet Atıf, 9. sayıda (s. 281-286) ise Mehmet Akif imzasıyla görülmektedir. Dergisinin sonunda yer alan “Birinci Cildin Fihristi”nde bu yazı Mehmet Atıf adına gösterilmiştir. Bu sebeple Tahlili Fihrist'in ilgili bölümünde söz konusu yazı Mehmet Atıf ismi yanına yerleştirilmiştir. Bu dergide yer alan Muallim Feyzi tam adının Ahmet Fevzi olduğu tespit edildiği için Muallim Feyzi imzasından bu isme gönderme yapılmış ve yazılar bu maddede gösterilmiştir.

Sebat dergisindeki çoğu yazı imzalı olmakla beraber imzasız yazılara da rastlanmaktadır. İmzasız yazıların çoğunluğu haber yazısı türündedir. İmzalı yazıların bazılarında ise Sürüş, Haneberduş gibi takma isimler kullanılmıştır. Bu yazarların kim olduğu tespit edilmiş ve yazar hakkında bilgi verirken yazarın adının hemen yanına parantez açılarak kullandığı takma isim gösterilmiştir. Bu derginin 3. Sayıdan itibaren imtiyaz sahibi Hayretin olarak görülmektedir. Kenan Akyüz, *Bati*

Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi'nde Cenap Şahabettin'in Leskovikli Hayrettin Nedim ile birlikte *Sebat* dergisi çıkarttığını belirtmektedir. (Akyüz 1986: 290) Bu durumda Hayrettin ismini Leskovikli Hayrettin Nedim olarak düşünmek doğru olacaktır.

Sirac gazetesinde birkaç imzalı yazı dışındaki çoğu yazı imzasızdır. İmzalı yazıların içinde Namık Kemal ve Ebuzziya Tevfik Türk edebiyatında ön plana çıkmış isimler vardır. Ve bunlar içerisinde en fazla yazı Ebuzziya Tevfik'e aittir. Bu durumu Ebuzziya Tevfik'in derginin imtiyaz sahibi olmasıyla açıklamak mümkündür.

Abdullah Enver: *Berk* dergisinde iki adet mektubu bulunur. Bu mektubun birinde ölüm teması işlenmiştir.

Abdülhalim Memduh (İstanbul 1886-İngiltere 1905): Ali Râgıb Bey'in oğludur. Düzenli bir eğitim alamayan, bir taraftan çalışırken diğer taraftan *Mizan*'da yazı yazmaya devam eden Abdülhalim Memduh *Muhit* dergisinin de yazı işlerini yürütmüştür. Hukuk Mektebinin ikinci sınıfındayken gizli bir cemiyet kurma teşebbüsü sebebiyle tutuklanır. Sekiz on ay kadar tutuklu kaldıktan sonra Ali Kemal'in de bulunduğu arkadaşlarıyla beraber 1888' de Konya'ya sürülür. Burada her ne kadar Konya Valisi Hacı Hasan Bey'in ilgisiyle vilayet maiyet memurluğuna başlamış olsa da hakkındaki şikâyetler sebebiyle valinin güvenini kaybeder. Daha sonraki vali Ali Kemâlî Paşa onu vilâyet tercümanlığına getirir ancak ardından Trablusgarp'a sürülür. Trablusgarp'ın havasının ağır olduğunu ileri sürmüş ve yoldayken firar etmiştir. İskenderiye'den sürgün yerinin değiştirilmesi talebinde bulunur, bunun üzerine vilayet tercümanlığı göreviyle İzmir'e gönderilir. Burada *Muktebes* ve *Hizmet* gazetelerinde çalışır. Hayatı sürülmekle geçen yazar bu korku sebebiyle Avrupa'ya kaçır. Fransa, İngiltere ve Tunus'ta özel ders verir. Sıkıntılı günler yaşayan Abdülhalim Memduh uykusuzluk hastalığı yüzünden aldığı uyuşturucu karışımı bir ilaç sebebiyle 1905'te İngiltere'nin Folcestone şehrinde vefat etmiştir. Abdülhalim Memduh, Servet-i Fünun'a zemin hazırlayan ara nesil sanatçısıdır. Yazarın şiir, tiyatro ve edebiyat tarihi türünde eserleri bulunmaktadır. (Aygün 2004: 85-86) Abdülhalim Memduh isminde edebiyat tarihi ibaresi geçen *Tarih-i Edebiyatı Osmaniyye*'nin sahibi olmanın yanı sıra *Tasvîr-i Vicdân* , *Tasvîr-i*

Hissiyât , Burhan, Mazlum Türkler'e Mev' ize, Türk Eş'âr-ı Garâmı, Bedriye , Nalan, Abdülhamid ve Genç Türk Bir Harem Ağası isimli eserlerinde sahibidir.

Abdülhalim Memduh'un *Sebat* dergisinde üç adet şiiri vardır.

Abdülhâkim Hikmet: *Berk* dergisinde bir adet gazeli bulunur.

Abdülkerim Sabit (İstanbul, 1863-1913): Trabzon naibi Şerif Mahmut Bey'in oğludur. Düzgün bir eğitim hayatı olamayan yazar devletin bazı kademelerinde görevler almış ve 1913 yılında da hayata gözlerini yummuştur. Basılan Eserleri: *Sabah-ı İnşirah, İmdadü'l-midad, Şuküfezar* (İnal 1988: 1543-1544)

Berk dergisinde bir kıtası yer alır.

Agâh Efendi: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde dördü gazel biri muhammes beş şiiri bulunur.

Ahmet Faik: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiiri ve bir beyit tercümesi bulunur.

Ahmet Fevzi (Türkanpor/Tebriz, 1842-İstanbul, 1910): “Ahmet Fevzi Efendi, Tebriz civarında serab müzafatından Türkanpor karyesinde ülemadan Esed mollanın oğludur...” (İnal-1 1988: 419). Çeşitli devlet kademelerinde görev yapan yazar 33 yıl muallimlik yapmış, 1910 yılında soğuk algınlığından vefat etmiştir. Üsküdar'da Seyit Ahmet Deresi Mezarlığı'na defnedilmiştir. Ahmet Fevzi Efendi *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde “Sürüş” takma adıyla yazılar kaleme almıştır. Eserleri: *Müntehabat-ı Farisiye, Usul-i Farisi, Kamus, Vaveyla, Divan-ı Eşar, Süzügüdad, Rubaiyat-ı Hayyam, Cep Lugati* (İnal 1988: 419-421).

Ahmet Fevzi'nin *Berk* dergisinde bir gazeli, *Kevkebü'l-ilm* dergisinde de şiir, biyografi, tebrik gibi yazıları bulunur. Muallim Fevzi imzasıyla da *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiiri, *Berk* dergisinde de beş şiiri bulunur.

Ahmet İhsan: bk. (TOKGÖZ) Ahmet İhsan

Ahmet Rasim (İstanbul 1964-1932): Babası posta ve telgraf memuru Bahaddin Efendi'dir. Babası terk ettiği için annesi büyütmiştir. İlk eğitiminden

sonra Darüşşafakaya giden Ahmet Rasim burada tarihe ve edebiyata dair ilk izlenimlerini kazanır. Edebiyatımıza gazeteci kimliği ile damgasını vuran Rasim, gerek edebî eserlerinde gerek gazetecilik alanında Babıali'ye ilk adım attığı andan itibaren kendisine destek olan Ahmet Mithat Efendi'yi takip etmiş ve onun gibi başarılı bir sohbet üslubuna ulaşmıştır. Darüşşafakayı bitirdikten sonra, kısa bir süre Posta ve Telgraf Nezaretinde çalışan Ahmet Rasim, memurluğa alışamaz ve görevini bırakmıştır. Kısa süre öğretmenlik de yapan yazar Atatürk'ün isteği üzerine 1927'de milletvekili olur. 1927 yılına kadar yazar gazeteci olarak topluma hizmet etmiştir. 1932'de vefat etmiştir, mezarı Heybeliada'da bulunmaktadır. Ahmet Mithat Efendi'nin *Tercüman-ı Hakikat*'teki çevirileriyle başladığı gazeteciliğe daha sonra fıkra, sohbet ve deneme türünde yazılar ile devam eder. *Berk*, *Envar-ı Zekâ*, *Güneş* dergilerini yayımlamış *Servet-i Fünun*, *Resimli Gazete*, *Mektup*, *Maarif*, *Hazine-i Fünun*, *İkdam*, *Malumat*'a yazılar yazmıştır. *Boşboğaz* adlı mizah gazetesini Hüseyin Rahmi ile birlikte çıkarmışlardır. (Akyüz 2013: 143-145)

Ahmet Rasim'in *Berk* dergisinde deneme, makale türündeki yazıları; *Kevkebü'l-ilm* dergisinde ilimle ilgili yazılar, haber yazıları, çevirileri, şiirleri, mektupları; *Sebat* dergisinde ise şiir, çeviri ve ilimle ilgili yazıları bulunur.

Ahmet Rıfkı (Haneberduş)(1884-1935): A. Rıfkı, Cebidelik, Çemberzade Naik, Deli Rıfkı, Derviş Ruhullah, Eşeğin Eşeği, Hane Berduş, Rıfkı Baba, Sakallı Rıfkı takma isimlerini kullanmıştır (Çetin 2006: 27).

Ahmet Rıfkı'nın *Kevkebü'l-ilm* dergisinde yedi şiiri bulunur.

Alaybeyzade Naci: bk. Naci (Alaybeyzade)

Ali Kemal (İstanbul 1867- İzmit 1922): Balmumcu esnafı Kethüdan Çankırlılı Ahmet Efendi'nin oğludur. Asıl adı Ali Rıza'dır. *Gülşen* dergisinde Ali Kemal imzasıyla yazılar yazdığı için bu adla şöhret olmuştur. Bir dönem Avrupa'ya gitmiştir. Ancak oradan da çeşitli gazete ve dergilere yazılar göndermiştir. İşlerini halletmek için İstanbul'a gelen yazar Halep'e sürülmüştür. Halep lisesinde beş yıl öğretmenlik yapmıştır. Ardından Paris'e kaçıp oradan *İkdam*'a yazılar göndermiştir. Tekrar yurduna dönen Ali Kemal eskiden çıkardığı *Peyam* gazetesini maddi sıkıntıdan dolayı *Sabah* gazetesine birleştirip *Peyam-ı Sabah* olarak çıkartmışlardır.

Milli Mücadele'ye ve liderlerine karşı çıkmasından dolayı Milli Mücadele'den sonra 1922 yılında linç edilerek öldürülmüştür.(Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1977: 113-114).

Hayatının büyük bir kısmı sürgünde geçen Ali Kemal bu yıllarda yaşadıklarını, gözlemlediklerini eserlerine yerleştirmiştir. Hatıra kitabı olan “...Ömrüm'de şehrin daha çok yönetim kadrosu ve buralarda olup bitenler anlatılırken İki Hemşire'de şehrin iki farklı dünyası Müslüman ve gayrimüslim kesim arasındaki yaşayış, refah ve kültürel farklılıklar dört genç kızın hayatından bir kesitle dile getirilir. Çölde Bir Sergüzeşt'te ise Ali Kemal, Halep dışına çıkar, bir memlahadaki yaşantıya, ahlaki ve idari bozukluklara dikkat çeker ve kahramanı vasıtasıyla bir sürgünün İstanbul özlemini, yaşadığı mekâna yavaş yavaş alışınca veya alışmak zorunda kalınca bu özlemin yerini farklı bir dünyaya olan hayranlığa dönüştüğünü anlatır.” (Yüksel 2009: 483).

Ali Kemal'in *Berk* dergisinde beş adet şiiri vardır.

Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli Şefik Mansur Beyefendi: bk. Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli)

Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü): *Kevkebü'l-ilm*, dergisinde bir şiiri bulunur.

Ali Ruhi (Ateş-zeban Veysi Paşazade) (Bağdat 1854-1890): “*Biraderim Ali Ruhi, Darbaz zade Veys Paşanın oğludur. Bağdat'ta peymane şuhud olmuştur. İsmi, şairi meşhur Nevres Efendi tarafından 'Ali Nazir 1270' tesmiye kılınmış idi ki ebced hesabı tarihi tevellüdüdür.*” (İnal 1988: 1526). Ali Ruhi bir dönem gönüllü olarak askerlik yapmıştır, ardından devlet memuriyetinde görev alan yazar kendi isteğiyle memuriyetten ayrılıp Mekke'ye gider. Oradan geldikten sonra tekrar devlet hizmetine girer ve Ertuğrul firkateyni ile Japonya'ya giderken başına kaya düşer ve hayatını kaybeder. Eseri: *Lemeat* (İnal 1988: 1526-1534).

Ali Ruhi'nin *Berk* dergisinde bir adet gazeli bulunur.

Ali Ulvi: bk. (Mehmet) Ali Ulvi

Ali Vasfi Efendi (Şeyh) (İstanbul 1851-1910): İstanbul'da Draman civarında Kefevi tekkesi şeyhi Mahmut Raşit Efendi'nin oğludur. Babasından Arapça ve Farsça dersi almıştır. Fatih Camii'nde 'Aha veyn' lakabı ile tanınan Hoca Mustafa Efendi'den ders almıştır. Babası öldükten sonra onun yerine tekkenin şeyhliğine getirilmiştir. Muallim Naci ve Recaizade Ekrem'in tartışmaları sırasında Muallim Naci'nin tarafında yer almıştır. Ayrıca *Tercüman-ı Hakikat*, *Mürüvvet*, *Saadet* gazetelerinde şiir ve makaleleri yayımlanmıştır. 1910 yılında ölen Şeyh Ali Vasfi Efendi Draman Camii hazinesine babasının yanına defnedilmiştir. Şair ve yazar kimliğine sahip olan Şeyh Ali Vasfi Efendi şiirlerinde "Berkî" ve "Vasfî" mahlaslarını kullanmıştır. Eserleri: *Feyz-âbâd*, *Barika*, *Külliyât-ı İslâmiyye*, *Cezebât*, *Şöyle Böyle*, *Levâmî*, *Bedayî*, *Sevatı*, *Metali*, *Münşeat-ı Şeyh Vasfî*, *Riyâhin*, *Muharrerat-ı Şeyh Vasfî*, *Sarf-ı Osmanî*, *Nahv-ı Osmanî* (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1998: 513-514).

Şeyh Vasfî'nin *Berk* dergisinde beş adet şiiri vardır.

Aşkî: *Berk* dergisinde bazı beyitleri açıkladığı bir yazısı bulunur.

Aşkî-i Meleki: *Sebat* dergisinde üç şiiri bulunan yazarın bir şiiri vatan temalıdır.

Ateşdil: *Berk* dergisinde bir şiiri bulunur.

Ateş-zeban Veysi Paşazade Ali Ruhi: bk. Ali Ruhi (Ateş-zeban Veysi Paşazade)

A(ξ) N: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir yazısı bulunur.

A(ξ) Y: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde eleştiri türünde bir yazısı bulunur.

A(ξ) Zühtü: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde Fransızcadan çevirdiği tabiat temalı bir mektubu bulunur.

Bafralı Doktor Yanku: bk. Yanku (Bafralı, Doktor)

Behzat: *Berk* dergisinde aşk temalı bir şiiri bulunur.

Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi): *Berk* dergisinde ikisi gazel olmak üzere üç şiiri bulunur.

Bir Bulgar: *Sirac* gazetesinde bir eleştiri yazısı bulunur.

Bir Hâkim: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde yaratılışa dair bir yazısı bulunur.

Bir Riyâzi: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde matematik ilmine dair bir yazısı bulunur.

Cemil (Said Beyzade): *Berk* dergisinde Chateaubriand'dan çevrilen aile temalı bir yazısı bulunur.

Cenap Şahabettin (Manastır 1870- İstanbul 1934): Plevne'de şehit düşen Binbaşı Osman Şahabettin Bey'in oğludur. Servet-i Fünun edebiyatı içinde önemli bir yeri olan Cenap Şahabettin'in, şiir, tiyatro, sohbet, gezi ve inceleme türünde yazıları vardır.

Tasvir-i Efkâr, *Saadet* gibi gazetelere yazmıştır. Ayrıca Atilla Özkırmımlı gençlik yıllarında *Sebat* adlı bir dergi çıkardıklarını kendisinin söylediğini ifade eder (Özkırmımlı 1982: 280). Nitekim Cenap Şahabettin'in *Sebat* dergisinde on bir adet şiiri vardır. Fakat dergiyi çıkaranlar arasında Cenap Şahabettin'in de bulunduğu dair herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Delil: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde çocukluk günlerine dair bir yazısı bulunur.

Deli Şair: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde üçü şiir biri mektup ve bir de felsefeyle alakalı yazısı bulunur.

Dersaadet Liman Dairesinde Selim: bk. Selim (Dersaadet Liman Dairesinde)

Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden Eyüp Sabri Efendi: bk. Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden)

Dramalı Merhum Hoca Şükrü: bk. Şükrü (Dramalı Merhum Hoca)

Ebulgarip Vicdani: bk. Vicdani (Ebulgarip)

Ebulhazin Talebeden Hicranî: bk. Hicranî (Ebulhazin, Talebeden)

Ebu'n-Nefi Vasıf: bk. Vasıf (Ebu'n-Nefi)

Ebuzziya Tevfik (1849-1913): Ebuzziya Tevfik, Tanzimat döneminde yayımcı olarak Şinasi ile birlikte önde gelen kişilerdendir. *Ceride-i Havadis* ve *Tasvir-i Efkâr*'da bir müddet çalıştıktan sonra *Terakki* gazetesinde yazı işleri müdürü olarak gazeteciliğe başlayan yazar, daha sonra *Hakayıku'l Vekayi*, *Diyojen*, *Çingiraklı Tatar* ve *Hayâl*'de de çalışır. *Terakki Muhadderat* adıyla kadınlara özel ilk kadın dergisini *Terakki* gazetesinin eklerinden biri olarak çıkarır. Şinasi'nin ölümünden sonra *Tasvir-i Efkâr* matbaasının başına geçmiş ve *İbret* gazetesini burada yayımlamıştır. Ebuzziya Tevfik; *Hadika*, *Cüzdan*, *Sirac* gibi gazeteler çıkarmıştır. Ebuzziya Tevfik, Ahmet Mithat Efendi ile birlikte Yeni Osmanlılar Cemiyet'inin üyeleri olması nedeniyle Rodos'a sürülmüş, V. Murat'ın tahta çıkışı üzerine afla sürgünden dönmüştür. Daha sonra Bosna mektupçuluğu görevine atanan yazar, burada *Vilayet* gazetesini yayımlamış ve *Bosna Vilayeti Salnamesi*'nin 13. sayısını çıkartmıştır. Mektep-i Sanayi müdürlüğü ve Şurâ-yı Devlet üyeliği gibi görevlerde bulunan Ebuzziya 1900 tarihinde Konya'ya sürülür. 1908'de İstanbul'a dönünce milletvekili seçilir. Bu arada *Mecmua-ı Ebuzziya*'nın yayımına devam eder ve *Yeni Tasvir-i Efkâr*'ı çıkarır. Bu gazete 1925 tarihine kadar çocukları Talha ve Velid tarafından *Tevhid-i Efkâr* adıyla çıkarılmıştır. Gazeteciliği ve yayımcılığı kültür hayatımız açısından çok önemli olan Ebuzziya, Yeni Osmanlılarla ilgili birinci elden bilgiler veren *Yeni Osmanlılar Tarihi* adlı eserini bu gazetede tefrika etmiştir. Eserde aynı zamanda ilk dönem basın hayatı ve gazeteciler hakkında birinci elden bilgi veren Ebuzziya Tevfik, Osmanlıcılığın ve İslamcılığın savunucu olmuştur. Yeni Türk edebiyatının ilk örnek antolojisi olan *Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye* adlı eserinde Osmanlı edebiyatının belli başlı yazarlarından örneklerle, hayat hikâyeleriyle birlikte yer vermiştir. Makale, biyografi, hatıra ve tiyatro türlerinde çalışmaları bulunan Ebuzziya, Türkiye'de yayımcılığa katkıda bulunmuş, modern matbaacılığın gelişmesinde büyük hizmeti olmuştur. Matbaa-ı Ebuzziya'yı kurmuş Şinasi, Namık Kemal, Kâtip Çelebi'nin eserlerinin de aralarında bulunduğu kültür ve fikir hayatının belli başlı eserlerini basmıştır. Yıllık tarzında takvimin ilk örneklerini de vermiştir.

Hatıralarında döneminin birçok meselesini yazan Ebuzziya, bu yönüyle Tanzimat döneminin siyaset, kültür ve edebiyat hayatının vazgeçilmez kaynaklarından. (Enginün 2014: 65-66).

Ebuzziya Tevfik 16 sayı günlük olarak çıkan *Sirac* gazetesinin imtiyaz sahibidir. Aynı zamanda bu dergide haber yazıları bulunur.

Edib-i Fazıla Üsküdarlı Fatma Hanım: bk. Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı)

Edirneli Bir Mektepli: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde makale ve değerlendirme türünde üç yazısı bulunur.

E(İ) Bedri: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiiri bulunur.

E(İ) Raşit: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiir ve bir de dergiye teşekkür yazısı bulunur.

E(İ) Zehid: *Sebat* dergisinde iki adet haber yazısı bulunur.

E(İ) Z(ı): *Sirac* gazetesinde vapurlara dair bir haber yazısı bulunur.

Eşref Paşa (Bursa, 1235-1312): Bursalı Sıdkizade Ahmet Sıtkı Efendi'nin oğludur. Orduda çeşitli görevde bulunan Eşref Paşa Bağdat, Tahran ve Selanik'te de bulunmuştur. Ardından Trabzon valiliği yapmıştır.1295'te yapılan Rus harbindeki yenilgiden dolayı sürgün edilmiştir. İnal, Eşref Paşa'nın Arapça ve Farsçaya hâkim olduğunu ve Namık Kemal'e "Namık" mahlasını verdiğini söyler (İnal 1988: 330-332).

Eşref Paşa'nın *Berk* dergisinde gazel nazım biçiminde sekiz adet şiiri bulunur.

Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel türünde bir şiiri bulunur.

Faik Hilmi: *Sebat* dergisinde bir mektup çevirisi, iki biyografi, iki haber yazısı ve bir şiiri vardır. Yazılarında ölüm, tabiat gibi konulara yer vermiştir.

Fatma Nerime Hanım: *Berk* dergisinde altı şiiri ve *Berk*'e yazdığı teşekkür yazısı bulunur. Dergide yer alan şiirlerin üçü şarkı türündedir.

Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel türünde bir şiiri bulunur.

Fazlı: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel türünde bir şiiri bulunur.

Ferruh Bey (İbnü'r-reşat) (İstanbul, 1865-1904): Kudüs sancağı mutasarrıflarından Kayazade Reşat Paşa'nın oğludur. İyi bir eğitim alan Ferruh Bey devletin üst kademelerinde görev yapmıştır. Paris, Londra, Bükreş, Petersburg gibi yerlerde sefaret kâtipliği yapan yazar, Bulgaristan Fevkalade Komiseri iken genç yaşta hayatını kaybetmiştir. Mezarı İstanbul Mahmut Paşa Türbesi'nde babasının kabrinin yanındadır. Basılmamış Eserleri: *Laklakıyyat-ı Edebiyye, Devlet, Mebadî-i Hikmet-i Ahlak, Hoşenk, Şayan, Üss'ül-Esas, Taklib-i Elfaz yahut Mebadî-i İştikak, Kerbela, Misbah'üs-Salah-Veladet-i Peygamberi, Teşhîr-i Ebatil* (Çankaya-3 1868/69: 131-133).

Ferruh Bey'in *Berk* dergisinde bir adet şiiri bulunur.

Fevzi: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde ilimle sağlıkla ilgili altı sayı devam eden bir yazısı ve bir adet çevirisi var.

Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan): *Sebat* dergisinde gazel türünde bir şiiri bulunur.

Hacı Tevfik Efendi: Tevfik Efendi (Hacı)

Haki: *Berk* dergisinde Nevzat ve Lemî ile müşterek oluşturdukları bir şiiri bulunur.

Halil Edip (Bursa 1863-İstanbul 1912): Seyyar tahrir-i emlak memuru Hacı Halil Agazade Ali Meleki'nin oğludur. Çeşitli devlet memuriyetlerinde bulunan yazar dil ve kitabet hocalığı yapmıştır. Şiir, makale ve çevirileri *Şafak, Beyânü'l-hak, Fevaid, Hamiyet, Sa'y, Musavver Devr-i Cedit, Mektep, Envar-ı Zekâ, Sırat-ı Müstakim, Tercüman-ı Hakikat* gibi pek çok gazete ve dergide yayımlanmıştır.

Eserleri: *Mesîre-i etfal, Cümel-i hikemiyye-i ecnebiye, Terkib-i bent, İki refika yahut bir numune-i izdivaç* (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1981: 46)

Halil Edip'in *Berk* dergisinde dört adet şiiri, bir adet mektubu ve Lamartine, Jean Jacques Rousseau, Alfred de Musset'ten çevirileri bulunur, *Sebat* dergisinde ise şiir, eleştiri, roman, mektup, çeviri, tarih gibi türlerde yazıları bulunur. *Sebat* dergisinin ilk iki sayısını çıkaranlar arasındadır.

Halit Ziya: bk. (UŞAKLIGİL) Halit Ziya

Hasan Hamza: *Sebat* dergisinde Hacı Rıza Kallayı'ya nazire olarak yazdığı bir şiiri bulunur.

Hasan Hüsnü: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde biri gazel türünde olan iki şiiri ve dille ilgili bir yazısı bulunur.

Hasan Sezai: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde nefislere dair bir yazısı bulunur.

Hasan Vasfi: *Berk* dergisinde biri gazel türünde olmak üzere iki şiiri bulunur.

H(ح) D.: *Sirac* gazetesinde bir mektubu bulunur.

H(ح): *Sirac* gazetesinde bir haber yazısı bulunur.

Hayrullah Paşazade Mehmet Ali Beyefendi: bk. Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade)

Hayret Efendi (Adana 1848-İstanbul 1913): Ziraat erbabı Hacı Hüseyin Ağa'nın oğludur. İyi bir eğitim aldıktan sonra bir dönem öğretmenlik yapmış, farklı devlet kademelerinde görevler yaptıktan sonra tekrar öğretmenliğe dönmüştür. Bir zaman sonra görevinden istifa etmiş ve maddi sıkıntılar yaşamıştır. Uğraşarak tekrar göreve gelen yazar, "1909 [31 Mart 1325] da zuhur eden ihtilal hareketlerini takdiren 'İslam' namındaki gazete ile neşreylediği makaleden dolayı İdare-i Ürfiye Kararnamesi mucibince beş sene müddetle 1909 [12 Temmuz 1325] da Rodos'a nefyolundu" (İnal 1988: 578) 1910'da affedilip İstanbul'a dönen yazar, 1913'te evinde hayatını kaybetmiştir. Mezarı Merkez Efendi Kabristanı'ndadır. Eserleri: *Eş'âr-ı Hayret, Sûk-ı ukaz, Şehrayin, Sihri beyan* (İnal 1988: 577-593).

Hayret Efendi'nin *Berk* dergisinde gazel nazım biçiminde yazılmış iki adet şiiri bulunur.

Hayrettin Nedim (Leskovikli): Mülkiyede öğretmenlik yapmıştır. Bir Elçinin Tarihçe-i Sefareti adlı basılmış bir eseri vardır. (Çankaya 1969: 988)

Sebat dergisinde üç haber yazısı bulunan yazar aynı zamanda derginin de imtiyaz sahibidir. Derginin ilk iki sayısını Halil Edip'le beraber çıkaran yazar 3-12. sayılarını tek çıkarmıştır.

Hayri (Harputlu) (Harput 1860-istanbul 1910): Harput ulemasından Hacı Mahmut Efendi'nin oğludur. Eğitimini tamamladıktan sonra kâtiplik ve başkâtiplik yapmıştır. 1910 yılında da İstanbul'da hayatını kaybetmiştir. "Sinemde tutuşmuş yanmış bir ocağ olaydı" mısrasıyla başlayan gazeli bestelenmiş ve yazar bu gazeliyle meşhur olmuştur. Eseri: *Hatıra-i Ahd-i Şebab* (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi-4 1981: 183).

Hayri'nin *Berk* dergisinde gazel türünde yazdığı iki şiiri bir de Şeyh Vasfi Efendi Hazretleri'nin bir şiirine yazdığı naziresi bulunur.

H(ح) Kemal: *Berk* dergisinde iki imzası bulunan yazarın yazılarından biri divan şairi Nefi'ye dair yazı diğeri ise insan yaşamına dair bir makaledir.

H(ح) H(ح) (Doktor): *Berk* dergisinde iki yazısı bulunur ve bu yazıların içeriği sağlıkla ilgilidir.

Hicranî (Ebulhazin, Talebeden): *Berk*'te dergiye dair bir yazısı bulunur.

Hüseyin Kamil (Tepedelenlizade) (İstanbul 1865-1921): Tepedelenli Ali Paşa'nın torunu, Vüzeradan İsmail Rahmi Paşa'nın oğludur. Eğitimini bitirdikten sonra Tanzimat dairesi kaleminde maaşsız çalışmıştır. Tesalya'ya giderek oradaki arazisini satmış vefat edene kadar da hiçbir işle meşgul olmamıştır. 1921 yılında da evinde vefat etmiştir. Mezarı Merkez Efendi Kabristanı'ndadır. Basılan Eserleri: *Muharebelerimiz, Validem, Barbaros Hayrettin Paşa, Yazdıklarım, Ma'suka yahut Muhafaza-i Aşk, Numune-i Şecaat, Bir Müteverrimenin Hissiyatı* (İnal 1988: 793-794).

Hüseyin Kamil'in *Sebat* dergisinde üç adet şiiri bulunur.

İbnü'l-İsmail: *Sebat* dergisinde iki şiiri bulunur.

İbnü'r-reşat Ferruh Bey: bk. Ferruh Bey (İbnü'r-reşat)

İskender Dibak: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde ilmi bir yazı, dergiye dair değerlendirme ve vatan temalı bir şiiri bulunur.

Kâni: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel türünde bir şiiri bulunur.

Kâzım: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir hatıra ve özlü sözün hikâyesini anlattığı iki yazısı bulunur.

Kurai: *Sebat* dergisinde özlü sözlerle ilgili bir yazısı bulunur.

Lemî: *Berk* dergisinde bulunan iki şiirinden biri gazel diğeri Haki ve Nevzat'la müşterek oluşturdukları şiirdir.

Leskovikli Hayrettin Nedim: bk. Hayrettin Nedim (Leskovikli)

Leyla Hanım (İstanbul ?- 1848): Kazasker Moralızade Hamit Efendi'nin kızıdır. Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla Keçecizade İzzet Molla dayısıdır. *Divan*'ındaki şiirlerinde kullandığı ifadelerle İzzet Molla'yı üstadı ve hocası olarak göstermiştir. Aydın bir çevrede yetişen sanatçı, kültürünü bu aydın aile çevresinden alarak yetişmiştir. Genç yaşta evlenen ve evlilikte umduğunu bulamayan Leyla Hanım kırgın bir ruh hâline sürüklenmiş, bu kırgınlıkları şiirlerinde işlenmiştir. Sanatçının saray ve çevresi ile ilişkileri de şiirlerinden anlaşılmaktadır. Babasının ölümü üzerine ömrünün sonlarına doğru geçim sıkıntısına düşen sanatçı II. Mahmut için yazdığı kasideyle ondan yardım talep etmiştir. 1840 yılında Leyla Hanım'a 150 kuruş maaş bağlanır ve sanatçı daha sonra saraya sunduğu manzumelerinde bu yardımlara teşekkür eder. Sürgünde bulunan dayısı Keçecizade İzzet Molla'nın affını, II. Mahmut'un kızı Atiye Sultan'ın doğumu üzerine yazdığı tarih manzumesinde talep etmiştir. Hayatının son yıllarında Mısır'da *Divan*'ı basılan Leyla Hanım, İstanbul'da vefat etmiştir. Mevlevilik tarikatına bağlı olan sanatçının mezarı Galata Mevlevihanesi'ndedir. Dönemin şairlerinden Şeref Hanım, "Adne adlı gitti Leyla

Hanım'ı Kays-i ecel" mısrasını sanatçının ölümü üzerine tarih düşürmüştür (Ünver 2003: 157)

Leyla Hanım'ın *Kevkebü'l-ilm* dergisinde divanından seçmeler bulunur.

Mahmut Ekrem (Recaizade) (İstanbul 1847-1914): Takvimhane nazırlarından Recai Efendi'nin oğludur. Arapça ve Farsçaya hâkim olan Ekrem Bey çeşitli devlet kademelerinde görevler almıştır. Ekrem Bey aynı zamanda Servet-i Fünun edebiyatının teşekkülünde önemli bir rol oynamıştır. Roman, hikâye, tiyatro, şiir, inceleme ve eleştiri türünde pek çok eseri vardır.

Ekrem Bey'in *Sebat* dergisinde bir adet şiiri bulunur.

Mahmut Kemalettin (Golos 1863-1888): Goloslu Ömer Ağa'nın oğludur. Babası vefat edince şehir şehir gezmiş kendi kendini yetiştirmiştir. 1888 yılında vefat etmiş, mezarı Hazreti Emir Türbesi yakınlarındadır. *Nilüfer*, *Fevaid* ve *Hüdavendigâr* gazetelerinin başmuharrirliğini yapmıştır. Ayrıca *Ceride-i Havadis*, *Tercüman-ı Hakikat*, *Saadet*, *Trabzon* gazetelerinde yazıları yayımlanmıştır. Eserleri: *Terane-i Tiflane*, *Asarım*, *Ruhulkemal* (İnal 1988: 850-852).

Mahmut Kemalettin'in *Berk* dergisinde bir gazeli bulunur.

Mansur: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde Arap edebiyatına dair bir yazısı bulunur.

M. Asım: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde tabiat ve çocuk konularına dair üç yazısı bulunur.

Mazhar: *Berk* dergisinde Lehistan edebiyatından bir çevirisi bulunur.

Mecnun: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde aşkla ilgili bir mektubu bulunur.

Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel nazım biçiminde yazılmış bir şiiri bulunur.

(Mehmet) Ali Ulvi (İstanbul 1864-Ankara-1922): Mehmet Sait Efendi'nin oğludur. Eğitimini tamamladıktan sonra memurluk, kaymakamlık, çeşitli illerde mutasarrıflık ve milletvekilliği yapmıştır. Eserleri: *Bulunsun*, *Bu da Bulunsun*, *Büyük Çocuklar*, *Tercümelerim*, *Gelişigüzel*, *Gel Keyfim Gel*. Yazarın *Tercüman-ı Hakikat*,

Ceride-i Havadis, Saadet, Şafak, Berk, Kevkebü'l-ilm, Mirsad, Mecmua-i Muallim, Necmü's-Saadet, Mektep gibi pek çok süreli yayında şiirleri ve yazıları bulunur (Yüksel 2014: 541-566).

Ali Ulvi'nin *Berk* dergisinde beş adet şiiri bir tane de Lamartine'den çevirisi bulunur. *Kevkebü'l-ilm* dergisinde şiir, tercüme ve olmak üzere 13 adet yazısı vardır.

Mehmet Atıf: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde üç sayı devam eden Çin'e dair bir yazısı bulunur.

Mehmet Celal (İstanbul 1867-1912): Jandarma Dairesi Reisi Ferik İsmail Hakkı Paşa'nın oğludur. Mehmet Celal babasının görevinden dolayı çocukluk yıllarında diyar diyar gezmiştir. 15 yaşında da babasının çalıştığı yerin Tahrirat Kalemi'ne kâtip olarak girmiştir. Bir süre de öğretmenlik yapmıştır. Üç evlilik yapan yazarın ilk iki evliliği sıkıntılı olmuştur. İkinci karısı doğum üzerine ölünce bu evliliğini ve eşinin ölümünü *Küçük Gelin* adlı romanında anlatmıştır. Bu ölümden çok etkilenen yazar epeyce sıkıntılı süreçler geçirmiştir. Alkol, sigara gibi alışkanlıklar edinmiştir. Tedavi için birkaç defa hastanede yatsa da çıkınca tekrar başlamış ve içki yüzünden karaciğeri harap olmuştur. Genç yaşında da vefat etmiştir. Mezarı Yeni Kapı Mevlevihanesi Kabristanı'nındadır. Edebiyata küçüklüğünden beri meraklı olan yazar "*Küçük Gelin* adlı romanında, gençliğinde *Fuzulî, Nailî, Nef'î, Şeyh Galib* gibi büyük şairlerinin divanlarından pek çok şiir ezberlemeye çalıştığını, *Cemal'in* ağzından bizzat kendisi de ifade etmektedir." (Andı 1995: 17). *Tercüman-ı Hakikat, Seyhan, Şafak, Saadet, Cerîdetü'l-Hakayık, Gülşen, Gayret, Maarif, Resimli Gazete, Hazine-i Fünun, Mektep, Muktebes, Mârifet, Musavver Fen ve Edep, Servet, Sabah* gibi süreli yayınlarda yazıları ve şiirleri bulunan Mehmet Celal'in şiir, roman, uzun hikâye, kısa hikâye, makale gibi türlerde çok sayıda yazısı ve şiiri vardır (Andı 1995: 3-39).

Mehmet Celal'in *Sebat* dergisinde bir şiiri bulunur.

Mehmet Fikri: *Sebat* dergisinde üç haber yazısı bulunur.

Mehmet Naci: *Berk* dergisinde nasihat niteliğinde bir yazısı bulunur.

Mehmet Necip (Midillili): *Berk* dergisinde iki makale ve dergiyi öven bir yazısı bulunur.

Mehmet Remzi: *Berk* dergisinde yedi yazısı vardır. Bu yazılar çeviri, hikâye, şiirden oluşur. *Kevkebü'l-ilm* dergisinde de tabiatla ilgili bir yazısı bulunur.

Mehmet Şükrü: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde matematiğe dair bir yazısı bulunur.

Mehmet Tevfik (Ankara 1826-1901): Ebusseyit Mehmet Tevfik, Ankara ulemasından Osman Efendi'nin oğludur. Kayseri, Çankırı, Bursa ve Balıkesir'de müfettişlik yapan yazar Medine'de de kadılık yapmıştır. Bunun yanında farklı devlet kademelerinde görevler almıştır. 1901'de vefat eden yazarın mezarı Sofular civarında Süleyman Ekmelüddin Dergâhı'nın bahçesindedir. Eserleri: *Meziyyet-i İslamiye, Tahkik-i İdrakat, İcmal-i İlmi Nahiv* (İnal 1988: 1911-1913).

Mehmet Tevfik'in *Berk* dergisinde altı adet şiiri bulunur.

Mehmet Ziver (1868-?): Hakkında kaynaklarda bilgi bulunamayan yazar “*Mürüvvet gazetesini etrafında şekillenen ‘lisan ve edebiyat’ münakaşalarında edebiyat, özellikle imla bahsinde, taraf olmuştur.*” (Ayata 1996: 52).

Mehmet Ziver'in *Berk* dergisinde şair ve edibin nasıl olması gerektiğine dair bir yazısı vardır.

Menemenlizade Tahir: bk. Tahir (Menemenlizade)

Midillili Mehmet Necip: bk. Mehmet Necip (Midillili)

Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi Osman Nuri: bk. Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi)

Muallim Naci: bk. Naci (Muallim)

Mustafa Cemil (1282 Medine-Mekke 1928): Hacı Yahya Rıfkı Paşa'nın oğludur. Annesi Şeker Ahmet Paşa'nın kız kardeşidir. Müdür yardımcılığı, müfettişlik, öğretmenlik yapmıştır. Mezarı Merkez Efendi Kabristanı'ndadır. Eseri: *Sarf-ı Arabi* (İnal 1988: 229-230).

Mustafa Cemil'in *Berk* dergisinde de iki adet şiiri vardır.

Mustafa Reşit (1861-1939): Şeyhi Ahmet Niyazi Efendi'nin oğlu olan yazar, eğitimini tamamladıktan sonra müdürlük ve müezzinlik yapmıştır. *Tarik* gazetesinin başyazarlığını yapan Mustafa Reşit *Şark* ve *Envar-ı Zekâ*, dergilerini de çıkarmıştır. *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*, *Hizmet* gibi süreli yayınlarda yazıları ve şiirleri yayımlanmıştır (Demirci 2014: 205-214). Mustafa Reşit'in Gözyaşları adlı eserinde Beşir Fuat ile yakın bir dostluğunun etkisi görülür.(Okay Tarihsiz: 207).

Mustafa Reşit'in *Berk* dergisinde gazeteye dair bir tebrik yazısı bulunur.

Müdür-i Debistan-ı İraniyan Hacı Rıza Kallayı: bk. Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan)

M.: *Berk* dergisinde çeviri ve biyografi türünde üç yazısı bulunur.

M. Mehmet: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde Feyzi-i Hindî ve Şah Kasım Alanur'dan şiir çevirisi bulunur.

M. Veysi: *Berk* dergisinde Victor Hugo'dan çeviri bir mektubu bulunur.

M. Zac: *Berk* dergisinde bir yazısı bulunur.

Nabizade Nazım: bk.Nazım (Nabizade)

Naci (Alaybeyzade) (Trabzon 1854-İstanbul-1920): Babası Trabzonlu tüccarlardan Hacı Osman Efendi'dir. Arapça, Farsça, coğrafya, akaid, fıkıh gibi dersler almıştır. Bir dönem askerlikten sonra edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Öğretmenlikten emekli olduktan on yıl sonra vefat etmiştir. Mezarı Merkez Efendi Kabristanı'ndadır. Naci, Muallim Naci'nin edebî çevresinde bulunan; eski şiir bilgisi ve Arapça ve Farsçaya vukufuyla şöhret olan; edebiyat meclislerinde aranan kıymetli bir şahsiyettir. Naci'nin şiirlerinin basıldığı ilk mecmualardan biri *Berk* diğeri ise *İmdâdü'l-midâd* mecmuasıdır. (Birinci 2013: 12-14) Eserleri: *Neşide*, *Lisan-ı Kitabet*, *Serair-i Aliüftegân*, *Trabzon veya Tahassür* (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1986: 495).

Naci'nin *Berk* dergisinde beş adet şiir ve bir mektubu bulunur.

Naci (Muallim) (İstanbul 1850-1893): Sarraç bir babanın oğludur. Asıl adı Ömer'dir. Kendi kendini yetiştiren Muallim Naci, Sait Paşa'nın yanında ülkenin pek çok yerini dolaşmıştır. İstanbul'a döndükten sonra kendini yazı hayatına adanmıştır. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin edebiyat sütununu yönetmiştir. Hukuk Mektebi ve Galatasaray Lisesinde öğretmenlik, II. Abdülhamit'in de vakanüvisliğini yapmıştır. 1893 yılında İstanbul'da hayatını kaybetmiştir. Türk edebiyatına önemli katkısı olan Muallim Naci, şiir, mektup, tiyatro, edebî eleştiri, tercüme, dil edebiyat çalışmaları, okul kitapları gibi pek çok türde eserin de sahibidir (Kolcu 2014: 270-271).

Berk dergisinde altı adet yazısı bulunan yazarın yazıları şiir, çeviri, mektup türündedir. *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir, *Sebat* dergisinde de iki adet şiiri bulunur.

Nadiri Fevzi (Muallim): *Berk* dergisinde üç yazısı bulunur. Bunların ikisi mektuptur, diğeri ise bir divanınin içeriğinden bahseden yazıdır.

Namık Kemal (Tekirdağ 1840-1888): Tanzimat edebiyatının önemli şair ve yazarları arasında gösterilen Namık Kemal annesini kaybedince çocukluğunu dedesinin yanında geçirmiştir. Yazar bir dönem *Tasvir-i Efkâr* gazetesini ardından *Hürriyet* ve *İbret* gazetelerini çıkarmıştır. Zaman zaman devletle ters düşüp sürgüne gönderilmiştir. Namık Kemal şiir, roman, tiyatro, eleştiri ve tarih türünde yazıları ile Türk edebiyatının önemli isimlerindendir (Kolcu 2014: 154-155). Aynı zamanda Türk edebiyatında ilk edebî roman *İntibah*, ilk tarihi roman *Cezmi* ve sahnelenen ilk tiyatro *Vatan yahut Silistre*'nin de yazarıdır.

Namık Kemal'in *Sirac* gazetesinde tebrik yazısı ve haber yazısı vardır.

Nazım: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde şiiri vardır.

Nazım (Nabizade) (İstanbul 1862-1893): İyi bir eğitim alan yazar Mühendishane-i Berrî-i Hümayundan topçu mülazım-ı sâni, Mekteb-i Erkan-ı Harbiye'den de yüzbaşı rütbesi alarak mezun olmuştur. Bir dönem Harp Okulu'nda matematik, cebir, topografya derslerini vermiştir. Genç yaşında verem hastalığı yüzünden hayatını kaybetmiştir. Yazar; şiir, hikâye, roman türlerinde eserler kaleme almıştır (Kolcu 2014: 321).

Yazarın *Berk* dergisinde dört şiiri iki tane de düzyazısı vardır. *Kevkebü'l-ilm* dergisinde ediplere dair bir yazısı mevcuttur.

Necip Nadir: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde haber yazısı, şiir, mektup, makale türünde çok sayıda yazısı bulunan yazar aynı zamanda 1884/1885 yıllarında 12 sayı olarak yayımlanan bu derginin de imtiyaz sahibidir.

Nedim (Üsküdarlı): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel nazım biçiminde yayımlanan bir şiiri bulunur.

Nevzat: *Berk* dergisinde Haki ve Lemî ile beraber oluşturdukları bir şiiri bulunur.

Osman Cemi: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel nazım biçiminde yazılmış bir şiiri bulunur.

Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde iki gazeli bulunur.

Ra'dî: *Berk* dergisinde gazel nazım biçiminde oluşturulmuş bir şiiri bulunur.

Ragıp: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde haber niteliğinde üç yazısı bulunur

Razi: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir haberi bulunur

Recaizade Mahmut Ekrem: bk. Mahmut Ekrem (Recaizade)

Recep Vahyi (Kandiye 1867-İstanbul 1923): Eskici Hacı Ali'nin oğludur. İyi bir eğitim alan yazar girdiği okulları birincilikle bitirmiştir. Daha sonra Girit'te memurluk yapmış, Selanik ve Serez'de devlet görevinde bulunmuş, pek çok rütbe nişanı almıştır. 1923'te evinde vefat eden Recep Vahyi'nin mezarı Karaca Ahmet Mezarlığı'ndadır. Basılan Eseri: *Minhacü'l Mirac, Terkib ve Terci-i bent* (İnal 1988: 1944-1947).

Recep Vahyi'nin *Berk* dergisinde Fransızcadan çevirdiği bir yazısı ile tabiat temalı bir yazısı bulunur.

Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel nazım biçiminde yazdığı bir şiiri bulunur.

Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan Rıfat Bey: bk Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan)

Ruşen: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde yayımlanan iki şiirinden biri gazeldir.

S(ص) Ş.: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiir ve matematikle bir ilgili bir yazısı bulunur.

Sadullah (Tercüman-ı Divan-ı Hümayun): *Sirac* gazetesinde haber yazısı bulunur.

Safi (Üsküdarlı) (İstanbul 1851-1926): Ahmet Safi Bey mutasarrıf İbrahim Bey'in oğludur. Çeşitli devlet memuriyetinde bulunan yazar bir dönem de kitapçılık yapmıştır. 1926 yılında oğlunun evinde vefat etmiştir. Anadolu Kavağı'nda büyük şehitlikte Hoca Sadık Efendi'nin civarına defnedilmiştir. Safi'nin *Divan*, *Sefine-i Safi* isimli basılmamış eserleri vardır. Basılan Eserleri: *Şule*, *Sefinem* (İnal 1988: 1988-1989).

Yazarın, *Kevkebü'l-ilm* dergisinde gazel nazım biçiminde yazılmış bir şiiri bulunur.

Safvet (İbnü's-süeda): *Berk* dergisinde altı yazısı bulunan yazarın yazıları biyografi ve makale türündedir. *Kevkebü'l-ilm* dergisinde de biyografi türünde bir yazısı bulunur.

Said Beyzade Cemil: bk. Cemil (Said Beyzade)

Sait Beyefendi (Şahîn Bey Hafidi): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir yazısı bulunur.

Sait Kemal Efendi: *Berk* dergisinde bir şiiri ve ömre dair yazdığı yazısı bulunur.

Selanikli Tefvik: bk. Tefvik (Selanikli)

Selim (Dersaadet Liman Dairesinde): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde mektup türünde bir yazısı bulunur.

(Selim) Sırrı Paşa (Kandiye 1844-1895): Kandiyeli Helvacızaade Salih Efendi'nin oğludur. Hanya'da evkaf kitabesinde bulunan yazar İstanbul'da da meclis kitabesinde bulunmuştur. Yanya ve Aydın vilayetlerinde mektup muavinliği görevini yerine getirmiştir. Prizren'de valilik yaptıktan sonra İstanbul'a döner İstanbul'da da farklı devlet kademelerinde görev yapan yazar en son Diyarbakır'a vali olarak gönderilmiştir. Kalp hastalığı yüzünden İstanbul'a dönmek zorunda kalan Sırrı Paşa 1895 yılında hayatını kaybetmiştir. Mezarı Sultan Mahmut Türbesi haziresindedir. Basılan Eserleri: *Sırrı Kur'ân, Sırrı Fırkan, Sırrı İnsan, Sırrı Tenzil, Sırrı İstiva, Ruh, Rüyet-i Bari, Tabakat ve Âdab-ı Müfesserin, Mektubat-ı Sırrı Paşa, Galatat, Nümune-i Adalet, Lek Dokakin* (İnal 1988: 1734-1738).

(Selim) Sırrı Paşa'nın *Berk* dergisinde bir adet şiiri vardır

Serseri: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde tabiat konulu bir yazısı bulunur.

Süleyman Salim Bey (İstanbul 1844-1894): İstanbullu Sait Efendi'nin oğludur. Eğitimini tamamlayan yazar devlet memuriyetinde bulunmuştur. "*Mevlevi tarikatına mensup idi. Ehibbası 'Mehasini ahlâkiyle mahbubu kulub idi' derlerdi*" (İnal 1988: 1642).

Süleyman Salim Bey'in *Berk* dergisinde iki adet şiiri vardır.

Şahî: *Berk* dergisinde gazel nazım biçiminde bir şiiri bulunur.

Şahîn Bey Hafidi Sait Beyefendi: bk. Sait Beyefendi (Şahîn Bey Hafidi)

Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde ilmi bir yazısı bulunur.

Şemsi: *Sebat* dergisinde makale türünde bir yazısı bulunur.

Şeyh Ali Vasfi Efendi: bk. Ali Vasfi Efendi (Şeyh)

Şükrü (Dramalı Merhum Hoca): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiiri bulunur.

Tahir (Menemenlizade), (Adana 1862-İstanbul 1903): Sadaret Telgraf Kalemî müdürlerinden Haşim Bey'in oğludur. Eğitimi İstanbul'da tamamlayan yazar Mülkiyeyi bitirmiştir. Çeşitli devlet kademelerinde bulunmuştur. Bir dönem de Darülfünunda ahlak dersleri vermiştir. 1903'te vefat eden yazarın mezarı Karacaahmet'tedir. Menemenlizade Türk edebiyatında Muallim Naci ve Rezaizade arasındaki tartışmaya yol açan *Elhan* adlı kitabında yazarıdır. *Gayret* adlı bir de dergi çıkarmıştır. Eserleri: *Elhan, Yâd-ı Mazi, Osmanlı Coğrafyası, Edebiyat-ı Osmaniye* (Özkırımlı 1982: 842).

Menemenlizade Tahir'in *Berk* dergisinde beş adet şiiri vardır.

Tevfik: *Kevkebü'l-ilm* dergisinde mutluluk ve nasihat üzerine iki yazısı ile *Sebat* dergisinde gazel nazım biçiminde yazılmış bir şiiri bulunur.

Tevfik Efendi (Hacı): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir şiiri bulunur.

Tevfik (Selanikli), (Selanik 1860-Viyana 1910): İlköğrenimini memleketinde tamamlayan yazar, İstanbul'a geldikten sonra Mahrec-i aklamda okumuştur. Çeşitli gazete ve dergilerde makale, tercüme ve tefrikalar yayımlarken bir taraftan da Fransızca öğrenmiştir. Bir dönem okullarda tarih öğretmenliği yapmıştır. Eserleri: *Musavver Hindistan Seyahatnamesi, Islahat-ı Osmaniye Tarihi, Mir'ât-ı vukuat-ı Harbiye, Prusya'da Askerlik ALemi, Nevsal-i Askeri, Çanta* (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 1998: 330). Selanikli Tevfik, Tanzimat Dönemi'nden İkinci Meşrutiyet'e kadar olan dönemde yaptığı çevirilerle tanınmıştır. Fransızcadan pek çok eseri Türk edebiyatına kazandırmıştır. Yazar çeviri metodunu "Haşiye" başlıklı yazısında Tahir Bey ile karşılaştırarak şu sözlerle anlatmıştır: "*Tahir Beyefendi, kitabın ahlak ve efkâr-ı milliyemize tevafuk etmeyen yerlerinin tercümesinden ise lisanımızda bulunmamasını hayırlı görmüş olduklarını mukaddimelerinde beyan buyuruyorlar. Biz ise kitabın hiçbir fıkrasını tayı etmeye lüzum görmedik.*" (Karadağ 2013: 359).

Selanikli Tevfik'in *Kevkebü'l-ilm* dergisinde çeviri, şiir, deneme gibi türlerde; kadın, dostluk gibi konularda yazıları vardır.

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan (Erzurum 1868-İstanbul 1942): Muhasebeci Ahmet Bey'in oğludur. Mülkiyeyi bitirdikten sonra bir dönem Tophane Tercümanlığında çalışmıştır. Fakat o işini bırakıp gazetecilik ve matbaacılık yapmıştır. *Şafak, Ümran, Servet-i Fünun* dergilerini çıkarmış, *Âlem* adında basımevi kurmuştur. Bunların yanında coğrafya öğretmenliği ve milletvekilliği de yapmıştır. Romanlarında ve anılarında güçlü bir yazar olmadığı görülen Ahmet İhsan'ın yayıncılık hayatında önemli bir yeri vardır. Ayrıca Jules Verne'nin romanlarını Türkokuruna ilk tanıtan kişidir. Eserleri: *Avrupa'da Ne Gördüm, Matbuat Hatıralarım, Haver, Ülfet, Haraşo* (Özkırımlı 1982: 1129-1130) Ahmet İhsan'ın en önemli eseri *Servet-i Fünun* dergisidir. Bu dergiyi uzun yıllar çıkarmıştır. Halit Ziya Uşaklıgil *Servet-i Fünun*'un ellinci yılında Ahmet İhsan'ı tebrik ederek şunları yazar: “*Servet-i Fünun'un ellinci yılını tebci etmek üzere bulunduğuna vakıf olunca vicdanımın ta derinlerinden gelen bir sese tebaiyet ederek seni tebrik etmek ihtiyacına ram oluyorum. Evet, her şeyden herkesten evvel seni tebrik etmelidir... Elli sene!.. Bu uzun zaman içinde ne âzim cidallere katlandın, ne büyük müşküllere galebe ettin ve her türlü fırtınalara ve sağanaklara rağmen gemini yürüttün, hâlâ yürütüyorsun...*” (Ercilasun 1996: 161-162).

Ahmet İhsan'ın *Kevkebü'l-ilm* dergisinde haber yazısı, deneme, çeviri gibi türlerde yazıları vardır.

(UŞAKLIGİL) Halit Ziya (İstanbul 1867-1945): Uşaklı Helvacızadeler diye anılan ve halı ticareti ile uğraşan bir aileden Hacı Halil Efendi'nin oğludur. *Servet-i Fünun* edebiyatının önemli roman yazarı olan Halit Ziya *Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu* gibi romanları Türk edebiyatının batıya yönelişini simgeler. Yazar roman dışında hikâye, inceleme, deneme ve eleştiri türlerinde de yazılar kaleme almıştır.

Halit Ziya'nın *Berk* dergisinde yer alan yazılarının içeriği hatıra ve verem hastalığının insanda bıraktığı izlere dairdir.

Üsküdarlı Nedim: bk. Nedim (Üsküdarlı)

Üsküdarlı Safi: bk. Safi (Üsküdarlı)

Vasıf (Ebu'n-Nefi): *Kevkebü'l-ilm* dergisinde şiir, hikâye, mektup, biyografi, çeviri gibi türlerde yazıları bulunur.

Vicdanî (Ebulgarip): *Berk* dergisinde makale, mektup, şiir türlerinde üç yazısı bulunur.

Yanku (Bafra, Doktor): *Berk* dergisinde makale ve dergideki ilmî yazılara dair düşünceleri yer aldığı yazıları bulunur.

Ziya Paşa (İstanbul 1825- Adana 1880): Gümrük kâtiplerinden Erzurumî Feridüddin Efendi'nin oğludur. Genç Osmanlılar Cemiyeti'nin içinde yer alan Ziya Paşa, Namık Kemal ile birlikte *Hürriyet* gazetesini çıkarmıştır. Çeşitli devlet memurluklarında bulunmuştur. Tanzimat edebiyatında önemli bir yere sahip olan yazar Türk divan şairlerinin şiirlerini *Harabat* antolojisinde toplamıştır. Bu antolojinin önsözü ve “Şiir ve İnşa” makalesi yeni edebiyatın programını yapan metinler arasındadır.

Ziya Paşa'nın, *Kevkebü'l-ilm* dergisinde bir adet fikir yazısı yayımlanmıştır.

2. TAHLİLİ FİHRİST

2.1 Yazar Adına Göre

2.1.1. *Berk*, *Kevkebü'l-ilm*, *Sebat* ve *Sirac* Süreli Yayınları Yazar Adına Göre

Abdullah Enver: Bir Mektup, *Berk*, No. 10, s. 303,(24 Recep senesi 302tarihli gönderilen bir mektuba bir cevap)

---Bir Mektup, *Berk*, No. 12, s. 362-363, (Bir arkadaşının eşinin ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getiren bir matemname)

Abdülhâkim Hikmet: Gazel, *Berk*, No. 7, s. 207-208

Abdülhalim Memduh: Bülbül, *Sebat*, No. 6, s. 41, (Edebiyat, “Ekrem Beyefendi hazretlerinin manzumelerine naziredir.” notuyla, şiirin

altına Abdülhalim Memduh için yazılmış bir teşekkür yazısı yazılmıştır.)

---Bir Yeis Gecesi, *Sebat*, No.7, s. 51-52, (Edebiyat, şiir)

---Kıta, *Sebat*, No.11, s. 84 (Edebiyat)

Abdülkerim Sabit: Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 262

Agâh Efendi: Muhammes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 227-228 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 264-265 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 294-295 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 328 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 12, s. 370-371(Edebiyat)

Ahmet Faik: Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 195-196 (Edebiyat, Şiir)

---Tuhfetü'l-Efkâr, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 228-230, (Ali Şir Nevayi'den iki beyitin nesren tercümesi)

Ahmet Fevzi, (Sürüş): Uhud-ı Erba, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101-106, (Edebiyat, "Mekteb-i Sultani şakirdan-ı müstaidanından Ahmet Fevzi Efendi biraderimiz tarafından gönderilmiştir." notuyla insanın verdiği sözlere dair)

---+Mübarek-Bâdi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 132-133, (Edebiyat, Kevkeb'in çıkarılışını kutlayan yazı ve manzume, yazının sonunda Kevkeb'in değerlendirmesiyle)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 161-162, (Edebiyat, "Mütalaa" isimli beğeni yazısı vardır.)

---Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 193-195, (Edebiyat, "Bir manzumeden müstahreccdir" açıklamasıyla,18 beyitten oluşan vatan temalı şiir, yazının başlığı fihristten bulunmuştur.)

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, 225-226,(Edebiyat, Şiir)

---Seyyid Nurettin Şah Nimetullah-ı Veli Kuddise Sırrıhu, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 287-288); No. 10, s. 317-320, (Tercam-i Ahval, adı geçen kişinin hayatına dair bilgi verilmiştir.)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 260, (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 289-290 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12,s. 367 (Edebiyat)

---Gazel, *Berk*, No.4, s. 100

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 131-132

---Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 287, **ليوردور** mealen tercümedir” açıklamasıyla)

---Kıt'a, *Berk*, No. 10, s. 290, (“Takriben üç beş yaşlarında bulunan bir sübyânın sele serpe minder üzerinde uykuya yatması üzerine söylenmiş kıt'a-i selistir.” notuyla yazılmış.)

---Şarkı, *Berk*, No. 12, s. 354-355

Ahmet İhsan: bk. (TOKGÖZ) Ahmet İhsan

Ahmet Rasim: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13, (Victor Hugo'dan)

---Teemmül, *Sebat*, No. 4, s. 28-29, (Edebiyat, Cehalet alt başlığıyla, cehaletin verdiği zararlara dair bir yazı.)

---Vatan, *Sebat*, No. 6, s. 43-44, (Edebiyat, şiir)

---Aşkî-i Meleki'nin Bir Musarrasını Tazmin, *Sebat*, No. 9, s.65, (Edebiyat, şiir)

---Terekkiyat-ı İlmiye ve Medeniyye, *Sebat*, No. 9,s. 67-69, (Mütenevvi, İlkin Ulum, mim re elif kef ze-i Beşerde Fikren ve

Maddeten Adem-i Tesavi, iki Nev-i Medeniyet-i Feth ve Kesb-i Agahı, El sine, İşarat-ı Tahririye)

---Madam Sevigne'nin Kızına Bir Mektup, *Berk*, No.1, s. 23-25, (Madam Sevigne'nin kızına olan özlemini anlattığı bir mektup.)

---Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207, (Vicdana dair bir makale, Chateaubriand'ın eserinden tercüme)

---Nısfu'l-Leyl, *Berk*, No. 9, s. 283-284, (مسترك çeviri, Zamanın çabuk geçtiğı ve bereketin olmayışından duyulan üzüntünün anlatıldığı bir deneme)

---İstigrak, *Berk*, No. 10, s. 296-300, (Kudret-i İlahiye-Şair-i Cezbedar- Tevhid alt başlığı ile, tasavvufla ilgili bir deneme)

---Meşahîr-i Meyhoran, *Berk*, No. 10, s. 318-320, (Meşhur içkiler, içki içilen yerler ve içki içen kişilere dair .)

---Gecelerim yahut Mader-i bi-hata, *Berk*, No. 11, s. 346-351,(Geceye dair izlenimlerin anlatıldığı yazı)

---+Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 39, (Edebiyat, *Kevkebü'l-ilm*'in ilk sayısına dair övücü sözler ve yayımlanmak üzere yazı gönderdiği bilgisi ile)

---(İmzasız), Mail-i Gurub-u Güneş, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 44, (Edebiyat, Victor Hugo'dan)

---(İmzasız), Tasvir-i Ömr-i Beşer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 45, (Edebiyat, bir hayal içinde doğayı tasvir ederek seyahate dair)

---(İmzasız), Kitabe-i Seng-i Mezar, No. 2, s. 46, (Edebiyat, şiir)

---(İmzasız), Elektrik Süzgeci, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 54-56, (Fünun, haber yazısı)

---(İmzasız), Sabah Fenerleri, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 56-57, (Fünun, İhtiraat-ı Sanaiyye Muhbiri adıyla yayımlanan bir yabancı gazetede ki İngiliz tersanelerinde kullanılmakta olan sabah fenerleri hakkında bilgi veren haber yazısı)

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71, (Edebiyat, *Kevkebü'l-ilm*'de çıkan yazılarına dair)

---(İmzasız), Beka-yı Ruh, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 74-74, (Edebiyat, "Fransızca manzumenin nesren tercümesidir." notuyla)

---(İmzasız), Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76, (Edebiyat, Victor Hugo'dan)

---(İmzasız), Fecr-i Kutbiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 80-84; No. 4, s. 124-126, (Fünun, Mıknatise fırtınalar olarak adlandırılan doğa olayı hakkında bilgi verilmiş ve bazı ülkelerde de bu olayın çevreye verdiği zararları anlatan yazı)

---(İmzasız), Kâğıt Şişeler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 88-89, (Fünun, kâğıt şişelerin yapılışına dair)

---(İmzasız), Daha Neler Göreceğiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 89-90, (Fünun, "Kan Aktarma Etmek" alt başlığı ile kan nakline dair haber yazısı)

---(İmzasız) Hayrezan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 91, (Fünun, Çin'de üretilen bir kokuya dair)

---(İmzasız), Kar Çiçeği, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 157-158, (Fünun, Kar çiçeğinin keşfedilmesi ve özelliklerine dair)

---(İmzasız), Hayata Veda, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 178, (Edebiyat, AndreCheier'den çeviri, 'Şair-i mezkûr Fransa şuarası arasında temeyyüz edenlerden olup bu şiiri kendisi idama götürmeden birkaç saat evvel yapmıştır.' dipnotuyla)

Ahmet Rıfki: (Haneberduş) Sakiye Karşı Âşıkane Hitap, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 137-139, (Edebiyat, Şiir)

---(**Haneberduş**), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163-164, (Edebiyat, Şiirin sonunda derginin sayfalarının her zaman Haneberduş'a açık olduğuna dair bir yazı bulunmaktadır.)

---(**Haneberduş**), Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s.261, (Edebiyat, Şiir)

---(**Haneberduş**), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 292-293, (Edebiyat)

---(**Haneberduş**), Tahmis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 293-294, (Edebiyat, "Ebu'n-Nefi Vasıf Beyefendi'nin bir gazeline tahmis" notuyla)

---(**Haneberduş**), Sakiname, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325-326, (Edebiyat, Şiir)

---(**Haneberduş**), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, 327, (Edebiyat)

---(**Haneberduş**), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 369-370, (Edebiyat)

Alaybeyizade Naci: bk. Naci (Alaybeyizade)

Alfred de Musset: Alfred de Musset'in Bir Sonesi, *Berk*, No. 7, s. 195-196, (Halil Edip'in çevirisiyle.)

Ali Kemal: Gazel, *Berk*, No. 9, s. 282

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 304

---Arz-1 Hâl, *Berk*, No. 10, s. 309-311(Şiir)

---Nazire, *Berk*, No. 11, s. 338, (“Üstad-ı muhterem saadetli Ekrem Beyefendi hazretlerinin bir gazel-i dilpesendanelerine bir naziredir.” açıklamasıyla)

---Âlem-i Seher, *Berk*, No. 12, s. 359-360 (Şiir)

Ali Naki (Trabzon Mektep-i Rüştîyesi Müdürü): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 38-39 (Edebiyat)

Ali Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 70

Ali Ulvi: bk. Mehmet Ali Ulvi

Ali Vasfi Efendi (Şeyh) (Berkî): Harabatname, *Berk*, No. 1, s. 6-7 (şiir, “Ateşzebanlıkla şöhret almış olan *Berki*'nim ‘*Berk*’imizi bir iltifatname-i alicenabaneleridir.” Açıklamalarıyla)

---Gazel, *Berk*, No. 2, s. 36-37

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 71

---Kıt'a, *Berk*, No. 4, s. 100-101

---Kıt'a, *Berk*, No. 7, s. 195

Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kamil saadetli Şefik Mansur Beyefendi: bk. Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli)

Aşkî: İştikak, *Berk*, No. 5, s. 141-146 (Bazı beyitlerin açıklamasına dair)

Aşkî-i Meleki: Güzergâh-ı Nigarda Bekleyiş, *Sebat*, No. 5, s. 35-36, (Edebiyat, şiir, altında da imzasız bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

---İstifaza, *Sebat*, No. 8, s. 58-59, (Edebiyat, şiir, “Abdülhak Hamit Bey'den” dipnotuyla.)

---Vatan-Cüda Lisanından, *Sebat*, No. 8, s. 59-60, (Edebiyat, şiir)

Ateşdil: Bu Ne Zulmet-i Tenhai, *Berk*, No. 3, s. 88-92 (şiiir)

Ateş-zaban Veysi Paşazade Ali Ruhi: bk. **Ali Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade)**

Ateş-zaban İbnü's-süeda Safvet Bey: bk. **Safvet (İbnü's-süeda Ateş-zaban Bey)**

A(ξ) Y: Fıkra-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 218-220, (“Hicretin 1008-1259 senesine kadar taraf-ı saltanat-ı seniyyeden Fransa hükümeti nezdine irsal olunan süfera ve memurin-i sairenin esamisiyle memuriyetleri tarihini ve sıfat-ıresmiyelerini gösterir muhtasar cetveldir.” notuyla)

---+İtiraz $1/\infty=0$, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 47-49, (Fünun, gazetenin ilk cidinde yayımlanan Bir Riyazi imzalı yazıdaki iddiaya dair eleştiridir. Yazının devamında *Kevkebü'l-ilm*'in de cevabı bulunmaktadır.)

A(ξ) Zühtü: (Mektub-ı Mütercem), *Kevkebü'l-ilm*, No.10, s. 304-305, (Fransızcadan tercüme, yazının içeriği baharla birlikte tabiatta görülen canlanmaya dairdir ve yazı mensur şiir özelliği göstermektedir.)

Bafıralı Doktor Yanku: bk. **Yanku (Bafıralı, Doktor)**

Behzat: Aşk, *Berk*, No. 6, s. 170-172 (Şiiir)

Berk: (Halil Edip'in Lamartine'den yaptığı çevirisine teşekkür yazısı), *Berk*, No. 3, s. 88

---(Ateşdil'in dergide yazılarının neşrine dair), *Berk*, No. 3, s. 92-93 (Derginin Ateşdil'in yazılarını daima neşredeceğine dair)

---(Mustafa Reşit'in yazısına dair), *Berk*, No. 4, s. 102-103(Mustafa Reşit'in dergilerle ilgili açıklama)

---(Nerime Hanım'ın şiirine dair), *Berk*, No. 4, s. 117 (Fatma Nerime Hanım'ın şiiri üzerine yazılan değerlendirme)

---(Mehmet Necib'in dergiye gönderdiği yazılara dair), *Berk*, No. 4, s. 128 (Yazının hemen üstünde Mehmet Necip imzasıyla bir tebrik bulunmaktadır. Bu yazı da Mehmet Necip'e tebrik yazısıdır.)

---+İhtar-ı Mahsusa, *Berk*, No. 5, s. 160, (Bafıralı Yanku'nun yazısının devam edeceğine dair)

---+İntizar, No. 5, s. 160, (Derginin neşrindeki gecikmeye dair.)

---(Ali Ulvi'nin şiirlerine dair), *Berk*, No. 7, s. 207-208 (Ali Ulvi'nin yayınlanan şiirine dair bir açıklama)

---(Menemenlizade Tahir'in şiirine dair), *Berk*, No. 11, s. 323 (Aynı sayfada yayınlanan şiire dair açıklama)

---(Ali Kemal'in şairliğine dair), *Berk*, No. 11, s.339

---(Dergiye dair), *Berk*, No. 12, s. 366-367 (Derginin yayın periyoduna ait bilgiler içermektedir.)

Berkî: bk. Vasfi Efendi (Şeyh)

Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi): Gazel, *Berk*, No. 10, s. 294-295

---Tersî-yi Hayal, *Berk*, No. 8, s. 231-233 (şiir)

---(Gazel), *Berk*, No. 10, s. 296-297, (Cenab-ı Muallimin Hazretleri'nin Şerare'de münderic bir gazeline naziredir.)

Bir Bulgar: (Ruşçuk Ticaret Mahkemesi Reisine Dair Yazılan Bir Yazının İtirazı), *Sirac*, No. 7, s. S.2, (Yazının altında *Sirac* başlıklı bir değerlendirmede yapılmıştır. Ayrıca yazıdaki bazı kısımlar sansüre uğramıştır.)

Bir Hâkim: Hikmet-i Tecrübîye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 8-9, (Felsefe, yaratılışa dair bir yazı.)

Bir Riyâzi: $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 11-12, (Fünun, 'Tuhaf Değil midir?' alt başlığıyla matematik ilmine dair)

Cemil (Said Beyzade): Hane-i Peder-i Ziyaret, *Berk*, No. 12, s. 364-366, (Chateaubriand'ın eserinden çeviri)

Cenap Şahabettin: Gördüm, *Sebat*, No.3, s. 18, (Edebiyat, yedi mısralı beş bentten oluşan bir şiidir.)

---Güzel Bir Rüya, *Sebat*, No. 4, s. 27-28, (Edebiyat, şiir, sonunda Cenap Bey'in dergide yazmaya devam etmesi temenni edilir.)

---Yatıyor, *Sebat*, No. 5, s. 35, (Edebiyat, altı mısradan oluşmuş bentlerle yazılmıştır.)

---Bir Dağdan İnerken, *Sebat*, No. 6, s. 41-43, (Edebiyat, şiir, "Edip Harikagu Abdülhak Hamit Efendi hazretlerine sözde naziredir." notuyla, Şiirin altında Cenap Bey hakkında değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

---Uyandı, *Sebat*, No.6, s. 44-45, (Edebiyat, şiir)

---Hilal-i Seher, *Sebat*, No. 8, s. 58, (Edebiyat, şiir)

---(Gazel), *Sebat*, No. 9, s. 67, (Edebiyat)

---(Nazire), *Sebat*, No. 10, s. 75-76, (Edebiyat, şiir, "Kemal Beyefendi hazretlerine naziredir." notuyla)

---Gazel, *Sebat*, No. 11, s.84, (Edebiyat)

---Kariha-zad, *Sebat*, No. 12, s. 89, (Edebiyat, şiir)

---Gazel, *Sebat*, No. 12, s. 90, (Edebiyat)

Chateaubriand: Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207, (Ahmet Rasim'in çevirisiyle)

-- Hane-i Peder-i Ziyaret, *Berk*, No. 12, s. 364-366, (Cemil Said Beyzade'nin çevirisiyle)

Deli Şair: Hayret yahut Bir Meleğin İnsanlara Hitabı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 9-10, (Felsefe, “*Tercüman-ı Hakikat* gazete-i muteberesinde görülmüştür.” notuyla, şiir. Ayrıca *Kevkebü'l-ilm* imzasıyla “Sevgili Deli Şair’in aklı herkeste olsaydı kürre-i arz ziyadesiyle mesut bulunurdu.” açıklaması yapılmıştır.)

---Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 64(Edebiyat)

---Bed-Mest, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 262-264, (Edebiyat, şiir)

---Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 264, (Edebiyat)

---+Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 269-270, (Dergiyi övücü bir yazı, Edib Necip’e yazılmıştır. Edip Necip de hemen ardından ‘Cevap’ alt başlığıyla cevap vermiştir.)

Delil: Sabavetin Tasviri, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 78, (Çocukluk günlerine dair)

Dersaadet Liman Dairesinde Selim: bk. Selim (Dersaadet Liman Dairesinde)

Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mektep-i Hukuk Talebesinden Eyüp Sabri Efendi: bk. Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mektep-i Hukuk Talebesinden)

Doktor H(ح) H(ح): bk. H(ح) H(ح) (Doktor)

Dramalı Merhum Hoca Şükrü: bk. Şükrü (Dramalı Merhum Hoca)

Ebulgarip Vicdani: bk. Vicdanî (Ebulgarip)

Ebulhazin Hicrani: bk. Hicranî (Ebulhazin, Talebeden)

Ebu'n-Nefi, Vasıf: bk. Vasıf (Ebu'n-Nefi)

Ebuzziya Tevfik: Aynen Varaka, *Sirac*, No. 16, s. 3

---+*Sirac, Sirac*, No. 1, s. 1, (Gazetenin yayın hayatına başladığına dair)

---Muhavere, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Matmazelin diyalogu yer alır.)

---+Kemal Bey Efendiye Mukabele, Tevfik, *Sirac*, No.3, s.1

---Bir Zatın Tebliğ Ettiği Varaka, *Sirac*, No, 9, s.3

---Ecel-i Kaza, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7 s.4; No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, (Tanıtım yazısıdır. Bu eserin nerede ne kadara satılacağına dair bilgi verir.)

---(Borsadaki Para Değerlerine Dair), *Sirac*, No. 14, s. 3-4

Edib-i Fazıla Üsküdarlı Fatma Hanım: bk. Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı)

Edirneli Bir Mektepli: +Pek Mühim Bir Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 114-115, (Edebiyat, farklı dillerden alınan kelimelerin yazımına dair, yazının sonunda da *Kevkebü'l-ilm*'in değerlendirmesi vardır.)

---Bu da Bir Mesele mi ya, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 127-128, (Fünun, 'Tuhaf Değil midir?' yazısına dair $1/\infty=0$ a dair bir makale)

---Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 236-238, (Fünun, Mektepli dergide çıkan ilim yazılarıyla ilgili soru sorar. *Kevkebü'l-ilm* de "Cevap" alt başlığıyla Mektepli'nin sorularını cevaplar.)

Envar-ı Zekâ Muharriri Mustafa Reşit: bk. Mustafa Reşit (Envar-ı Zekâ Muharriri)

Eşref Paşa: (Gazel), *Berk*, No. 4, s. 97-98

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 129-130

---Gazel, *Berk*, No. 6, s. 161-162

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 193-194

---Gazel, *Berk*, No. 8, s. 225-226

---Gazel, *Berk*, No. 9, s.258-259

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 289-290

---Gazel, *Berk*, No. 11, s. 321

E(İ) Bedri: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 139-140

E(İ) Raşit: Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 231, (Dergide eserinin yayınlanacağına dair bir yazı ve dergiye övücü sözler)

---Fırtına, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 231-233, (Edebiyat, şiir, ardından da *Kevkebü'l-ilm*'in teşekkür yazısı)

E(İ) Z(ز): Tebliğ Olunan Varakadır, *Sirac*, No.3, s. 3,

( ), Taaccüb Olunur, *Sirac*, No. 4, s. 2

E(İ) Zehid: Tagayyürat-ı Bedeniye, *Sebat*, No. 5, s. 38-39, (Mitenevvia, farklı milletlerdeki insanların ten renklerine dair.)

---Esir Balonlar, *Sebat*, No. 5, s. 39, (Mütenevvi, Amerika'da muharebede kullanılan balonlara dair.)

Faik Hilmi: (Mektup), *Sebat*, No.1, s. 4-5, (Pascal'ın kayınbiraderine yazdığı mektubu ve cevabının tercümesi.)

---Memat, *Sebat*, No. 2, s. 12-13, (Ölüme dair bir yazı, hayat-ölüm arasındaki ilişki anlatılmıştır.)

---Demosthenes, *Sebat*, No. 3, s. 18-20, (Edebiyat, Yunan politikacı Demosthenes'in hayatı ve hatipliğine dair)

---Mecelle-i Ahkâm-ı Hilkat'ten Birkaç Madde, *Sebat*, No. 3, s. 20-21, (Fünun, tabiatın yaratılışına, kurallarına dair bir yazı.)

---Akıllı Filler, *Sebat*, No. 4, s. 29-31, (Mütenevvi, “Goye’nin
دوبس « نامذاتك لاناوردہ مقيد مقاله سندن .makalesinden
muktebestir” notuyla)

---Shekeaspeare, *Sebat*, No. 5, s. 36-37, (Mütenevvi,
Shekeaspeare’nin biyografisine dair.)

---Tütün, *Sebat*, No. 7, s. 53-54, (Mütenevvi, tütüne dair yazılmış bir makale,
Faik imzasıyla)

Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü’l-ilm*, No. 7, s.
199-200, (Fatma Hanım’ın şiirinin sonunda imzasız olarak küçük
bir değerlendirme yazısı bulunur.)

Fatma Nerime Hanım: Bülbüle İtab, No. 4, s. 116, (şiir)

---+*Berk* Heyet-i Tahririyesine, *Berk*, No. 5, s. 151, (Fatma Nerime
Hanım’ın dergide Bülbül İtab adlı şiirinin yayınlanmasından
duyduğu mutluluğu dile getirdiği teşekkür yazısı, “20 Ramazan
302” notuyla)

---Şevk-i Şükran, *Berk*, No. 6, s. 180-182, (Şiir, Fatma Nerime
imzasıyla)

---İştika, *Berk*, No. 7, s. 218, (Şiir, Fatma Nerime imzasıyla, “28
Temmuz 301 senesi” notuyla)

---Şarkı, *Berk*, No. 8, s. 249

---Şarkı, *Berk*, No. 9, s. 275-276

---Şarkı, *Berk*, No. 10, s. 311-312 (Fatma Nerime imzasıyla)

Fazlı: Gazel, *Kevkebü’l-ilm*, No. 9, s. 265

Ferruh Bey: İbnü’r-reşat, Hak Yerini Bulur, *Berk*, No. 2, s. 41-43, (Şiir, 23
Kanunisani 300 tarihiyle)

Fevzi: Sokrat ile Koriton, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 172-176, (Edebiyat, Yunancadan tercüme)

---(İmzasız), Rehber-i İhtiraat ve İntişafat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 221, (Fünun, Ebelik, Ateş-i Gırıra-ı Givar, Eczacılık, Avrupa, Erganun, Erguvan, Erke Büz,); No. 8, s. 251-252, (Arı, İstihkâm, Üsturlap,); No. 9, s. 278-280, (Aşılama); No. 10, s. 314-316, (Asurluların Ataları, Usul Asarı, İdam Cezası, Aktör) No.11, s. 343-346,(Akustien Ahval-i Kave-i Samia, Eyer, Serc, Ekmek); No.12, s. 383-384, (Akçe alt başlığıyla)

Fevzi (Muallim): Bahariye, *Sebat*, No.4, s. 27, (Edebiyat, şiirin altında Muallim Feyzi için yazılmış bir teşekkür yazısı bulunmaktadır.)

Gide, Andre: Andre Gide asarından, *Berk*, No. 5, s. 152-153, (Mehmet Remzi çevirisiyle, “Londrayken yazılmış” açıklamasıyla, memleket özlemine dile getiren mensur şiir)

Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan): (Gazel), *Sebat*, No. 5, s. 34, (Edebiyat, şiirin altında Heyet-i Tahririye imzasıyla bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

Hacı Tefvik Efendi: bk. Tefvik Efendi (Hacı)

Haki: Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212, (Haki, Nevzat ve Lemî adında üç şairin beraber oluşturdukları şiirdir.)

Halil Edip: Tahmis, *Sebat*, No. 1, s. 3-4

---+Şair- Nasir, *Sebat*, No.1, s. 5-7, (Şair ve nasirin nasıl olması gerektiğine dair bir yazı)

---Mağdur-ı Aşk, *Sebat*, No.1, s. 7-8, (“Roman tefrikası gelecek nüshada devam edecek” notuyla); No. 2, s. 15-16 (Mabadı var yazıyor ama Halil Edip dergiden ayrılıyor.)

---Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10, (Jean Jacques Rousseau'dan)

---Ahd-i Şebab, No. 2, s. 12, ("Meşhur Telemaque müellifi Fenelon'un asarındandır." notuyla)

---(Gazel), *Sebat*, No. 2, s. 13

---Tarih, *Sebat*, No. 2, s. 14, ("Fransa müdekikin-i edibbasından Boyce asarındandır." notuyla)

Halil Edip: Bahar yahut Zevk-i Temaşa, *Berk*, No. 2, s. 58-63, (şiir)

---Mazi, *Berk*, No. 3, s. 86-88 (Lamartine'den çeviri)

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 111

---(Gazel), *Berk*, No. 5, s. 141, ("Ziya Paşa merhumun bir gazeline naziredir." açıklamasıyla.)

---Bir Mektup, *Berk*, No. 6, s. 176-180, (Daha önce gönderilen mektupların yayımlanmadığına dair sitemkâr bir yazı)

---Alfred de Musset'nin Bir Sonesi, *Berk*, No. 7, s. 195-196

---Nazire, *Berk*, No. 7, s. 219

---(Florya'dan), *Berk*, No. 8, s. 226-228 (İçerisinde alakalı adlı bir yazı ve bir kıta vardır.)

---Jean Jacques Rousseau'nun Bir Genç Adama Yazdığı Mektuptur, *Berk*, No. 9, s. 262-265 (Halil Edip çevirisiyle)

Halit Ziya: bk. (UŞAKLIGİL) Halit Ziya

Haneberduş: bk. Ahmet Rıfkı (Haneberduş)

Harputlu Hayri: bk. Hayri (Harputlu)

Hasan Hamza: (Nazire), *Sebat*, No. 6, s.44, (Edebiyat, "Hacı Rıza Kallayı hazretlerinin manzumelerine Türkçe nazire" notuyla, ayrıca şiirin

altında dergiye gelen şiirlerin yayımlanmasında takip edilen yolun anlatıldığı bir yazıyla beraber.)

Hasan Hüsnü: +Sarf-1 Türkçe, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 24-25, (Edebiyat, Türkçe lisanına dair, atasözü)

---Vicdan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 46, (Edebiyat, Şiir)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 371-372

Hasan Sezai: Tenefüs Saati yahut, İhya-yı Emanet, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 271-275, (Fünun, İnsan nefsinin değerine dair)

Hasan Vasfi: Mevlana, *Berk*, No. 6, s. 184-187 (Şiir)

---Bir de Gazel, *Berk*, No. 7, s. 203-204

Hayret Efendi: Gazel, *Berk*, No. 1, s. 5

---Gazel, *Berk*, No. 2, s. 34-35

Hayrettin: bk.Hayrettin Nedim (Leskovikli)

Hayrettin Nedim (Leskovikli): İntikam, *Sebat*, No.2, s. 10-11, (Eski Yunan'daki bir kral ve kardeşine dair)

---Kâğıt, *Sebat*, No.4, s. 31-34, (Mütenevvi, Fransız gazetelerinde çıkan kâğıt haberlerine dair bir yazı, kâğıdın önemi üzerinde durulmuştur.)

---+Medeniyetle Nisvan, *Sebat*, No. 5, s. 37-38, (Mütenevvi, kadınlarla medeniyet arasındaki ilişkiye dair.)

Hayri (Harputlu): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 78

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 104-105

---Nazire, *Berk*, No. 6, s. 167-168(“Şeyh Vasfi Efendi Hazretleri'nin gazel-i alilerine” notuyla)

Hayrullah Paşazade Mehmet Ali Beyefendi: bk. Mehmet Ali Beyefendi
(Hayrullah Paşazade)

Heyet-i Tahririye: +(Dergiye dair), *Sebat*, No. 1, s. 1, (Derginin yayın politikasına dair.)

---İhtar-ı Mahsusa, *Sebat*, No. 4, s. 25-26, (Dergiye dair bir yazı.)

---Cemiyet, *Sebat*, No.5, s. 33, (*Sebat*'a yapılan olumsuz eleştirilere cevap yazısıdır.)

Heyet-i Tahririye: +Mukaddime, *Berk*, No. 1, s. 1-3 (Halkın eserlerle cehaletten kurtarılabileceğine ve derginin hangi aralıklarla çıkacağına dair bir yazı)

---+Şükran Nimet, *Berk*, No.2, s. 33-34, (*Berk*'in neşri üzerine gazetecilik lisanına dair)

Heyet-i Tahririye: +İfade-i Mahsusa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 129, (Derginin amacından bahseden yazı.)

---+Mütalaa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 162, (Sürüş için yazılmış bir beğeni yazısı)

---+Teşekkür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 169-170, (Okuyucu tarafından dergiye gönderilen bir mektuba teşekkür yazısı)

---Şefk, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 381-382 (Edebiyat)

Hicranî (Ebulhazin Talebeden): *Berk-i Heyet-i Tahririyesine*, *Berk*, No. 6, s.173-175, (*Berk* mecmuasına dair)

Homeros: (Homeros Hayatı ve Eserlerine Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 93-96 (Homeros'un hayatı ve eserlerine dair bir yazının ardında yapılan alıntılar.)

(Hukuk Talebesinden), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198-199

Hüseyin Kamil (Tepedelenlizade): Bu Yerler, *Sebat*, No. 5, s. 34-35, (Edebiyat, şiir)

---Aşk, *Sebat*, No. 7, s. 51, (Edebiyat, şiir)

---Çamurlar İçine Atılmış Bir Gülün Feryadı, *Sebat*, No. 9, s. 65-66, (Edebiyat, şiir)

H(ح) Kemal: +Nefi'den, *Berk*, No. 1, s. 30-32; No. 2, s. 64, (Nefi'nin şairlik yönünün övüldüğü bir yazı. Derginin 1. sayısındaki yazı imzasızdır.)

---Mahiyet-i Ömr-i İnsaniye Dair İfadeden, *Berk*, No. 2, s. 37-39; No. 3, s. 71-75; No. 4, s. 107-110, (İnsan yaşamına dair makale)

H(ح) H(ح) (Doktor): Tahayyur, *Berk*, No. 4, s. 114-115 (H. H. İmzasıyla, İnsanın dünyadaki yerini sorgulayan bir yazı)

---Samia-i Elvan-nümun, *Berk*, No. 11, s. 330-338; No. 12, s. 368-374 (İşitme hastalığına dair)

H(ح) D(د): Şehir Postasıyla Aldığımız Mektup, *Sirac*, No. 14, s. 2, (Muhabere sırasında Şahîd olunan diyaloglar verilmiştir.)

H(ح) : Bir Varaka, *Sirac*, No. 9, s. 2, (Bazı ürünlerdeki devlet tekelleşmesine dair, yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir yazıyla itiraz edilmiştir.)

Jean Jacques Rousseau: Bir Genç Adama Yazdığı Mektup, *Berk*, No. 9, s. 262-265, (Halil Edip'in çevirisiyle)

İbnü'l-İsmail: İbret, *Sebat*, No. 8, s. 58, (Edebiyat, şiir)

---Eyyah, *Sebat*, No. 9, s. 67, (Edebiyat, şiir)

İbnü's-süeda S(ص): bk. Safvet (İbnü's-süeda)

İbnü's-süeda Safvet: bk. Safvet (İbnü's-süeda)

İbnü's-süeda Safvet: bk. Safvet (İbnü's-süeda)

İbrnü'r-reşat Ferruh Bey: bk. Ferruh Bey (İbnü'r-reşat)

İki Zat: Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 176-178, (Edebiyat, atasözü niteliğindeki sözler, İmzasız)

İmzasız: +İfade-i Mahsusa, *Sebat*, No, 2, s. 14, (Dergiye yapılan iltifatlara teşekkür yazısı.)

---Fakr u Alîcenaplık, *Sebat*, No. 3, s. 22-24, (Mütenevvi, yoksul bir kadın ve çocuklarının yaşamına dair, hikâye tefrikasıdır. Ayrıca yazının hemen altında İntizar alt başlığı ile dergideki gecikmeye dair bilgi verilmiştir.)

---(Kıssalar), *Sebat*, No. 5, s. 40 (Mütenevvi)

---(Derginin Yayın Politikasına Dair), *Sebat*, No. 6, s. 44, (Hasan Hamza'nın bir naziresinin yayımlanması münasebetiyle açıklanan yayın politikası.)

---Cicero, *Sebat*, No. 6, s. 45-47, (Mütenevvi, Cicero'nun hayatı ve nutukları üzerine bir yazı.)

---Bir Mukaddime, *Sebat*, No. 6, s. 47-48, (Tarih ilminin önemine dair.)

---İhtar-ı Mahsus, *Sebat*, No. 6, s. 48, (Mütenevvi, dergide hediye verilecek kitapta gecikme yaşandığına dair.)

---Şükran, *Sebat*, No. 7, s. 49-50

---Askerlik, *Sebat*, No. 7, s. 50-51, (Askerliğe dair bir yazı.)

---Tasvir-i Ömr-i Beşer, *Sebat*, No. 7, s. 51, (Edebiyat, "Madam tı elif sin tıvav'deniktibasen" notuyla)

---Blaise Pascal'ın Bir Temsil-i Cemili, *Sebat*, No. 7, s. 52-53, (Mütenevvi, Pascal'ın çalışmalarına dair.)

---Memalik-i Ecnebiyeden Almanlar, *Sebat*, No. 7, s. 54-55, (Mütenevvi, “Bir Fransız risale-i feniyesinden muktebestir” notuyla ülkelerin nüfus miktarı verilmiştir.“ Bu iki makale (Amerika’da Telefonun te ayın mim mim ve İntişarı)zayi olmuşken bilaahire bulunabildi. Maksadı nesri ise istifade-i ammeye hizmet bu münasebetle beyan-ı hakikattir.”)

---Mıknatıslanmış Bir Korse, *Sebat*, No. 7, s. 55, (Mütenevvi, yabancı gazetelerde çıkan haberlere dair.)

---Amerika Telefonun te ayın mim mim ve İntişarı, *Sebat*, No. 7, s.55, (Mütenevvi, “Bu iki makale (Memalik-i Ecnebiyeden Almanlar)zayi olmuşken bilaahire bulunabildi. Maksadı nesri ise istifade-i ammeye hizmet bu münasebetle beyan-ı hakikattir.”)

---Balıkların Çok Yaşamları, *Sebat*, No. 7, s. 55-56 (Mütenevvi)

---Lord Byron, *Sebat*, No. 7, s. 56 (Mütenevvi)

---(Hediye Edilen Kitaba Dair), *Sebat*, No. 8, s. 57, (6. Sayıda verilecek olan hediye kitabın bu sayıda verildiğine dair.)

---Tamik-i Nazar, *Sebat*, No. 8, s. 57-58, (Edebiyat, şiir)

---(Voltaire)’ den Üçüncü Mektup, *Sebat*, No. 8, s. 59 (Edebiyat)

---Phrenologie, *Sebat*, No. 8, s. 60, (Fünun, İnsanın kafatası yapısının karakteri üzerindeki etkisine dair bir yazı.)

---Terrakkiyat-ı Medeniye ve İlmiye, *Sebat*, No. 8, s. 60-64, (Mütenevvi, Feylesofların Efkârına Nazaran İnsanların Bidayet Hâllerindeki Maişet ve İkdamatı, Tatbikat ve Mutalaat-ı Beşeriye, Felsefe-i Nokta-i Nazarınca İlk İnsanların Kanunları, Ateş, Tabahat, Toplu Dikiş İğnesi, Birinci Ziyet Birinci Resim)

---Letaif, *Sebat*, No. 8, s. 64; No. 9, s. 72; No. 11, s. 88 (Mütenevvi)

- Vatanımızın Mahsusatı, *Sebat*, No. 9, s. 70-71, (Mütenevvi, vatan sevgisine dair.)
- Kitab-ıMukaddese, *Sebat*, No. 9, s. 71, (Mütenevvi, haber yazısı)
- Kuvve-i Hafıza, *Sebat*, No. 9, s. 71, (Mütenevvi, garsonların hafızalarına dair haber yazısı.)
- Şuunat-ı Medeniye, *Sebat*, No. 9, s. 71, (Mütenevvi, bir ürünün mahsûlatına dair bir haber yazısı.)
- Siragöze'de Tuz, *Sebat*, No. 9, s. 71, (Mütenevvi, Amerika'nın bir şehri olan Siragöze'deki tuza dair.)
- Sürat, *Sebat*, No. 9, s. 71-72, (Mütenevvi, haber yazısı)
- Jean Jacques Rousseau'nun Bir Mektubu, *Sebat*, No. 9, s. 72
- Elmüntehab-ı fi Talim-i Lügatü'l-Arap, *Sebat*, No. 10, s. 73-75, (Arapça lügatten seçme)
- +(Birinci Mektubun Neşr Olunacağına Dair), *Sebat*, No. 10, s. 76-77 (Edebiyat)
- +Birinci Mektup Menaster'den, *Sebat*, No. 10, s. 77-80, (Edebiyat, edibin hakikati yansıtıp yansıtmaması gerektiği üzerine bir yazı)
- Mahtaplı Kibrit, *Sebat*, No. 10, s. 80, (Fünun, kibritin işlevine dair.)
- Cehalet, *Sebat*, No.11, s. 81-84, (Edebiyat, cehaletin insan hayatına etkilerine dair.)
- Tarihî Bir Hikâye, *Sebat*, No. 11, s. 85, (Mütenevvi, İran hükümdarının yaşamış olduğu bir anı.)

---Hint Buğdayları, *Sebat*, No. 11, s. 85-86, (Mütenevvi, Hint buğdaylarının özelliği ve nerelere ihraç edildiği hakkında bilgi verilmiştir.)

---Vatikan Roma'da Papaların Sarayı, *Sebat*, No. 11, s. 86-87,(Mütenevvi, Vatikan'daki sarayın özellikleri anlatılmıştır.)

---Garip Adet, *Sebat*, No. 11, s. 87-88, (Mütenevvi, Viyana'da yaşayan Yahudilerin değişik inançlarına dair.)

---Ateşle Yanmaz Bir Libas, *Sebat*, No. 11, s. 88, (Mütenevvi, Avrupa gazetelerinde çıkan bir habere dair.)

---Fıkra-1 Hakimane, *Sebat*, No. 11, s. 88, (Mütenevvi, Demosten'e dair bir fıkra anlatılmıştır.)

---Beyit, *Sebat*, No. 12, s. 90, (Edebiyat, tek beyit)

---Kıta, *Sebat*, No. 12, s. 90 (Edebiyat)

---+Mübahebat İkinci Mektup, *Sebat*, No. 12, s. 90-92, (Edebiyat, şiir ve nesre dair bir yazı.)

---+Bir Mühim Muhavere, *Sebat*, No. 12, s. 92, (Mütenevvi, kitapçılığın ülkemizde önemsinmediğine dair.)

---Alkol Müdafa, *Sebat*, No. 12, s. 93-95, (Mütenevvi, Alkolla alakalı bir yazı.)

---(Gazel), *Berk*, No. 2, s. 51-52

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 65-66

---+*Berk* Heyet-i Tahririyesine, *Berk*, No. 5, s. 148-149 (Dergiye bir tebrik yazısı)

---Şarkı, *Berk*, No. 5, s. 151-152

---Gazel, *Berk*, No. 6, s. 175-176

- (Gazel), *Berk*, No. 6, s. 190-191, (“Bir zat-ı al-i kadr tarafından”)
- Kıt’a, *Berk*, No. 7, s. 194
- Tevsien Tercüme, *Berk*, No. 7, s.201-203, (Aşka dair mensur şiir tarzında bir çeviri)
- Kıt’a, *Berk*, No. 7, s. 203
- Müfredat, *Berk*, No. 7, s. 204-205, (şiir)
- (Kıt’a), *Berk*, No. 9, s. 257
- (Nasihat), *Berk*, No. 9, s. 260-261 (Kardeşe yazılmış bir şiir.)
- +(Tarih), *Berk*, No. 12, s. 363-364, (Üç dört yaşındaki kız için annesi tarafından yazılmış bir tarihtir.1301)
- Bir Kıt’a, *Berk*, No. 12, s. 364
- +(*Kevkebü’l-ilm’e Dair Bazı Yazılar ve Bu Yazılara Cevap*), *Kevkebü’l-ilm*, No. 1, s. 22-24, (Edebiyat)
- Nesayihimiz, *Kevkebü’l-ilm*, No.1, s. 26-27 (Edebiyat)
- Letaif, *Kevkebü’l-ilm*, No. 1, s. 28-29, (Edebiyat)
- (Felsefeye Dair), *Kevkebü’l-ilm*, No. 2, s. 33-38, (Felsefe)
- Tefekkür, *Kevkebü’l-ilm*, No. 2, s. 45, (Edebiyat, İnsan hayatına dair bir yazı)
- Nihayet, *Kevkebü’l-ilm*, No. 2, s. 46, (Edebiyat, Victor Hugo’dan “Böyle seyahat ederek vasıl olacağın ser-menzil-i karar burası değil midir?”)
- Kuvâ-yı Nefs, *Kevkebü’l-ilm*, No. 3, s. 66-68, (Felsefe, Nefislerden insani nefse dair)
- Tevlit, *Kevkebü’l-ilm*, No.3, s. 85, (Fünun, Bedevilerin çocuklarına dair)

---Elbise ve Mefruşat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 86-88, (Fünun, Erkeklerin ve kadınların elbiselerine dair)

---Bakınız, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107, (Edebiyat, “Meşahîr-i suara-yı İraniyeden Hekim Kânî'nin peltek genç ile bir ihtiyarın suret-i mükalemelerine dair mütaiyesi” notuyla bir gazel ve “doğrudan doğruya tercümesi” notuyla)

---(Şiir), *Kevkebü'l-ilm*, No.4, s. 107, (Edebiyat, “Kânî'den doğrudan doğruya tercümedir.” notuyla)

---Gladyatör, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 112-113, (Edebiyat, sirklerde hayvan oynatan kişilere dair)

---Şeyh Hüma, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 145-146, (Edebiyat, bir şeyhe sorulan sorulara cevaplarından bahseder.)

---Suret-i Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 146-150, (Edebiyat, Daha önceki sayılarında Edirneli Mektepli tarafından sorulan dinî sorulara verilen cevaptır.)

---Tahran'dan Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 164, (Edebiyat, “Tahran'dan gelmiş mektubun mütalaasından müstahricdir.” notuyla, Tahran'dan gelen mektubu aldığını anlatmış, Vasıf'ın mütalaasıyla beraber, yazının başlığı fihristten bulunmuştur.)

---(Farklı Dillerden Tercüme), *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 255-256, (Teracim-i ahval, Arapça, Fransa ve diğer dillerden bazı beyitler Türkçeye çevrilmiştir.)

---Kürre-i Arz ve Sema, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 276-278, (Fünun, güneş, ay ve diğer gök cisimlerinin cahil insanlar tarafından nasıl nitelendirildiği anlatılmıştır.)

---Asma Kilit, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 280, (Fünun, asma kilidin Fransızcadaki karşılığı ve anlamı üzerine bir yazı)

---Matbuat Nizamnamesi, *Sirac*, No. 1, s. 1, (Gazetenin nasıl bir düzele çıkacağına dair)

---Şuunat, *Sirac*, No. 1, s. 1; No. 2, s. 1; No. 3, s. 1; No. 4, s.1; No. 5, s. 1; No. 6, s. 1; No. 7, s. 1; No. 8, s. 1, No. 10, s. 1; No. 15, s. 1; No. 16, s. 1, (Ülkeye dair bazı haberler yer almaktadır.)

---Cümle-i Siyasiye, *Sirac*, No.1, s. 2, (Devletin başka devletlerle olan münasebetlerine dair)

---Akıl Ermeyen Şeylerden Biri, *Sirac*, No. 1, s. 2; No. 4, s. 1; No. 9, s. 1-2, (Paranın değerinin inip çıkmasına dair)

---Tütün, *Sirac*, No. 1, s. 2-3,(Tütün fiyatları kalitesi üzerine yazı)

---Parga, *Sirac*, No. 1, s. 3, (Parga çiftliğine dair yanlış bilinenlerin elden geldiğince düzeltilmeye çalışıldığına dair)

---*Sirac*, *Sirac*, No.1, s. 3, (Başka gazete fiyatlarıyla *Sirac* mukayese edilir.)

---Havadis-i Şetti, *Sirac*, No.1, s. 3; No. 2, s. 3; No. 3, s. 2-3; No. 4, s. 2-3; No. 5, s. 2; No. 7, s. 2-3; No. 8, s. 2; No. 9, s. 2; No. 10, s. 2-3; No. 11, s. 3; No. 12, s. 2-3, No. 16, s. 2, (Ülkeye dair çeşitli haberler)

---İhtar, *Sirac*, No.1, s. 3-4, (Hadika'nın on beş gün aralıklarla *Sirac*'ın günlük çıkacağına dair)

---Evrak-ı Perişan, *Sirac*, No. 1, s. 4; No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; N. 4, s. 4; No. 5, s. 4; No. 6, s.4; No. 7, s.4; No. 8, s. 4, No. 9, s. 4, No. 10, s. 4; No. 11, s.4, No. 12, s. 4; No. 13, s.4, No. 14, s. 4, No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, ("Manzum ve mensur ediba ve siyasiyesi şamil" notuyla)

---Telgraf, *Sirac*, No. 1, s. 4, (Fransa, Londra); No. 2, s. 3, (Avusturya, Macaristan, Fransa, İngiltere, İspanya); No. 3, s. 3,

(Avusturya, Macaristan, Fransa, İngiltere, Fransa, İspanya Yunan);
No. 4, s. 3, (İspanya, Sırbistan, İngiltere, İtalya); No. 5, s. 3,
(Avusturya, İspanya, Rusya, Amerika, Yunan);No. 6, s. 3-4,
(İngiltere, Avusturya, Macaristan, İspanya); No. 7, s. 3-4,
(Avusturya, İngiltere, Fransa, İspanya, Yunan); No. 8, s. 3,
(Avusturya, Macaristan, İspanya, Rusya); No. 9, s. 3, (Avusturya,
İspanya, İngiltere, Fransa); No. 10, s. 3, (Avusturya, Macaristan,
İspanya, Fransa, İngiltere); No. 11, s. 3, (Avusturya, Macaristan,
Fransa, İspanya, Yunan, Muhabere-i Alanya, Sahabna); No. 12, s.
3, (Avusturya, Macaristan, İngiltere, İtalya, Fransa, İspanya,
Memleketeyn); No. 13, s. 3, (Fransa, Amerika, İngiltere, İspanya);
No. 15, s. 3, (Avusturya, Almanya, Çin)

---PerukarMaturdalı, *Sirac*, No.1, s. 4; No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; No.
4, s. 4; No.5, s. 4; No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No
15, s. 4, No. 16, s. 4, (Güzellik merkezi gibi bir iş yeri ilanı)

---Ala Parisienn, *Sirac*, No. 1, s. 4;No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; No. 5, s.
4; No. 6, s.4; No. 7,s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No. 16, s. 4; No.
17, s. 4, (Beyoğlu'nda mektup kağıdı satan bir dükkanın reklamı)

---Zabıta'nın Islahı, *Sirac*, No. 2, s. 2, (Zabıta için iyileştirme
nasıl yapılacağına dair)

---+Hüdavendigâr Gazetesine, *Sirac*, No. 2, s.2, (Hüdavendigâr
gazetesinin olumsuz yorumlarına verilen cevaptır.)

---(Rusya-İngiltere-İran Devletlerine Dair), *Sirac*, No. 2, s. 3

---Tebliğ Olunan Varaka, *Sirac*, No. 2, s. 3

---+Basiret ile Ruznameye Mukabele, *Sirac*, No. 3, s. 1, (Gazetenin
yayın hayatına başladığına dair)

---Taşra Rüştiyeleri, *Sirac*, No.3, s. 2, (Taşradaki okullara dair)

---Galata Piyacağı, *Sirac*, No. 3, s. 4; No. 4, s. 3-4; No. 5, s. 3-4; No. 5, s. 4; No. 7, s.4; No. 8, s. 3-4; No. 9, s. 3-4; No. 10, s. 3-4, No. 11, s. 3; No. 12, s. 3-4; No. 13, s. 3-4; No. 15, s. 3-4; No. 16, s. 3

---Yine Maarif, *Sirac*, No.4, s. 1

---Darü'l-Muallimat Talebatına, *Sirac*, No. 4, s. 1, (*Sirac* gazetesine dair bir yazı)

---İstidrat, *Sirac*, No. 4, s. 2, (Gazetenin işlevine dair, devlette olanların halka bildirileceğine dair)

---Hatıra, *Sirac*, No. 4, s. 3, (Giyotine dair)

---+Matbuat Kaleminden Gelen İlan-ı Resmidir, *Sirac*, No.4, s. 3

---*Sirac*, *Sirac*, (Yahudilerin tüm medreselerde geri kaldığına dair)

---İspanya, *Sirac*, No. 5, s.2

---Ruya Medeniyeti, *Sirac*, No. 5, s. 2-3, (Rusya'dan farklı ülkelere olan göçler ve oradaki Rus medeniyetine dair)

---İtimat Ettiğimiz Bir Zatın Tebliğ Ettiği Varakadır, *Sirac*, No.5, s.3, (Gece bir adamın başına gelen hırsızlık olayı anlatılmıştır.)

---Andipandos'ta Görülen Bir İlan, *Sirac*, No.5, s. 3, (Evlilikle alakalı bir ilan)

---Tuhaf Bir İlan, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Kamburluğa dair)

---İhtar, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Daha önce yayınlanan bir yazıya dair)

---Barika-i Zafer, *Sirac*, No. 5, s. 4; No. 6, s.4; No. 7, s.4; No. 8, s. 4, No. 9, s. 4, No. 10, s. 4; No. 11, s.4, No. 12, s. 4; No. 13, s.4, No. 14, s. 4, No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, (Evrak-ı Perişan satılan yerde bu eserinde satılacağına dair bir reklam yazısıdır.)

---Girit'ten Tahrirat-ı Mahsusa, *Sirac*, No. 6, s. 2-3(Hadika'ya mektup gönderen bir yazarın artık *Sirac*'a da mektup göndereceğine dair); No.14, s. 3

---(Parga'ya Dair), *Sirac*, No.6, s. 3, (Çeşitli gazetelerde Parga ile ilgili çıkan haberlere dair)

---(Fransa'ya Dair), *Sirac*, No. 6, s. 3, (Gazetelerde Fransa ile ilgili çıkan haberlere dair)

---İspanya ve İtalya, *Sirac*, No.6, s. 3, (İspanya kralının muhabere sırasında tacını terk etmesine dair)

---Kâinat, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4, (Ahmet Mithat Efendi'ye ait eserin satılacağı yere dair ilan)

---Muharrerat-ı Nadire'nin Onuncu Cildi, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No. 10 s. 4, (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---Hulasetü'l Tevarih, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4; No. 14, s. 4; No 15, s. 4; No. 16, s.4, (Yunan, Garp ve Fransız tarihlerinin toplandığı iki cilt olarak basılıp satılan eserin nerede nasıl satılacağına dair ilandır. Eser Girit Fuzalasından Mehmet Atıf'a aittir.)

---(Nağme-i Seher'e Dair), *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4, (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---+Matbuat-ı İdare-i BehiyesindenBasiret'e Gönderilen Tenbih-i Ahirdir, *Sirac*, No. 7, s. 1, (Basiret gazetesine bir ihtar yazısı)

---Mütala, *Sirac*, No.7, s. 1, (Gazetecilerin vazifesine dair)

---Evrakir Gazetesi, *Sirac*, No. 7, s. 1-2, (Bu gazetenin *Sirac* hakkında söylediklerine dair bir yazıdır. Ayrıca yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir cevap bulunmaktadır.)

- +İstanbul Muharirlerinin Birinci Mektubu, *Sirac*, No. 7, s. 3
- (Mektup), *Sirac*, No. 8, s. 2-3, (“Maruf Bir İmza ile andığımız mektuptur.” notuyla mekteplerin ıslahına dair)
- +Erbab-1 Cemiyetten Bir Zatın Varakası, *Sirac*, No. 8, s. 3, (Hoca Sadık Efendi hazretlerinin vefatına dair)
- +(Matbaalar Hakkında Duyuru), *Sirac*, No. 9, s. 1
- LevantHerald’de Okuduk, *Sirac*, No. 9, s. 2, (Japon ahalisinin Avrupa medeniyetine ilgisi, yazının hemen altında Sırac başlıklı imzasız olarak bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)
- (Anekdöt), *Sirac*, No. 9, s. 2-3, (Ceride-i Askeriye’den iktibasır.)
- Hayret-efzâ-yıRivayat, *Sirac*, No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s. 4, (Eserin nerede nasıl çıkacağına dair reklam yazısı)
- (Kitapçı Reklamları), *Sirac*, No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s.4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4,
- Acaba Sebebi Nedir? *Siraca*, No. 10, s. 1-2, (Posta ve Varak-i Sahiha, Gazetenin iyi bit satış yapıp yapmayacağına dair)
- (Tütüne Dair), *Sirac*, No. 10, s.2
- Topal Şeytan, *Sirac*, 10, s.4; No.11, s. 4, (Kitabın nerede ne kadara satılacağına dair reklam yazısıdır. Seyfettin Özege Bağış Kitaplar Katoloğu’nda bu eserin mütercimi Süleyman Tefvik olarak görülmektedir.)
- (Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No.1
- Ezhar-ı İbret, *Sirac*, ; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4; No. 14, s. 4; No 15, s. 4, (Fransızcadan tercüme edilen bu kitabın

mütercimi Seyfettin Özege Bağış Kitapları Katoloğu'nda Bağdatlı Kamil olarak görülmektedir.)

---İhtar, *Sirac*, No. 11, s. 1, (Hadika'nınneşr edilen kısmının *Sirac* müşterilerine verileceğine dair.)

---(Devlete Dair Haberler), *Sirac*, No.11, s.1

---Politika, *Sirac*, No. 11, s. 1-2, (Hükümetin politikadaki tavrına dair.)

---Letaif-i Hikayat ve Garaib-i Rivayat, *Sirac*, No. 11, s.4; No. 12, s. 4; No. 13, s. 4 (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---DünküTevcihat, *Sirac*, No.12, s.1, (Verilen rütbelere dair.)

---Devlet İstikrarsız Yaşayamaz, *Sirac*, No.12, s. 1-2, (Devletin borç almadan yaşayamayacağına dair, bu yazıya Tercüman-ı Divan-ı Hümayun Sadullah imzasıyla No. 14'te cevap verilmiştir. *Sirac* da aynı sayıda söz konusu yazıya dair görüş beyan etmiştir.)

---İhtar, *Sirac*, No. 13, s. 1, (Vatan yahut Silistre'nin icra edileceğine dair)

---(İbret'te Görülen Faydalı Bir Makale) Ahlak, *Sirac*, No.13, s. 1-3, (Ahlaka dair bir makale)

---+Van'ın Posta Problemine Dair, *Sirac*, No.13, s. 2

---+Muhaberat-ı Aleniyye, *Sirac*, No.13, s. 3

---(Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No. 15, s. 1-3

---Havadis-i Muhimme-i Mütessife Unvanıyla Devr Gazetesinin Neşr Ettiği İlavedir, *Sirac*, No. 15, s. 3

---İlan-ı Mahsus, *Sirac*, No. 16, s.1, (*Sirac*'ın nasıl çıktığına dair bir yazı)

---Asyâ-yıVusta Havadisi, *Sirac*, No.16, s. 1-2, (Yazının hemen altında *Sirac* başlıklı bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

---Niş'ten Aldığımız Tebriknamedir, *Sirac*, No. 16, s. 3, (Yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir değerlendirme yazısı yazılmıştır.)

İnşaat Rüsümathanesinde Mülazım-ı Evvel Mehmet Şükrü: bk. Mehmet Şükrü (İnşaat Rüsümathanesinde Mülazım-ı Evvel)

İskender Dibak: +Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, 211-212, (*Kevkebü'l-ilm*'e tebrik ve yazarın bazı yazılarını dergiyi beğendiği için burada yayınlanmaya karar verdiğine dair bir yazıdır.

---Kürre-i Arz-ı Sema Hakkında Ammenin Efkârı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 212-213, (Yeryüzü ve sema hakkında ilmi bir yazı. Ayrıca hemen ardından Kevkeb imzasıyla yazara teşekkür yazısı ve yazarın eserlerinin dergide yayınlanacağına dair bilgi verilmiştir.)

---Elcünun-ı Fünun, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 300-301, (Edebiyat, Beğendiği Arap ve Türk şairlerin isimleri verilmiş. Arapça bazı dizeler verilerek bunların Türkçeye tercümesi istenmiştir. "Kevkeb'in cevabı gelecek adetten veriliyor." notuyla verilse de bu konuya dair bir yazı mevcut değil)

---Hubb'ul-Vatan Mine'l-İman, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 373-374, (Edebiyat, şiir)

Jean Jacques Rousseau: Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10, (Halil Edip çevirisiyle)

---(Bir Mektup), *Sebat*, No. 9, s. 72 (Mütenevvi, İmzasız çevirisiyle)

Kâni: (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107

Kâzım: Ulviyet-i His, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233, (Edebiyat, Sicilya ve Angorya hükümdarının bir savaş esnasında tuttuğu bir not)

---Manethan'nın Bir Cevabı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233, (Edebiyat, Özlü sözün kısa hikâyesi verilmiştir.)

Kevkeb: (Deli Şair'e Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 11, ("Sevgili Deli Şair'in akli herkeste olsaydı küre-i arz ziyadesiyle mesut olurdu." notuyla)

---+*Kevkebü'l-ilm* No.2, s. 43-44

---(İtiraz yazısına dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 49, (Fünun)

---(Edirneli Mektepli'ye Cevap), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 115-120, (Farklı dillerden alınan kelimelerin nasıl yazılacağına dair soru soran Edirneli Mektepli'ye cevap)

---+(Sürüş'un Yazısına Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134 (Sürüş'un dergiye gönderdiği yazılardan duyulan mutluluk ve yazılarının devam etmesini isteyen bir yazı)

---+(Selanikli Tevfik'in Dostluk Yazısına Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 137 (Dostluk yazısına dair bir değerlendirme)

Kevkeb: (Muhaberat-ı Kevkeb'ül-ilm), *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 22-23, (Edebiyat, Gazetenin *Tercüman-ı Hakikat* tarafından desteklendiğine dair, yazının başlığı fihristten alınmıştır.)

Kurai: Mülahazat-ı Hikemiye, *Sebat*, No. 9, s. 69; No. 11, s. 87, (Mütenevvi, özlü sözler, 11. Sayıdaki yazı imzasız olarak yayınlanmıştır.)

Lamartine, Alphonse de: Mazi, *Berk*, No. 3, s. 86-88 (Halil Edip'in çevirisiyle)

---Bir Gözyaşı, *Berk*, No. 6, s. 187-190, (Mehmet Remzi'nin çevirisiyle.)

---Maskat-ı Re'se Avdet, *Berk*, No. 9, s. 268-269, (Mehmet Ali Ulvi çevirisiyle)

La Turquie: (Devletle İlgili Haberler), *Sirac*, No, 8, s.1-2

Lemî: Gazel, *Berk*, No. 5, s. 147-148

---Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212, (Haki, Nevruz ve Lami adında üç şairin beraber oluşturdukları şiiirdir.)

Leyla Hanım: Leyla Hanım Divanı, No. 1, s. 29-31 (Tefrika, Şiir)

ليوردور: Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 287, (MuallimFeyzi'nin çevirisiyle.)

M. Asım: Uyu, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 167, (Edebiyat, çocuga söylenen ninni, Mütalaa başlığı ile değerlendirilme yazısı yapılmıştır.)

---Bahar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 206-208, (Edebiyat, bahar mevsiminin insanda uyandırdığı duygulara dair)

---Rekabet-i Aşk yahut Tekkeyi Bekleyen Çorbayı İçer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 296-300, (Edebiyat, "Fıkra-i Muhayyele" üst başlığıyla atasözü niteliğindeki bir söz açıklanmıştır.); No. 12, s. 374-378; No.11, s. 336-340

M. Mehmet: Kıtaat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 330-331, (Feyzi-i Hindî'nin ve Şah Kasım Alanur'un birer kıtalarının nesren tercümesi yapılmıştır.)

Madam Sevigne: Madam Sevigne'nin Kızına Bir Mektup, *Berk*, No.1, s. 23-24, (Madam Sevigne'nin olan özlemine anlattığı bir mektup. Ahmet Rasim',in çevirisiyle.)

Mahmut Ekrem (Recaizade): Bülbül, *Sebat*, No. 3, s. 17, (Edebiyat, şiiirin altında Heyet-i Tahririye imzasıyla yazara dair övgü niteliğinde bir yazı bulunmaktadır. Ayrıca şiiir M. Ekrem imzasıyla yayınlanmıştır.)

Mahmut Kemalettin: Gazel, *Berk*, No. 7, s,117

Mansur: +Şuarâ-yı Arap'tan Mütebeyyin'in Suret-i Vefatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 141-143, (Edebiyat, Arap edebiyatına dair)

Mazhar: Lehistan Edebiyatından Bir Numune, *Berk*, No. 7, s. 219-222 (çeviri)

Mecnun: Leyla'ya Birinci Arıza, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 331-333, (Edebiyat, âşıkane bir mektup)

Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 326-327, (Edebiyat)

(Mehmet) Ali Ulvi: +Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 40, (Edebiyat, *Kevkebü'l-ilm*'e dair, Ayrıca Fransız bir şairden nesren şiir tercümesi gönderdiğine dair.)

---Halet-i Nezde Bir Genç Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 41-43, (Edebiyat, Sıtma hastası olan kıza dair, ayrıca imzasız olarak Kevkeb'in bir değerlendirilmesiyle)

---*Kevkebü'l-ilm*, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 43-44, (Yazarın Kevkeb'e dair yazısı)

---+Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 72 (Edebiyat, Yazarın yaptığı fıkra tercümesi ile ilgili aldığı övgüye karşı yazdığı teşekkür mektubu)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73, (Edebiyat)

---Müfredat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73, (Edebiyat, şiir)

---, Arap'ın Kısrağı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. -78, (Edebiyat, hikâye)

---Fakir Kadın, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 108-111, ("Madam AnayisMenardSegalas'ineşarından olan La PauvreFemmeserlevhalı

manzumenin nesren tercümesidir.” notuyla fakir bir kadının yaşadığı zorlukları anlatan manzume)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134-135, (Edebiyat)

---(İmzasız), Mersiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 143-145, (Edebiyat, Erken yaşta ölen Fransız şair için sevdiği tarafından yazılan mersiye'nin nazmen tercümesidir.)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198 (Edebiyat)

---Bülbül, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265-266, (Edebiyat, şiir)

---Manzume Tercümesi, , *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 302-304, (Edebiyat, Dilenci ile Kuş “Fransızca bir manzumenin nesren tercümesidir.” notuyla, fihristte bu yazı Manzume Tercümesi olarak gösterilmektedir.)

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 205-206, (Şiirin sonunda *Berk* imzasıyla bir yazı bulunmaktadır. Ali Ulvi imzasıyla)

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 235-236, (Şerare'den hazreti Muallim'in bir gazeline naziredir. Ali Ulvi imzasıyla)

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 244, (Şeyh Vasfi'nin bir gazeline naziredir. Ali Ulvi imzasıyla)

---Bir Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 267 (Ali Ulvi imzasıyla)

---Maskat-ı Re'se Avdet, *Berk*, No. 9, s. 268-269, (Lamartine'den çeviri, Ali Ulvi imzasıyla)

---Şarkı, *Berk*, No. 10, s.293-294, (Ali Ulvi imzasıyla)

---Bir Ayyaşın Tesellisi, *Berk*, No. 10, s. 294 (Şiir, Ali Ulvi imzasıyla)

Mehmet Atıf: Çin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 281-286, (Fünun, Mukaddime, Çin Memaliki, Ahali alt başlığıyla, Ayrıca bu sayıda yazarın adı

Mehmet Akif olarak verilmiştir.) No. 11, s. 347-348; No. 12, s. 385-387, (Çinlilerin Sanayi ve İhtiraati adlı bir de alt başlığı vardır. Çinlilere dair bilgiler verilmiştir.)

Mehmet Celal: Tesadüf, *Sebat*, No. 9, s. 66-67, (Edebiyat, şiir)

Mehmet Fikri: Garibe, *Sebat*, No. 1, s. 5, (Paris'te ilk defa uçurulan balonlar ve halkın gösterdiği tepkiye dair)

---(*****), *Sebat*, No. 2, s. 13-14, (“Fransız meŞahîr-i edibasından (Delil)in asarındandır” dipnotuyla yazarın ismi ve yazının ilk satırı yayınlanmamıştır.)

---(Balonlara Dair), *Sebat*, No. 3, s. 21-22, (Mütenevvi, Paris'teki uçan balonlara dair bir yazı)

---(Clomb ve Vatikan'daki Mabedler), *Sebat*, No.4, s. 32 (Mütenevvi)

Mehmet Naci: Hüsnüne Mağrur Bir Civana Hitab-ı Nasihat-Amiz, *Berk*, No. 6, s. 182-184, (Gençliğe aldananlara nasihat)

Mehmet Necip (Midillili): +*Berk* Heyet-i Tahririye-i Aliyesine, *Berk*, No. 4, s. 125-128, (Heyet-i Tahririye için övücü sözler ve bunun yanında Mehmet Necip'in dergiye şiir gönderdiğini söylediği yazı Mehmet Necip imzasıyla)

---Hazan, *Berk*, No.11, s. 324-326 (“Bu kere şehrimizi teşrif buyuran Midillili Mehmet Necip Beyefendi'nin (*Hazan*) unvanlı makale-i ibretnameleridir.” açıklamasıyla)

---Fenadan Bir Eser, *Berk*, No. 12, s. 355-358, (Fani hayata dair bir makale, Mehmet Necip imzasıyla)

Mehmet Remzi: Bir Yetim Lisanından, *Berk*, No. 4, s. 123-125, (“meŞahîr-i Yunaniye'den meŞhur şair “Prashos”un asarındandır.” açıklamasıyla)

---Andre Gide Asarından, *Berk*, No. 5, s. 152-153 (Londra'dayken yazılmış" notuyla)

---Bir Gözyaşı, *Berk*, No. 6, s. 187-190, (Lamartine'den çeviri)

---Victor Hugo'dan Bir Mektup, *Berk*, No. 7, s. 222-224

---+(Tezkireye dair), *Berk*, No. 8, s. 249-251, (Alaybeyizade Naci Bey hazretlerine ithafıyla, Naci Bey'in kendisine yazdığı bir tezkireden duyulan mutluluk)

---Fırat Nehrinde Bir Kız, *Berk*, No.8, s. 254-256; No. 9, s. 288; No. 10, s. 312-314; No. 11, s. 352; No. 12, s. 374-384, (Hikâye tefrikasıdır. Tefrikanın 9-11 ve 12. Sayılarındaki bölümler imzasız olarak yayımlanmıştır.)

---Mezaristan, *Berk*, No. 10, s. 315-317 (Şiir, "Üstad-ı muhteremim şair mucizdem edib-i vala-himem saadetli Ekrem Beyefendi hazretlerinin hekimanelerini tahmistir." notuyla)

Mehmet Remzi (Şubban-ı Ezkiyadan): Sukut-ı Evrak, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 170-172, (Edebiyat, Sonbaharın insanda uyandırdığı duygular anlatılmıştır.) gönderme yap

Mehmet Şükrü: Mesail, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 12-13, (Fünun, Zekâ oyununa dayanan matematik problemlerine dair)

Mehmet Tevfik: Gazel, *Berk*, No. 2, s. 50-51

---(Gazel), *Berk*, No.2, s. 63-64

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 153

---Sevdiğim, *Berk*, No. 9, s. 266-267 (Şiir)

---Gazel, *Berk*, No. 10, 301-302

---(Tahmis), *Berk*, No. 11, s. 328-330, (“Üstad-ı suhanveranMuallim Naci Efendi Hazretleri’nin gazel-i meşhurlarını tahmistir” açıklamasıyla.)

Mehmet Ziver: +Victor Hugo’ya Dair Bir Mülâhaza, No. 5, s. 156-159; No. 6, s. 191-192(Victor Hugo’nun edipliğine dair görüşler ve aynı zamanda edibin nasıl olması gerektiğine dair)

Mektep-i Sultani Şakirdan-ı MüstaidanındanAhmet Fevzi: bk. Ahmet Fevzi (Mekteb-i Sultani Şakirdan-ı Müstaidanından)

Menemenlizade Tahir: bk. Tahir (Menemenlizade)

Midillili Mehmet Necip: bk. Mehmet Necip (Midillili)

Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallim-i Edibi Osman Nuri: bk. Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallim-i Edibi)

Muallim Fevzi: bk. Ahmet Fevzi (Muallim Fevzi)

Muallim Feyzi: bk. Fevzi (Muallim)

Muallim Naci: bk. Naci (Muallim)

Muharrir: +İlan-ı Mahsus, *Sirac*, NO. 8, s. 1

Mustafa Cemil: Üsküdar’dan Tebrik, *Berk*, No. 5, s. 155 (Şiir)

---Şarkı, *Berk*, No. 9, s. 284-285

Mustafa Reşit: Tebrik, *Berk*, No.4, s. 101-102 (Gazetenin çıktığı dönemde çok fazla gazetenin yayın hayatında olduğuna dair tebrik yazısı)

Müdür-i Umumi Sahib-i İmtiyazı: +Hatime, *Sebat*, No. 12, s. 96, (Mütenevvi, gazetenin son sayısı olduğuna dair okuyuculara bilgi verilmiştir.)

Müdür-i Debistan-ı İraniyan-ı Hacı Rıza Kallayı: Bk. Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan)

مسترك: Nisfu'l-Leyl, *Berk*, No. 9, s. 283-284, (Ahmet Rasim çevirisiyle)

M. Veysi: Victor Hugo'dan, *Berk*, No. 9, s. 274-275 (VictorHugo'nun sevgilisine yazdığı bir mektup)

M.: MüŞahîrû'n-nisa'dan, *Berk*, No.11, s. 343-344, (Bazı Arap şairlerinin tanıtım ve şiirlerinden örnekler.)

---Mülâhaza, *Berk*, No. 11, s.345-346 (Çocuğu öldürülen bir Arap annenin aile, aşiret ve kendi duyguları arasında kalışına dair bir yazı)

---Şiirde İltizam-ı Sıdk, *Berk*, No. 12, s.361-362, (Çeviri)

M. Zac: İşkodra'dan Mektup, *Berk*, No. 8, s. 244-245

Nabizade Nazım: bk. Nazım (**Nabizade**)

Nabizade Nazım: bk. Nazım (**Nabizade**)

Naci (Alaybeyizade): (Gazel), *Berk*, No. 1, s. 12

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 75-76

---Şarkı, *Berk*, No. 4, s. 103

---+(Mektup), *Berk*, No.6, s. 163-164, (*Berk* muhariri Mehmet Remzi Bey'e yazılmış.)

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 197-198, (Fuzuli'nin gazeline naziredir.)

---Esir-i Gurbet Bir Mihnetzede Lisanındandır, *Berk*, No.8, 228-230, (şiir)

Naci (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 259-260 (Edebiyat)

Naci (Muallim): Gazel, *Sebat*, No. 4, s. 27, (Edebiyat, Naci Bey'in dergide yazmasından duyulan mutluluk şiirin altında kısaca anlatılmıştır.)

---(Gazel), *Sebat*, No. 5, s. 34, (Edebiyat)

Naci (Muallim): Gazel, *Berk*, No. 1, s. 4

---+Bir Tezkire Cevabı, *Berk*, No. 2, s. 35-36, (: Yazılan bir tezkireye yapılan yorumlara dair.)

---Bir Mektup, *Berk*, No. 3, s. 66-69, (Sakız adasında olan depremden dolayı orada bulunan kardeşinin hâlini hatırını soran bir mektup. 20 Ağustos 297 tarihiyle)

---Kıt'a, *Berk*, No. 3, s. 69

---(Gazel), *Berk*, No. 4, s. 98-99

---Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131 (Prudhomme'den çeviri, Şairin dünyayı nasıl şekillendireceğine dair bir deneme)

---Shakespeare'nin Bir Sonesi, *Berk*, No. 6, s. 162-163

Nadiri Fevzi (Muallim): Divan, No. 5, s. 135-137; No. 6, s. 168-170; No. 7, s.198-199; No. 9, s. 279-281, (Divan içeriğinden bahsedilmiştir.)

---(Mektup), *Berk*, No. 8, s. 246-248, (Edip Necip Ömer Subhi Bey'e yazılmış.)

---+(Mektup), *Berk*, No. 8, s. 252-253; No. 9, s. 285-287, (Tahsin Bey'e verilen cevap)

Namık Kemal: +(Gazeteye Tebrik Yazısı), *Sirac*, No.3, s. 1, (Yazının hemen altında 'Kemal Beyefendi'ye Mukabele' başlığı ile Tevfik tarafından cevap verilmiştir.

---(Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No. 14, s.1-2, (Yazının altında *Sirac* başlıklı değerlendirme yazısı var.)

Nazım: Gözlerin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71-72, (Edebiyat, şiir, "Nazım Bey biraderimiz tarafından ihta olunmuştur." notuyla)

Nazım (Nabizade): Harabatiyan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 120-124,
(Edebiyat, ediplerin içki merakı üzerine kaleme alınan bir yazı)

Nazım (Nabizade): (Gazel), *Berk*, No.1, s. 14-15 (29 Mart 301 tarihli)

---(Gazel), *Berk*, No. 2, s. 40-41, (29 Mart 1301 tarihiyle)

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 106

---(Ölüm), *Berk*, No. 5, s. 133, (Bir aşığın eşinin ölümünden duyduğu üzüntü anlatılmıştır.)

---Ey Şeb-i Mehtap, *Berk*, No. 5, s. 133-135(Şiir)

---Arabadaki, *Berk*, No. 6, s. 166-167, (Atlarla yapılan yolculuk izlenimleri anlatılmıştır.)

---Gazel, No. 10, s. 317-318

(نمای فری پرس): Sadr-ı Esbak Nedim Mahmut Paşa Hazretleriyle
Avusturya Gazetelerinden Birinin Mülakatı, *Sirac*, no.7, s. 1,

Necip Nadir: (İmzasız), +Fatıha-yı Makal, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 1-2,
(Derginin yayın hayatına başlamasına dair)

---+(İmzasız), Mebahis, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 2, (Derginin yayın politikasına dair)

---(İmzasız), Münacat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s.3

---Hayat, No.1, s. 4-7 (Felsefe, Londra'da yayınlanan bir gazetede yer alan hayata dair bir yazının yorumu. Yazının son bölümü Voltaire'den alınan sözler ve bu sözlere Kevkeb imzalı cevaplarından müteşekkildir.)

---(İmzasız), Bir Faide, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 13, (Fünun, Avrupalıların Arap ilminden yararlanmasına dair)

---(İmzasız), Bir Latife-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14
(Fünun, Papa ve haydut arasında geçen ibret verici hikâye)

---Bir Garibe, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14-15, (Fünun, Bir kadının
garip bir doğumuna dair)

---(İmzasız), Bedevilerde Telgraf, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 15-16
(Fünun)

---(İmzasız), Aferin-i Medeniyet, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 16,
(Fünun, medeniyetin olumsuz getirisine dair)

---Kurbağaların Ziraata Faydası, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 17(Fünun,
hayvanlar âlemine meraklı bir araştırmacının, kurbağalar
üzerindeki araştırması sonucu kurbağaların ziraata olan faydasını
anlatan bir haber yazısı)

---Napoli'de Kolera, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 17, (Fünun, kolera
hastalığından yok olan nüfus hakkında bilgi)

---Dikiş Yüksüğü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 18 (Fünun, dikiş
yüksüğünün kim tarafından nasıl ve ne zaman ortaya çıktığına dair
bilgi veren bir yazı)

---(İmzasız), Büyük Bir Mükâfat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s.
18,(Fünun, Rusya imparatoruna dair bir haber)

---(İmzasız), Elektrik Kozları, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 18-19,
(Fünun, Avrupa'daki elektriğin değerine dair)

---(İmzasız), Faydasız İsrâf, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19, (Fünun,
Fransa'daki israf anlatılmıştır.)

---(İmzasız), Musikalı Araba, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19, (Fünun,
insanın uğraşp müzikli araba yaptığını ve uğraşınca farklı şeyler
ortaya çıkacağından bahsedilmiştir.)

---(İmzasız), Kuyruklu Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20, (Fünun, Fransız bir kızın elbisesine dair)

---(İmzasız),Ahlamın Sürati, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20, (Fünun, Bir muharebe esnasında bir telgraf memurunun telgraf çekerken yarım saniyelik daldığı uykuda gördüğü uzun rüyanın şaşkınlığı ve rüyanın hızından bahseden yazı)

---+(İmzasız), Takvim, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21, (Fünun, Takvim kelimesinin kökenine dair)

---(İmzasız), Bir Dakikalık Hapis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21 (Fünun, Virginia vilayetinde çıkarılan *مويل* gazetesinin imtiyaz sahibine açılan davada bir liralık nakit ve bir dakikalık hapis cezası aldığını anlatan bir yazı)

---(İmzasız), Hamas, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 24 (Edebiyat, Bir beyit verilmiş ve o beyte nazire yapılmasını istenmiş.)

---(İmzasız), İtab, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 25, (Edebiyat, Şiir)

---(İmzasız), Ruh, *Kevkebü'l-ilm*, No, 2, s. 33-38; No. 3, s. 65-66; No. 4, s. 97-100; No. 5, s. 130-132 (Felsefe, makale)

---+(Mektup), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 39-40, (Edebiyat, Ahmet Rasim'e yazılarının imzasız olarak yayımlanacağına ve kendisinin yazı heyetine katılacağına cevaben bir mektup)

---(İmzasız), Dikiş Makinesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 50-53(Fünun, Elias Howe'nin dikiş makinesini nasıl ve ne zaman bulduğunu anlatan yazı)

---(İmzasız), Bir Yeni Maden, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57, (Fünun, Fransız gazetelerinde çıkan bir habere dair)

---(İmzasız),Zengin Bir Aktrist, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57,(Fünun, Zengin olan aktristin hayatına dair)

---+(İmzasız), (Homeros ve Eserlerine Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 59-64; No.3, s.93-96; No. 5, s. 159-160; (Teracim-i Ahval)

---(İmzasız), Bedeviler ile Âdâtı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 84-85, (Fünun, Arap halkına dair, İmzasız); Arabilerin Adatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 185-190(Fünun, Ziyafet, Dügünler, Teehhül, alt balıklarıyla bedevilerin yaşamlarına, evlenmelerine, düğünlerine dair yazılar bulunmaktadır. İmzasız); No. 8, s. 247-250, (Fünun, Ulular, Kavga ve Muharebe alt başlıklarıyla Araplar hakkında bilgi verilmiştir.)

---(İmzasız), Fransa'da İşçiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 90-91, (Fünun, Fransa'da iş kazalarında ölenlere dair)

---(İmzasız), Avrupa Merakı, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92, (Fünun, Avrupa'da okunan edebî türler ve okuyanların rakamları verilmiştir.)

---(İmzasız), En Yüksek Bina, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92 (Fünun, binanın yapısına dair)

---(İmzasız), $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 126 (Fünun, Tuhaf Değil midir? Alt başlığıyla)

---(İmzasız), Saat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 151-157, (Fünun, saatin hayatımıza girmesine dair)

---(İmzasız), Ölülerin Kuruması, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 180-181, (Fünun, insanlarda hayret uyandıran duygulara dair)

---(İmzasız), 2000 Sene-i Miladiyesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 182, (Fünun, Avrupa gazetelerinde çıkan ülke nüfuslarına dair)

---(İmzasız), Güvercin Tatarı, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 182-183, (Fünun, İngiliz gazetelerinde çıkmış güvercinlere dair haberlere dair)

- Hüsn-i Teşbih, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 200, (Sehl-i mümteni olan bir beyit üzerine kısa bir yazı)
- Bizde Fen-i Tabiat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 208-211, (Fünun, ilimle ilgili bir yazı)
- (İmzasız), İncir Ağacı, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 220, (Fünun, incir ağacının faydasına dair)
- (İmzasız), Zeyl, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 235-236, (Serseri'nin Çiçek adlı yazısına zeyldir.)
- (İmzasız), Niçinler, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 257-259; No. 11, s. 321-323, (Felsefe, Voltaire'den, İnsanın niçinlerine dair yazı)
- (İmzasız), Seyyarat-ı Cedide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311, (Fünun, İngiliz gazetesinde gezegenlere dair habere dair)
- (İmzasız), Boston Demir Rasathanesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311-312, (Fünun, Boston şehrindeki rasathanenin yapımına dair)
- (İmzasız), Cleopatra İğnesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312, (Fünun, Londra'daki habere dair)
- (İmzasız), Fil Sütü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312-313, (Fünun, Fransız gazetelerinde çıkan habere dair)
- +(İmzasız), Mirabeau, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 349-352, (Teracim-i Ahval, Honore Gabriel Mirabeaua adlı yazara dair)
- Ömür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 353-360, (Felsefe, Voltaire'den)
- (İmzasız), Siyam Nişanı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 387-388 (Fünun, resim bulunur)
- Bir İfadeciğim, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 390-392, (*Kevkebü'l-ilm*'in birinci cildinin bittiğine dair bir yazı)

Nedim (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 323-324, (Edebiyat)

Nevzat: Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212, (Haki, Nevruz ve Lemî adında üç şairin beraber oluşturdukları şiirdir.)

Osman Cemi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, 372 (Edebiyat)

Osman Nuri Efendi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 113, (Edebiyat, “Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallim edip Osman Nuri Efendi'nindir.” notuyla)

Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi): (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 74 (Edebiyat)

Pascal: (Mektup), *Sebat*, No.1, s. 4-5, (Pascal'ın kayınbiraderine yazdığı mektup, Faik Hilmi'nin çevirisiyle)

Prashos: Bir Yetim Lisanından, *Berk*, No. 4, s. 123-125, (“Tercüme-Rumcadan-manzum- meşahîr-i Yunaniye'den meşhur şair (Prashos) un asarındandır.” açıklamasıyla, Mehmet Remzi'nin çevirisiyle)

Prudhomme: Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131, (Muallim Naci çevirisiyle, Şairin dünyayı nasıl şekillendireceğine dair bir deneme)

Ragıp: Polycrate'nin Yüzüğü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 200-203, (Edebiyat, Polycrate'nin kardeşiyle verdiği mücadele anlatılmıştır.)

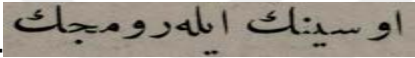
---Açlığa Fevkaledede Tahammül Ediş, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 313-314, (Fünun, hayvanlar ve insanların açlıkla olan imtihanlarına dair bir yazı.)

---Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 335-336, (Edebiyat, nasihat niteliğinde sözler)

Razi: Şihab-ı Sakıplar yahut Uçar Yıldızlar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 245-247, (Fünun, gülle toplarının yapılışını, nasıl atıldığını ve etkilerini anlatan yer de sayısal verilere dayanan bilgi verici metin)

Ra'dî: Gazel, *Berk*, No. 5, s. 149-150

Recep Vahyi: Safa-yı Çemen, *Berk*, No. 1, s.15-18 (“Hüdavendigâr vilayeti adliye müfettişi saadetli Hüseyin Hamit Bey Hazretlerinin mahdum-ı alileri mir-i maarifetsemat Salih Beyefendi'nin vesatât-ı alileriyle nail olduğumuz cenab-ı Vahyi'nin bir eseri latifeleridir.” Notuyla doğaya dair bir yazı, içeriğinde dörtlük ve beyitler ve onların açıklamalarına yer verilmiştir.)

--- yahut İntibah, *Berk*, No. 7, s. 213-217, (Fransızcadan,)

Rıfat Bey (Rüsumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan): Gazel, No. 6, s. 162-163, (Edebiyat)

Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan Rıfat Bey: bk. Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan)

Ruşen: Selim-i Evvel Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 290-291, (Edebiyat, Şiirin başında bulunan beyitin Muallim Naci'ye ait olduğu dipnotta belirtilmiştir.)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.12, s. 370, (Edebiyat)

S(ص) Ş.: İstimdad, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 295-296, (Edebiyat, Şiir, Necip imzasıyla altında bir de yazı bulunmaktadır.)

---Mesail-i Riyaziye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341, (Fünun, Matematiğe dair sorular bulunmaktadır.)

Sadullah (Tercüman-ı Divan-ı Hümayun): (Devlet İstikrazsız Yaşayamaz Başlıklı Yazıya Cevap), *Sirac*, No. 14, s. 1, (Bu yazının hemen altında imzasız olarak *Sirac* başlıklı bir cevap yazısı yazılmıştır.)

Safi (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 372-373, (Edebiyat)

Safvet (İbnü's-süeda): İmam Gazali, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 191-192, (Teracim-i Ahval, İmam Gazali'ye dair, İbnü's-süeda S. imzasıyla)

---Şeyh Edebali Hazretleri, *Berk*, No. 1, s. 18-23, (Şeyh Edebali ve Osman Bey'in ilişkilerinden bahseder.)

---Musikiye Dair Birkaç Söz, *Berk*, No. 2, s. 54-58; No. 3, s. 93-96, (Müziğe dair bir makale)

---Mersiye, *Berk*, No.4, s. 112-114, (“Damat hazret-i şehriyari kudsi-mekân Sami Paşazade Necip Paşa merhumun vefatında ezkiyamızdan mir-i ateşzeban İbni's-süeda Saffet Bey tarafından söylenen mersiye-i dilsuzdur.” açıklamasıyla)

---Fazıl-i Bimedanî, Seyyid Şerif Cürçani, *Berk*, No. 5, s. 137-140, (Seyyid Şerif Cürçani hakkında bilgi)

---(Nutuk), *Berk*, No. 7, s. 208-210; No. 10, s. 305-308, (Derginin 7. Sayısındaki bölüm imzasız olarak yayımlanmıştır. Beşinci cüzdeki nutuktan mabad notuyla verilmişğinde bir yazı mevcut değildir. Fakat beşinci cüzde bu yazının başlangıcı nitel 3 Şevval 301 tarihiyle)

---Cenab-ı Ekmel, *Berk*, No.11, s. 339-342 (Teracim-i Ahval üst başlığı ile Mahmut Rumî'nin hayatına dair yazı)

Sait Beyefendi: (Ömür), *Berk*, No. 1, s. 8-10, (Ömrün kısalığına dair.)

---Kıt'a, No. 12, s. 358-359

Said Beyzade Cemil: bk. Cemil (Said Beyzade)

Sait Bey Efendi (Şahîn Bey Hafid): İki Sevdazedenin Muhaberatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 333-335, (Edebiyat, İki sevdazede arasında haberleşme)

Selanikli Tevfik: bk. Tevfik (Selanikli)

Selanikli (ع) Tevfik: bk. (ع) Tevfik (Selanikli)

Selim (Dersaadet Liman Dairesinde): Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 168, (Edebiyat, “*Kevkebü'l-ilm* Heyet-i Tahririyesine” mecmuanın yayınlanan sayısına dair. Heyet-i Tahririye'nin bir teşekkür yazısıyla beraber)

(Selim) Sırrı Paşa: Gazel, *Berk*, No. 12, s. 353-354

Serseri: Çiçek, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233-235, (Edebiyat, karanfil çiçeği karşısında duyulan hisler anlatılmıştır.)

Sırrı Paşa: bk. (Selim) Sırrı Paşa

Süleyman Salim Bey: (Gazel), No. 1, s. 10-11, (Fuzuli'nin gazeline naziredir.)

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 99

Süruş: bk. Ahmet Fevzi (Süruş)

Süruş: bk. Ahmet Fevzi

S(س) A(ع) Tevfik: bk. Tevfik (Selanikli)

Şahî: (Gazel), *Berk*, No. 7, s. 200

Şahîn Bey Hafidi Sait Beyefendi: bk. Sait Beyefendi (Şahîn Bey Hafidi)

Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli): İstihrac-ı Cüzur, *Kevkebü'l-ilm*, No.8, s. 238-244, (Fünun, ilmî bir açıklama yapılmıştır. Yazının altında da dipnot olarak Necip imzasıyla değerlendirme yapılmıştır.)

Şemsi: Aristippos, *Sebat*, No. 1, s. 1-3, (Aristippos hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca dipnot olarak Heyet imzasıyla Şemsi Bey'in makalesine teşekkür yazısı yazılmıştır.)

Şeyh Hema, (İmzasız): (Pek Mühim Varaka), No.5 s. 145-146, (Edebiyat)

Şubban-ı Ezkiyadan Mehmet Remzi: bk. Mehmet Remzi (Şubban-ı Ezkiyadan)

Şükrü (Dramalı Merhum Hoca): Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 291-292, (Edebiyat, "Dramalı Hüsnü Efendi vasıtasıyla elimize geçmiştir." notuyla yayınlanmıştır.)

Tahir (Menemenlizade): Me'yus Bir Kız, *Berk*, No. 1, s. 13-14, (şiir)

---Sual, *Berk*, No. 4, s. 104, (şiir)

---Bülbülün Zemzemesi, *Berk*, No. 6, s. 165-166 (şiir)

---(Kıt'a), *Berk*, No. 7, s. 199-200

---Bir Aşığın Sevdiğinden Ayrılması, *Berk*, No. 11, s. 322-323, (şiir, *Berk*'in değerlendirmesiyle)

Talebeden Ebulhazin Hicranî: bk. Hicranî (Ebulhazin Talebeden)

Telgraf Nezaretine Mensup Ahmet Rasim: bk. Ahmet Rasim (Telgraf Nezaretine Mensup)

Tepedelenlizade H. Kamil: bk. H(üseyin) Kamil (Tepedelenlizade)

Tercüman-ı Divan-ı Hümayun Sadullah: bk. Sadullah (Tercüman-ı Divan-ı Hümayun)

Tercüman-ı Hakikat: (Muhaberat-ı Kevkeb'ül-ilm), *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 22-23, (Edebiyat, Gazetenin *Tercüman-ı Hakikat* tarafından desteklendiğine dair, yazının başlığı fihristten alınmıştır.)

Tevfik: (Gazel), *Sebat*, No. 10, s. 76, (Edebiyat, şiir, "Ceridetü'l-Hakayıksahib-i imtiyazı tarafından irsal bulunmuştur." notuyla)

Tevfik: (İmzasız), Saadet, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 150-151, (Edebiyat, mutluluğa dair bir yazı)

---(İmzasız) Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 378-381, (Edebiyat, nasihat niteliğinde sözler)

Tevfik Efendi (Hacı), Natiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 360-367, (Edebiyat, Şiir)

Tevfik (Selanikli), Fusul-i Hamse-i Hayat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 78-80, (Edebiyat, çeviri, hayatın geçiciliğinin anlatıldığı bir yazı, A(yın) Tevfik Selanikli imzasıyla)

---Dostluk, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 135-137, (Edebiyat, dostluğun önemine dair bir deneme, S(in) A(yın) Tevfik imzasıyla)

---Bir Hitab-ı Âşıkane, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 179, (Edebiyat, Victor Hugo'dan, S(in) A(yın)Tevfik imzasıyla)

---Zavallı Valide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 205, (Edebiyat, oğlunu kaybetmiş annenin feryadı, S(in) Tevfik imzasıyla)

---Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 305-307, (Edebiyat, nasihat içeren yazı, A(yın) Tevfik Selanikli, imzasıyla)

---Kitabe-i Seng-i Mezar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 329, (Edebiyat, dörtlüklerle yazılmış bir şiir, A(yın) Tevfik Selanikli imzasıyla)

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan: Glatyatör, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4. S. 111-113,(Edebiyat, Ahmet İhsan'ın yayınlanmasını talep ettiği kısa bir mektupla birlikte Fransızcadan tercümesini yaptığı Glatyatör oyunlarına dair bir yazı. Bu yazının dipnotunda Glatyatör oyunlarının tiyatro gibi değerlendirilmesinin doğru olamayacağı vurgulanmıştır.)

---(İmzasız), Niagara Şelalesi, Bir Şelale bütün Amerika Fabrikalarını İşletecek Gibi Görünüyor, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s.

184, (Fünun, Niagara Şelalesine dair, yazının adı fihristten alınmıştır.)

---Hindistan'da Hayvanat-ı Vahşiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 184-185, (Fünun, gazetelerin hayvanlar hakkında verdikleri bilgiler ışığında sayı sayı hayvanlardan bahsedilmiştir.)

---Vatanından Dûr Olunmuş Bir Garip Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 203-205, (Edebiyat, Fransızcadan tercüme notuyla vatanından ayrı kalan insanın yaşadıklarına dair deneme)

---Elektrikli Tüfenk, *Kevkebü'l-ilm*,No.7, s. 216-217, (Fünun, Elektrikli tüfeklere dair, İmzasız)

---Amerika'da Yeni Bir Şehir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217, (Fünun, Haber yazısı)

---Fransa'nın Maden Suları, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217-218, (Fünun, Haber yazısı,)

---(İmzasız),En Garip Üzüm Salkımı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 250-251, (Fünun, İngiltere'deki sergiye dair)

---Revgan-ı Zeytin Envac-ı Bahre Tesiri, *Kevkebü'l-ilm*, No 8, s. 250, (Fünun, Zeytinyağının denizdeki dalgaya tesiri üzerine yazılmış bir yazı)

---Dişlerimiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 307-311, (Fünun, 'Dişlere Muzır-ı Ahval', 'Diş Çürümesi' alt başlıklarla birbirini takip eden yazılardan oluşur. Dişler hakkında bilgi verilmiştir.)

---Otoskop, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341-342, (Fünun, Kulağın deliğini aydınlatmaya yarayan alete dair haber yazısı)

Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü Ali Naki: bk. Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü)

Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi Besim: bk. Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi))

(UŞAKLIGİL) Halit Ziya: Tahattur, *Berk*, No.8, s. 233-235, (hatıralar)

---İncizab, *Berk*, No. 9, s. 259-210

---Müteverrim, *Berk*, No. 10, s. 291-293, (Verem hastalığına dair)

---Ağlarım, *Berk*, No. 11, s. 326- 327

Üsküdarlı Nedim: bk. Nedim (Üsküdarlı)

Üsküdarlı Safi: bk. Safi (Üsküdarlı)

Vahyi: bk. Recep Vahyi

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 69, (Edebiyat, Ey Nev-Cihan Gel isimli şiiriyle ilgilidir.)

---Ey Nev-Cihan Gel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 70, (Edebiyat, Şiir, Muallim Naci'nin Ey Şehsuvar Dur şiirine naziredir.)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101, (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 134, (Edebiyat)

---Mektup, No. 5, s. 140-141, (Edebiyat, Heyet-i Tahririye'nin davetinden duyulan mutluluk üzerine yazılan teşekkür yazısı)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163, (Edebiyat, "Üsküdarlı Nedim Beyefendi'nin bir gazeline naziredir." notuyla)

---+Mütalaa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 166, (Edebiyat, Tarhan'dan gönderilen bir mektuptan hareketle kaleme alınmış içinde beyitler ve açıklamaları bulunan bir yazının mütalaasıdır. Bu yazıda Tahran'da Türkçenin güzel kullanıldığı anlatılıyor ve kendi lisanını öğrenmeden yabancı lisan öğrenmek isteyenler eleştiriliyor.)

---Bir Cevab-ı Aliyü'l Ala, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 168, (Edebiyat, Hz. Ali'ye dair küçük bir hikâye)

---İlm, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 196-198, (Edebiyat, şiir)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s.226 (Edebiyat)

---İmam Fahrettin Razi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 253-255, (Teracim-i Ahval, İmam Fahrettin'in hayatına dair biyografi)

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 261-262, (Edebiyat, Haneberduşa naziredir.)

---Çalışalım, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 266-269, (Edebiyat, Çalışmanın insan hayatındaki önemine dair)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 324 (Edebiyat)

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325 (Edebiyat)

---Müseddes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 368-369 (Edebiyat)

Vicdanî (Ebulgarip): Ricâ-yı Mahsusumdur, *Berk*, No.2, s. 53-54, (şiire dair)

---Makale-i Tazarru-nüma, *Berk*, No. 3, s. 76-77; No. 4, s. 117-119, (Kâinata dair bir makale)

---+(Mektup), *Berk*, No. 9, s. 276-279, ("Muallim Nadiri Fevzi Efendi hazretlerinin Edirne mektubunun mabadıdır" notuyla, ilmin önemine vurgu yapan bir fikir yazısı)

Victor Hugo: Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76, (Edebiyat, Nasihat, Ahmet Rasim çevirisiyle)

Victor Hugo: Bir Mektup, *Berk*, No. 7, s. 222-224, (Mehmet Remzi'nin çevirisiyle.)

Victor Hugo: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13, (Şiir, Ahmet Rasim'in çevirisiyle)

Yanku (Bafra, Doktor): (Dergideki İlmî Yazılara Dair Bilgi). *Berk*, No. 1, s. 25-29 (“*Berk*’imize ilerde derc olunacak bazı mebahis-i fenniyyeye mukaddime ittihad kılındı” açıklamasıyla)

---Fünun, *Berk*, No. 2, s. 43-49; No. 3, s. 79-86; No. 8, s. 236-237; No. 9, s. 269-274 (İlme dair bir makale. Derginin 8. Sayısındaki yazı imzasızdır.)

---Dimag ve Faaliyet-i Dimag Tabir-i Ahirle Beyin ve Meleke-i Akliyye, *Berk*, No. 4, s. 119-122, (Akıl, zeka, beyinden bahseden makale, Mabad deniliyor ama derginin diğer sayılarında bu konuya dair bir yazı bulunmamaktadır..)

---Kuvve-i Mefkûre, *Berk*, No. 8, s. 237-243 (Kuvve-i mefkûre tamlamasına dair farklı bilim adamları tarafından yapılan açıklamalar)

Ziya Paşa: Tefekkür, *Kevkebü’l-ilm*, No. 3, s. 76, (Edebiyat, Kısa bir düşünce yazısı “Ziya Paşa merhumundur.” dipnotuyla)

2.2. Konu ve Türlerine Göre

2.2.1. *Berk* Konu ve Türlerine Göre

2.2.1.1. Aile-Kadın-Çocuk

M.: Mülhaza, *Berk*, No. 11, s.345-346

Mehmet Remzi: Fırat Nehrinde Bir Kız, *Berk*, No.8, s. 254-256; No. 9, s. 288; No. 10, s. 312-314; No. 11, s. 352; No. 12, s. 374-384

Lamartine, Alphonse de: Maskat-ı Re’se Avdet, *Berk*, No. 9, s. 268-269

Tahir (Menemenlizade): Me’yus Bir Kız, *Berk*, No. 1, s. 13-14

2.2.1.2. Aile: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.1.3. Aşk-Özlem

Abdülhâkim Hikmet: Gazel, *Berk*, No. 7, s. 207-208

Ahmet Fevzi (Sürüş): Gazel, *Berk*, No.4, s. 100

---(**Muallim Fevzi**): Gazel, *Berk*, No. 5, s. 131-132

Ali Kemal: Gazel, *Berk*, No. 9, s. 282

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 304

Ali Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 70

Ali Vasfi Efendi (Şeyh) (Berkî): Gazel, *Berk*, No. 2, s. 36-37

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 71

Behzat: Aşk, *Berk*, No. 6, s. 170-172

Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi)): Gazel, *Berk*, No. 10, s. 294-295

---(Gazel), *Berk*, No. 10, s. 296-297

Eşref Paşa: (Gazel), *Berk*, No. 4, s. 97-98

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 129-130

---Gazel, *Berk*, No. 6, s. 161-162

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 193-194

---Gazel, *Berk*, No. 8, s. 225-226

---Gazel, *Berk*, No. 9, s.258-259

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 289-290

---Gazel, *Berk*, No. 11, s. 321

Gide, Andre: Andre Gide eserinden *Berk*, No. 5, s. 152-153

Halil Edip: Gazel, *Berk*, No. 4, s. 111

---(Gazel), *Berk*, No. 5, s. 141

Hasan Vasfi: Bir de Gazel, *Berk*, No. 7, s. 203-204

Hayret Efendi: Gazel, *Berk*, No. 1, s. 5

---Gazel, *Berk*, No. 2, s. 34-35

Hayri (Harputlu): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 78

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 104-105

İmzasız: (Gazel), *Berk*, No. 2, s. 51-52

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 65-66

Lamartine, Alphonse de: Bir Gözyaşı, *Berk*, No. 6, s. 187-190

M. Veysi: Victor Hugo'dan, *Berk*, No. 9, s. 274-275

Madam Sevigne: Madam Sevigne'nin Kızına Bir Mektup, *Berk*, No.1, s. 23-24

Mahmut Kemalettin: Gazel, *Berk*, No. 7, s.117

(Mehmet) Ali Ulvi: Gazel, *Berk*, No. 7, s. 205-206

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 235-236

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 244

Mehmet Tevfik: Gazel, *Berk*, No. 2, s. 50-51

---(Gazel), *Berk*, No.2, s. 63-64

---Gazel, *Berk*, No. 10, 301-302

Naci (Alaybeyzade): (Gazel), *Berk*, No. 1, s. 12

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 75-76

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 197-198

Naci (Muallim): Gazel, *Berk*, No. 1, s. 4

---Bir Mektup, *Berk*, No. 3, s. 66-69

Nazım (Nabizade): (Gazel), *Berk*, No.1, s. 14-15

---(Gazel), *Berk*, No. 2, s. 40-41

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 106

---(Ölüm), *Berk*, No. 5, s. 133

---Gazel, No. 10, s. 317-318

Prashos: Bir Yetim Lisanından, *Berk*, No. 4, s. 123-125

Ra'dî: Gazel, *Berk*, No. 5, s. 149-150

(Selim) Sırrı Paşa: Gazel, *Berk*, No. 12, s. 353-354

Süleyman Salim Bey: (Gazel), No. 1, s. 10-11

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 99

Şahî: (Gazel), *Berk*, No. 7, s. 200

Tahir (Menemenlizade): Sual, *Berk*, No. 4, s. 104, (şiir)

---Me'yus Bir Kız, *Berk*, No. 1, s. 13-14

---Bir Aşğın Sevdiğinden Ayrılması, *Berk*, No. 11, s. 322-323

2.2.1.4. Aşk: bk. Aşk-Özlem

2.2.1.5. Basın

***Berk*,** (Mustafa Reşit'in yazısına dair), *Berk*, No. 4, s. 102-103

2.2.1.6. Bilim

H(ح) H(خ) (Doktor): Samia-i Elvan-nümun, *Berk*, No. 11, s. 330-338; No. 12, s. 368-374

(UŞAKLIGİL) Halit Ziya: Müteverrim, *Berk*, No. 10, s. 291-293

Vicdanî (Ebulgarip): (Mektup), *Berk*, No. 9, s. 276-279

Yanku (Bafra, Doktor): (Dergideki İlmi Yazılara Dair Bilgi).*Berk*, No. 1, s. 25-29

---Fünun, *Berk*, No. 2, s. 43-49; No. 3, s. 79-86; No. 8, s. 236-237; No. 9, s. 269-274

---Dimag ve Faaliyet-i Dimag Tabir-i Ahirle Beyin ve Meleke-i Akliyye, *Berk*, No. 4, s. 119-122

2.2.1.7. Biyografi

Ahmet Rasim: MeŞahîr-i Meyhoran, *Berk*, No. 10, s. 318-320

M.: MüŞahîrû'n-nisa'dan, *Berk*, No.11, s. 343-344

Safvet (İbnü's-süeda): Cenab-ı Ekmel, *Berk*, No.11, s. 339-342

---Fazıl-i Bimedanî Seyyid Şerif Cürcani, *Berk*, No. 5, s. 137-140

2.2.1.8. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.1.9. Değerlendirme

Aşkî: İştikak, *Berk*, No. 5, s. 141-146

Berk: (Nerime Hanım'ın şiirine dair), *Berk*, No. 4, s. 117

---İhtar-ı Mahsusa, *Berk*, No. 5, s. 160

---(Ali Ulvi'nin şiirlerine dair), *Berk*, No. 7, s. 207-208

---(Menemenlizade Tahir'in şiirine dair), *Berk*, No. 11, s. 323

---(Ali Kemal'in şairliğine dair), *Berk*, No, 11, s.339

Vicdanî (Ebulgarip) : Rica-yı Mahsusumdur, *Berk*, No.2, s. 53-54

Mehmet Necip (Midillili): *Berk* Heyet-i Tahririye-i Aliyesine, *Berk*, No. 4, s. 125-128

Mehmet Ziver: Victor Hugo'ya Dair Bir Mülâhaza, No. 5, s. 156-159; No. 6, s. 191-192

Naci (Muallim): Bir Tezkire Cevabı, *Berk*, No. 2, s. 35-36

2.2.1.10. Derginin Yayın Politikası

Berk: İntizar, *Berk*, No. 5, s. 160

---(Dergiye dair), *Berk*, No. 12, s. 366-367

Heyet-i Tahririye: Mukaddime, *Berk*, No. 1, s. 1-3

---Şükran Nimet, *Berk*, No.2, s. 33-34

Yanku (Bafrahlı, Doktor): (Dergideki İlmi Yazılara Dair Bilgi).*Berk*, No. 1, s. 25-29

2.2.1.11. Deneme

Ahmet Rasim: Nısfu'l-Leyl, *Berk*, No. 9, s. 283-284

---İstigrak, *Berk*, No. 10, s. 296-300

H(ح) H(خ) (Doktor): Tahayyur, *Berk*, No. 4, s. 114-115

مسترك : Nısfu'l-Leyl, *Berk*, No. 9, s. 283-284

Naci (Muallim): Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131

Prudhomme: Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131

2.2.1.12. Din-Felsefe

Ahmet Rasim: Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207

---Nısfu'l-Leyl, *Berk*, No. 9, s. 283-284

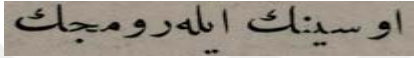
---İstigrak, *Berk*, No. 10, s. 296-300

Chateaubriand: Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207

H(خ) Kemal: Mahiyet-i Ömr-i İnsaniye Dair İfadeden, *Berk*, No. 2, s. 37-39;
No. 3, s. 71-75; No. 4, s. 107-110

H(ح) H(خ) (Doktor): Tahayyur, *Berk*, No. 4, s. 114-115

Mehmet Necip (Midillili): Fenadan Bir Eser, *Berk*, No. 12, s. 355-358

Recep Vahyi: yahut İntibah, *Berk*, No. 7, s.
213-217

Safvet (İbnü's-süeda): Fazıl-i Bimedanî Seyyid Şerif Cürcani, *Berk*, No. 5,
s. 137-140

Safvet (İbnü's-süeda), Şeyh Edebalı Hazretleri, *Berk*, No. 1, s. 18-23

Vicdanî (Ebulgarip), Makale-i Tazarru-nüma, *Berk*, No. 3, s. 76-77

2.2.1.13. Edebiyat

Felsefe: bk. Din-Felsefe

H(خ) Kemal: Nefi'den, *Berk*, No. 1, s. 30-32; No. 2, s. 64

M.: MüŞahîrü'n-nisa'dan, *Berk*, No.11, s. 343-344

Mazhar: Lehistan Edebiyatından Bir Numune, *Berk*, No. 7, s. 219-222

Mehmet Ziver: Victor Hugo'ya Dair Bir Mülâhaza, No. 5, s. 156-159; No. 6,
s. 191-192

Naci (Muallim): Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131

Nadiri Fevzi (Muallim): Divan, No. 5, s. 135-137; No. 6, s. 168-170; No. 7,
s.198-199; No. 9, s. 279-281

---(Mektup), *Berk*, No. 8, s. 246-248

---(Mektup), *Berk*, No. 8, s. 252-253; No. 9, s. 285-287, (Tahsin Bey'e verilen cevap)

Safvet (İbnü's-süeda): Musikiye Dair Birkaç Söz, *Berk*, No. 2, s. 54-58; No. 3, s. 93-96

Yanku (Bafıralı, Doktor): Kuvve-i Mefkûre, *Berk*, No. 8, s. 237-24

2.2.1.14. Hatıra

Ahmet Rasim: Gecelerim yahut Mader-i bi-hata, *Berk*, No. 11, s. 346-351

Gide, Andre: Andre Gide asarından *Berk*, No. 5, s. 152-153

Halil Edip: Mazi, *Berk*, No. 3, s. 86-88

Lamartine, Alphonse de: Bir Gözyaşı, *Berk*, No. 6, s. 187-190

---Maskat-1 Re'se Avdet, *Berk*, No. 9, s. 268-269

---Mazi, *Berk*, No. 3, s. 86-88

(Mehmet) Ali Ulvi: Maskat-1 Re'se Avdet, *Berk*, No. 9, s. 268-269

Mehmet Remzi: Andre Gide Asarından, *Berk*, No. 5, s. 152-153

---Bir Gözyaşı, *Berk*, No. 6, s. 187-190

Nazım (Nabizade): (Ölüm), *Berk*, No. 5, s. 133

---Arabadaki, *Berk*, No. 6, s. 166-167

(UŞAKLIGİL) Halit Ziya: Tahattur, *Berk*, No.8, s. 233-235,

2.2.1.15. Hikâye

Mehmet Remzi: Fırat Nehrinde Bir Kız, *Berk*, No.8, s. 254-256; No. 9, s. 288; No. 10, s. 312-314; No. 11, s. 352; No. 12, s. 374-384

2.2.1.16. Kadın: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.1.17. Kıssa

Halil Edip: (Florya'dan), *Berk*, No. 8, s. 226-228

2.2.1.18. Makale

Ahmet Rasim: Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207

H(ح) Kemal: Mahiyet-i Ömr-i İnsaniye Dair İfadeden, *Berk*, No. 2, s. 37-39;
No. 3, s. 71-75; No. 4, s. 107-110

H(ح) H(ح) (Doktor): Samia-i Elvan-nümun, *Berk*, No. 11, s. 330-338; No.
12, s. 368-374

Mehmet Necip (Midillili): Hazan, *Berk*, No.11, s. 324-326

---Fenadan Bir Eser, *Berk*, No. 12, s. 355-358

Safvet (İbnü's-süeda): Musikiye Dair Birkaç Söz, *Berk*, No. 2, s. 54-58; No.
3, s. 93-96

(UŞAKLIGİL) Halit Ziya: Müteverrim, *Berk*, No. 10, s. 291-293

Vicdanî (Ebulgarip): Makale-i Tazarru-nüma, *Berk*, No. 3, s. 76-77

Yanku (Bafrahlı, Doktor): Fünun, *Berk*, No. 2, s. 43-49; No. 3, s. 79-86; No.
8, s. 236-237; No. 9, s. 269-274

---Dimag ve Faaliyet-i Dimag Tabir-i Ahirle Beyin ve Meleke-i
Akliyye, *Berk*, No. 4, s. 119-122

2.2.1.19. Mektup

Abdullah Enver: Bir Mektup, *Berk*, No. 10, s. 303

---Bir Mektup, *Berk*, No. 12, s. 362-363

Ahmet Rasim: Madam Sevigne'nin Kızına Bir Mektup, *Berk*, No.1, s. 23-25

Chateaubriand: Vicdan, *Berk*, No. 7, s. 206-207

Halil Edip: Bir Mektup, *Berk*, No. 6, s. 176-180

---Jean Jacques Rousseau'nun Bir Genç Adama Yazdığı Mektuptur, *Berk*, No. 9, s. 262-265

Jean Jacques Rousseau: Bir Genç Adama Yazdığı Mektup, *Berk*, No. 9, s. 262-265

M. Veysi: Victor Hugo'dan, *Berk*, No. 9, s. 274-275

M. Zac: İşkodra'dan Mektup, *Berk*, No. 8, s. 244-245

Madam Sevigne: Madam Sevigne'nin Kızına Bir Mektup, *Berk*, No.1, s. 23-24

Mehmet Remzi: Victor Hugo'dan Bir Mektup, *Berk*, No. 7, s. 222-224

Naci (Alaybeyizade): (Mektup), *Berk*, No.6, s. 163-164

Naci (Muallim): Bir Mektup, *Berk*, No. 3, s. 66-69

Nadiri Fevzi (Muallim): (Mektup), *Berk*, No. 8, s. 246-248

---(Mektup), *Berk*, No. 8, s. 252-253;No. 9, s. 285-287

Vicdanî (Ebulgarip): (Mektup), *Berk*, No. 9, s. 276-279

Victor Hugo: Bir Mektup, *Berk*, No. 7, s. 222-224

2.2.1.20. Mensur Şiir

İmzasız: Tevsien Tercüme, *Berk*, No. 7, s.201-203

Gide, Andre: Andre Gide asarından*Berk*, No. 5, s. 152-153

2.2.1.21. Nasihat

İmzasız: (Nasihat), *Berk*, No. 9, s. 260-261

Mehmet Naci: Hüsnüne Mağrur Bir Civana Hitab-ı Nasihat-Amiz, *Berk*, No. 6, s. 182-184

2.2.1.22. Nutuk

Safvet (İbnü's-süeda): (Nutuk), *Berk*, No. 7, s. 208-210; No. 10, s. 305-308

2.2.1.23. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Tahmis

2.2.1.24. Ölüm

Abdullah Enver: Bir Mektup, *Berk*, No. 12, s. 362-363

Mehmet Remzi: Mezaristan, *Berk*, No. 10, s. 315-317

Nazım (Nabizade): (Ölüm), *Berk*, No. 5, s. 133

Safvet (İbnü's-süeda): Mersiye, *Berk*, No. 112-114

Sait Beyefendi: (Ömür), *Berk*, No. 1, s. 8-10

2.2.1.25. Özlem: bk. Aşk-Özlem

2.2.1.26. Sosyal Hayat

Ahmet Rasim: Meşahîr-i Meyhoran, *Berk*, No. 10, s. 318-320

Cemil (Said Beyzade): Hane-i Peder-i Ziyaret, *Berk*, No. 12, s. 364-366

Chateaubriand: Hane-i Peder-i Ziyaret, *Berk*, No. 12, s. 364-366

Naci (Muallim): Bir Mektup, *Berk*, No. 3, s. 66-69

Nazım (Nabizade): Arabadaki, *Berk*, No. 6, s. 166-167

2.2.1.27. Şiir: bk. Şiir-Nazire-Tahmis

2.2.1.28. Şiir-Nazire-Tahmis

Abdülhâkim Hikmet: Gazel, *Berk*, No. 7, s. 207-208

Abdülkerim Sabit: Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 262

Ahmet Fevzi (Muallim Fevzi): Gazel, *Berk*, No. 5, s. 131-132

---(Muallim Fevzi), Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 287

---(Muallim Fevzi), Kıt'a, *Berk*, No. 10, s. 290

---(Muallim Fevzi), Şarkı, *Berk*, No. 12, s. 354-355

---(Sürüş), Gazel, *Berk*, No.4, s. 100

Alfred de Musset: Alfred de Musset'in Bir Sone, *Berk*, No. 7, s. 195-196

Ali Kemal: Âlem-i Seher, *Berk*, No. 12, s. 359-360

---Arz-ı Hâl, *Berk*, No. 10, s. 309-311

---Gazel, *Berk*, No. 9, s. 282

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 304

---Nazire, *Berk*, No. 11, s. 338

Ali Vasfi Efendi (Şeyh) (Berkî): Harabatname, *Berk*, No. 1, s. 6-7

---Gazel, *Berk*, No. 2, s. 36-37

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 71

---Kıt'a, *Berk*, No. 4, s. 100-101

---Kıt'a, *Berk*, No. 7, s. 195

Ateşdil: Bu Ne Zulmet-i Tenhai, *Berk*, No. 3, s. 88-92

Behzat: Aşk, *Berk*, No. 6, s. 170-172

Besim (Trabzon Rüşumat Baş Kâtibi): Gazel, *Berk*, No. 10, s. 294-295

---(Gazel), *Berk*, No. 10, s. 296-297

---Tersî-yi Hayal, *Berk*, No. 8, s. 231-233

Eşref Paşa: (Gazel), *Berk*, No. 4, s. 97-98

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 129-130

---Gazel, *Berk*, No. 6, s. 161-162

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 193-194

---Gazel, *Berk*, No. 8, s. 225-226

---Gazel, *Berk*, No. 9, s.258-259

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 289-290,

---Gazel, *Berk*, No. 11, s. 321

Fatma Nerime Hanım: Bülbüle İtab, No. 4, s. 116

---Şevk-i Şükran, *Berk*, No. 6, s. 180-182

---İştika, *Berk*, No. 7, s. 218

---Şarkı, *Berk*, No. 8, s. 249

---Şarkı, *Berk*, No. 9, s. 275-276

---Şarkı, *Berk*, No. 10, s. 311-312

Ferruh Bey (İbnü'r-reşat): Hak Yerini Bulur, *Berk*, No. 2, s. 41-43

Haki: Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212

Halil Edip: Alfred de Musset'nin Bir Sonesi, *Berk*, No. 7, s. 195-196

---Bahar yahut Zevk-i Temaşa, *Berk*, No. 2, s. 58-63

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 111

---(Gazel), *Berk*, No. 5, s. 141

---Nazire, *Berk*, No. 7, s. 219

Hasan Vasfi: Bir de Gazel, *Berk*, No. 7, s. 203-204

---Mevlana, *Berk*, No. 6, s. 184-187

Hayret Efendi: Gazel, *Berk*, No. 1, s. 5

---Gazel, *Berk*, No. 2, s. 34-35

Hayri (Harputlu): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 78

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 104-105

---Nazire, *Berk*, No. 6, s. 167-168

İmzasız: Bir Kıt'a, *Berk*, No. 12, s. 364

---(Gazel), *Berk*, No. 2, s. 51-52

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 65-66

---Gazel, *Berk*, No. 6, s. 175-176

---(Gazel), *Berk*, No. 6, s. 190-191

---Kıt'a, *Berk*, No. 7, s. 194

---Kıt'a, *Berk*, No. 7, s. 203

---(Kıt'a), *Berk*, No. 9, s. 257

---Müfredat, *Berk*, No. 7, s. 204-205

---(Nasihât), *Berk*, No. 9, s. 260-261

---Şarkı, *Berk*, No. 5, s. 151-152

---(Tarih), *Berk*, No. 12, s. 363-364

---Tevsien Tercüme, *Berk*, No. 7, s.201-203

ليوردور : Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 287

Lemî: Gazel, *Berk*, No. 5, s. 147-148

---Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212

Mahmut Kemalettin: Gazel, *Berk*, No. 7, s,117

(Mehmet) Ali Ulvi: Bir Ayyaşın Tesellisi, *Berk*, No. 10, s. 294

---Bir Kıt'a, *Berk*, No. 9, s. 267

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 205-206

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 235-236

---(Gazel), *Berk*, No. 8, s. 244

---Şarkı, *Berk*, No. 10, s.293-294

Mehmet Remzi: Bir Yetim Lisanından, *Berk*, No. 4, s. 123-125

---Mezaristan, *Berk*, No. 10, s. 315-317

Mehmet Tevfik: Gazel, *Berk*, No. 2, s. 50-51

---(Gazel), *Berk*, No.2, s. 63-64

---Gazel, *Berk*, No. 5, s. 153

---Sevdiğim, *Berk*, No. 9, s. 266-267

---Gazel, *Berk*, No. 10, 301-302

---(Tahmis), *Berk*, No. 11, s. 328-330

Mustafa Cemil: Şarkı, *Berk*, No. 9, s. 284-285

---Üsküdar'dan Tebrik, *Berk*, No. 5, s. 155

Naci (Alaybeyzade): Esir-i Gurbet Bir Mihnetzede Lisanındandır, *Berk*, No.

10

228-230

---(Gazel), *Berk*, No. 1, s. 12

---Gazel, *Berk*, No. 3, s. 75-76

---Şarkı, *Berk*, No. 4, s. 103

---Gazel, *Berk*, No. 7, s. 197-198

Naci (Muallim): Gazel, *Berk*, No. 1, s. 4

---Kıt'a, *Berk*, No. 3, s. 69

---(Gazel), *Berk*, No. 4, s. 98-99

---Shakespeare'nin Bir Sonesi, *Berk*, No. 6, s. 162-163

Nazım (Nabizade): (Gazel), *Berk*, No.1, s. 14-15

---(Gazel), *Berk*, No. 2, s. 40-41

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 106

---Ey Şeb-i Mehtap, *Berk*, No. 5, s. 133-135

---Gazel, *Berk*, No. 10, s. 317-318

Nevzat: Pek Severiz, *Berk*, No. 7, s. 210-212

Prashos: Bir Yetim Lisanından, *Berk*, No. 4, s. 123-125

Prudhomme: Hâkimiyet-i Kâinat Olsam, *Berk*, No. 5, s. 130-131

Ra'dî: Gazel, *Berk*, No. 5, s. 149-150

Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade): (Gazel), *Berk*, No. 3, s. 70

Safvet (İbnü's-süeda): Mersiye, *Berk*, No. 112-114

Sait Beyefendi: (Ömür), *Berk*, No. 1, s. 8-10

---Kıt'a, No. 12, s. 358-359

(Selim) Sırrı Paşa: Gazel, *Berk*, No. 12, s. 353-354

Süleyman Salim Bey: (Gazel), No. 1, s. 10-11

---Gazel, *Berk*, No. 4, s. 99

Şahî: (Gazel), *Berk*, No. 7, s. 200

Tahir (Menemenlizade): Me'yus Bir Kız, *Berk*, No. 1, s. 13-14

---Sual, *Berk*, No. 4, s. 104

---Bülbülün Zemzemesi, *Berk*, No. 6, s. 165-166

---(Kıt'a), *Berk*, No. 7, s. 199-200

---Bir Aşığın Sevdiğinden Ayrılması, *Berk*, No. 11, s. 322-323,

2.2.1.29. Tahmis: bk. Şiir-Nazire-Tahmis

2.2.1.30. Tabiat

Recep Vahyi: Safa-yı Çemen, *Berk*, No. 1, s.15-18

2.2.1.31. Tasavvuf: bk. Din

2.2.1.32. Tebrik Yazıları

Berk: (Mehmet Necib'in dergiyegönderdiği yazılara dair), *Berk*, No. 4, s. 128

Hicranî (Ebulhazin Talebeden): *Berk-i Heyet-i Tahririyesi'*ne, *Berk*, No. 6, s.173-175

İmzasız: *Berk Heyet-i Tahririyesi'*ne, *Berk*, No. 5, s. 148-149

Mustafa Reşit: Tebrik, *Berk*, No.4, s. 101-102

2.2.1.33. Teşekkür Yazıları

Berk: (Halil Edip'in Lamartine'den yaptığı çevirisine teşekkür yazısı), *Berk*, No. 3, s. 88

---(Ateşdil'in dergide yazılarının nerşrine dair), *Berk*, No. 3, s. 92-93

Fatma Nerime Hanım: *Berk Heyet-i Tahririyesi'*ne, *Berk*, No. 5, s. 151

Mehmet Remzi: (Tezkireye dair), *Berk*, No. 8, s. 249-251

2.2.1.34. Teorik Tenkit

M.: Şiirde İltizam-ı Sıdk, *Berk*, No. 12, s.361-362

2.2.2. *Kevkebü'l-ilm* Konu ve Türlerine Göre

2.2.2.1. Anı

Kâzım: Ulviyet-i His, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233

2.2.2.2. Aile-Kadın-Çocuk

Delil: Sabavetin Tasviri, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 78

İmzasız: Tevhit, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 85

M. Asım: Uyu, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 167

(Mehmet) Ali Ulvi: Halet-i Nezde Bir Genç Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 41-43

---Fakir Kadın, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 108-111

Tevfik (Selanikli): Zavallı Valide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 205

2.2.2.3. Aşk- Özlem

Agâh Efendi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 264-265

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 294-295

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 328

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 12, s. 370-371

Ahmet Fevzi, (Sürüş): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 161-162

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 260

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 289-290

Ahmet Rasim, (İmzasız): Kitabe-i Seng-i Mezar, No. 2, s. 46

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71

Ahmet Rifkî,(Haneberduş): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163-164

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 292-293

---Sakiname, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325-326

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, 327

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 369-370

Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 38-39

E(İ) Bedri: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 139-140

Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198-199

Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 199-200

Fazlı: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265

Fevzi (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12,s. 367

Hasan Hüsnü: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 371-372

Kâni: (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107

Mecnun: Leyla'ya Birinci Arıza, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 331-333

Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 326-327

(Mehmet) Ali Ulvi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134-135

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198

Naci (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 259-260

Nazım: Gözlerin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71-72

Necip Nadir, (İmzasız): Zeyl, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 235-236

Nedim (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 323-324

Osman Cemi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, 372

Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi): (Gazel),
Kevkebü'l-ilm, No. 3, s. 74

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 113

**Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin
Sühan):** Gazel, No. 6, s. 162-163

Ruşen: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.12, s. 370

Safi (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 372-373

Serseri: Çiçek, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233-235

Tevfik (Selanikli): , Bir Hitab-ı Âşıkane, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 179

---Kitabe-i Seng-i Mezar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 329

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 134

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s.226

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 324

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325

2.2.2.4. Atasözü

Hasan Hüsnü: Sarf-ı Türkçe, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 24-25

İki Zat: Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 176-178

2.2.2.5. Bilim

İskender Dibak: Kürre-i Arz-ı Sema Hakkında Ammenin Efkârı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 212-216

2.2.2.6. Biyografi

Ahmet Fevzi (Sürüş): Seyyid Nurettin Şah Nimetullah-ı Veli KuddiseSırrıhu, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 287-288,); No. 10, s. 317-320

Necip Nadir, (İmzasız): (Homeros ve Eserlerine Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 59-64; No.3, s.93-96; No. 5, s. 159-160

---Mirabeau, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 349-352

Safvet (İbnü's-süeda): İmam Gazali, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 191-192

Vasıf (Ebu'n-Nefi): İmam Fahrettin Razi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 253-255

2.2.2.7. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.2.8. Değerlendirme

Ahmet Faik: Tuhfetü'l-Efkâr, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 228-230

Ahmet Rasim: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 39

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71

Edirneli Bir Mektepli: Pek Mühim Bir Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 114-115

İmzasız: (*Kevkebü'l-ilm*'e Dair Bazı Yazılar ve Bu Yazılara Cevap), *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 22-24

Kevkeb: (Deli Şair'e Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 11

---(Sürüş'un Yazısına Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134

---(S(in) A(yın) Tevfik'in Dostluk Yazısına Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 137

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan: Glatyatör, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4. S. 111-113

2.2.2.9. Deneme

Tevfik (Selanikli): Dostluk, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 135-137

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Çalışalım, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 266-269

2.2.2.10. Derginin Yayın Politikası

Heyet-i Tahririye, İfade-i Mahsusa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 129

Necip Nadir, (İmzasız): Fatiha-yı Makal, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 1-2

---Mebahis, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 2

2.2.2.11. Din

Ahmet Fevzi, (Sürüş): Uhud-ı Erba, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101-106

Hasan Sezai: Tenefüs Saati yahut İhya-yı Emanet, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 271-275

İmzasız: Kuvâ-yı Nefs, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 66-68

---Şeyh Hüma, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 145-146

---Suret-i Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 146-150

İskender Dibak: Kürre-i Arz-ı Sema Hakkında Ammenin Efkârı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 212-216

Necip Nadir, (İmzasız): Niçinler, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 257-259; No. 11, s. 321-323

Tevfik, (Selanikli): Fusul-i Hamse-i Hayat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 78-80

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Bir Cevab-ı Aliyü'l Ala, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 168

2.2.2.12. Edebiyat

Agâh Efendi: Muhammes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 227-228

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 264-265

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 294-295

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 328

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 12, s. 370-371

Ahmet Faik: Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 195-196

---Tuhfetü'l-Efkâr, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 228-230

Ahmet Fevzi, (Sürüş): Uhud-ı Erba, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101-106

---Mübarek-Bâdi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 132-133

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 161-162

---Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 193-195

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, 225-226

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 289-290

---(Muallim Fevzi), Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 367

Ahmet Rasim: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 39

---(İmzasız), Mail-i Gurub-u Güneş, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 44

---(İmzasız), Tasvir-i Ömr-i Beşer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 45

---(İmzasız), Kitabe-i Seng-i Mezar, No. 2, s. 46

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71

---(İmzasız), Beka-yı Ruh, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 74-74

---(İmzasız), Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76

---(İmzasız), Hayata Veda, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 178

Ahmet Rifki, (Haneberduş): Sakiye Karşı Âşıkane Hitap, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 137-139

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163-164

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s.261

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 292-293

---Tahmis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 293-294

---Sakiname, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325-326

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, 327

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 369-370

Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 38-39

Andre Chenier: Hayata Veda, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 178

A(ξ) N: Fıkra-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 218-220

A(ξ) Zühtü: (Mektub-ı Mütercem), *Kevkebü'l-ilm*, No.10, s. 304-305

Deli Şair: Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 64

---Bed-Mest, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 262-264

---Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 264

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 269-270

Edirneli Bir Mektepli: Pek Mühim Bir Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 114-115

E(İ) Bedri: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 139-140

E(İ) Raşit: Fırtına, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 231-233

Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahribat Kısmı Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198-199

Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 199-200

Fazlı: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265

Fevzi: Sokrat ile Koriton, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 172-176

Hasan Hüsnü: Sarf-ı Türkçe, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 24-25

---Vicdan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 46

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 371-372

Heyet-i Tahririye: Teşekkür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 169-170

---Şefk, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 381-382

Homeros: (Homeros Hayatı ve Eserlerine Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 93-96

İki Zat: Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 176-178

İmzasız: (*Kevkebü'l-ilm*'e Dair Bazı Yazılar ve Bu Yazılara Cevap), *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 22-24

---Nesayihimiz, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 26-27

---Letaif, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 28-29

---Tefekkür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 45

---Nihayet, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 46

---Bakınız, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107

---(Şiir), *Kevkebü'l-ilm*, No.4, s. 107

---Gladyatör, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 112-113

---Şeyh Hüma, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 145-146

---Suret-i Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 146-150

---Tahran'dan Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 164

İskender Dibak: Elcünun-ı Fünun, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 300-301

---Hubb'ul-Vatan Mine'l-İman, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 373-374

Kâni: (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107

Kâzım: Ulviyet-i His, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233

---Manethan'nın Bir Cevabı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233

Kevkeb: (Edirneli Mektepli'ye Cevap), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 115-120

M. Asım: Uyu, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 167

---Bahar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 206-208

---Rekabet-i Aşk yahut Tekkeyi Bekleyen Çorbayı İçer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 296-300

M. Mehmet: Kıtaat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 330-331

Mansur: Şuarâ-yı Arap'tan Mütebeyyin'in Suret-i Vefatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 141-143,

Mecnun: Leyla'ya Birinci Arıza, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 331-333

Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 326-327

(Mehmet) Ali Ulvi: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 40,

---Halet-i Nezde Bir Genç Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 41-43

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 72

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73

---Müfredat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73

---Arap'ın Kısrağı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. -78

---Fakir Kadın, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 108-111

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134-135

---(İmzasız), Mersiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 143-145

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198

---Bülbül, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265-266

---Manzume Tercümesi, , *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 302-304

Mehmet Remzi: (Şubban-ı Ezkiyadan), Sukut-ı Evrak, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 170-172,

Naci (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 259-260

Nazım: Gözlerin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71-72

Nazım (Nabizade): Harabatiyan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 120-124

Necip Nadir (İmzasız): Münacat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s.3

---(Mektup), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 39-40

---Hüsn-i Teşbih, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 200

Nedim (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 323-324

Osman Cemi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, 372

Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştîyesi Muallimi Edibi): (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 74

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 113

Ragıp: Polycrate'nin Yüzüğü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 200-203,(Edebiyat

---Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 335-336

Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan): Gazel, No. 6, s. 162-163

Ruşen: Selim-i Evvel Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 290-291

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.12, s. 370

S(ص) Ş.: İstimdad, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 295-296

Safi (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 372-373

Sait Beyefendi (Şahîn Bey Hafidi): İki Sevdazedenin Muhaberatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 333-335

Selim (Dersaadet Liman Dairesinde): Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 168

Serseri: Çiçek, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233-235

Şeyh Hema (İmzasız): (Pek Mühim Varaka), No.5 s. 145-146 (Edebiyat)

Şükrü (Dramalı Merhum Hoca): Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 291-292

Tevfik (Selanikli): Fusul-i Hamse-i Hayat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 78-80

---Dostluk, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 135-137

---Saadet, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 150-151

---Bir Hitab-ı Âşıkane, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 179

---Zavallı Valide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 205

---Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 305-307

---Kitabe-i Seng-i Mezar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 329

Tevfik Efendi (Hacı): Natiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 360-367

Tevfik, (İmzasız): Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 378-381

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan: Glatyatör, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4. S. 111-113

---Vatanından Dûr Olunmuş Bir Garip Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*,
No. 7, s. 203-205

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 69

---Ey Nev-Cihan Gel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 70

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 134

---Mektup, No. 5, s. 140-141

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163

---Mütalaa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 166

---Bir Cevab-ı Aliyü'l Ala, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 168

---İlm, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 196-198

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s.226

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 261-262

---Çalışım, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 266-269

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 324

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325

---Müseddes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 368-369

Victor Hugo: Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76

Ziya Paşa: Tefekkür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 76

2.2.2.13. Eleştiri

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Mütalaa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 166

2.2.2.14. Felsefe

Bir Hâkim: Hikmet-i Tecrübîye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 8-9

Deli Şair: Hayret yahut Bir Meleğin İnsanlara Hitabı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 9-10

İmzasız: (Felsefeye Dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 33-38

Necip Nadir: Hayat, No.1, s. 4-7

---(İmzasız), Ruh, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 33-38; No. 3, s. 65-66; No. 4, s. 97-100; No. 5, s. 130-132

---(İmzasız), Niçinler, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 257-259; No. 11, s. 321-323,

---Ömür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 353-360

2.2.2.15. Fünun

Ahmet Rasim (İmzasız): Elektrik Süzgeci, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 54-56

---Sabah Fenerleri, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 56-57

---Fecr-i Kutbiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 80-84; No. 4, s. 124-126

---Kâğıt Şişeler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 88-89

---Daha Neler Göreceğiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 89-90

---Hayrezan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 91

---Kar Çiçeği, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 157-158

A(ξ) Y: İtiraz $1/\infty=0$, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 47-49

Bir Riyâzi: $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 11-12

Edirneli Bir Mektepli: Bu da Bir Mesele mi ya, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 127-128

---Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 236-238

Fevzi (İmzasız): Rehber-i İhtiraat ve İntişafat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 221, (Fünun, Ebelik, Ateş-i Gırra-ı Givar, Eczacılık, Avrupa, Erganun, Erguvan, Erke Büz.); No. 8, s. 251-252, (Arı, İstihkâm, Üsturlap,); No. 9, s. 278-280, (Aşılama); No. 10, s. 314-316, (Asurluların Ataları, Usul Asarı, İdam Cezası, Aktör) No.11, s. 343-346,(Akustien Ahval-i Kave-i Samia, Eyer, Serc, Ekmek); No.12, s. 383-384

Hasan Sezai: Tenefüs Saati yahut, İhya-yı Emanet, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 271-275

İmzasız: Elbise ve Mefruşat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 86-88

---Kürre-i Arz ve Sema, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 276-278

---Asma Kilit, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 280

Kevkeb: (İtiraz yazısına dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 49

Mehmet Atıf: Çin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 281-286; No. 11, s. 347-348; No. 12, s. 385-389,

Mehmet Şükrü: Mesail, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 12-13

Necip Nadir (İmzasız): Bir Faide, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 13

---Bir Latife-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14

---Bir Garibe, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14-15

---(İmzasız), Bedevilerde Telgraf, *Kevkebü'l-ilm*, No1, s. 15-16

---(İmzasız), Aferin-i Medeniyet, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 16

---Napoli'de Kolera, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 17

---Kurbağaların Ziraata Faydası, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 17

---(İmzasız), Büyük Bir Mükâfat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 18

- Dikiş Yüksüğü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 18
- (İmzasız), Elektrik Kozları, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 18-19
- (İmzasız), Faydasız İsrâf, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19
- (İmzasız), Musikalı Araba, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19
- (İmzasız), Ahlâmın Sürati, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20
- (İmzasız), Kuyruklu Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20
- (İmzasız), Bir Dakikalık Hapis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21
- (İmzasız), Takvim, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21
- (İmzasız), Bir Yeni Maden, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57
- (İmzasız), Zengin Bir Aktrist, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57
- (İmzasız), Dikiş Makinesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 50-53
- (İmzasız), Bedeviler ile Âdâtı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 84-85;
No. 6, s. 185-190; No. 8, s. 247-250
- (İmzasız), Fransa'da İşçiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 90-91
- (İmzasız), Avrupa Merakı, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92
- (İmzasız), En Yüksek Bina, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92
- (İmzasız), $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 126
- (İmzasız), Saat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 151-157
- (İmzasız), Ölülerin Kuruması, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 180-181
- (İmzasız), 2000 Sene-i Miladiyesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 182
- (İmzasız), Güvercin Tatarı, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 182-183
- BizdeFen-i Tabiat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 208-211

---(İmzasız), İncir Ağacı, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 220

---(İmzasız), Seyyarat-ı Cedide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311

---(İmzasız), Boston Demir Rasathanesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311-312

---(İmzasız), Cleopatra İğnesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312

---(İmzasız), Fil Sütü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312-313

Ragıp: Açlığa Fevkaledede Tahammül Ediş, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 313-314

Razi: Şihab-ı Sakıplar yahut Uçar Yıldızlar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 245-247

S(ص) Ş.: Mesail-i Riyaziye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341

Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli): İstihrac-ı Cüzur, *Kevkebü'l-ilm*, No.8, s. 238-244

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan, (İmzasız): Niagara Şelalesi, Bir Şelale bütün Amerika Fabrikalarını İşletecek Gibi Görünüyor, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 184

---Hindistan'da Hayvanat-ı Vahşiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 184-185

---Elektrikli Tüfenk, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 216-217

---Amerika'da Yeni Bir Şehir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217,

---Fransa'nın Maden Suları, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217-218

---Revgan-ı Zeytin Envac-ı Bahre Tesiri, *Kevkebü'l-ilm*, No 8, s. 250

---(İmzasız), En Garip Üzüm Salkımı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 250-251

---Dişlerimiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 307-311

---Otoskop, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341-342

2.2.2.16. Haber Yazısı

Ahmet Rasim (İmzasız): Elektrik Süzgeci, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 54-56

---Sabah Fenerleri, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 56-57

---Fecr-i Kutbiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 80-84; No. 4, s. 124-126

---Kâğıt Şişeler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 88-89

---Daha Neler Göreceğiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 89-90

---Hayrezan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 91

---Kar Çiçeği, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 157-158

A(ع) Y: İtiraz $1/\infty=0$, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 47-49

Bir Riyâzi: $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 11-12

Edirneli Bir Mektepli: Bu da Bir Mesele mi ya, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 127-128

---Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 236-238

Fevzi (İmzasız): Rehber-i İhtiraat ve İntişafat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 221, (Fünun, Ebelik, Ateş-i Gırıra-ı Givar, Eczacılık, Avrupa, Erganun, Erguvan, Erke Büz.); No. 8, s. 251-252, (Arı, İstihkâm, Üsturlap.); No. 9, s. 278-280, (Aşılama); No. 10, s. 314-316, (Asurluların Ataları, Usul Asarı, İdam Cezası, Aktör) No.11, s. 343-346,(Akustien Ahval-i Kave-i Samia, Eyer, Serc, Ekmek); No.12, s. 383-384

Hasan Sezai: Tenefüs Saati yahut İhya-yı Emanet, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 271-275

İmzasız: Elbise ve Mefruşat, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 86-88

---Kürre-i Arz ve Sema, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 276-278

---Asma Kilit, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 280

Kevkeb: (İtiraz yazısına dair), *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 49

Mehmet Atıf: Çin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 281-286; No. 11, s. 347-348; No. 12, s. 385-389,

Mehmet Şükrü: Mesail, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 12-13

Necip Nadir (İmzasız): Bir Faide, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 13

---Bir Garibe, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14-15

---(İmzasız), Bir Latife-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 14

---(İmzasız), Bedevilerde Telgraf, *Kevkebü'l-ilm*, No1, s. 15-16

---(İmzasız), Aferin-i Medeniyet, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 16

---Kurbağaların Ziraata Faydası, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 17

---Napoli'de Kolera, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 17

---(İmzasız), Büyük Bir Mükâfat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 18

---Dikiş Yüksüğü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 18

---(İmzasız),Elektrik Kozları, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 18-19

---(İmzasız), Faydasız İsrâf, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19

---(İmzasız),Musikalı Araba, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 19

---(İmzasız),Ahlâmın Sürati, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20

---(İmzasız), Kuyruklu Kız, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 20,

---(İmzasız), Bir Dakikalık Hapis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21

---(İmzasız), Takvim, *Kevkebü'l-ilm*, No. 1, s. 21

---(İmzasız), Dikiş Makinesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 50-53

- (İmzasız), Zengin Bir Aktrist, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57
- (İmzasız), Bir Yeni Maden, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 57
- (İmzasız), Bedeviler ile Âdâtı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 84-85;
No. 6, s. 185-190; No. 8, s. 247-250
- (İmzasız), Fransa'da İşçiler, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 90-91
- (İmzasız), Avrupa Merakı, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92
- (İmzasız), En Yüksek Bina, *Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 92
- (İmzasız), $1/\infty=0$ Değildir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 126
- (İmzasız), Saat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 151-157
- (İmzasız), Ölülerin Kuruması, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 180-181
- (İmzasız), Güvercin Tatarı, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 182-183
- (İmzasız), 2000 Sene-i Miladiyesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 182
- Bizde Fen-i Tabiat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 208-211
- (İmzasız), İncir Ağacı, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 220
- (İmzasız), Seyyarat-ı Cedide, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311
- (İmzasız), Boston Demir Rasathanesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 311-312
- (İmzasız), Cleopatra İğnesi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312
- (İmzasız), Fil Sütü, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 312-313

Ragıp: Açlığa Fevkaledede Tahammül Ediş, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 313-314

Razi: Şihab-ı Sakıplar yahut Uçar Yıldızlar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 245-247

S(ص) Ş.: Mesail-i Riyaziye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341

Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli): İstihrac-ı Cüzur, *Kevkebü'l-ilm*, No.8, s. 238-244

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan, (İmzasız): Niagara Şelalesi, Bir Şelale bütün Amerika Fabrikalarını İşletecek Gibi Görünüyor, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 184

---Hindistan'da Hayvanat-ı Vahşiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 184-185

---Elektrikli Tüfenk, *Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 216-217

---Amerika'da Yeni Bir Şehir, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217

---Fransa'nın Maden Suları, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 217-218

---Revgan-ı Zeytin Envac-ı Bahre Tesiri, *Kevkebü'l-ilm*, No 8, s. 250

---(İmzasız), En Garip Üzüm Salkımı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 250-251

---Dişlerimiz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 307-311

---Otoskop, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 341-342

2.2.2.17. Hikâye

A(ع) N: Fıkra-i Tarihiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 218-220

Kâzım: Manethan'nın Bir Cevabı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 233

M. Asım: Rekabet-i Aşk yahut Tekkeyi Bekleyen Çorbayı İçer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 296-300; No. 12, s. 374-378; No.11, s. 336-340

(Mehmet) Ali Ulvi: Arap'ın Kısrağı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. -78

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Bir Cevab-ı Aliyü'l Ala, *Kevkebü'l-ilm*, No.6, s. 168

2.2.2.18. Kadın: bk. Aile- Kadın-Çocuk

2.2.2.19. Makale

Edirneli Bir Mektepli: Bu da Bir Mesele mi ya, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 127-128

Necip Nadir (İmzasız): Ruh, *Kevkebü'l-ilm*, No, 2, s. 33-38; No. 3, s. 65-66; No. 4, s. 97-100; No. 5, s. 130-132

2.2.2.20. Mektup

Deli Şair,: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 269-270

İmzasız: Tahran'dan Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 164

Mecnun: Leyla'ya Birinci Arıza, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 331-333

(Mehmet) Ali Ulvi: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 40

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 72

Sait Beyefendi (Şahîn Bey Hafidi): İki Sevdazedenin Muhaberatı, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 333-335

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Mektup, No. 5, s. 140-141

2.2.2.21. Mensur Şiir

A(ع) Zühtü: (Mektub-1 Mütercem), *Kevkebü'l-ilm*, No.10, s. 304-305

2.2.2.22. Muhammes: bk. Şiir-Nazire-Muhammes

2.2.2.23. Nasihat

Ahmet Rasim, (İmzasız): Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76

İmzasız: Nesayihimiz, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 26-27

Ragıp: Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 335-336

Tevfik (Selanikli): Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 305-307

Tevfik, (İmzasız): Birkaç Söz, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 378-381

Victor Hugo: Bir Gence Nasihat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 75-76

2.2.2.24. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Muhammes

2.2.2.25. Ninni

M. Asım: Uyu, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 167

2.2.2.26. Ölüm

Ahmet Rasim (İmzasız): Hayata Veda, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 178

(Mehmet) Ali Ulvi (İmzasız): Mersiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 143-145

2.2.2.27. Özlem: bk. Aşk-Özlem

2.2.2.28. Sosyal Hayat

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Çalışalım, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 266-269

2.2.2.29. Şiir-Nazire-Muhammes

Agâh Efendi: Muhammes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 227-228

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 9, s. 264-265

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 294-295

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 328

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm* No. 12, s. 370-371

Ahmet Faik: Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 195-196

Ahmet Fevzi (Sürüş): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, 161-162

---Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 193-195

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, 225-226

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 260

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 289-290

Ahmet Rasim, (İmzasız): Kitabe-i Seng-i Mezar, No. 2, s. 46

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71

Ahmet Rifkı (Haneberduş): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163-164

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s.261

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 292-293

---Tahmis, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 293-294

---Sakiname, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325-326

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, 327

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 369-370

Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştıyesi Müdürü): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*,
No.2, s. 38-39

Deli Şair: Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 64

---Bed-Mest, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 262-264

---Kıta, *Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 264

E(İ) Bedri: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 139-140

E(İ) Raşit: Fırtına, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 231-233

**Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı MuhaSebat Tahrifat Kısmı
Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden)**: Gazel,
Kevkebü'l-ilm, No. 7, s. 198-199

Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s.
199-200

Fazlı: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265

Fevzi (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 367

Hasan Hüsnü: Vicdan, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 46

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 371-372

İmzasız: (Şiir), *Kevkebü'l-ilm*, No.4, s. 107

İskender Dibak: Hubb'ul-Vatan Mine'l-İman, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 373-374

Kâni: (Gazel), *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 106-107

M. Asım: Bahar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 206-208

M. Mehmet: Kıtaat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 330-331

Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 326-327

(Mehmet) Ali Ulvi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73

---Müfredat, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 73

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134-135

---(İmzasız), Mersiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 143-145

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 198

---Bülbül, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 265-266

Naci (Muallim): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 259-260

Nazım: Gözlerin, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 71-72

Necip Nadir (İmzasız): Münacat, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s.3

Nedim (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 323-324

Osman Cemi: Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, 372

Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştıyesi Muallimi Edibi): (Gazel),
Kevkebü'l-ilm, No. 3, s. 74

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 113

**Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin
Sühan):** Gazel, No. 6, s. 162-163

Ruşen: Selim-i Evvel Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 290-291

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 370

S(ص) Ş.: İstimdad, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 295-296

Safi (Üsküdarlı): Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 372-373

Şükrü (Dramalı Merhum Hoca): Manzume, *Kevkebü'l-ilm*, No. 10, s. 291-
292

Tevfik (Selanikli): Kitabe-i Seng-i Mezar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 329

Tevfik Efendi (Hacı): Natiye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 360-367

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Ey Nev-Cihan Gel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 70

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 4, s. 101

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 163

---İlm, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 196-198

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 226

---Bahariye, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 261-262

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 324

---Gazel, *Kevkebü'l-ilm*, No. 11, s. 325

---Müseddes, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 368-369

2.2.2.30. Tabiat

Ahmet Rasim (İmzasız): Tasvir-i Ömr-i Beşer, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 45

M. Asım: Bahar, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 206-208

Mehmet Remzi (Şubban-ı Ezkiyadan): Sukut-ı Evrak, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 170-172,

2.2.2.31. Tebrik

Ahmet Fevzi (Sürüş): Mübarek-Bâdi, *Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 132-133

E(İ) Raşit: Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 8, s. 231

İskender Dibak: Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 211-221

Tercüman-ı Hakikat: Muhaberat-ı Kevkeb'ül-ilm, *Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 22-23

2.2.2.32. Teşekkür

Deli Şair: Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 269-270

Heyet-i Tahririye: Mütalaa, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 162

---Teşekkür, *Kevkebü'l-ilm*, No. 6, s. 169-170

İskender Dibak: Varaka, *Kevkebü'l-ilm*, No. 211-221

(Mehmet) Ali Ulvi: *Kevkebü'l-ilm*, *Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 43-44,

---Mektup, *Kevkebü'l-ilm*, No. 3, s. 72

Vasıf (Ebu'n-Nefi): Mektup, No. 5, s. 140-141

2.2.2.33. Vatan

İskender Dibak: Hubb'ul-Vatan Mine'l-İman, *Kevkebü'l-ilm*, No. 12, s. 373-374

(TOKGÖZ), Ahmet İhsan: Vatanından Dûr Olunmuş Bir Garip Lisanından, *Kevkebü'l-ilm*, No. 7, s. 203-205

2.2.3. *Sebat* Konu ve Türlerine Göre

2.2.3.1. Aile-Kadın-Çocuk

Hayrettin Nedim (Leskovikli): Medeniyetle Nisvan, *Sebat*, No. 5, s. 37-38

İmzasız: Fakr u Âlicenaplık, *Sebat*, No. 3, s. 22-24

2.2.3.2. Anı

İmzasız: Tarihî Bir Hikâye, No. 11, s. 85

2.2.3.3. Antropoloji

E(İ) Zehid: Tagayyürat-ı Bedeniye, *Sebat*, No. 5, s. 38-39

2.2.3.4. Askerlik

E(İ) Zehid: Esir Balonlar, *Sebat*, No. 5, s. 39

İmzasız: Askerlik, *Sebat*, No. 7, s. 50-51

2.2.3.5. Atasözü

Kurai: Mülahazat-ı Hikemiye, *Sebat*, No. 9, s. 69; No. 11, s. 87

2.2.3.6. Basın Hayatına Dair

İmzasız: Bir Mühim Muhavere, *Sebat*, No. 12, s. 92

2.2.3.7. Biyografi

Faik Hilmi: Demosthenes, *Sebat*, No. 3, s. 18-20

---Shekeaspeare, *Sebat*, No. 5, s. 36-37,

Hayrettin Nedim (Leskovikli): İntikam, *Sebat*, No.2, s. 10-11

İmzasız: Cicero, *Sebat*, No. 6, s. 45-47

---Lord Byron, *Sebat*, No. 7, s. 56

Şemsi: Aristippos, *Sebat*, No. 1, s. 1-3

2.2.3.8. Coğrafya

İmzasız: Siragöze’de Tuz, *Sebat*, No. 9, s. 71

2.2.3.9. Çocuk: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.3.10. Deneme

İmzasız: Cehalet, *Sebat*, No.11, s. 81-84

2.2.3.11. Derginin Yayın Politikası

Heyet-i Tahririye: (Dergiye dair), *Sebat*, No. 1, s. 1

---İhtar-ı Mahsusa, *Sebat*, No. 4, s. 25-26

---Cemiyet, *Sebat*, No.5, s. 33

İmzasız: (Derginin Yayın Politikasına Dair), *Sebat*, No. 6, s. 44

---İhtar-ı Mahsus, *Sebat*, No. 6, s. 48

---(Hediye Edilen Kitaba Dair), *Sebat*, No. 8, s. 57

Müdür-i Umumi Sahib-i İmtiyazı: Hatime, *Sebat*, No. 12, s. 96

2.2.3.12. Dil: bk. Edebiyat-Dil

2.2.3.13. Din

Faik Hilmi: Memat, *Sebat*, No. 2, s. 12-13

İmzasız: Kitab-ıMukaddese, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Garip Adet, *Sebat*, No. 11, s. 87-88

Mehmet Fikri: (Clomb ve Vatikan’daki Mabedler), *Sebat*,No.4, s. 32

2.2.3.14. Edebiyat-Dil

Abdülhalim Memduh: Bülbül, *Sebat*, No. 6, s. 41

---Bir Yeis Gecesi, *Sebat*, No.7, s. 51-52

---Kıta, *Sebat*, No.11, s. 84

Ahmet Rasim: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13

---Teemmül, *Sebat*, No. 4, s. 28-29

---Vatan, *Sebat*, No. 6, s. 43-44

---Aşkî-i Meleki'nin Bir Musarrasımı Tazmin, *Sebat*, No. 9, s.65

Aşkî-i Meleki: Güzergâh-ı Nigarda Bekleyiş, *Sebat*, No. 5, s. 35-36

---İstifaza, *Sebat*, No. 8, s. 58-59

---Vatan-Cüda Lisanından, *Sebat*, No. 8, s. 59-60

Cenap Şahabettin: Gördüm, *Sebat*, No.3, s. 18

---Güzel Bir Rüya, *Sebat*, No. 4, s. 27-28

---Yatıyor, *Sebat*, No. 5, s. 35

---Bir Dağdan İnerken, *Sebat*, No. 6, s. 41-43

---Uyandı, *Sebat*, No.6, s. 44-45

---Hilal-i Seher, *Sebat*, No. 8, s. 58

---(Gazel), *Sebat*, No. 9, s. 67

---(Nazire), *Sebat*, No. 10, s. 75-76

---Gazel, *Sebat*, No. 11, s.84

---Kariha-zad, *Sebat*, No. 12, s. 89

---Gazel, *Sebat*, No. 12, s. 90

Faik Hilmi: (Mektup), *Sebat*, No.1, s. 4-5

---Demosthenes, *Sebat*, No. 3, s. 18-20

Fevzi (Muallim): Bahariye, *Sebat*, No.4, s. 27

Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan): (Gazel), *Sebat*, No. 5, s.

34

Halil Edip: Tahmis, *Sebat*, No. 1, s. 3-4

---Şair- Nasir, *Sebat*, No.1, s. 5-7

---Mağdur-ı Aşk, *Sebat*, No.1, s. 7-8; No. 2, s. 15-16

---Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10

---Ahd-i Şebab, No. 2, s. 12

---(Gazel), *Sebat*, No. 2, s. 13

Hasan Hamza: (Nazire), *Sebat*, No. 6, s.44

Hüseyin Kamil (Tepedelenizade): Bu Yerler, *Sebat*, No. 5, s. 34-35

---Aşk, *Sebat*, No. 7, s. 51

---Çamurlar İçine Atılmış Bir Gülün Feryadı, *Sebat*, No. 9, s. 65-66

İbnü'l-İsmail: İbret, *Sebat*, No. 8, s. 58

---Eyvah, *Sebat*, No. 9, s. 67

İmzasız: Tasvir-i Ömr-i Beşer, *Sebat*, No. 7, s. 51

---Tamik-i Nazar, *Sebat*, No. 8, s. 57-58

---(vav re te re)' den Üçüncü Mektup, *Sebat*, No. 8, s. 59

---(Birinci Mektubun Neşr Olunacağına Dair), *Sebat*, No. 10, s. 76-77

---Birinci Mektup Menaster'den(?), *Sebat*, No. 10, s. 77-80

---Cehalet, *Sebat*, No.11, s. 81-84

---Beyit, *Sebat*, No. 12, s. 90

---Kıta, *Sebat*, No. 12, s. 90

---Mübahis İkinci Mektup, *Sebat*, No. 12, s. 90-92

Jean Jacques Rousseau: Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10

Mahmut Ekrem (Recaizade): Bülbül, *Sebat*, No. 3, s. 17

Mehmet Celal: Tesadüf, *Sebat*, No. 9, s. 66-67

Naci (Muallim): Gazel, *Sebat*, No. 4, s. 27

---(Gazel), *Sebat*, No. 5, s. 34

Tevfik: (Gazel), *Sebat*, No. 10, s. 76

Victor Hugo: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13

İmzasız: Elmüntehab-ı fî Talim-i Lügatü'l-Arap, *Sebat*, No. 10, s. 73-75

2.2.3.15. Felsefe

İmzasız: Terakkiyat-ı Medeniye ve İlmiye, *Sebat*, No. 8, s. 60-64, (Mütenevvia, Feylesofların Efkârına Nazaran İnsanların Bidayet Hâllerindeki Maişet ve İkdamatı, Tatbikat ve Mutalaat-ı Beşeriye, Felsefe-i Nokta-i Nazarınca İlk İnsanların Kanunları, Ateş, Tabahat, Toplu Dikiş İğnesi, Birinci Ziyet Birinci Resim) felsefe

2.2.3.16. Fıkra

İmzasız: Letaif, *Sebat*, No. 8, s. 64; No. 9, s. 72; No. 11, s. 88

---Fıkra-ı Hakimane, *Sebat*, No. 11, s. 88

2.2.3.17. Fünun

Faik Hilmi: Mecelle-i Âhkam-ı Hilkat'ten Birkaç Madde, *Sebat*, No. 3, s. 20-21

---Akıllı Filler, *Sebat*, No. 4, s. 29-31

---Tütün, *Sebat*, No. 7, s. 53-54

Hayrettin Nedim (Leskovikli): Kâğıt, *Sebat*, No.4, s. 31-34

İmzasız: Blaise Pascal'ın Bir Temsil-i Cemili, *Sebat*, No. 7, s. 52-53

---Memalik-i Ecnebiyeden Almanlar, *Sebat*, No. 7, s. 54-55

---Mıknatıslanmış Bir Korse, *Sebat*, No. 7, s. 55

---Balıkların Çok Yaşamaları, *Sebat*, No. 7, s. 55-56

---Phrenologie, *Sebat*, No. 8, s. 60

---Kuvve-i Hafıza, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Şuunat-ı Medeniye, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Sürat, *Sebat*, No. 9, s. 71-72

---Mahtaplı Kibrit, *Sebat*, No. 10, s. 80

---Hint Buğdayları, *Sebat*, No. 11, s. 85-86

---Vatikan Roma'da Papaların Sarayı, *Sebat*, No. 11, s. 86-87

---Ateşle Yanmaz Bir Libas, *Sebat*, No. 11, s. 88

---Alkol, Müdafaa, *Sebat*, No. 12, s. 93-95

Mehmet Fikri: (Balonlara Dair), *Sebat*, No. 3, s. 21-22

Mehmet Fikri: Garibe, *Sebat*, No. 1, s. 5

2.2.3.18. Haber Yazısı

E(İ) Zehid: Tagayyürat-ı Bedeniye, *Sebat*, No. 5, s. 38-39

---Esir Balonlar, *Sebat*, No. 5, s. 39

Faik Hilmi: Akıllı Filler, *Sebat*, No. 4, s. 29-31

---Tütün, *Sebat*, No. 7, s. 53-54

Halil Edip: Tarih, *Sebat*, No. 2, s. 14

Hayrettin Nedim (Leskovikli): İntikam, *Sebat*, No.2, s. 10-11

---Kâğıt, *Sebat*, No.4, s. 31-34

---Medeniyetle Nisvan, *Sebat*, No. 5, s. 37-38

İmzasız: Askerlik, *Sebat*, No. 7, s. 50-51

---Blaise Pascal'ın Bir Temsil-i Cemili, *Sebat*, No. 7, s. 52-53

---Memalik-i Ecnebiyeden Almanlar, *Sebat*, No. 7, s. 54-55

---Amerika Telefonun Teammüm ve İntişarı, *Sebat*, No. 7, s.55

---Mıknatıslanmış Bir Korse, *Sebat*, No. 7, s. 55

---Balıkların Çok Yaşamaları, *Sebat*, No. 7, s. 55-56

---Lord Byron, *Sebat*, No. 7, s. 56

---Terakkiyat-ı Medeniye ve İlmiye, *Sebat*, No. 8, s. 60-64,
(Mütenevvia, Feylesofların Efkârına Nazaran İnsanların Bidayet
Hâllerindeki Maişet ve İkdamatı, Tatbikat ve Mutalaat-ı Beşeriye,
Felsefe-i Nokta-i Nazarınca İlk İnsanların Kanunları, Ateş,
Tabahat, Toplu Dikiş İğnesi, Birinci Ziyet Birinci Resim)

---Şuunat-ı Medeniye, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Siragöze'de Tuz, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Kuvve-i Hafıza, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Kitab-ıMukaddese, *Sebat*, No. 9, s. 71

---Sürat, *Sebat*, No. 9, s. 71-72

---Elmüntehab-ı fi Talim-i Lügatü'l-Arap, *Sebat*, No. 10, s. 73-75

---Mahtaplı Kibrit, *Sebat*, No. 10, s. 80

---Tarihî Bir Hikâye, No. 11, s. 85

---Hint Buğdayları, *Sebat*, No. 11, s. 85-86

---Vatikan Roma'da Papaların Sarayı, *Sebat*, No. 11, s. 86-87

---Garip Adet, *Sebat*, No. 11, s. 87-88

---Ateşle Yanmaz Bir Libas, *Sebat*, No. 11, s. 88

---Bir Mühim Muhavere, *Sebat*, No. 12, s. 92

---Alkol, Müdafaa, *Sebat*, No. 12, s. 93-95

Mehmet Fikri: Garibe, *Sebat*, No. 1, s. 5

---(*****), *Sebat*, No. 2, s. 13-14

---(Balonlara Dair), *Sebat*, No. 3, s. 21-22

---(Clomb ve Vatikan'daki Mabedler), *Sebat*, No.4, s. 32

2.2.3.19. Hikâye

İmzasız: Fakr u Âlicenaplık, *Sebat*, No. 3, s. 22-24

---(Kıssalar), *Sebat*, No. 5, s. 40

2.2.3.20. Kadın: bk. Aile-Kadın-Çocuk

2.2.3.21. Makale

Ahmet Rasim: Terekkiyat-ı İlmiye ve Medeniyye, *Sebat*, No. 9, s. 67-69

Faik Hilmi: Tütün, *Sebat*, No. 7, s. 53-54

İmzasız: Bir Mukaddime, *Sebat*, No. 6, s. 47-48

---Phrenologie, *Sebat*, No. 8, s. 60

2.2.3.22. Mektup

Halil Edip: Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10

İmzasız: (vav re te re)' den Üçüncü Mektup, *Sebat*, No. 8, s. 59

---Jean Jacques Rousseau'nun Bir Mektubu, *Sebat*, No. 9, s. 72

---Birinci Mektup Menaster'den(?), *Sebat*, No. 10, s. 77-80

---Mübahis İkinci Mektup, *Sebat*, No. 12, s. 90-92

Jean Jacques Rousseau: Âşıkane Bir Mektup, *Sebat*, No.2, s. 9-10

---(Bir Mektup), *Sebat*, No. 9, s. 72

Pascal: (Mektup), *Sebat*, No.1, s. 4-5

2.2.3.23. Nazire: bk. Şiir-Nazire-Tahmis

2.2.3.24. Ölüm

Faik Hilmi: Memat, *Sebat*, No. 2, s. 12-13

2.2.3.25. Şiir-Nazire-Tahmis

Abdülhalim Memduh: Bülbül, *Sebat*, No. 6, s. 41

---Bir Yeis Gecesi, *Sebat*, No.7, s. 51-52

---Kıta, *Sebat*, No.11, s. 84

Ahmet Rasim: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13

---Vatan, *Sebat*, No. 6, s. 43-44

---Aşkî-i Meleki'nin Bir Musarrasını Tazmin, *Sebat*, No. 9, s.65

Aşkî-i Meleki: Güzergâh-ı Nigarda Bekleyiş, *Sebat*, No. 5, s. 35-36

---İstifaza, *Sebat*, No. 8, s. 58-59

---Vatan-Cüda Lisanından, *Sebat*, No. 8, s. 59-60

Cenap Şahabettin: Gördüm, *Sebat*, No.3, s. 18

---Güzel Bir Rüya, *Sebat*, No. 4, s. 27-28

---Yatıyor, *Sebat*, No. 5, s. 35

---Bir Dağdan İnerken, *Sebat*, No. 6, s. 41-43

---Uyandı, *Sebat*, No.6, s. 44-45

---Hilal-i Seher, *Sebat*, No. 8, s. 58

---(Gazel), *Sebat*, No. 9, s. 67

---(Nazire), *Sebat*, No. 10, s. 75-76

---Gazel, *Sebat*, No. 11, s.84

---Kariha-zad, *Sebat*, No. 12, s. 89

---Gazel, *Sebat*, No. 12, s. 90

Fevzi (Muallim): Bahariye, *Sebat*, No.4, s. 27

Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan): (Gazel), *Sebat*, No. 5, s. 34

Halil Edip: Tahmis, *Sebat*, No. 1, s. 3-4

---(Gazel), *Sebat*, No. 2, s. 13

Hasan Hamza: (Nazire), *Sebat*, No. 6, s.44

Hüseyin Kamil (Tepedelenizade): Bu Yerler, *Sebat*, No. 5, s. 34-35

---Aşk, *Sebat*, No. 7, s. 51

---Çamurlar İçine Atılmış Bir Gülün Feryadı, *Sebat*, No. 9, s. 65-66

İbnü'l-İsmail: İbret, *Sebat*, No. 8, s. 58

---Eyvah, *Sebat*, No. 9, s. 67

İmzasız: Tamik-i Nazar, *Sebat*, No. 8, s. 57-58

---Beyit, *Sebat*, No. 12, s. 90

---Kıta, *Sebat*, No. 12, s. 90

Mahmut Ekrem (Recaizade): Bülbül, *Sebat*, No. 3, s. 17

Mehmet Celal: Tesadüf, *Sebat*, No. 9, s. 66-67

Naci (Muallim): (Gazel), *Sebat*, No. 5, s. 34

Tevfik: (Gazel), *Sebat*, No. 10, s. 76

Victor Hugo: Makberle Gül, *Sebat*, No. 2, s. 13

2.2.3.26. Tabiat

Faik Hilmi: Mecelle-i Âhkam-ı Hilkat'ten Birkaç Madde, *Sebat*, No. 3, s. 20-21

2.2.3.27. Tahmis: bk. Şiir-Nazire-Tahmis

2.2.3.28. Tarih

Halil Edip: Tarih, *Sebat*, No. 2, s. 14

2.2.3.29. Teşekkür

İmzasız: İfade-i Mahsusa, *Sebat*, No. 2, s. 14

Naci (Muallim): Gazel, *Sebat*, No. 4, s. 27

2.2.3.30. Vatan

İmzasız: Vatanımızın Mahsusatı, *Sebat*, No. 9, s. 70

2.2.4. Sirac Konu ve Türlerine Göre

2.2.4.1. Asker

İmzasız: (Anekdote), *Sirac*, No. 9, s. 2-3, (Ceride-i Askeriye'den iktibasır.)

H(ح) D.: Şehir Postasıyla Aldığımız Mektup, *Sirac*, No. 14, s. 2, (Muhabere sırasında Şahîd olunan diyaloglar verilmiştir.)

2.2.4.2. Basın

İmzasız: Matbuat-ı İdare-i Behiyesinden Basiret'e Gönderilen Tenbih-i Ahirdir, *Sirac*, No. 7, s. 1, (Basiret gazetesine bir ihtar yazısı)

---Mütala, *Sirac*, No.7, s. 1, (Gazetecilerin vazifesine dair)

2.2.4.3. Gazeteye Dair

Ebuzziya Tevfik: *Sirac*, *Sirac*, No. 1, s. 1, (Gazetenin yayın hayatına başladığına dair)

İmzasız: Matbuat Nizamnamesi, *Sirac*, No. 1, s. 1, (Gazetenin nasıl bir düzenle çıkacağına dair)

---*Sirac*, *Sirac*, No.1, s. 3, (Başka gazete fiyatlarıyla *Sirac* mukayese edilir.)

---İhtar, *Sirac*, No.1, s. 3-4, (Hadika'nın on beş gün aralıklarla *Sirac*'ın günlük çıkacağına dair)

---Basiret ile Ruznameye Mukabele, *Sirac*, No. 3, s. 1, (Gazetenin yayın hayatına başladığına dair)

---Darü'l-Muallimat Talebatına, *Sirac*, No. 4, s. 1, (*Sirac* gazetesine dair bir yazı)

---İstidrat, *Sirac*, No. 4, s. 2, (Gazetenin işlevine dair, devlette olanların halka bildirileceğine dair)

---Acaba Sebebi Nedir? *Siraca*, No. 10, s. 1-2, (Posta ve Varak-i Sahiha, Gazetenin iyi bit satış yapıp yapmayacağına dair)

---İhtar, *Sirac*, No. 11, s. 1, (Hadika'nınneşr edilen kısmının *Sirac* müşterilerine verileceğine dair.)

---İhtar, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Daha önce yayınlanan bir yazıya dair)

2.2.4.4. Din

İmzasız: (*İbret*'te Görülen Faydalı Bir Makale) Ahlak, *Sirac*, No.13, s. 1-3, (Ahlaka dair bir makale)

2.2.4.5. Eğitim

İmzasız: Yine Maarif, *Sirac*, No.4, s. 1

2.2.4.6. Eleştiri

İmzasız: Hüdavendigâr Gazetesine, *Sirac*, No. 2, s.2, (Hüdavendigâr gazetesinin olumsuz yorumlarına verilen cevaptır.)

---Evrakir Gazetesi, *Sirac*, No. 7, s. 1-2, (Bu gazetenin *Sirac* hakkında söylediklerine dair bir yazıdır. Ayrıca yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir cevap bulunmaktadır.)

2.2.4.7. Haber Yazısı

Bir Bulgar: (Ruşuk Ticaret Mahkemesi Reisine Dair Yazılan Bir Yazının İtirazı), *Sirac*, No. 7, s. S.2, (Yazının altında *Sirac* başlıklı bir değerlendirmede yapılmıştır. Ayrıca yazıdaki bazı kısımlar sansüre uğramıştır.)

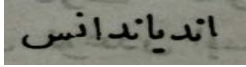
Ebuzziya Tevfik: Muhavere, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Matmazelin diyalogu yer alır.)

---Bir Zâtın Tebliğ Ettiği Varaka, *Sirac*, No, 9, s.3

---(Borsadaki Para Değerlerine Dair), *Sirac*, No. 14, s. 3-4

---Aynen Varaka, *Sirac*, No. 16, s. 3

E(İ) Z(ج) : Tebliğ Olunan Varakadır, *Sirac*, No.3, s. 3,

 : Taaccüb Olunur, *Sirac*, No. 4, s. 2

La Turquie: (Devletle İlgili Haberler), *Sirac*, No, 8, s.1-2

Namık Kemal: (Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No. 14, s.1-2, (Yazının altında *Sirac* başlıklı değerlendirme yazısı var.)

H(ح): Bir Varaka, *Sirac*, No. 9, s. 2, (Bazı ürünlerdeki devlet tekelleşmesine dair, yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir yazıyla itiraz edilmiştir.)

İmzasız: (Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No.1

---Şuunat, *Sirac*, No. 1, s. 1; No. 2, s. 1; No. 3, s. 1; No. 4, s.1; No. 5, s. 1; No. 6, s. 1; No. 7, s. 1; No. 8, s. 1, No. 10, s. 1; No. 15, s. 1; No. 16, s. 1, (Ülkeye dair bazı haberler yer almaktadır.)

---Cümle-i Siyasiye, *Sirac*, No.1, s. 2, (Devletin başka devletlerle olan münasebetlerine dair)

---Akıl Ermeyen Şeylerden Biri, *Sirac*, No. 1, s. 2; No. 4, s. 1; No. 9, s. 1-2, (Paranın değerinin inip çıkmasına dair)

---Tütün, *Sirac*, No. 1, s. 2-3,(Tütün fiyatları kalitesi üzerine yazı)

---Parga, *Sirac*, No. 1, s. 3, (Parga çiftliğine dair yanlış bilinenlerin elden geldiğince düzeltilmeye çalışıldığına dair)

---Havadis-i Şetti, *Sirac*, No.1, s. 3; No. 2, s. 3; No. 3, s. 2-3; No. 4, s. 2-3; No. 5, s. 2; No. 7, s. 2-3; No. 8, s. 2; No. 9, s. 2; No. 10, s. 2-3; No. 11, s. 3; No. 12, s. 2-3, No. 16, s. 2, (Ülkeye dair çeşitli haberler)

---Zabıta'nın Islahı, *Sirac*, No. 2, s. 2, (Zabıtarlar için iyileştirme nasıl yapılacağına dair)

---Tebliğ Olunan Varaka, *Sirac*, No. 2, s. 3

---(Rusya-İngiltere-İran Devletlerine Dair), *Sirac*, No. 2, s. 3

---Taşra Rüştüleri, *Sirac*, No.3, s. 2, (Taşradaki okullara dair)

---Galata Piyâçesi, *Sirac*, No. 3, s.3- 4; No. 4, s. 3-4; No. 5, s. 3-4; No. 5, s. 4; No. 7, s.4; No. 8, s. 3-4; No. 9, s. 3-4; No. 10, s. 3-4,

No. 11, s. 3; No. 12, s. 3-4; No. 13, s. 3-4; No. 15, s. 3-4; No. 16, s. 3

---İspanya, *Sirac*, No. 5, s.2

---Ruya Medeniyeti, *Sirac*, No. 5, s. 2-3, (Rusya'dan farklı ülkelere olan göçler ve oradaki Rus medeniyetine dair)

---Tuhaf Bir İlan, *Sirac*, No. 5, s. 3, (Kamburluğa dair)

---Girit'ten Tahrirat-ı Mahsusa, *Sirac*, No. 6, s. 2-3(Hadika'ya mektup gönderen bir yazarın artık *Sirac*'a da mektup göndereceğine dair); No.14, s. 3

---(Parga'ya Dair), *Sirac*, No.6, s. 3, (Çeşitli gazetelerde Parga ile ilgili çıkan haberlere dair)

---(Fransa'ya Dair), *Sirac*, No. 6, s. 3, (Gazetelerde Fransa ile ilgili çıkan haberlere dair)

---İspanya ve İtalya, *Sirac*, No.6, s. 3, (İspanya kralının muhabere sırasında tacını terk etmesine dair)

---(Mektup), *Sirac*, No. 8, s. 2-3, (“Maruf Bir İmza ile andığımız mektuptur.” notuyla mekteplerin ıslahına dair)

---(Matbaalar Hakkında Duyuru), *Sirac*, No. 9, s. 1

---Levant Herald'de Okuduk, *Sirac*, No. 9, s. 2, (Japon ahalisinin Avrupa medeniyetine ilgisi, yazının hemen altında Sîrac başlıklı imzasız olarak bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

---(Tütüne Dair), *Sirac*, No. 10, s.2

---(Devlete Dair Haberler), *Sirac*, No.11, s.1

---Dünkü Tercühat, *Sirac*, No.12, s.1, (Verilen rütbelere dair.)

---Devlet İstikrarsız Yaşayamaz, *Sirac*, No.12, s. 1-2, (Devletin borç almadan yaşayamayacağına dair, bu yazıya Tercüman-ı

Divan-ı Hümayun Sadullah imzasıyla No. 14'te cevap verilmiştir. *Sirac* da aynı sayıda söz konusu yazıya dair görüş beyan etmiştir.)

---Muhaberat-ı Aleniyye, *Sirac*, No.13, s. 3

---(Ülkeye Dair Haberler), *Sirac*, No. 15, s. 1-3

---Havadis-i Muhimme-i Mütessife Unvanıyla Devr Gazetesinin Neşr Ettiği İlavedir, *Sirac*, No. 15, s. 3

---Asyâ-yıVusta Havadisi, *Sirac*, No.16, s. 1-2, (Yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir değerlendirme yazısı bulunmaktadır.)

Sadullah (Tercüman-ı Divan-ı Hümayun): (Devlet İstikrazsız Yaşayamaz Başlıklı Yazıya Cevap), *Sirac*, No. 14, s. 1, (Bu yazının hemen altında imzasız olarak *Sirac* başlıklı bir cevap yazısı yazılmıştır.)

2.2.4.8. Hatıra

İmzasız: Hatıra, *Sirac*, No. 4, s. 3, (Giyotine dair)

---İtimat Ettiğimiz Bir Zatın Tebliğ Ettiği Varakadır, *Sirac*, No.5, s.3, (Gece bir adamın başına gelen hırsızlık olayı anlatılmıştır.)

---(Anekdot), *Sirac*, No. 9, s. 2-3, (Ceride-i Askeriye'den iktibastır.)

2.2.4.9. Makale

İmzasız: (*İbret*'te Görülen Faydalı Bir Makale) Ahlak, *Sirac*, No.13, s. 1-3, (Ahlaka dair bir makale)

2.2.4.10. Mektup

İmzasız: İstanbul Muharirlerinin Birinci Mektubu, *Sirac*, No. 7, s. 3

---(Mektup), *Sirac*, No. 8, s. 2-3, ("Maruf Bir İmza ile andığımız mektuptur." notuyla mekteplerin ıslahına dair)

H(ح) D.: Şehir Postasıyla Aldığımız Mektup, *Sirac*, No. 14, s. 2, (Muhabere sırasında Şahîd olunan diyaloglar verilmiştir.)

2.2.4.11. Mülakat

مای فری پرس

: Sadr-ı Esbak Nedim Mahmut Paşa Hazretleriyle Avusturya Gazetelerinden Birinin Mülakatı, *Sirac*, no.7, s. 1,

2.2.4.12. Politika

İmzasız: Politika, *Sirac*, No. 11, s. 1-2, (Hükümetin politikadaki tavrına dair.)

2.2.4.13. Reklamlar-İlanlar

Ebuzziya Tevfik: Ecel-i Kaza, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7 s.4; No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, (Tanıtım yazısıdır. Bu eserin nerede ne kadara satılacağına dair bilgi verir.)

İmzasız: Ala Parisienn, *Sirac*, No. 1, s. 4;No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; No. 5, s. 4; No. 6, s.4; No. 7,s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No. 16, s. 4; No. 17, s. 4, (Beyoğlu'nda mektup kâğıdı satan bir dükkânın reklamı)

---PerukarMaturdalı, *Sirac*, No.1, s. 4; No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; No. 4, s. 4; No.5, s. 4; No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No. 15, s. 4, No. 16, s. 4, (Güzellik merkezi gibi bir iş yeri ilanı)

---Evrak-ı Perişan, *Sirac*, No. 1, s. 4; No. 2, s. 4; No. 3, s. 4; N. 4, s. 4; No. 5, s. 4; No. 6, s.4; No. 7, s.4; No. 8, s. 4, No. 9, s. 4, No. 10, s. 4; No. 11, s.4, No. 12, s. 4; No. 13, s.4, No. 14, s. 4, No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, (“Manzum ve mensur ediba ve siyasiyesi şamil” notuyla)

---Galata Piyâçesi, *Sirac*, No. 3, s.3- 4; No. 4, s. 3-4; No. 5, s. 3-4; No. 5, s. 4; No. 7, s.4; No. 8, s. 3-4; No. 9, s. 3-4; No. 10, s. 3-4,

No. 11, s. 3; No. 12, s. 3-4; No. 13, s. 3-4; No. 15, s. 3-4; No. 16, s. 3

---Matbuat Kaleminden Gelen İlan-ı Resmidir, *Sirac*, No.4, s. 3

---Andipandos'ta Görülen Bir İlan, *Sirac*, No.5, s. 3, (Evlilikle alakalı bir ilan)

---Barika-i Zafer, *Sirac*, No. 5, s. 4; No. 6, s.4; No. 7, s.4; No. 8, s. 4, No. 9, s. 4, No. 10, s. 4; No. 11, s.4, No. 12, s. 4; No. 13, s.4, No. 14, s. 4, No. 15, s. 4; No. 16, s. 4, (Evrak-ı Perişan satılan yerde bu eserinde satılacağına dair bir reklam yazısıdır.)

---Hulasetü'lTevarih, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4; No. 14, s. 4; No 15, s. 4; No. 16, s.4, (Yunan, Garp ve Fransız tarihlerinin toplandığı iki cilt olarak basılıp satılan eserin nerede nasıl satılacağına dair ilandır. Eser Girit Fuzalasından Mehmet Atıf'a aittir.)

---(Nağme-i Seher'e Dair), *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4, (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---Kâinat, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4, (Ahmet Mithat Efendi'ye ait eserin satılacağı yere dair ilan)

---Muharrerat-ı Nadire'nin Onuncu Cildi, *Sirac*, No. 6, s. 4; No. 7, s. 4; No. 8, s. 4; No. 9, s. 4; No. 10 s. 4, (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---Erbab-ı Cemiyetten Bir Zatın Varakası, *Sirac*, No. 8, s. 3, (Hoca Sadık Efendi hazretlerinin vefatına dair)

---Hayret-efzâ-yıRivayat, *Sirac*, No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s. 4, (Eserin nerede nasıl çıkacağına dair reklam yazısı)

---Topal Şeytan, *Sirac*, 10, s.4; No.11, s. 4, (Kitabın nerede ne kadara satılacağına dair reklam yazısıdır. Seyfettin Özege Bağış Kitaplar Katoloğu'nda bu eserin mütercimi Süleyman Tevfik olarak görülmektedir.)

---(Kitapçı Reklamları), *Sirac*, No. 9, s. 4; No. 10, s. 4; No. 11, s.4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4

---Letaif-i Hikâyat ve Garaib-i Rivayat, *Sirac*, No. 11, s.4; No. 12, s. 4; No. 13, s. 4 (Eserin satılacağı yere dair ilan)

---Ezhar-ı İbret, *Sirac*, ; No. 11, s. 4; No. 12, s. 4; No. 13, s.4; No. 14, s. 4; No 15, s. 4, (Fransızcadan tercüme edilen bu kitabın mütercimi Seyfettin Özege Bağış Kitapları Katoloğu'nda Bağdatlı Kamil olarak görülmektedir.)

---İhtar, *Sirac*, No. 13, s. 1, (Vatan yahut Silistre'nin icra edileceğine dair)

---İlan-ı Mahsus, *Sirac*, No. 16, s.1, (*Sirac*'ın nasıl çıktığına dair bir yazı)

Muharir: İlan-ı Mahsus, *Sirac*, NO. 8, s. 1

2.2.4.14. Tebrik

İmzasız: Niş'ten Aldığımız Tebriknamedir, *Sirac*, No. 16, s. 3, (Yazının hemen altında *Sirac* başlıklı imzasız bir değerlendirme yazısı yazılmıştır.)

Namık Kemal: (Gazeteye Tebrik Yazısı), *Sirac*, No.3, s. 1, (Yazının hemen altında 'Kemal Beyefendi'ye Mukabele' başlığı ile Tevfik tarafından cevap verilmiştir.

2.2.4.15. Telgraf

İmzasız: Telgraf, *Sirac*, No. 1, s. 4, (Fransa, Londra); No. 2, s. 3, (Avusturya, Macaristan, Fransa, İngiltere, İspanya); No. 3, s. 3, (Avusturya,

Macaristan, Fransa, İngiltere, Fransa, İspanya Yunan); No. 4, s. 3, (İspanya, Sırbistan, İngiltere, İtalya); No. 5, s. 3, (Avusturya, İspanya, Rusya, Amerika, Yunan);No. 6, s. 3-4, (İngiltere, Avusturya, Macaristan, İspanya); No. 7, s. 3-4, (Avusturya, İngiltere, Fransa, İspanya, Yunan); No. 8, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İspanya, Rusya); No. 9, s. 3, (Avusturya, İspanya, İngiltere, Fransa); No. 10, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İspanya, Fransa, İngiltere); No. 11, s. 3, (Avusturya, Macaristan, Fransa, İspanya, Yunan, Muhabere-i Alanya, Sahabna); No. 12, s. 3, (Avusturya, Macaristan, İngiltere, İtalya, Fransa, İspanya, Memleketeyn); No. 13, s. 3, (Fransa, Amerika, İngiltere, İspanya); No. 15, s. 3, (Avusturya, Almanya, Çin)

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇİLMİŞ METİNLER

1.Aile-Kadın-Çocuk

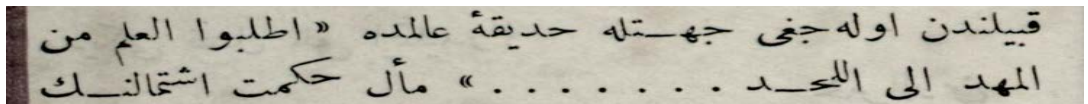
Medeniyetle Nisvan

Zamanımızda, nisvanın tahsil-i fûnun eylemesi insanın hayret ve taaccübünü celb edecek mertebede garip addolunamaz.

İhtiyacat-ı beşeriyeyi âlemin terakkiyat-ı hazırasıyla mütenasib bir yolda ikmal eden vesait-i mühimmeden biri de kadınların tahsil-i ulum ve fûnun sevdasında bulunmasıdır ki hakikaten bu arzuyu onlarda görmek “medeniyet” lafzının takdir-i manası hususunda gösterdiğimiz teennileri terakkiyat-ı cedide müşahidesiyle bizi kemal-i şükranla tahsinlere tahvil etmeye mecbur ediyor.

Düşünelim: bir mader-i müşfikin mütefennin olması evladının saadet-i hâline dâll değil midir? Ebeveyn; çocuklarını ne yolda büyüteceklerini ve ömr-i muhafazaları zımında nasıl hareket edeceklerini bilmeye mecburiyet dergar iken teessüf edilir ki bu his ile mütehassis olduğumuzu göstermekte milel-i mütemeddine-i saireden henüz pek geride kalmışız. Bir çocuğun daha validesinin kucağında bulunduğu zamanlar –maderi âlim ise-tahsil edeceği pek çok dersler vardır ki bunlar o mini mini yavrunun temin-i saadetine badidir. Hâlbuki bizde kadınların alekser çocuklarını müstefid edecek değil hatta kendileri için bile istifade bahş olabilecek hiçbir şeye vukufı yoktur.

Bu mertebelerde cahil olmak ise âlemde âmâ yaşamak kabilinden olacağı cihetle hadika-ı âlemde

meal-i hikmeti istimalinin zıddıyla hareketin neticesi olan hiss ü hak-ı cehaletin yerine ezhar-ı ilm ve maarifet yetiştirmeye gayretle ifa-yı vazife-i mükellefeye sarf-ı himmet biraz da kadınların dahi duş-ı hamiyetine terk ve tahmil olunacak vezaif-i medeniyedendir.

Ba-husus Sultan Süleyman tabe sırrahu hazretlerinin:

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi

Mısraı meal-i hekimanesinden ibret-bin olabildiğimizin ispatı alelumum fen-i celil-i tababete bir dereceye kadar intisaba vabeste ve bu ise umum cemiyet-i beşeriye azasına şayestedir. Şu halde hıfz-ı sıhhatin umum için olan derece-i ehemmiyeti derkar iken kadınların kendi ihtiyacat-ı evlad-ı perveranelerini hüsn-i suretle def edebilecek mertebede olsun fenn-i hıfz-ı sıhhatte adem-i vukuflarına teessüf etmemek mümkün müdür?

Şu mukaddematı yazmaktan maksat fününun tevsii ne kadar mühim olduğunu arz etmektir.

Ez cümle bir âdet belası sayesinde Hindistan'da kadınlar dahi fenn-i tababeti tahsile başlamışlardır.

Hindistan'da kadınlar le'd-dülhace etibbaya kendilerini göstermediklerinden fenn-i tababetin tahsiline mecbur olmuşlar. Ve Hindistan valisi Lord de Ferd'nin –ki bir sene evvel İngiltere devletinin nezd-i saltanat-ı seniyyede sefiri idi. – Madamesi İngiltere kraliçesinin himayelerinde olarak bir mektep inşa ettirerek teşvikat ve tergibat-ı külliyyede bulunmaktadır.

Hatta İngiltere'de birçok lordlar ve madameleri dahi Madam de Ferd'nin gayret ve muavenet-i terakkiperveranelerine tahsin-han olarak onlar dahi tenfiz-i efkâr-ı medeniyet-perveriye çalışmaktan hâli değillerdir.

Bir İngiliz risalesinden muktebesen Levant Herald ita eylediği malumata nazaran Çin'de de kadınlar fenn-i tababeti öğrenmekte imişler.

Ulum ve fününun ihtiyacatımızla mütenasib hâlde tevsii-i intişarına hadim fenni risalelere malik olamadığımızdan pek //(38)// müteessif olduğumuz hâlde acaba fününun bizde henüz terakki edemediğini nasıl telakki etmelidir?

(Sebat, No. 5, s. 37-38)

Hayrettin

2.Basın

Basiret ile Ruznameye Mukabele

Sirac'ın zuhuru hakkında gösterilen muamele-i uhuvviyetkaraneye teşekkür eyleriz.

Dersaadet'te (*Sirac*) namıyla bu günden itibaren bir gazete daha tab ü neşrolunmaya başlamıştır. Hemen Cenab-ı hak erbab-ı kalemi mevfur ve saylerini meşkûr eyleye.

(*Takvim-i Vekayi*)

Sirac

Amin

(*Sirac*, No.3, s. 1)

İmzasız

Matbuat İdare-i Behiyesinden *Basiret*'e Gönderilen Tenbih-i Ahirdir

Basiret gazetesi aldığı ihtarnameyi derç ile beraber memnu olan bahsi lisan-ı edebe yakışmayacak surette tekrar etmiş olduğundan bu bapta ısrar edecek olur ise tatil edileceği ihtar olunur.

(*Sirac*, No.7, s.1)

İmzasız

3.Biyografi

(Homeros'un Hayatına Dair)

Âlem-i edebiyatça üdebadan ismi en ziyade zikrolunan edib-i mumâ-ileyh ve asardan (*İlyada*) ve (*Odyseia*)nam eser-i beligleridir. Bunun içindir ki (Homeros) bihakkın (emirü'ş-şuara) lakabıyla yad olunmaktadır. Maskat-ı re'siyle tercüme-i hâline gelince yalnız ecnebi müverrihler değil, vatandaşları bulunan Yunanlılar dahi pek çok muhtelifirler Yunanlılar (Homeros)'a müteaddid teracim yazmışlarsa da en meşhurları dokuz makaleden ibaret olup iki mühim kısma münkasımdır: Biri âlim-i mûmâ-ileyh Yunanistan'da kâin (Aiolya) diğeri (İyonya) vilayetinde dünyaya geldiğini beyan eder.

Biz ise (Belani) nam müverrihin tahkikatına istinaden atideki tercüme-i hâli müreccah görüyoruz //60// asar-ı mütekaddime-i meşahirinin pek çoğu olduğu gibi (Homeros) dahi bir veled-i gayr-i meşru idi. İzmir civarında kâin (Meles) nehri kenarında (Maion) nam bir zatın (Kritis) isminde bir kızından tevellüt etmesi münasebetiyle validesi onu (Melesigenes) tesmiye etmiştir ki (Meles nehrinin çocuğu demektir) o esnada İzmir şehrinde (Famios) nam bir hoca bulunup şakirdanından ücret makamında almakta olduğu yükü yüklemek için hüsn-i sülükunu beğendiği mezkûr (Kritis) i kendisine zevce olmaya davet etmiştir. (Kritis) i hocanın meramına ram olmasına en ziyade kandıran hocanın oğlunda nebahatinden tevessüm etmiş olduğu hüsn-i istikbale mebni kendi takif ve tehzidiyle ileride ve de pek büyük bir zat olacağına vaat etmesidir.

Çocuğun istidad-ı tabisiyle pederi bulunan hocasının say ve gayreti sayesinde az bir müddet geçer geçmez mektepte bulunan kafe-i refikasını yarı yolda bırakmıştır.

Çocuk bu hâlde iken pederi (Famios) vefat ederek bütün malını işbu varis-i yegânesine terk eder validesi dahi bunun akibinde dar-ı zevali terk ettiğinde (Melesigenes) iş başına geçerek pederinin makam-ı tedrisini ele almakla yakın vakitte şan ü şöhreti afak-ı âleme tanin-endaz olmuştur.

Edib-i alî-kadr ikamet etmekte bulunduğu İzmir şehri o vakitlerde pek meşhur bir mevki-i ticari bilindiğinden cihat-ı// 61// saireden gelen tüccar-ı müteaddide kesb-i iştihar eden bu âlimin adab-ı hikemiyyesini dinlemeye sürü ile toplanıp ikametgâhını ziyaret etmekteydiler

O asra göre ulum ve fûnununda nam kazanmış ve (Mentes) ismiyle müsemma (Lefkada) lı bir tacir günün birinde kendisinden göreceği muamele-i hüsne ile beraber dünyanın mahal-i meşuresinde seyahat etmek için (Melesigenes)i davet eder. Hâlâ sinni sabavette bulunan edip-i maali nasib-i ahali-i mahalliyenin mümanaatıyla birçok tereddütten sonra (Mentes) in davetini kabul ile derya süvar olup her uğradıkları iskelenin mevki ve ahvalini dikkatle bilenlerden sualle mülahazat-ı mühimme-i umumiyyeyi kaleme alırdı

Garp taraflarına doğru uzun bir seyahatten sonra (Tirsanya) ve (İbiry) ya uğrayarak (España) ya lenger-endaz edince (Melesigenes) pek şedid bir göz illetine müptela olduğundan tedavi ettirmek üzere (Mentes) müptelanın yanında aziz arkadaşlarından (Mentor) u adada bırakıp kendisi yoluna devam etmiştir. (Mentor) gayretli bir meveddetkar idüğünden hastaya layıkıyla bakardı (Melesigenes) ise hastalığını acısına kulak asmayarak cezire-i mezkûrede (Ulysses) in çekmiş olduğu felaketleriyle sergüzeştini tahkik ve tetkik etmekle vaktini geçirirdi

(Mentes) bir müddet sonra adaya avdet edip tekrar // 62// (Melesigenes) i gemiye alarak seyahata çıkmışlardır. (Kolophon) a vusulleriyle beraber (Melesigenes) in göz hastalığı ağırlaşmış körlüğüyle nihayet bulmuştur. Bunun üzerine diyar-ı gurbeti terk ederek yine İzmir şehrine avdetle orada şiirle uğraşmaya başlamıştır. Biçare şair vatan- aslisinde dahi medar-ı maişetini tedarik etmeye muktedir olamayacağını görünce çok vakit fevt etmeden (Kyme) memalikten (Neonteikhos) şehrine azimetle nazmedeceği eşarı ahaliye dinletmekle para toplayıp imrar-ı vakt ederdi

Birkaç sene sonra ihtiyacat-ı yevmiyeyi tedarik edemeyeceğini anladığında nefsi (Kyme) şehrine intikal ile oranın ahali nezdinde pek büyük şöhret kesb edince maişet-i zarurîyesini deruhte ettikleri takdirde ahalinin sakin olduğu şehir-i mezkûre büyük bir nam kazandıracak vaadini işitince ziyadesiyle memnun olup işi resmen görmek için şair-i mûmâ-ileyhi şehrin meclis-i âlisine götürüp azanın muvaffakatına istihsal etmeye çalışırken içlerinden birisi_ Eğer her önümüze rast gelen âmâyâ bir maaş tahsis edecek olursak az vakit içinde bir kör sürüsünü omuzlarımıza bindiririz _ diye itiraz ettiğinden bundan böyle (Melesigenes) ismi gaip olup âmâ manasında bulunan (Homeros) yerine kaim olur. Kör şair dahi (Kyme) ye lanet ederek terk ile (Foşya) ya azimet eder. Orada dahi tali-nühüset // 63// mütalaa-i mülazımdan kurtulmamıştır. Zira varır varmaz memleket ahalisinden bulunup hocalık eden ve (Testoridis) nam bir kimse bütün eşarının suretini almak şartıyla (Homeros) u kendi hanesine misafirliğe davet ettiğinde biçare garib-i hâl-i zaruretinden dolayı bunun davetini mecburen kabul etmiştir.

Müdahin (Testorides) şairin birçok kasidelerini elde eder etmez oradan savuşup Sakız adasına bi'l-azimet çalışmış olduğu kasaid kendisinin olduğunu iddia

ile cezire ahalisine malumat-ı şiiiriye taslamaya başlar. (Homeros) bu habaseti tahakkuk edince hamiyeti galeyana gelerek sariki takip etmeye adaya gittiğinde ashab-ı servetten biri çocuklarını okutmak için onu hanesine alır. (Testorides) ise şair-i aslinin adaya muvassalatını işittiği gibi firar etmiş olduğu mervidir.

(Homeros) haris-i şöhret olup bulunduğu karyeyi efkârının neşrine kâfi olmadığını gördüğünden cezirenin merkezi ve şehir-i kebiri bulunan Sakız şehrine gittikte belde-i mezkûre ahalişi işbu edib-i âli-kadrin kadir ve kıymetini tanıyıp pek çok izzet ve ikram ederlerdi. Şaire gelince her gittiği yerde o kadar mihnet ve meşakatlere uğradıktan sonra artık bu şehirde oldukça maişetinin temin olduğuna istinaden beğendiği bir kız ile // 64// akd-i izdivaç eder. İki kız da dünyaya gelir. Kendisi dahi evkat-ı münasebede fırsat düşdüğü kendisine ihsan edenlere methiye yazmakta meşgul bulunur ve böyle rahat yaşamanın lezzetini son günlerde duyar.

Eşarının rikkat ve letafeti ve edasının belagat ve selaseti Yunanistan'ın ale'l-umum etrafında aks-ı sada ettiğinden oralara dahi seyahat etmeye kandırılır. Bunun üzerine (Helas)cihetine azimet ederken (Samos) adasına uğrayıp bir kışı geçirir bu cezireden dahi bir miktar kazandıktan sonra (Atina) ya gitmek niyetiyle (Khios) adasında şehrin haricinde karaya çıktuktan az bir müddet sonra pek ağır bir hastalığa duçar olmuştur. Nihayet (Homeros) bu hastalıkla (Khios) ceziresi sahilinde vefat edip orada dahi defnolunur.

Her ne kadar müverrihin ve mütercimin (Homeros)un tercüme-i hâlinde birçok ihtilafat-ı mühimmeyi gösterirler ise de atiüz'zıkr mevad-ı mühimme-i resiye tahakkuk etmiştir.

(Kevkebü'l-ilm, No.2, s. 59-64)

Necip Nadir (İmzasız)

(Homeros'un Hayatına Dair)

Böyle bir zat dünyaya gelmiştir

Vaktiyle Yunan ahalisinden (İyonya) ve (Aiolya) lıların hükmü altında kâin ve Asya-yı sagirede (Propontis) ve (Hermos) ile mahdud sahil ahalisindendi

Edebiyatı bir sânih hocadan telakki etti

İzmir, Sakıs, Kumya, Kofos, gibi zikrolunan şehirlerde birer zaman bulunmuştur

Roma müverrihleri rivayetine göre şair-i mûmâ-ileyhin tarihini Roma'nın tesisinden bir buçuk asır evvel tayin ederler. Isparta krallarının tarihi tettebbu olunursa (Homeros) zikrettiği (Truva): muharebesi senesi ki M.1010 //94// senesine (Aiolya) ve (İyonya)hicretinin tamam-ı vuku için 50 veyahut 60 ve o civarda yerleşmeleri için bir yarım asırlık, edebiyat ve fûnuna münakif olup kuvve-i şiiiriye de şöhet alabilecek vakte kadar da şunun gibi bir şey ilave olunursa artık 900 senesine kadar gelinir ki bu tarihte (Homeros) şöhet-i şiiiryesinin semt-i rahında bulunuyordu maskat-ı re'si olan şehir: İzmir, Salamis, Ayas, Rodos, Kolofon, Argos, Atina şehirlerinden birisine hasrolunmaktadır. Bazı müverrihlerin sözlerine bakılırsa (*İlyada*) ve (*Odyseia*) ayrı ayrı şairlerin eserleri imiş her ne hâl ise yine bizim (Homeros)un kadrini düşüremez, zira iki eserin: belagat ve fesahatçe kıymetleri bir mertebede itibar oluna geldiğinden ha birisini yazmış ha ikisini, ikisi de bir.

(Homeros) un en meşhur asarından biri zikri birkaç kere sebkat eden (*İlyada*) ve (Odise) dir.

(*İlyada*) nın (Truva) şehri muharebesi onuncu senesinde şamil olduğu elli günlük vakayı bunlardır.

1_ (Akhilleus) ile (Agememnon)nun muharebeleri_ Yunan askeri_ (Agememnon) mükâfatından keff-i yed etmeye mecbur olduğundan (Khryses) (Akhilleus)e galebe eder. bu da işin keyfiyetini (Thetis) nam validesine bildirince validesi (Zeus) tan Yunanlılar oğlunun hukukunu iade edinceye kadar (Truva) lılara//65// galebe çaldıracağı vaadini alır, bunun üzerine (Akhilleus) muharebeden çekilir.

2_ (Agememnon) var kuvvetiyle muharebe etmeye rüya tarikiyle (Zeus) tan emir alır_ hemen ricata mecbur olacaktı_

askerin tadatı

3_ İki askerin müsademesi_ mütareke_bir mübareze _(Paris) (Afrodit) sayesinde kurtulmuştur.

4_ (Pandarus) mütarekeyi bozmuştur_ meydan-ı harp

5_ (Diomedes) in (Afrodit) le mevki

6_ (Glafos) ile mülakat_ (Hektor) un şehre ziyareti ve (Athena) ya bir hediye takdimi_ (Hektor)un (Paris) e ve (Andromakhe) e ziyareti

7_ (Hektor) la (Paris) in meydan-ı muharebeye avdetleri_ (Aias) ile (Hektor) un mübarezeleri_ ölüleri defnetmek için mütareke_Yunanlılar merkezlerinin tahsin etmeleri

8_ Mevkıa_ (Truva) lıların meydan-ı muharebeyi zapt etmeleri

9_ Tarziye verip iade-i hukuk için (Agememnon) geceleyin (Akhilleus) e sefaret göndermesi ve (Akhilleus) in adem-i kabulü

10_ Gece muhaberesi

11_ (Agememnon), (Diomedes), (Ídomeneus) un yaralanmaları

12_ (Truva) lıların gemilere vusulü// 96//

13_ (Zeus) muhabereye dikkat vermemeye başladığı gibi (Poseidon) gizlice Yunanilerin imdadına yetişmiştir

14_ (Zeus) un uykuya dalması

15_Uyanıp (Truva) lıları kuvvetlendirmesi ve (Aias) yalnız olarak gemileri muhafaza etmesi

16_ (Akhilleus) (Patroklos) un muhabereye girmeye izin vermesiyle bunun (Truva)lıları takibiyle (Sarpedon) u katlettiğinden sonra (Hektor) tarafından onun da katlolunması

17_ (Patroklos) un vücudu için muharebe

18_ Vefatının haberi (Akhilleus) e getirilmesi_ (Akhilleus) in kalkanı

19_ Ziyade müteessir olmasıyla intikam almak efkârı

20_ İlahların meydan-ı muharebeye gelmeleri_ (Akhilleus) ile (Aineias) ve (Hektor) un muharebeleri ve Yunan firarı

21_ (Akhilleus)i öldürmeye ceht eden (Skamandros) (Hephaistos) tarafından katlolunması

22_ (Akhilleus) e yalnız olarak karşı duran (Hektor)un firar ile katli

23_ (Patroklos)un defni_ (Hektor) un defni

(*Kevkebü'l-ilm*, No.3, s.93-96)

Necip Nadir (İmzasız)

(Homeros'un Hayatına Dair)

(*İlyada*) nam eserinin fihristi bundan ibarettir. (*Odyseia*) ye gelince her ne kadar bu eser badü'l-beyan ancak kırk günlük vukuatı yani (*Odyseia*) in cezire-i vataniyesine avdetini havi ise de pek çok mühim bir vakayı cetveline müştemeldir. Telemakhos'un bu eserde pek çok amal-i meşhuresi musattardır..

(Aristoteles) nun kavline bakılırsa (Homeros) başka asar-ı şiiriye yazmıştır. Nitekim (Marjit)nam telif onların biri yad olunmaktadır.

(Homeros) asarına verilen tahsin ve taktir şundan ispat olunur ki o zamanda yazı ve hurufatı ihtira olunmuş olsa bile sinn-i sabavetinde bulunması mukarrar idüğünden yalnız (*İlyada*) altmış bin satıra yakın bir eser olduğu hâlde şimdiye kadar hıfz olunmuştur. Yunan-ı kadim ahali (*İlyada*) ve (*Odyseia*) nin beyitleriyle düğünlerde, bayramlarda terennüm ederlerdi.

(Homeros) tercüme-i hayatından ve daha doğrusu asar-ı //160// kıymetdarından âlem-i kadimin hiçbir edibi muvaffak olamadığı bir faide meydana zuhur ediyor. (Perikles) ve (Caesar) zamanlarındaki müelliflerden (Homeros) daha müfittir desek tarih bizi tekzip edemez. Şair-i âli-kadrin yaşamış olduğu zamanların tarihini demek istemiyoruz. Belki zamanlarında yaşamış olduğu akvamın amalini, efkârını, tekellümünü, hissiyatını kürre-i arza ait olan icraatını bizim günlerimizde bulunmuş oldukları gibi beyan etmesini ima ediyoruz. O akvamın ülfet ve adabını, avait ve ahlakını, erkek kadını, zengin fukarasını, kaffe-i ahval ve etvarını serd ü beyan eylemiştir.

(Homeros) a bi-taraf bir nazarla bakacak olsak; “(Homeros) şairdir, nasirdir, müverrihtir, hekimdir, coğrafidir, سوا حدر, hezlidir, ciddidir” diyebiliriz.

(*İlyada*) ile (*Odysseia*) eserleri (Monet) ve (Sarotti)nam iki İtalyan müellifleri vasıtasıyla İtalyancaya tercüme olunduğu gibi Fransızcaya (Montebello) Almancaya (ووس) İngilizceye (Chapman, Alexander Pope, William Coowper) tarafından nakl olunmuştur.

Ümit ederim ki lisan-ı muciz beyan Arabide bulunan kaffe-i asar tab ile beraber Türkçeye dahi tercüme olunduktan sonra (Homeros) un asarından dahi mahrum kalmayız.

(*Kevkebü'l-ilm* No, 5, s. 159-160)

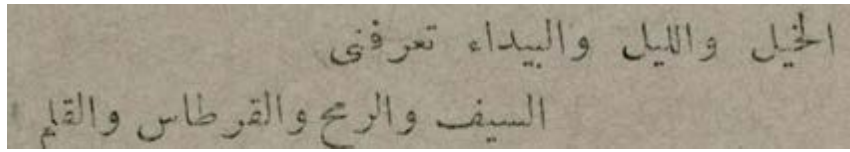
Necip Nadir (İmzasız)

Şuara-yı Arap'tan Mütebeyinin Suret-i Vefatı

Yalnız edebiyat-ı Arabiye değil, akvam-ı mütemeddine edebiyatıyla iştilal edenlerin bile malumu olduğu üzere namını sername-i ittihaz ettiğimiz şair-i şehîr ki şuarâ-yı Arap gibi belagat ve fesahatlerini şark ve garba aksettiren üdeba meyanında bir mevki-i infirat kazanmış ve nam-ı belagat ittisamlarını edebiyat durdukça cumhur bûlegaya yadigâr bırakmıştır. İşte o şair-i şehîrin sonra mecmuamıza dercedeceğimiz tercüme-i hâlimden anlaşılacağı vechiyle asl-ı mevalidi (Kunt) nam mahal olup avan-ı sebavetinde o vakt mehd-i ulum olan Şam vilayetine giderek ulum-ı aliye ve bi't-tahsil numune-i iktidarını birkaç beyit ile o vakit Şam'da ferman-ferma olan Devlet-i Fatîmi'ye veziri olup //142// cud ü itadan ziyade kişver-i keşalıkla şöhret-şiar olan

Seyfütdevle nam vezir-i hamaset-tedbiri methetmekle göstermiş ve bunun üzerine vezir-i müşarün-ileyh şair-i sahib-i iktidarın efkâr-ı belagat-nisarını taktir ile giderek bir büyük şair olacağını keşfetmiş ve maiyet-i seniyelerine dahi kabul eylemiştir. Vezirin vuku bulan işbu tevecühât-ı maarif-perveraneleri şair-i namdarın esasen tabında merkez olan cevahir-i meaninin zuhuruna vesile olarak bir derecedeki her söylediği kaside fiktan-ı vesait halinde bile seyyalat-ı *Berkiye* gibi şark ve garba birkaç gün zarfında intişar eder. Bilcümle kasaid-i meşhuresinin eazımı vezir-i hikmet-tedbirden görmüş olduğu tazimat-ı mala-nihayeye binaen cenab-ı vezirin methini havi bulunurdu. İşte bu şair-i tahrir birkaç sene Seyfütdevle ile beraber bulunduktan ve pek çok inam ve ihsanına nail olduktan sonra her nasılsa beyinlerinde vuku bulan burudet hasebiyle diyar-ı mezkûre ve ondan sonra meşahir-i tavaiften İbnü'l-Amid'e giderek onu dahi bir kaside ile metheyler ve caize olarak yüz bin dinar alır şair-i gevher-feşanın asıl maksadı ile caiz olmayıp kendince birtakım amal ve mekasıt-ı aliyeye erişmek idüğünden ve bu maksadına muvaffakiyet ise kabil olamadığından ve daha doğrusu ecel anı diyar-ı ademe sevk ettiğinden vatanına avdet etmek üzere yola revan olur. Esna-yı rahta kutta-i tarike rast gelerek beyinlerinde hun-rizane bir arbede vuku bulur ve bu arbede de Mütenebbi taraftarını// 143//mağlup olur. Müşarün-ileyh işbu mağlubiyeti görür görmez firar etmek yolunda iken firarını müşahede eden kölesi kendisine hitaben “sen vaktiyle bir kasiden de:

Dememiş miydin” deyince şair-i müşarün-ileyh köleye irca-i hitap ile helakıma sebep oldun” diyerek vefatına kadar muharebede *Sebat* eder. İşte şair-i namdar birkaç sene evveli söylemiş olduğu sözün kurbanı olarak feda-i can eyler.

(beytinin tercümesi)

Şecaatimle atların gecelerin sahraların kılıçların malumu ve belagat ve fesahatimle kırtas ve kalemin meczumuyum:

(*Kevkebü'l-ilm*, No.5, s. 141-143)

Mansur

Mirabeau

(Mirabeau) [¹] nam edib-i belagat-nasip Fransa fusaha-yı meşhurenin en ileri gelenlerinden biri olup 1749 sene-i miladiyesi mart ayının dokuzuncu günü (Nemours) [²] civarında dünyâ-yı deniyyeye gelip (Le Bignon) [³] şehrinde 1791 senesinin nisan ayı ikinci günü Paris'te terk-i dağdağa-ı hayat eylemiş ve bu hesap üzere kırk iki sene yirmi dört gün kadar cevr ü cefaya tahammül etmiştir.

Fransa'nın mübadi-i iktisadiye mürevviclerinin biri ve Markiz. (De Riguetti de Mirabeau) [⁴] nın beşinci oğlu olan edib-i müşarün-ileyh bir ayağı çarpık doğmuş ve daha henüz sekiz yaşında iken çiçek illetine duçar olarak sureti bütün heyet-i beşeriyeden huruç etmiş bulunduğundan kendisini ihtikar eden pederi tarafından “şeytan” yad olunurdu.// 350// fakat_ manzara-i cismiyesini bu derece çirkinleştiren tabiat onu mevahib-i vâfîresinden mahrum bırakmamak için kendisine öyle bir ruh-ı aliye, bir fikr-i bala, bahş etmiştir ki her anda, her zamanda, hayatın her tesadüf ettirebildiği meşak ve mihenne alını açık, hame-i icazı parlak olarak mukabele ederdi.

Sinn-i sabavetinden beri galeyan-ı efkârı evham-ı dünya ile perverde olmuşlarla uyuşamamaya bed eylediğinden pederi bile etvar-ı fevkaladesinden kurtulabilmek ümidiyle (Mirabeau) çağız güya terbiye olunmak üzere (Şukar) namında bir rahibe teslim eylemiştir.

(Şukar) var kuvvetini istimal etmiş ise de Latincenin bazı mübadi-i evveliyesinden başka daha on beş yaşında bulunan serkeş-şakirdinin zihnine bir şey sığdırtamamıştır.

Daha on beş yaşındaydı ki (Honorê-Gabriel Mirabeau) bir mekteb-i askeriye dâhili sıfatıyla kapanmış ve riyaziyyatı pek büyük bir istidatla öğrenmiş ve (Büyük emirin methiyesi) [⁵] nden mada pek çok kasaid-i feride ve haraid-i nazide nazmetmiş ve yalnız eline geçen kaffe asar-ı askeriyeyi mahveylemiştir. Bu günlerden itibaren bu edib-i riyazi malik olduğu hiddet ve şiddet-i mizacı izhardan çekinmemiştir.

---

¹ Honorê-Gabriel Mirabeau

² Nemours

³ Le Bignon

⁴ De Riguetti de Mirabeau

⁵ Eloge du Grand Condé

İnsan ne kadar alicenap olursa olsun yine hatadan münezzehtir olamayacağı azade-i tariftir, doğrusuna bakılırsa zamanımızda pek//351//büyük bir şaibe-i muayyibe addolunan kumar hastalığı edibciğizin kafasına çarpmış ve bu yüzden teraküm eden borçlarıyla bir mahbubenin kıssası (Mirabeau) nin pederi kulağına çaldığı ve mülazım-ı sani buyrultusunu alacağı akşam idi ki zavallı âşık (Rey) adası kalesinde bulunan hapishaneye atılmıştır. Bu hâl-i ye'is iştilinde koca hekim yine boş kalmamak için istibdada dair (Bir eseri) [1] kaleme almıştır. Bir müddet sonra (Mirabeau) hapisten ihraç ile (Corsica) adasına gönderilen bir alay maiyetine tayin olunup mahal-i memuriyetinde mütaaddid vakalarda gösterdiği şecaat ve ikdama mükâfâten uhdesine dragon yüzbaşılığı havale buyrulmuş ise de pederi meratib-i askeriye vuku bulan teneffüründen dolayı oğlunu çiftçilik efkârına saptırmak arzusunu hiçbir vakit hatırından çıkarmazdı.

Yüzbaşımız Fransa'ya avdet ettiğinde (Limousin) köyünde birkaç sene ziraatla uğraşmış ise de vahdet ve hamul-ı aleyhinde bulunup haris-i şöhret olduğu saikasıyla bi'l-ahire payitaht-ı şehire azimet eyler.

Paris'te dahi çok tevakkuf etmeyerek (Privas) vilayetine gidip 1774 senesinde yani yirmi beş yaşında iken on sekiz yaşında ve (Marignane) [2] namında mirasyedi bir kızla tehhül eder//352// iki sene zarfında gelininden almış olduğu [3] ağırlığın iki mislini sarf ettiğini pederi işitince onu emlak ve akaratından mahrum bırakmıştır.

Zaten o esnada bi't-tesadüf Mösyö (Willian de Muhans) nam bir kimse ile vuku bulan bir münazaası üzerine zabıta tarafından derdest edilip Marsilya civarında kâin (Eyf) kalesinde esir-i zindan olmuş ve biçare gelini o gün yani 1774 senesi eylülünün 23. günü (Axe) de ikamet eden pederi hanesine sığınmaya mecbur olmuştur.

1775'in ilkbaharı idi ki zavallı (Mirabeau) İsviçre'ye hem hudut ve yine kendinin tavsifi üzere_ “en parlak günleri bulutlarla mahfi ve duvarları kar yığıntılarıyla mestur ve vahşeti birkaç bi-çaregan vücuduyla defedilebilmiş bir baykuş yuvası” bulunan (Chateau) kalesine naklolunduğunda hoş meşrep ve (Sen

---

¹ Essai sur le despolisme

² Mille de Marignane

³ Frenklerde ağırlık kızdan erkeğe verilir.

Maurice) namıyla maruf bir mutasarrıfa tesadüf ettiğinden en muteber cemiyetlerle görüşmeye muvaffak olageldiği ve kaleye az mesafede vaki bulunan (Pontarlier) [¹] şehrine ara sıra gidip gelmesi müyesser olmuş idi.

(*Kevkebü'l-ilm*, No.11, s. 349-352)

Necip Nadir (İmzasız)

4.Değerlendirme

Bir Tezkire Cevabı

Bazı asar-ı acizanemin geçende bir mecliste medar-ı bahs olduğu ve bunlardan ortaya konulan birkaçının orada hazır bulunan bir zat tarafından beğenilmemek istenildiği sırada ne yolda müdafaa buyrulduğu hikâye olunuyor.

Beyhude yorulmuşsunuz herkesin bir zevki var. Bunun beğendiğini o beğenmez, onun beğendiğini bu!// (36) //

Zevk-i selim dediğimiz kuvve-i mümeyyize nerede ise evvela onu bulmalıdır da asar-ı edebiye intikadına sonra cüret etmelidir.

Bu sermayeden mahrum bulunanların söyleyecekleri sözler şayan-ı mukabele görülmek meziyetini haiz midir? Haiz ise böyle nazik bahislerde o kadar şedid-i lisan istimali caiz midir?

Kim ne derse desin! Bir eserin mahiyeti lakırdı ile değişmez. Zaten âlem-i matbuatta böyle mehafil-i hususiyede deveran eden mebahisin hiç hükmü olamaz. Mebahis-i mezkûre ne zaman bu âleme çıkarsa o zaman icabına bakılır. Siz merak etmeyiniz. Asude olunuz.

Bir daha öyle itirazata tesadüf edecek olursanız (Kim ehemmiyet verir Naci melamet sengine) deyiniz de geçiveriniz.

(*Berk*, No.2, s. 35-36)

Muallim Naci

---

¹ Pontarlier

Berk Heyet-i Tahririye-i Âliyesine

Ey nücüm-1 marifet

Gerçekten berk-i satı denmeye şayan (*Berk*)-i pertev-feşanınız (Midilli) yi de tenvir ile mahiyet-i nuranesini ispat etti.

Bu şule-i marifet-i gör ki, müştakan-1 ziya envar-1 messerrete gark oldu.// (126) // nasıl olmasın, afitab-1 cihantabı görüp de ziyadar olacak bir cisim mi vardır? Kabil midir ki bir muhibbi ziyanın parlak bir cirmini görsünde basireti barika-i meserretle açılmasın?

Evet! Enzar-1 ittisarın şuaat-1 marifete olan meftuniyetlerinden böyle bir lema-i hikmeti temaşaya pek samimi arzu gösteriyorlar.

Evet! Beday-1 cuyan zaman-1 gülzar-1 marifette inkişafını gördükleri bir goncadan saçılan revayih-i latifenin meşam-1 hayatlarına sereyanından işitiyorum ki namesaz-1 fahr ü şükran oluyorlar.

İşte buna mebnidir ki muhibban-1 marifet ciddi bir mefharet içindedirler. Zira görüyorlar ki asman-1 marifette ecram-1 lamia gittikçe parlıyor. Bir gün güneş doğuyor nur saçıyor. Gurup etmeden kamer talat-1 bar-1 melahat oluyor. Bir cihetten bir kevkeb işa-saz-1 rıfat olarak envar-1 kamerle müsabakata çalışıyor. Barika-i şevk ile ufuktan bir şua-yı ulvi cilve-nüma-yı letafet oluyor. Şafak arz-1 endam-1 sabahat ediyor. Onları görür görmez *Berk* tecelliye başlıyor. Bu cihetle şeb-i zulmet-gir-i // (127) // cehalet sabah-1 marifete tahavvül etmeye ve ayine-i hâl-i istikbal-i gayet parlak göstermeye başladı. İnyat-1 füyuzat-1 rabbaniye ile bu tahavvülde bir inkılap zuhur etmez ve bu mirat-1 saadet-nümaya bir nikap çekilmezse âlemde zalam-1 cehaletten bir eser kalmayacaktır.

İstikbal_şimdiki hayal-i âlisinden daha âli daha ulvi daha nurani arz-1 cemal edecektir.

Fakat bu nezaret-i mesudeyi bir an evvel müşahede edebilmek için mesaide *Sebat* edilmelidir.

Sebat ne âli ne kutsi bir ihsan-ı hüdadır ki onu ret ile izhar-ı gaflet etmeyen behemehal nail-i amal olur. Zira mucizat-ı tabiata nazar-ı iman ile bakılırsa bütün eşyanın intizam ve terakkisi *Sebat* ile kaimdir. *Berk*-i şaşaadarımızın daimü'l-lematı için neşr-i envar-ı marifette *Sebat* lazımdır.

Hatime-i meram olarak şurasını arz etmek isterim ki saika-ı şevk ve hevesle karalayıp taktime cesaret ettiğim gazel güzel görülmeye şayan ise *Berk*'in bir sahifesinde gösterir. Şevk ve tefahür mü tezyid eder değil ise bir hücre-i //128// nihana atar. Heves ve gayretimiz teyit eylersiniz. Baki hizmetiniz mübarek ve daimi olsun.

(*Berk*, No. 4, s. 125-128)

Mehmet Necip

Victor Hugo'ya Dair Bir Mülâhaza 1

On dört yaşından 83 senesine değin cemiyete kaleme ve maddeten hizmet eden edib-i âlim (Victor Hugo) nun alafranga mayısın yirmi ikinci tarihinde terk-i hayat-ı müstear eylemiş olduğu, barika-i bela gibi telgrafla samia-hıraş-ı kâinat oldu. Edib-i müşarün-ileyhin nagehan şu vukatı üzerine hasıl olan teessürat-ı derunumuzu teskin etmek maksadıyla şurada birkaç söz arz etmek istiyor isek de mamafih arız ve umık tercüme-i hâli gibi ahval-i zatiyesinden bahisle bir mütalaa kaydında bulunmakta olabilir. Zira: Müteveffanın tercüme-i hâl-i esef-bahşi ve vazifesi –karin-i kiram hazeratına gerek Osmanlı ve gerek karşı gazeteler tarafından pek mükemmel surette ifa edilmiştir. Bizim bu bab da yalnız bir muhakememiz vardır: O da Victor Hugo'nun afak-ı matbuatta tayin etmiş olduğu edib-i alülâli ve kelam- hikmet nisabının bir nüsha-i mukaddese gibi her lisanda dair olmasını şerh etmektir.

Victor Hugo'nun yazdığı tiyatro ve roman ve söylediği // (157) // ebyat gibi asar-ı âlempesendanesi mensup olduğu Fransız milletinden maada bi'l-cümle memalik-i mütemeddine halkının mazhar-ı takdir-i rağbeti olmuştur.

Şimdi cemiyet tarafından iş bu hürmet-i fevkalade - acaba edibin yalnız asarında her lahza müsadif-i nazar olan belagat, fesahat, selaset, hikmet meziyetlerine midir? Yoksa asarındaki letafet-i harikasından ziyade sair evsaf

insaniyesine mi ediliyordu? Vakıa badi-ı nazarda layih-ı hatır olabilir ki Victor Hugo'nun edebiyat âleminde ihraz etmiş olduğu şöhret-i maali-i bahşi asarı sayesinde hasıl olmuştur.

Evet! Asarı sayesinde hasıl oldu! Ama asarını letafetine terkip eden daha sair eczâ-yı mühimme vardır? Mesela: milletinin refah ve asayişte bulunması için mesai-i vatanperveranede bulunup daima hem cinsine riayet ve birkaç defalar kantare-i siyasetten geçirilecek mücriminin afvına dair hükümdarane istirham ve niyaznameler yazmak ve tuğyan-ı enhar ve zelzele gibi afet-i tabiiyeden mutazarrır olmuş zarar-didegana muavenette bulunmak, yetimani tesahup, cevher-i hürriyeti iltizam // (158) // etmek gibi hasail-i âlicenabeneden ibarettir. Çünkü Victor Hugo asarıyla ibkâ-yı nam etmek emelinde bulundu değil evân-ı şebabiyesinden beri fezail-i ahlaka hürmet-i mahsusa da bulunduğu medar-ı iftihar tanımıştır.

Her milletin müntesibin-i maarifi tarafından edilen riayet bi'l-hassa Victor Hugo'nun asarına mahsus olmadığını bugün Fransa meşahirinden bazılarının “Victor Hugo büyük bir zattır. Lakin sahte bir fikre maliktir.” gibi muharrer-i tarizat ile isabet eyleyebiliyoruz. Fakat kendisinin dahi mütehalli bulunduğu evsaf-ı halkiyesine- yukarıda meskur mütalaa-ı garziyeye mukabil hezar-bar:” Victor Hugo her sınıfta şanlı bir mevki-i infirad kazanmıştır.” takdiratına tesadüf olunur! Gıpta olunur. O uluv-ı taba ki her dimağda bir hatıra-ı hazin ve her vicdan-ı edep de bir nişane-i muhabbet bırakarak terk-i enfas-ı hayat eylemiştir.

Hele kendisine muhabbet-i halisanede bulunanların hukukuna- riayet-i kâmile- her zevk-i selimin fikrine hayret verebilecek bir mertebe-i kemale varmıştı.

Hatta mütevefenanın bu sene tebrik-i sal-i cedid için konağına tecemmu eden mekatib-i âliye, darülfünun şakirdanı, // (159) // zadegan ve vükelaya bir lisan-ı hüzn ile: “Ben insaniyetin güzar eylediği şehrah-ı umuminin bir seng-i muhakkiriyim.” ibaresiyle mukabelede bulunup bilcümle züvvarı rikkat-amiz bir hâle getirmişti. Şairin bu sözünü tefahürden evvel biz “İnsaniyet ve vatan uğrunda ifnâ-yı vücut edebileceklerdenim.” manâ-yı hakikisini istihraç etmek isteriz. Victor Hugo'nun gıpta-aver âlem-i irfan olacak bir surette ikmal-i insaniyet ederek hayat-ı müstearına ettiği vedaı ciddisini munsıfane mülahaza eyleyelim de ibret alalım.

Zira: edip unvanını takınacak zevata şiir söyleyip ve münşiyane yazı yazmaktan mukaddem fezail-i ahlakın elzem olduğu beyandan beridir.

Tarihini bilemiyorum. (edip) lafzını kim icat etmiş?! Elinde öyle bir tercüme ile boy gösterenleri (edib-i ali-i menkabet) filan gibi medahinkerane tabirat ile nazlanmak lazım gelecek olursa – nezd-i üdebada zaten suistimal olunan edip lafzının meal-i hakikisi büsbütün unutulur!!!

(Berk, No. 5, s. 156-159)

Mehmet Ziver

Victor Hugo'ya Dair Bir Mülâhaza 2

(Edip namını ihraz etmek arzusunda bulunanların nasiye-i iffet ve irfanını mezayâ-yı ahlak ile tezyin eylemeleri lazımdır.) kanununa misal bulamayacak bir hâl-i müteessife gelindi!

Ediplik ne kadar ucuzladı... Heyhat! Kendilerine edip namını veren mahluklar arasında bazıları var ki nekayıs-ı halkiyeleri her türlü terakkilerine mani olduğunu ve hele kendileriyle birkaç söz görüşülemeyecek bir halet-i pesti-i bedkarı da bulduklarını inkar etmemekte lisan-ı mazurdur. // (192) //

Bu yadigârların harekât-ı na-hemvare ve evza-ı hod-pesindanelerini hiçbir tab-i selim kabul etmemekte ve buna binaendir ki bir kaç istisna edildiği halde kalan kusuruna gelişi güzel (edepsiz) unvan-ı nahvet-irasını vermek bihakkın münasiptir.

Zira: Edip kelimesi hiçbir zaman edepsiz diye tercüme olunamaz tekrar edelim: Edepsize edip denilemez. Zira: Lisan-ı edeple mütekellim bulunacak ashab-ı edibin her türlü muayip ve nevakıstan beri bulunmaları iktiza eyler.

Her ne hâl ise Victor Hugo'ya dair olan mülâhazamızı biraz uzattık ise de mamafih daha ilerisine bi'z-zarur devam olunamayacaktır.

Olabiliyor ki arz etmek emeline bulunduğumuz hayrha-hane birkaç sözüümüz- asar-ı icazkaranelerinin (bilmem bu tabirler de kâfi mi) meani-i beligalarıyla saha-i edebi bir hadikatü'l-bülegaya tahvil eyleyen bülega-yı suhenverandan birinin hoşuna gitmeyiverir.

(Berk, No. 6, s. 191-192)

Mehmet Ziver

Ihtar-ı Mahsus

Berk'in Fünun kısmını deruhte buyuran refikimiz Bafıralı Doktor Yanku Efendi'nin bugünlerde bazı mesail-i zatiyeriyle meşgul bulunmalarından (faaliyet-i dimağ) bendinin mabad ve ikmaline gelecek nüshadan itibaren bet edeceklerdir.

(*Berk*, No. 5, s. 160)

Berk

(*Kevkebü'l-ilm*'e Dair Bazı Yazılar ve Cevap)

(*Kevkeb'ül-ilm*) in zuhuruna dair gazetelerin akvaliyle mukabeLemîz.

(*Tercüman-ı Hakikat*) gazete-i muteberisinin 1914 numaralı ve 14 Muharrem tarihli nüshasında

Kevkebü'l-ilm namıyla bir nüshası Arabi bir nüshası Türkçe bir risale-i mevkutenin ruhsat-ı resmîyesinin alınmak üzere bulunduğunu işittik *Kevkebü'l-ilm* on beş günde bir kere neşr olunacağı gibi haftasında nüsha-i mütercimesi saha-i âlem-i matbuatı tenvir edecekmiş

Müesseslerini tebrik ile muvaffakiyetlerini temenni eyleriz

(*Kevkeb*)

Risalemiz daha zuhur etmeden yani bir ay evvel (*Tercüman-ı Hakikat*) gibi bir gazete tarafından böyle tabirarla böyle bir tebrik ve temenniye seza görünmekliğimiz bizim için hakikaten mucib-i iftihadır

Hakikatin teveccühâtına kesb-i istihkakımız pek büyük bir muvaffakiyet olduğundan kendimizi bahtiyar addederek *Kevkeb*'imizin hüsn-i telakkiye şayeste bulunacağını şimdiden hissediyoruz. //23// Ceraid-i Arabiyenin rehberi bulunan (el-İtidal) in 64 numaralı ve 22 Muharrem tarihli nüshasında

Bari-i edip ve riyazi Necip Nadirzade Necip Efendi'nin umunen insaniyete ve hususen vatana hizmet etmek için mündericatıyla tertibinin intizamı yeni üslup ve cüzleri ayrı ayrı olmak üzere Arapça ve Türkçede muharrer ve kafe-i ulum ve fünun ile sanayiden bahs (*Kevkebü'l-ilm*) namıyla bir sahife-i üsbüyyenin

imtiyazını istihsal ettiğine mesrur olduk. Birinci adedin Türkçe kısmı saferü'l-hayrın iptidasında ve Arabi kısmı ertesi hafta sudûr ile taşrada bulunan vekillere gönderilecektir.

Efendi-i mûmâ-ileyhin ulum-ı riyaziye ile tabiyede tul-ı bai ve gerek lisaneyn-i mezkûreyn gerek elsine-i ecnebiyede tahrir ve telifi sebkat ettiği gibi kuvve-i yeraa ve kesret-i itlai ne derecelerde olduğunu bildiğimizden *Kevkeb*'inin istihsali için ezkiyanın tevarütü kaviyyen memuldür

Mesaasının tevfiikiyle nefresidegan-ı vatanın hayr-ı istifadesini temenni eyleriz.

(*Kevkeb*)

Hakikaten rehber-i ceraid-i Arabiye bulunan (*El-itidal*) ceridesinin sahib-i imtiyazı izzetli Ahmet Kadri Efendi'nin (*Kevkeb*) imiz hakkında böyle bir hüsni teveccühü *Kevkeb*'imizin işaasını ibtilac-ı subhundan evvel şarkta mucib-i ibtihac olmasını tahkik eder.

Efendi-i mûmi ileyh şübban-ı vatanın en parlak ve hayırhah-ı mebadi ile kesb-i iştihar etmesinden dolayı efkâr-ı saibesinin // 24// zir-i idaresinde neşr olunan (*El-itidal*) ceridesi şarkın kaffe-i evrak-ı havadisine bir merci-i metin ve melce-i mekin dense sezadır.

(*Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 22-24)

İmzasız

(*Sürüş'un Yazısına Dair*)

Edib-i tahrir-i fazıl ve şair-i bi-nazir-i kâmil Sürüş Efendi Hazretleri'nin *Kevkeb*'imiz hakkında göstermiş oldukları şu iltifat-ı alü'l-âl-i malumanelerine ne kadar teşekkür etsek ifâ-yı vacibatın bir cüzüne bile muktedir olamayacağımızdan beyan-ı acz ile *Kevkeb*'imizi bundan böyle kuşe-i nisyanda bırakmamalarını niyaz eyleriz.

(*Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 134)

Kevkeb

(Selanikli Tevfik'in "Dostluk" adlı yazısına verilen cevap)

Bize kalırsa Tevfik Bey biraderimizin aşk ve sevdaya olan husumeti pek hususi efkârdır. Müveddet-i hakikiyye yahut dostluk ne kadar tali, tazim, takaddüs, tenevvür etse etsin yine aşkın bir küçücük köşesi olmaktan çıkamaz. Aşk-ı hakiki bulunduğu yerde mutlaka müveddet-i hakikiyye bulunmalıdır. Aşkın aleyhinde söz söylemek bence büyük bir cinayet irtikâp etmekten fazidir. Gelecek adette buna dair bir bend-i mahsusum vardır.

(Kevkebü'l-ilm, No.5, 137)

Kevkeb

Pek Mühim Varaka

Bendeleri lisan-ı azbü'l-beyan denilen Türkçeyi tahsil etmeye ziyadesiyle gayret ettiğim hâlde bazen öyle müşkillere tesadüf ederim ki hocalarım bile hâlledemiyorlar. Sizi de menafi-i umumiyye hizmet etmek efkârında gördüğüm için mümkün olursa ara sıra takdim edebileceğim birkaç suali hâllederseniz vazifenizin bir kısmını icra etmiş olursunuz.

Şayet bir müşkilin cevabını veremeyecek olursanız hiç olmazsa *Kevkeb*'inizde dercediniz. Belki karin-i kiramdan birisi tenezzül edip de bildiğini diriğ etmez. Bu kere yalnız şunları soracağım:

Sual 1_ Şark ahalisinden bir zatın ahvaline müteallik bir söz söyler veyahut yazarken asrın da zikrolunması iktiza ederse asr-ı hicriyi mi irad edelim? Yoksa miladiyi mi?

S 2_ "Bir vakte kadar" manasında olan kelime «موقفة» mi «موقفا» mi yazılır?

S 3_ "Adet üzere" manasındaki kelime «عادتا» mi «عادة» mi yazılır?

S 4_ "Hayadid" kelimesi ne demek oluyor?

S 5_ Bir adedin "beş sülüsani" ne gibi anlaşılmalı?

S 6_ Mekteb-i Tıbbiye, Mekteb-i Mülkiye, Mekteb-i Harbiye, Mekteb-i Feyziyye, Mekteb-i Mahmudiye gibi terkiplerin ikinci kelimeleri nihayetlerinde bulunan « ه » harfi ne “ha”dır?

S 7_ “İnasa mahsus sibyan mektebi” ne demek oluyor? // 115//

S 8_ “leziz” kelimesinde ki « ذال » ile “amiz” kelimesindeki « ز » bir kafiyyede kullanılabilir mi?

S 9_ “zannedersem” mi demeli “ zannıma göre”mi?

S 10_ “Bu şehir Edirne şehri tesmiye olunur” mu demeli yoksa “Bu şehre Edirne şehri tesmiye olunur” ?

İşte bunlar gibi her mektubumda takdimine ictisar kılınacak on sual derç ile cevabına himmet buyuracak olursanız bizi pek ziyadesiyle memnun edersiniz

(*Kevkebü'l-ilm*, No.4, s. 114-115)

Edirneli Mektepli

Kevkeb'in Cevabı

Mektepli Efendi

Maa-l-iftihar elden gelebildiği kadar müşkillerinizin hâlline bakmaya kendimizi mecbur görürüz. Hele [vazifenizin bir kısmını icra etmiş olursunuz] dediğiniz yok mu? Hakikaten vazifemizi bildiğimizi bildiğinizi bildirdi.

Cevap 1_ Tarih eski zamanlarda kavmiyete göre tefrik olunurdu. Hâlihazırda ekseriya her bir kimse mütedeyyin olduğu diyanetin tarihini itibar etmesine adet edinmiş ve bu adet kaffe-i akvam tarafından mer'iyül-icra ve müstahsen bulunmaktadır. Bunun içindir ki müverrih-i meşhurem Murat Beyefendi Hazretleri'nin kaffe-i asar-ı tarihiyyesinde sene-i şerife-i hicriyye zikrolunmuştur. Binaberin şimdiki asrımız (bize göre) on dokuzuncu asır olmayıp on dördüncü asırdır. Herkesçe aklen //116// müsellemler olacak fikir budur. Fakat bana kalırsa diğer milletlerden memleketlerden bahsedeceğimiz vakit bile asr-ı hicriyi zikretmeliyiz.

Hulasa-i kelim feylesof-ı meşhur [Voltaire] mesela Fransa'da tevellüt ettiği cihetle on yedinci asrın feylesofu diye zikrolunması bir dereceye kadar caiz ise de edib-i âli-kadrimiz Ekrem Beyefendi Hazretleri'nden bahs açılırken [on dokuzuncu asrın sevgili evladı] demek bir Müslüman Osmanlı ağzına yakışmaz. Zannıma göre edib-i mûmâ-ileyh dahi bu sözü tasdik buyururlar ve [on dokuzuncu asrın sevgili evladı] olmayı hiçbir vakit kendilerine yakıştırmazlar

C 2_ Malumdur ki şimdiki Türkçe; eski Türkçe, Arapça, Farsçadan mürekkeptir (Fransızca, İngilizce, falan yok ha): Türkçe kelimatı Türkçe, Arapça kelimatı Arapça Farisice kelimatı Farisice kavaidine tatbikan kullanılır ve öyle olması iktiza eder. Bu meseledeki kaide şundan ibarettir: [halet-i nisapta bulunan

kelimelerin son harfi aslı **ت** ise **تاً** ve zait ise **ة** yazılır]

Binaenaleyh **(موقفة)** vazıh bir galat olup sahihi **(موقفا)** dir: Zira bu kelime kelime-i camide olmayıp müştakadır ve (vakt) kelimesinden müştaktır. (vakit)teki **ت** aslidir

C 3_ **(عادتاً)** dahi galatdır ve sahihi **(عادة)** dır: Zira asıl maddesi (avd) ve sonundaki **ة** zaittir. Ama öyle kullanılıyormuş. Yanlış kullanıldı diye kaide tutulmaz a//117//

C 4_ (Hayadid)den maksat haydutlar demek isteniliyormuş. (haydut) bir kelime-i ecnebiyedir, ecnebi kelimesi hiçbir vakit Arabi kaidesi üzre cem olunamaz. Binaenaleyh (hayadid) demek pek büyük bir hata olup sahihi haydutlar veyahut haydudan, başka çıkar yolu yoktur. Yoksa Arabi, Farisi bildiğini göstermek için bir lisanın kavaidini karma karışık etmekte bir mana da yoktur

C 5_ (Beş-i sülûsan) terkibi yine kabil-i mezkûrdan büyük bir hatadır. (sülûsan) kelimesindeki **ان** hiçbir vakit edevat-ı Türkiyeden olamaz. Ya Farsi ya Arabi olmalıdır: Farsideki **ان** yalnız cem-i akıl ile yahut hayvaniyenin aza-yı müzdevicesi ceminde kullanılıyor. (Sülûs) ise hiçbirisi değildir, Arabideki **ان** cemi için olmayıp tesniye sığasında kullanılıyor. Burada sülûsün tesniyesinden bir şey

anlaşılabilir zannedirim. Bahusus ki bu (beş-i sülüs) terkibi bir hesap kitabında görülmüş gibi görünüyor. Hesap kitaplarında öyle yapayanlış takitlerin ne lüzümü var?

Bu terkipten sade beş sülüs veyahut beş kere iki sülüs yani on sülüs denilmek isteniliyorsa beyhude yere olarak ıglat-ı fahişenin en büyüğünü irtikap etmekte ne muhasenat vardır? Ne için beş sülüs veyahut on sülüs deyişilmesin

C 6_ Bu sorduğunuz ( ) harfi aslında bir yanlış olup sonraları fünün kelimesi mukadderdir diye bazı isimler güya //118// bir yolunu bulmuşlardır. Yani Mekteb-i Tıbbiye, Mekteb-i Mülkiye, Mekteb-i Harbiye denilmekten maksat Mekteb-i Fünun-ı Tıbbiye, Mekteb-i Fünun-ı Mülkiye, Mekteb-i Fünun-ı Harbiye imiş. Hadi bu böyle olsun. Mekteb-i Fünun-ı Feyziyye, Mekteb-i Fünun-ı Mahmudiye hiçbir tevil edecek yeri yok a. Onun için Mekteb-i Sultaniye yazılmayıp Mekteb-i Sultani yazılmaktadır. Hakayık-ı umurla Türkçeye merakı olan bir adam diyor ki mekteb-i sultani namını en birinci zikreden kimse bulunduğu yeri bileydin gidip ayaklarına kapanır takbil ederdim, zira bir mektebin ismi doğru söylenmesine sebep olmuştur. Hele şükür olsun. Vefat etmiş ise Hakk rahmet eyleye

C 7_ Buna cevap vermek istemiyordum, zira pek saçmadır! Niçin demezsiniz a. Belki dersiniz veyahut başkası der: Burada inastan maksat kızlar bunda ittifak ederiz_ değil mi? Gelelim diğer kelimeye: sıbyan Arapça bir kelime olup (sabi)nin cemi. Sabi demek oğlan demektir: Binaenaleyh (inasa mahsus sıbyan mektebi)_ (kızlara mahsus oğlanlar mektebi) demek olacağından hiçbir vakit sahih olamaz. Ve bunu kimse söylemez zannedirim. İktizasına göre: Kız mektebi, kızlar mektebi, inas mektebi, küçük kızlar mektebi, kızlara mahsus mekteb-i iptidai, ve daha ilerisine varılıp da lüzumsuz olarak bir mektep isminde veyahut kapısı levhasında fesahat gösterilmek talep edilirse: (kızlara //119// mahsus sabaya mektebi) denilebilir. Sanki bu da müstahsen değil a. Neyse böyle bir galat evvelkinden daha kolay çekilir

C 8_ Şiir kafiyesi ise böyle olamaz. Ama yazılmıştır diyeceksiniz_ yazılabilir. Her yazılan, söylenilen sahih değildir a. « ز ا » _ yerine_ « ذ ا ل » _ kullanılması caiz olsa idi _ zı_ nın da yerine kaim olabileceğinden üç harfin yerini bir harf tutabilirken diğer ikisinin ne lüzümü var?

C 9_ (Zannedersem)in hatası zahirdir zira (zannedersem bu terkip yanlıştır) diyecek olursanız karşınızdaki muhatap (ya zannetmezseniz ya yanlış değildir demek öyle mi?) der, siz de mahcup kalırsınız. (Zannedersem bu tabir-i ecnebi tabiridir) dediğiniz vakit bu tabir, ecnebi tabiri olup olmadığı zannınıza mütevakkıf olması iktiza eder hâlbuki değildir. Bunun sahihi zannıma göre, zannıma kalırsa, zannederim ki ve bu gibi terkiplerdir.

C 10_ (Bu şehre Edirne şehri tesmiye olunur) yanlıştır. Sahihi birinci cümledir, zira (tesmiye olunur) bir fiil-i meçhuldür. Fiil-i meçhul naib-i fail veyahut sırasına göre mübteda ister ve bunların her birisi mücerrettir. (Şehre) kelimesi mücerret olacakken mefhul-i ileyh bulunuyor. Meful-i ileyh behemahal şehir kelimesi olması ise (Edirne şehri) naib-i fail kılınp (bu şehre Edirne şehri denir) densin

İşte Mektepli Beyefendi sualleriniz hâllolundu zannederim. //120// başkalarını da gönderirseniz ona da bakarız. Aferin! Çalış! İnsan sinn-i sabavetinde çalıştığının yüzlerce mislini sinn-i recüliyetinde bulur.

(*Kevkebü'l-ilm*, No.4, s.115-120)

Kevkeb

5. Derginin Yayın Politikasına Dair

Mukaddime

Gülzar-ı şarkımız hazan-ı cehaletin iras edebileceği hasarata mukabil tedafü-i asar-ı müesserisini ihtara başladı. Bir milletin minhac-ı medeniyette tayin etmiş olacağı mevki-i irfanı her an ü zaman ispata medar olacak ancak //2// asar-ı matbuatıdır. Âlem-i matbuatta asar-ı maarif teksirine mesai-i ciddiyede bulunan bir devlet _zir-i destanını şule-i maariften müstenir kılmış olacağından mada; asar-ı menşuresi esliha-i cedide ile müsellaş şeci bir arslan ordusu gibi taaruzat-ı ecanibi dahi dafi makamındadır.

Bu gün bir cemiyet asar-ı ümraniyenin intişar ü tamimine say ve gayret etmesi o cemiyetin rû-yı arzda beka bulmak ümitlerini tekid ve takviye edeceğini kafildir. Çünkü âlemde her husus maarifin vesatat-ı müesserisine muhtaçtır.

Ne büyük ibret ki: Altı yüz seneden beri (İsviçre) cumhuriyetinin üç aşiyane-i şiiir-i meyanında temadi-i saltanat etmesi hep güher-i sanayiye, cevher-i maarife sarf ettiği mesai-i layıkası sayesinde hasıl olmuş bir nimettir.

Afak-ı şarkta ser-nümâ-yı zuhur olacak bir sehabın iki saat hatta on dakika sonra nasıl bir inkılab-i badi olacağını erbab-ı fennin tayin etmesi gibi bugün sahne-i maarifte ispat-ı vücut edecek bir eser dahi istikbalde ebna-i vatana bir saadet-i pürmesadeti tebşir eder. Bahusus ki resail-i mevkute-i edebiye müntesibin-i maarifin efkâr-ı saiyelerine //3//bir vasıta-i hayr-hahanede bulunmak şerefini dahi haizdir. Zira: Sani-i mutlak hazretlerinin benibeşere bahş buyurmuş olduğu fitrata zekayı âlâ eylemek için tabii bir vasıtaya ihtiyaç görülür. Hâlbuki ezhan-ı beşere füyuzat-ı kâinatı aks ettirebilecek ancak resail-ı fenniye ve edebiyedir.

İşte biz de, bu emel-i hayra binaen mahaza ehl-i vatana bir hizmet-i müftehirede bulunmak ve padişah-ı maarif-perver efendimiz hazretlerinin cülus-ı meymenet menus-ı şahanelerinden beri maarif-i milliye-yi Osmaniyemiz hakkında ibraz buyurageldikleri iltif-ı malanihayeye delalet etmek üzere (*Berk*) namıyla bir risale-i mevkute neşrine mütecasir olduk.

Risalemiz her on beş günde bir neşrolunmak şartıyla eazim-ı üdebâ-yı hazıranın asar-ı âliyesini cami bulunacaktır. Heyet-i risalemizi teşkil eden muharirîn genç unvan-ı mesuduyla mütehalli bulunuyor. Bu sebepten edüba-yı ecnebiye-i muhtelifenin efkâr-ı aliyesine bi't-tercüme risalemize dercedeceğimiz gibi ara sıra vuku bulacak hatalarımızın dahi karin-i kiram hazeratı tarafından ihtar ve tebliğ bulunulmasını halisane rica ederiz.

(*Berk*, No. 1, s. 1-3)

Heyet-i Tahririye

Şükran-ı Nimet

Şehrimizin muteber gazeteleri risalemizin neşri ile beraber begayet-i marifperverane sarf-ı lisan-ı teveccüh ettiklerinden bu babda bizde teşekküratımızı (Şükran-ı Nimet) ser-levhası tahtında takdim etmek isteriz.

Muteber *Tercüman-ı Hakikat* ve hususuyla muhterem *Tarik* gazetelerinin (*Berk*'imiz) hakkında ibraz buyurdıkları parlak ve değerli sitayişlerine mukabil ne vech ile arz-ı mahmidete ictisar olunsa yine layıkıyla ifâ-yı teşekkür edilemez.

Berk'imizin neşir olunacağı gün sahib-i imtiyazı Remzi //(34)// Efendi'nin rüfekadan dahi bazılarının vücutça muzdarip bulunmalarından risalemizde bazı matbaa sehvlerrinin vuku bulmasına binaen *Tercüman-ı Hakikat* beyanın vaki olan ihtar-ı âlisini kemal-i ehemmiyetle telakki ettik.

İnşallah bundan böyle neşrolunacak nüshalarda öyle yanlışların zuhur etmemesine itina ile beraber asar-ı muhtereme ashabına arz-ı mazeret eyleriz.

(*Berk*, No. 2, s. 33-34)

Heyet-i Tahririye

İntizar

Berk'imizin her on beş günde bir neşredildiği hâlde bu defaki cüzünün üç dört gün tehire uğraması - mesleğimizde *Sebat* ve devam gösterilemeyecek diye - ezhan-ı ulviyenizde bir hatıra-i müteessife tahaddüsüne meydan verdirmemelidir! Zira: Meslek-i sabiteye riayetimiz bulunduğunu - *Berk*'in devam-ı neşri- medar-ı delil-i ispat olabilecektir.

Bir de itiraza hacet kalmamak üzere şimdiden arz olunur ki *Berk*'in bazı sahifelerinde matbaa sehvlerrimiz vuku buluyor. Bu ciheti itiraf ile beraber on ikinci nüshanın hin-i hitamında sehliyat-ı mezkûrenin bir cetvel-i mahsus derununda gösterilmesi iltizam olunacaktır.

(*Berk*, No. 5, s. 160)

Berk

Mebahis

Risalemiz ulum ve fûnun ile sanayi ve bilcümle maariften bahseder.

Evvelen- ahlak ve adat-ı millîye muhafazasına

Saniyen-umumen âlem ve insaniyetin ve hususen vatanın terakkisine

Salisen- adab-ı umumiyenin tavid ve teyidine hizmet eden

Rabien- takit ve eşkalden hali bulunan

Hamisen- İktizası hâlinde tashihine müsaide olunan bilcümle müraselat ashabının râğbetlerine göre risalemizin Arabi ve Türki kısımlarının birine veyahut her ikisine imzalı veyahut imzasız olarak hakikaten ma-teşekkür-ve'l-iftihar kabul ve neşr olunur.

(Kevkebü'l-ilm, No.1, s.2)

Necip Nadir (İmzasız)

İfade-i Mahsusa

Her insan kendi iktidarı nispetinde vatanına az veya çok hizmet etmekle mükelleftir? İşbu mükellefiyet nevi beşerce vazife-i mukaddese olduğunu bilerek iktidarımız dahilinde bir hizmet etmek maksadıyla bu mecmuanın heyet-i tahririyesini teşkil eyledik. Encümengâh-ı üdebaya arz edeceğimiz asar ve teracimde vuku bulacak kusurumuzun afvı müsterca ve hüsn-i muvaffakiyetimiz Cenab-ı Allah'tan müstedadır.

Heyet-i Tahririye

Ahmet Fevzi- Necip Nadir- Ebunnefi Vasıf

(Kevkebü'l-ilm, No: 5, s. 129)

Heyet-i Tahririye

Fatiha-yı Makal

Cenab-ı hallak-ı âlem hamidin-i millet ü mucib-i hayat ümmet olan zat-ı farukü'l-sıfat padişah-ı âlem-penah ve şehinşah-ı maarif iktinah-ı velinimet bi-minnet efendimiz hazretlerinin vücud-ı behbud-ı munazzım-ı mehamü'l-vücut-ı şahanelerini ziynet bahşa-yı âlemin ve sütut-ı efzâ-yı rû-yı zemin buyursun amin

İşbu asr-ı maarif-hasr-ı şahanelerinde gerek darü'l-hilafe-i uzemada gerek memalik-i mahrusenin cihat-ı muhtelifesinde her ne kadar bir çok resail-i fenniye ve müteaddit mecmuat-ı edebiye neşr ve tamimine himmet olunmuşsa da Devlet-i Âliye-i Osmaniye ibadullah-ı şen-hanın Arabi ve Türki lisaneyn-i ammininde muharrer ve bahusus esbab-ı mucibe-i terakkinin başlıcası olan fünundan gereği gibi bahis hiçbir mecmua meydan-ı intişara konulmamış olduğundan ashab-ı hamiyet-i üdebâ-yı Osmaniyeimizin kuvve-i kalemiye ve fenniyeleriyle ihsan buyurabilecekleri muavenet-aleyhilerine istinaden *Kevkeb* nam bu risaleciğimizin tab ve neşrine ictisar kılındı.

(*Kevkebü'l-ilm*, No.1, s.1-2)

Necip Nadir (İmzasız)

(Dergiye Dair)

Saye-i mekhar-ı mevâ-yı cenab-ı cihanbanide ulum ve maarifçe meşhut olan terakkiyat bize de şevk-i hizmet bahşeylediğinden şu risaleyi tertip ü neşre karar verdik.

Mesleğimiz cedittir. Muvaffakiyetimizi Cenab-ı Hak'tan temenni eyleriz.

Kemal-i acz ile (*Sebat*) a başlıca yazı yazacak olan gençlerin maksadı:

Manend-i şecer nabit olur *Sebat* olanlar

Herhangi işin ehli isen onda devam et

Tenbih-i celiline riayetle şahid-i terakkiyi deraguş edebilmekten ve âcizane evlad-ı vatana bir hizmet arz eylemekten ibarettir. Binaenaleyh hasbü'l-beşeriye vuku bulacak bazı kusurlarımızın hulus-ı niyetimize bağışlanacağından eminiz.

Ağraz-ı şahsiyeden münbais olan her türlü asarı bu vasıta-ı naçiz ile neşreylemek hususunda mazuruz.

(*Sebat*, No.1, s. 1)

Heyet-i Tahririye

Hatime

Risale-i kemteranemizin birinci sene birinci kısmına abone olmakla heyeti minnetdar buyurmuş olan zat-ı âli-i kerimaneleri gibi erbab-ı hamiyet ve himmetin inayat-ı cedide-i vatan-perveranelerine istinaden kısm-ı sanisinin dahi neşrine cesaret ve ol babda tedabir-i lazime ittihaz kılınarak vazife-i mukaddese-i mevudeyi ifaya bed ve mübaşeret ediyoruz.

Risalenin unvanı ile dahi vaad ettiğimiz *Sebat* ve metanetten nükul ancak hayatımızın reside-i hat-ı hitam olmasına vabeste ettiğini teminle beraber kısm-ı evvelin neşrine devam olunduğu sırada samia-hıraş olan havadis ve eracif-i insaniyet-şikenaneye işimizde devam vaadimizi infazıyla mukabele etmiştik. Bundan böyle ise münhasıran dekayık-cuyan-ı ulum ve fünuna iltica ile, risalemizi mümkün mertebe suret-i mükemmelede tab ve temsil say ve gayretinde bulunacağımızı temine hacet yoktur. İneyet-i Hüda ve mürüvvet-i kerimaneleri ile zaman o hakikati de ilan edecektir.

Acizleri için şayan-ı teessüf bir madde var ise, o da kısm-ı evveli muntazaman tevziye adem-i muvaffakiyetimizdir. Zira; idaremiz bidayet-i teşekkülde beş ve daha doğrusu dört insandan mürekkep bir komisyonun taht-ı nezaretinde iken muahharen araya amiriyet, çekememezlik, bürudet, gayretsizlik gibi cemiyat-ı beşeriyeyi esasından hedme müsteid olan bazı esbab-ı menhusa arız oldu. Ayrıldık. Ayrılık ise yine idarede kalanların vazifelerini tazif etti. Müşevveşat-ı hesabiye külliye meydana çıktı. Nihayet zavallı *Sebat* idaresi yalnız bir acize münhasır kaldı. İşte her fert için birer felaket hükmünde olan bu inkılabat enzar-ı umumu bize celp edecek kadar garip hâllerdendir.

İtiraf ederiz ki bu kadar zahmetler, mihnetlerle beraber yine hep bu muvaffakiyetler abonelerimizin uluvv-i cenap ü himmetleri semeresidir. Fakat insaf buyrulsun, böyle bir bar-ı mesuliyet altında ezilip bozulacak ve her nevi meşak-ı takat-fersaya karşı ihtiyar-ı sükût edecek pek az adam bulunur.

Biliriz ki pek çok zevatın suizanlarını celp edecek derecelerde intizamsızlığımıza hükm olunmuş. Fakat hakikat-i hâl tetkik edilsin. Acaba bir risale idaresinin ba-husus bir iki adama sekiz dokuz yüz kuruş aylık vererek iş görmeye mecbur olan bir idarenin intizamsızlığı bizde bir dereceye kadar olsun mafüvv add buyurulacak mıdır?

Demek isteriz ki *Sebat* idaresi de altı yüz abonenin minnettardır. Bu zevat-ı zevi'l-ihiram idareden yüz çevirmek gibi mağduriyet erbab-ı gayreti ve meyusiyet ashab-ı say ü içtihadı badi olacak bir hâle sebebiyet vermeye asla tenezzül buyurmayacaklardır.

Binaenaleyh sene-i müstakbelde asar-ı âliye-i hamiyet-şiarılarının netayic-i hasenesini ibraz ve ispat edeceğimiz kaviyen umarız.

Hatta idare-i fakiranemiz ne kadar hatve endaz-ı terakki olsa yine sırf karin-i kiram efendilerimizin cümle-i himem maarifperverileriyle olacağı cihetle ilelebet yâd ve tezgâr-ı asar-ı rahimanelerine şitaban ve hazır ve amade olduğu bedihi ve nümâyandır.

Şurası da vareste-i kayd ve işardır ki mülkümüzde risaleler pek ehemmiyetsizdir. Fakat yine mazhar-ı inayat-ı celile-i kerimaneleri olmaya şayan görülürsek bir risalenin ne ehemmiyeti haiz olabileceğini temhit ve ispata muktedir olabileceğinizdir.

Saye-i maal-vaye-i hazret-i sultan Abdülhamit'e bendeniz için sezavar-ı teşekkür ve iftihar olan şey risalenin kısm-ı sanisine dahi mübaşeret ve üç gün sonra neşrine mücaseret edileceği maddesidir ki bununla fahr ü mübahatım mütezaid olacağı derkardır.

Hasbe'l-vazife şunu da ilave-i makal eylerim ki abonelerimizden sehven tam nüshaları almayan varsa idaremize vaktiyle müracat külfetini ihtiyar buyurmaları lazım gelir.

Müdür-i Umumi ve Sahib-i İmtiyazı

(*Sebat*, No. 12, s. 96)

Müdür-i Umumi Sahib-i İmtiyaz

Sirac

Bir vasıttır ki icadı zulmet içinde rehber olmak içindir.

Memleketimizde ise gazetecilik aleminin gecelerimiz gibi hala karanlık olması böyle bir vasıta-i tenvire ihtiyaç gösterirdi. Onun için bizde bu namı ihtiyar eyledik. Lütf-i hak ile rüzgârdan masun kalırsa kendi âleminde ziyadar olmaklığı memuldür.

Ve Minallah

(E't-tevfik)

(*Sirac*, No1, s. 1)

İmzası

İhtar

Kemal Bey'in *Vatan Yahut Silistre* namında tertip ettiği facia bu gece birinci defa olarak Osmanlı Tiyatrosu'nda icra edilecektir.

(*Sirac*, No. 13, s. 1)

İmzasız

6. Edebiyat

Nefi

İki buçuk asır evvel bir şair-i mahir-i lahuti kadd-ı münhade-i âlem-i nasut olmuş ve cihan-ı edebiyatı envar-ı feyzafeyzine kandırmıştır. Bizlerce şair-i yegâne-i rüzgar tavsifine layık olan Nefi'nin bugün ellerde dair olan asar-ı hikmet-disar-ı fenn-i celil-i edebiyatın dekayık ü hakayıkına vakıf herhangi munsif edepperest tarafından tetabbu ve mütalaa olursa müşarün-ileyhin fesahatçe ve bilhusus belagatçe büyük bir mevki ihraz ettiği teslim olunur.

Öyle bir hâlde ki cihan-ı edebiyatta bıraktığı asar-ı beliganesi müşarün-ileyhin kudret-i edebiye ve meharet-ı hakimiyesini ispat eden kasaid-i meşhuresini iki buçuk asırdan beri taklit ile uğraşanlardan hiç birisi müşarün-ileyhin kabına varamamıştır. Nefi bu hasaisi mümtaze ve belagat-i fevkaladesiyle şuarı-yı Osmaniye'nin yegâne medar-ı iftihar ve duhatın birincilerindendir.

Nefi ki cihan-ı edebiyatı gülşen-i marifet sünühatından sahihen hisseyap eylemiş bir şair-i mahir olup asarında haşv ü zihaf gibi şaibe-i natuvan bulunmadıktan başka lisan-ı Osmaniyeye gerçekten hizmet etmiş şuaranın da birincisidir. Sultan Ahmet Han-ı salis devrinde Asitane'ye gelip kesb-i şöhret ü nam etmiş bir tahrir-i rengin eda olup her ne kadar ekser tasavvurat ve teşbihatı garaip görünür ve mübalağayı pek ileri götürdüğü müşahade olunur ise de yine bunlarda hoş gitmeyecek mertebeden aladır. Eğerçi şair-i mahir fahriyeye lüzumdan ziyade temayül göstermiş ise de bu hâli kendisi için bir şeyn addolunamayıp herhâlde mazur tutulmak iktiza eder.

Müşarün-ileyh akidesi pak sahib-i uluv-cenap bir hekim-i âli-bünyad olup şuarâ-yı Osmaniye meyanında hiçbir şair kendisine adil olamamıştır. Kasaid ve gazaliyatı matbu ise de ve fakat lisan-ı Fariside olan asar-ı nadire-i edebiyesi namatbudur. Sultan Murat-ı rabinin mazhar-ı iltifat ve takdiri ve karin benam-ı şevket-rehini olmuştur. (*Siham-ı Kaza*) namında mevcut olan mecmuasından nümayan olduğuna göre zamanında vüzera ve ulema ve şuaradan pek çok kimseleri galiz galiz hicviyatıyla azurde etmekten çekinmemiştir ki bu hareket Nefi'yi ahlaflın du-çar-ı müvahazası etse gerektir. //32//Mamafih kendisinin de zamanında layık olduğu vecihle takdir olmaya bedel du-çar-ı tahkir olması şayan-ı teessüf-i bi-payandır.

Kafzade'ye gelince Nefi hakkındaki mütalaatı sırf garaz ve haset daiyesinden mütevellit asar-ı bed meal olduğu meydandadır.

Murat-ı rabi Hazretleri'nin tirendazlıktaki merakı gayet de bulunmasıyla bir gün bir mevki-i mahsusta tirendaz olmuş ve hedefe isabet ettirmiş olmakla Nefi derya-yı dil hazır bulunarak (Aferin ey hidiv endaz) mısramı bi'l- bedahe tarih düşürmüştür.

(*Berk*, No.1, s. 30-32)

H. Kemal

Nefi'den

Tirini bulmayıp dedi tarih

Aferin ey hidiv-i tirendaz

Mısramı bi'l-bedahe tarih düşürmüştür.

Ve: "Tenezzül eylemem inşaya eylesem belki"

"Müsebbihan-ı felek vird ederdi inşamı"

Yolundaki şairin inşaya ehemmiyet vermediğini gösterir.

Hicivde pek ileri gitmiş ve hatta pederini bile hicvetmiştir. Eğer hicve bedel bahadırın-ı Osmanıyanın fütihat ve galebatını tasvir etmiş olsaydı Firdevsi İrani ve emsaline elbette tefevvuk ederdi. Rahmetullahaleyh rahmetvasia

(*Berk*, No.2, s. 64)

H. Kemal

Sarf-ı Türkçe

Lisan-ı azbü'l-beyan-ı Türkî lügati ifade-i merama kafî olmadığını iddia edenlere nazmen *Elinsan* sahifesi sahib-i imtiyazı ve muharriri âlim-i alleme ve edib-i fehemi el-lugavi-i nihrir ve şair-i bi- nazir Hasan Hüsnü Bey'in bir cevabıdır.

Ummadığın taş nice pek baş yarar pek de kalır

Er kişi çok iş yapar iş bulmayan güçsüz kalır

El işinde gün geçirme kendine kalmaz sıra

El unuttur günde biter ancak günün geçmiş olur

Kimsede suç bulma kendin kendini öğren yeter

Kendini öğrenmeyen eller oduyla kavrulur

El ererken güç yeterken sonun düşün kendin gözet

Şimdi türrehânsın bugün yarın eden bir bir bulur

Tamu ve uçmağın biridir son yerin artık düşün
Son gidişte iş bu yoldan çokça yollar ayrılır

Çünkü topraktan gelip toprağadır bundan gidiş
Hüsnü bilmem ne diye gelmiş giden durmaz gelir

(*Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 24-25)

Hasan Hüsnü

Mübarek Badi

Bu kere ufk-ı maarif ve edepten [*Kevkeb*] isminde lemean-tıraz-ı tulu olan bir risale-i pervinkülalenin müşahede ve mütalaasıyla karirü'l-ayn mübahat oldum.

Elhak mevad-ı mündericesini ruşena bahş-ı basıra-i can ve mutavi-i dilarasını fûru-efzâ-yı dide-i arifan buldum.

Sitare-i kisvedar gibi bir hayli nücum-ı zahire-i maarif ve hikemi//133//haiz ve behcet ve bahace zühre-i zehrâ-yı meani ve belki de şîrâ-yı Yemani desem caizdir.

Doğrusu afitab-ı cavidan-tab-ı maarif böyle bir peyk-i rahşenda minhaca muhtaçtı: Hamdullah bu ihtiyacı mübeddel-i necah ve sipihr-i ümit bu vechle çehre-i fûruz-ı ahter-i fevz ü felah oldu. Hemen Cenab-ı Rabbü'l-felak ve kadir-i mutlaktan işbu kevkeb-i rahşenda ve sitare-i dirahşendenin giriftar-ı ukde-i muhak ve puşide-i sehab-ı nifak olmamasını umar Hüsrev ü seyyargan ile hem-seyr ve hem-inan olmasını temenni ve niyaz eylerim.

Yürü ey *Kevkeb*-i bülent ahter!

Yürü ey necm-i asman-ı hüner!

Çehre-i arzuyu görmek için

Dide-i arifana verdin fer!

Bakın ey salikan-ı rah-ı edep!

Bakın ey fazılan-ı danişver!

Gökteki ahteranı bastırdı

Yerdeki *Kevkeb*-i ziya-güster!

Barek Allah öyle Kevkeb kim
Afitab-ı münire naz eyler!

(Eyledikçe felekte mehcevelan)
(Ola baki bu *Kevkeb-i rahşan!*)
Sürüş

(*Kevkebü'l-ilm*, No. 5, s. 132-133)

Ahmet Fevzi (Sürüş)

Mütalaa

Hazret-i Sürüş belagat-perduş bu gazel-i hikmet nisabıyla dahi *Kevkeb*'imizi parlatıyor. Mecmuamız hakkında gösterdiği teveccühe burhan olan ihsan-ı asarı berdevam oldukça müşarün-ileyhe minnetimiz o rütbe tezayit ediyor. Edebiyat-ı şarkiyenin feyz ü terakkisine miyar olan bu gibi asar-ı aleyh-i âlem-pesendaneyi mecmuamıza derçle ne kadar iftihar etsek becadır.

(*Kevkebü'l-ilm*, No: 6, s. 162)

Heyet-i Tahririye

Şair- Nasir

Fransa meşhir-i edibasından Alfred de Musset'nin asarındandır:

Şair daima denilecek bir surette efkâr-ı zatiyesini tasvir etmez. Nasir için vüsat ü mükemmeliyet-i beyan ise tasvir-i efkâr sayesinde müesser olabilir.

Şair nasirden ziyade hakikati hisseylemeye ve tasavvuratını seci ve kafiye ile tezyin ü tasvir etmek için müddet-i medide çalışmaya mecburdur. Şairin zihnine bittabi manâ-yı muhtelif izdiham eder ki seci ve kafiye müşkilatından maada intihalden, tevarütten vareste olmak için bir dereceye kadar başkaca teemmül ve mülahazadan feragat etmemesi iktiza eder. Şairin irat edeceği delailde az çok letafet, parlaklık, görülür; asar-ı manzume ifadece tagayyur ve tehavvüle uğrar, bir kuvvet ve tesiri haiz bulunur; nasir hükm-i karihaya tabidir. Beynlerindeki farkı tarif etmek için nasir topraktan zuhur etmiş bir madene şair neşr-i envar eden bir cisme teşbih olunabilir. // (6) // Şairin ruhu şaşapaş bir hâlde bulunmak ve fikri derya gibi vasi

olmak iktiza eder; bu sıfatla mevsuf olan bir şairin mümkün müdür ki müesser-i irfanı mahv ü bi-nişan olabilsin? Şairin yazacağı şey-velev ki dört satırdan ibaret olsun-peki çok dekayık u mezayayı havi olmalıdır; işte bu suretle vücuda gelen ve insanı düşündüren asara şiir namı verilir. Cidden sıfat-ı şairiyeti haiz bir zatın eşarında bu meziyet birkaç derece ziyade mevcuttur ki erbab-ı mütalaa bu meziyeti efkârı, iktidarı, zevk-i tabi nispetinden temyiz edebilir.

Kâinata hiçbir mahluk tasavvur olunamaz ki ahenk-i valihane kalben müncezip ve nagamat-ı latifeden taben müteessir olmasın. Şiirde musiki gibi ahenk ü nagamatı haiz olmadıkça insanı teessür-yab edemez, şiirin kuvveti yalnız elfaz ile değil, haiz olduğu efkâr-ı ahenk-perdazane ile müvazene edilebilir. Latif bir surette tasvir-i efkâr ve ifade-i meram etmek, bir hüsn ü eda ittihaz eylemek için nasirde mümkün olduğu kadar seciden ihtiraz ederek zihnine tebadür eden kelimattan hakikati ifade edenleri taharri ve istimal etmelidir: Fakat taharriyat-ı lazime ü tarz ü üslup muharriri biraz ziyadece işgal eylese fikren muvazeneyi şaşırılmış ve masumane bir harekette bulunmuş olur. Şiirle nesrin muvazenesine şu birkaç söz kifayet eder: nesir için mükemmel bir vezin yoktur, vezinsiz asarda ise ruh-efza bir ahenk bulunamaz. Mademki nesir için muayyen bir şart ve usul yoktur. Artık nail-i emel olmak mütalaaıyla beyhude uğraşıp durmak iktiza eder mi? Bir adam ki, mühim ve müstacil bir iş tesviyesi için sokakta muntazam bir surette harekete muktedir değildir, o adam hareket-i vakıasından dolayı muaheze olunabilir mi? İşte nasir bu hâle ma-sadaktır, binaenaleyh elfazın ahenk ve intizamına dikkat edemez; zira işini acele tesviye ve ikmal etmek, yalnız ne düşünürse onu söylemek ister. Şair bilakis bir kanuna tabidir, bir usule riayet etmeye mecburdur ki o da vezin ve kafiyedir. Bu kanuna bu usule tabiyet etmedikçe izhar-ı hüner edemez; kafiye şairin dudakları üzerinde, vezin boğazındadır; bunlar mevcut olmadıkça şair sessiz sedasız bir hâlde bulunur.

Bu tafsilattan maksadım şiir ile nesre dair bir usul vücuda getirmek ve nasiri piyadeye şairi de süvariye teşbih etmek değildir. Ancak ikisinin de yekdiğerine zıt ve muhalif birer başka tabiat olduğunu söylemek isterim. Bu ifadem ise bir hakikattir: Erbab-ı iktidar ve istidattan pek çok zevatın asar-ı mensure mütalaaından ne derece lezzet hasıl etmekte ve şiirden bir şey anlayamamakta olduklarına bakıp da bu

hakikati keşf ü istidlal edebilmek nadiren tesadüf edilen hâllerden değildir. Erbab-ı maariften bir kısmı ise garip bir hâlde bulunurlar. Bir kafiye uğruna hük-m-i tabiata mağlup olurlar. Bu sır ve garabeti kendileri de anlayamaz. Bu hâlde ne denilebilir! Nesre bu derece meyil ve rağbet ve şiirden bu kadar nefret husula gelmesi bir ihtilafın neşet etmekte olduğuna ve bu ihtilafın esbabını tasvir mümkün olamayacağına hük-m-i kati derecesinde vakıf olmalıdır.

Hikâyenüvis, tiyatro muharriri, adap ü ahlaka dair asar tertip ve tahrir eden zat, müverrih, feylesof kâmilin bir şeyi bir tarzda bir şekilde görürler, şair ise her şeyin günah ve ledünniyyatını keşfetmeye çalışır, zekâ ve istidadı bir cevher-i tabidir, binaenaleyh her gördüğü şeyde kuvve-i safiye taharri eder. Şairin fikri bir menbadır ki, zeminden, nebean ve feveran eder; kendisine hususat-ı siyasiyeye ve hatta bulunduğu mevkiye birkaç hatve uzak bir mahalde cereyan eden vakaya dair bir şey sual etmeyiniz; şairin aşinalığı her zaman bir zata münhasırdır, ihtişam ve darat-ı tebeddülât ve harekât namına olan hususat ve vakayı-i beşeriye kendisince bilkülliyeye meçhuldür. Şair kürre-i arzın güneşin etrafında deveran eylediğini asla düşünmez, hususat-ı siyasiyenin ise efkâr-ı zatiyesine asla taalluk ve münasebeti yoktur; asar-ı tabiat şair için kâfi bir meşguliyettir. En naçiz bir zerre ve gayet küçük ve muhakkar bir mahluk şairin nazar-ı dikkat ve intibahını celp eder Goethe * gibi büyük bir şairin -bir taş parçasını muayyene ve tetkik etmek için- elinden kalemini bırakarak saatlerce meşgul-i temaşa olur ve en küçük bir zerrede bile hafî bir kudret-i rabbanî eseri bulunduğunu derk ve itiraf eylerdi. İşte şair bu hâlde mahlûktur. Asar-ı camide şairin piş-i nazarında efkâr-ı sakite gibi cilve-nüma olur. Şair tedkik-i eşyaya // (7) //sevk-i efkâr ettiği zaman her zerrede vücudunu hisse eylediği hakayık-ı mevhumeyi anlamak için sani ve icaz-ı kudreti bir hâlde temaşaya dalar ki, o aralık kendisini büsbütün bir başka âlemde bulur, usare-i nebat içinde güncayış-pezir olmak ister şairin hayat ve maişeti temaşa ve tetkikten ve his ve ifadeden ibarettir. Eşya kâmilin kendisine ifade-i hâl eder, hak ü giyah ile müsahabet eyler; çeşman-ı hakikat beynine taalluk eden mahal – velev ki ümran ü intizamdan ari bulunsun- hiss-i sevda karinesine tehyiç edecek derecede nazar-ruba bir hüsn ve letafet arz eder. Ne görür ne hisseder ne hâlde bulunursa bir hakikat bir ebediyet arar.

---

* Goethe Almanya meşahir-i müdekkiki ve şuarasındandır.

İşte şair bu hâlde yaratılmış bir mahlûktur ki, kuyud ve tekellüften azade bir surette yaşar ve yine o hâlde dünyaya veda eder. Bu hâlde nokta-i kemale vasıl olur. Ne kadar yaşamış ve ne derece kesb-i kemal etmiş olsa bu haktan fenaya en sonra atfedeceği enzar-ı hakayık-cünun yine bir çocuğun nazzare-i masumanesinden farkı yoktur.

(*Sebat*, No.1, s. 5-7)

Halil Edip

******(Birinci Mektubun Neşrolacağına Dair)*

Ehibbâ-yı acizanemden bir zat kendileriyle müfarekatın devam ettiği müddet zarfında atideki gibi bazı mektuplar göndermiş ve bunların cevaplarıyla beraber enzar-ı umumiyeye vazına ruhsat vermişti. Biz de onları neşre ibtidar ediyoruz.

Bu birinci mektup bazı mütalaat-ı edebiyeyi haizdir ki birader-i vicdanımın daha sinn-i şebabında kazanmış olduğu meleke-i üdeba-pesendanesine delalet ettiği için herkesle beraber ben dahi tahsinhânım.

Mektubun zaman-ı vürudıyla neşrolunduğu bu vakte kadar duçar olduğu teehhür çok değildir. Mamafih mürur-ı zamanla zemin-i hatırdan çıkararak binaberin mütalaası kuru bir külfetten ibaret sayılacak mektuplardan olmadığından karinimiz ümit-i fayda etmelidir zannındayız.

Mürsel-i tahrirata yazılan cevabı nush-ı sairemizden biriyle neşredeceğiz. Şu kadar ki ikdam-ı efkâr ü amalimiz mir-i muhibbimizin mektuplarını neşr ile bade cevaplarını arz etmektir. Mamafih itiraf ederiz ki mir-i muhabirimizin işaret ve mütalaatı sırf hakikat olup binaenaleyh yazdığımız cevap bazı acizâne mütalaatımızın tafsil ve izahından ibaret gibi bir şeydir.

Mektubumuzda dediğimizi tekrar ederiz: Perde-birunane yazı yazıp neşretmek eşed-i cinayettir. Mehasin-i ahlakiye // 77// ve fezail-i insaniye kemalat-ı ilmiye ile merbuttur. Lakin bu rabıta o kadar zayıftır ki kemalat-ı ilmiye kat-ı münasebete saik iken kemalat-ı insaniye galebeye çabalar durur.

İşte gençlerimiz bu dakikayı hatırlarından ihraç etmezler ve hakikati severlerse kanun-ı münazaranın müsaadesi dairesinde müfit ve müstefat olacakları derkardır. Sû-yı ahlaktan münaferet en büyük saadettir. Velhasıl

Ahlak iledir kemal-i âdem

Ahlak iledir nizam-ı âlem

Beht-i intibah amizini numune-i imtisal olmak üzere, arz ile mehasin-i ahlak ile ittisaf eden her adamın bahtiyarlığını takdirde asla tereddüt gösterilemeyeceğini dermeyen eyleriz.

(Sebat, No. 10, s. 76-77)

İmzasız

Mübahasat İkinci Mektup

Birader!

Bugünler almakta olduğum mektupları kemal-i ibret ve intibah ile okumaktayım. Gazetelerdeki bentleri mütalaadan pek sıkılıyorum. Bu ne hâldir? İstanbul’umuzda üdeba çoğaldıkça çoğalıyor. Ben bir şey anlayamıyorum. Elifbadan sonra ediplik taslamak yine az cesaret. Elcünun-ı fünun Akalluha sebun

Edebiyat-ı Osmaniyeyi pamal-i tahkir etmek demek olan bu cüret-i küstahanenin sahaif-i tarih-i Osmaniyi telvis etmeyeceğinden emin olabilir miyiz? Bari bu babta emniyet hasıl olsa yine bahtiyarız.

Fikir, bir nur-ı âlidir. Meyal-i talidir. Fakat zulmet-i cehl, sed-i haildir, mani olur. Onun içindir ki insan çocukluktaki ahvâlini der-hatır ettikçe sıbkat eden nekais-i harekâtını anlamaya başlar.

Demek oluyor ki nekaisini takdire muvaffak olduğu bir zamanda gelir. İşte bu iktidar-ı fitridir ki insanı nimet-i terakkiye mazhar eyler. Öyle ise çalışmayı öğrenmeli de muktedir olmak için yoluna girebilmeliyiz. Yoksa muttasıl erbab-ı mütalaayı izaç etmekte olan yaygaralar, asla maksat-ı terakkiye hadim olamaz. Belki

o fikr-i hükema-pesendanede bulunanların mini mini yani acizâne teşebbüslerini bile, bir dereceye kadar olsun, duçar-ı inhilal eder.

Size evvelki mektubumda ne demiştim: “şair nerede, biz nerede?! Edip kim? Biz onların yanında ne oluyoruz?!” Ariz ve amık tefekkür olursa anlaşılır ki şiir ve şair hakkında mütalaa yazmak kolay değildir. Sehl-i mümtendir. Vakıa her birimiz bu babdaa birkaç söz söyleyebilirse de bihakkın şairlik nasıl olur, şiir nedir? Buraları mahrum-ı takdir kalmış gibidir. Mamafih yine ben şiir ve şair hakkındaki hulasa-i efkâr-ı hakiranemi bildirmekten kendimi men edemeyeceğim.

Şiir ve nesir, hakikat nokta-i nazarınca, birer tercüman olmaktan başka bir meziyeti haiz değildir. Lakin ben şiir, nesirden ziyade // 91 // maarif-i hakikat olmalıdır davasında bulunanları zaaf-ı telif-i ifade ile mahkûm addeder ve bununla şiir nesirden daha müessir sayıldığı için, şiir sırf hakikat ifade etmelidir reyinde bulunurum. Mahaza böyle demekle nasirleri, kizp hususunda, kaşı dive, kirpiği ejdere teşbih eden bazı şuarâ-yı bi-huşanın peyrevliğine davet etmiyorum a! Böyle bir zann-ı sakimden sakınınız. Zira; bendeniz dahi sözde şair isem de, nesri şiire ekseriya tercih eden şairlerdenim. Şiir, nesrin yerine kaim olamayacak kadar mahduttur. Bazen şiirle ifade olunan bir maddeyi aynı o talakat, o fesahat, o belagat, o tesir-i baki olmak şartıyla nesir suretinde yazmak güçleşir. Fakat bu külfet veya adem-i imkan «النادر كالمعدوم» kaide-i hakikasına tabi olduğu için lüzum ve vücuduna atf-ı nazar-ı dikkat edecek kadar bir ehemmiyeti tastik olunamaz. Sadede gelelim:

Şiir, bir mecmua-i bedaidir. Onun içindir ki bir şiirin hakikaten şiir olması yalnız vezinli düşmesine menut değildir. Kavaid-i lisanımıza tetabukı, garaib-i şairiyetten tearrisi matluptur. Bahusus evham ve hayalattan bait, münasip bir manâ-yı mefhum ve müfit olmalıdır. Anladınız mı mirim? Tarifi kısa geçiyorum. “ garaib-i şairiyet” her hatayı şamildir.¹²

---

²Tuhaf değil mi? Müteşairin elifbayı öğrenmeliymişler. Hakikat! Edebiyat nedir, onu üdeba takdir edebilir. Çocuklar değil biz çalışmalıyız öğrenelim. Zebandırızlık olunuyor, hatta mübahata esnasında her iki suretle de halt ediliyor. Tevki etmelidir lil sahip.

Şiirin bir büyük meziyeti daha varsa o da tabiliğidir ki cebr-i nefis ile söylenmeyen bir manzumenin letafet-i şiiriyesi birçok hataiyat-i belagatine galebe ve o nevakısı şiirin nefaisi zümresi ithal ile insanı beht ve hayrette bırakır.

Edebiyat mesup olduğu milletin hâl ü şanını maariftir. Bir milletin tercüme-i hâli, edebiyatça attığı terakki hatveleriyle takdir olunur. Binaenaleyh edebiyatsız millet, dilsiz insan kabilindedir kavlı hikmet-iştimali bir hakikat-i sarfa ve bir nasihat-ı mürşidane olarak nazarlarda tayin etmeli ve o yolda terakki dahi edilmelidir.

İşte edebiyatın ehemmiyet-i külliyesine mebnidir ki zamanımızda göre gelmekte olduğumuz garaib-i eşarı ve efkâr-ı şairaneyi muahhezeden, ben bile aczimle beraber, bir türlü kendimi alamadım. Şiiri muhtasaran tarif ettim zannederim. Mamafih benim şiire dair olan mütalaatım bundan vaside olabilir. Lakin ol babdaki vüsat-i efkâr üç dört satır içinde toplayabildiğim baladaki ifadatımla mübayin değildir. İhvandan bir zat “vuzuh, insicam, selamet, hakikat, parlaklık, şiddet, ulviyet gibi havas-ı mahsusâ-yı edebiyeyi haiz olan bir kelam mevzun olsun, mukaffa olsun, vezinsiz bulunsun, alelittlak latif bir şiirdir.” der ve nesir ile şiir arasında bir fark aramak lazım gelse ifadesine şu: “Nesir ve şiir arasındaki fark ancak kafiye veya vezin saikasıyla şiirin musikiye müşabehetinden ve daha doğrusu kabil-i tatbik olmasından ibarettir.” sözlerini ilave eder.

Evet, mülâhaza buyurulsun! Şiir ve nesrin farkı havai fikirli gençlerimizin efkâr ve akval-i yegânelerine ma-sadak olamayacak derecededir değil mi? Bakınız, bir şey daha var: Çocukluk ekseriya hata ise de bir özür dahi sayılır. Bizim edebiyatımıza intisaba çalışanlar da on sekiz yirmi yaşında bazı çocuklardır ki bunların her hareketleri, ifrata olan meyil ve arzularına menbi hatadan salim olamaz. Tabir afv buyrulsun, ama asarını gazetelerde görmekte olduğumuz gençlerin akvali ile amali (.....) selamet-i efkârdan daha hayli müsafa bait olduklarını ispata hacet bırakmıyor bile. Yani gençlik zamanları sırf hataiyat ile imrar ediliyor demek isterim. Binaen-ala-haza mademki bizim gençlerimiz çocukluğundan kurtulamıyorlar, eserleri de çocukluk mahsulü olur. İşte maksadım bu bilirim ki, hükmüm biraz garip görünecek, zira; istisna hakkını bütün bütün ortadan kaldırmış oluyorum. Öyle değil mi?

Hayır, ben itidali severim, onu sevenleri de severim, alelhusus kendi nekaisini bizzat his ile hareket-ı zatiyesini müaheze ve tashih-i fikir ve gayretinde bulunan adamı takdis bile ederim.

Ahlak ve etvarıma vukufunuzu nefsimden ziyade sebkat eden refakat-ı medide ispat edeceğinden inkâra mecalim olmamakla beraber fikir ve zihn-i insanın meriyat-ı muhtelif ve mütenevviadan // (92)// dolayı inkılabat-ı külliyeye uğraması da itiraza mahal gösterecek hakikatlerden olmadığından bilmediğiniz veyahut muharebemizden anlayamadığınız bir hâlim olduğuna itimat buyurmanızı rica ederim.

Çocuk iken (Evet öyle diyeceğim, zira hadaset-i sinnimle beraber şimdi kendimi epeyce adam sanıyorum?!) bendenizde gördüğünüz kibir ve ,nahvet, hased ve şiddet hamdullah mahvolmaya yüz tuttu. İnsan neye teşebbüs ederde maksadına nail olmaz? Say ve ikdam değil midir ki bir avuç topraktan ibaret olan aciz ve fakat hakim bir mahluk-ı natıka: “ Eğer küre-i arzın haricinde bir nokta-i istinad bulunsa idi, küreyi parmağımla çevirir idim!” gibi hayret bahş-i ukul ve fuhul olacak mertebelerde garip ve acip bir sözü söyletmiştir.?

Saadet-i beşeriye say ile kaimdir?

Say eyle de, nail-i meram ol

İnsan olana budur nasihat beyiti pek kati bir muhtıra-ı akilanedir. Sayın en memduh olanı da ıslah-ı nefsi say-i civan merdanesi değil midir?

Velhasıl mütalaa-yı keteb-i muhtelifeden ettiğim en büyük istifade bu gibi ahlaksızlıkların önünü almak için insana vacip olan tedabirden ibarettir. Mademki insanız, beni nev-amizin ahvalinden elbette biz de hissemendiz. Demek isterim ki bir insan başına gelecek bir musibeti bir felaketi de takdir edebiliriz. Biz de bu kudret mevcut olduğu gibi istikbali düşünüp epeyce tahayyülât-ı nafiada bulunabilmek için dahi bir kuvvetimiz vardır ki pek durbîndir

Şimdi itidale muhabbetim itidalin ma-fevkinde hadd-ı ifratta olduğu için, bir umumiyeti şamil olan tabirden bir ekseriyet manası çıkarılmak lazım geldiğini arz ve itiraf ederim. Mamafih şu hakikati dahi bilmelisiniz ki mahsul-ı şebab olan asarın

alelumum adi olduğuna hükmedilemez ise de makbul olabileceklerin birkaç taneden ibaret olması bittabi hükm-i sabıkı istilzam eder.

Bahsi yine şiir ve şaire nakledeyim:

Şiir bir sanattır. Fakat öyle bir sanat ki kudret-i fatıranın bir ihsan-ı ale'l-âli ile mütemeyyiz olan bir adamı bir de bu sanatla mübahi bulursanız, o adam bir ulviyet-i mücesseme görünür.

Şair!

Şair mi? Her fikrini kalemi ile tasvir, her ilmini fikri ile tasavvur eden zat şairdir.

Vicdanınıza müracaat ederim: haklarındaki hükmüm pek garip görünen bu genç edipler “şair” sıfatını almaya müsait midirler?

Edipler dedim; o da hatadır ya! Şimdi artık görüyoruz ki muhaberelede birbirlerine ediplik prezanne etmekle meşgul birçok gençler vardır. Ne yapayım diğer bir tabirle tavsif etsem, belki iğbirarlarını mucip olur.

Yukarıda demiş olduğum vechle elifba okuduktan sonra edip-fürüşlük arsızlıktan aşağı kalmayan cüretlendendir. Şairlik ise beddir (Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)

Bizim genç arkadaşlar biraz okumaya çalışırlar. Romanlara dalarlar. Nihayet bu yolda devamla birkaç da gazete okumaya alışırlar. Bunun üzerine alın size bir şairlik!

De babam de! Buna cesaret?

Mukaddema Muallim Naci Efendi'nin tenkidatı pek hoşuma gidiyor tercümanları okudukça okuyacağım geliyordu. Şimdi ise mugalatat ve haltıyyat-i edebiyat sırasına geçmiş mübahese –i müşateme rengine boyanmıştır.

Yahu! Bir şey anlayamıyoruz. Ne yapıyorsunuz? Maksad-ı âliniz nedir? Ötekinin berikinin namusuna taarruz edileceğine, biraz da maksadınızı temhide çalışsanız fena mı olur?

Ya risalecilere ne diyelim? Susacak mıyım sanıyorsunuz? Asla. Hem de en evvel sizin “*Sebat*” nızdan başlayacağım. Unvanı pek parlak. Niyat ve teşebbüsât-i ibtidaiyeniz pek mükemmel. Hâlbuki iki günü adamcasına imrara muvaffak olmadınız. Acımaz mıyım?

Dört beş zattan terreküp eden bir encümen sözünde sabit ola idi, idareniz yekta olmaz mı idi?

Diğer mektubumla bu babdaki malumat-ı acizanemi tafsilen beyan edeceğimdir. Ehass-ı amalim beka!

(*Sebat*, No. 12, s. 90-92)

İmzasız

7. Eleştiri

Mütalaa

Hiçbir lüzumu olmadığı hâlde Tahran’da Türkçenin ne kadar terakki ettiğine bu eser-i nefis burhan-ı kâfidir. Biz kendi lisanımızı Tahranlılar kadar bilemediğimiz acaba hümâ-yı hümayun-bal lisanımızın cenahını mesabesinde olan Arabi ve Farsiye aşına olmadığımızdan mıdır yoksa Türkçe elifbayı kıraat etmeye kesb-i iktidar etmeksizin fırka-i Voltaireyun’a arzû-yı dehaletle elsine-i ecnebiyyeye inhakımızdan mıdır!!!

(*Kevkebü’l-ilm*, No: 6, s. 166)

Vasıf

Hüdavendigâr Gazetesine

Hadika’nın (Biz Hiç mi Okumayacağız) unvanlı bendine zeyl edilen bir mektupta taşra naiplerinden birinin bir fetvada taannüdü ta ile (taannüt) yazdığı haber verilmişti. *Hüdavendigâr* bunu sahib-i mektupla *Hadika*’nın cehline vererek birtakım güft ü gulara mübaderetten sonra (taannüt) lafzının tard manasına borcunu ödememekte ısrar edenler hakkında zeban-zed ve bir ıstılah-ı fikhi olduğunu beyan eder ve tedibimizi Bab-ı Meşihata tavsiye eyler.

Biz bu mektubu ramazanda neşretmiştik. *Hüdavendigâr* zilkadede görmüş. Demek ki tedimizi tavsiye ettiği bab-ı fetva İstanbul’da *Hadika* da İstanbul’da

neşredilir bir gazete iken Bursa'dan *Hüdavendigâr* gazetesinin iki ay sonra vuku bulan tecessüsüne hiç lüzum yoktu...

Hüdavendigâr iki ay sonra ki şu ihtarını demek ki mahall-ı tavsiyenin dikkatsizliğine verip de iptidar etmiş. Onu da kendisi bilir.

Taannüt bahsine gelince zevcden müfarekat arzusıyla evini terk etmiş bir kadın taraf-ı şeriden zevcine verilen itaat ilamı üzerine evine gitmemekte ısrar ederse tekrar verilecek fetva veya ilamında kadının ısrarı (taannüt) lafzıyla mı yoksa sahihi olan (taannüd) tabiriyle mi yad olunmak lazım gelir? *Hüdavendigâr* beyan etsin.

Bir de *Hadika* cahil olabilir fakat *Hüdavendigâr* gibi cehl üzerine meydana atılacak kadar idraksız olamaz.

(*Sirac*, No.2, s.2)

İmzasız

8. Fünun

Takvim

(Takvim) kelimesi bir kelime-i Arabiye olduğu malumdur. Fariside (salname) yahut (ruzname) dir. Avrupalılar ulum ve fününun usulünü Araplardan ittihaz ettikleri gibi ıstılahatının ekserisini dahi muallimlerinin lisanından iktibas ettiler. Takvime “almanak” diyorlar ki Arapçada (elmenah)tan müsteardır.

Fransız gazetelerinin deyişine göre Fransa'da birinci takvim 1493 sene-i miladiyesinde (برجيه) nam kimesine tarafından tertip olunmuştur. İkincisi 1533'te (Lyon) şehrinde tab olunan (rayile) nin takvimidir. Üçüncüsü 1550 de (ماتيو لينسبرغ) undur. Dördüncüsü 1643'tedir. Beşincisi 1636'dadır. Artık ondan sonra sayılmaz oldu.

(*Kevkebü'l-ilm*, No.1, s. 21)

Necip (İmzasız)

İtiraz

Risale-mergubenizin birinci nüshasında (Tuhaf Değil midir???) serlevhası ve Bir Riyazi imzasıyla bir mesele-i garibe gördüm bu meselede bir riyazi ale'l-ıtlak $1/8$ yi (.)a musavi farz ederek kendilerine mahsus birtakım usul ve kavaid ile dahi bu müsavat-ı mefruzanın butlanını ispat ve bununla da kendilerinin na-mütenahi ne demek olduğunu anlayamadıkları ve anlamadan da aciz olduklarını gösteriyor sahib-i makale riyaziyyunun bir çoğu $1/8$ .. diye iddia ediyorlar dedikten sonra sahih ispatları yok a ibaresini dahi ilave ederek_ kendilerini de onların zümresine ilhak ettiği _ riyaziyyunu istihfaf buyurmaya kalkışıyorlar. Sadd hezaran-ı teessüf!

Bir Riyazi Efendi insaf buyursunlar! $1/8$ 'i ale'l-ıtlak ve bila-kayd sıfıra musavi addedecek birçok riyaziyyun değil, riyaziyenin ne demek olduğunu henüz anlamaya başlamış bir kimse var mıdır? Vakıa $1/8$ 'in asgar-ı namütenahi bulunması hasabiyle bazı mesail-i cebriyede terk olunduğu vakidir sıfıra tamamıyla müsavi olduğu için değil ancak sıfıra gayetle takarrüp ettiği //48// için terk olunur. Şurası da garip-ender gariptir ki Bir Riyazi Efendi $1/8$ 'i bir sıfıra musavi farz etmeyi bir hat-ıy fahiş add buyuruyorlar da (1=) müsavat-ı garibe ve acibesini istihrac ettikleri vakit bunu bir hata-i cüzi makamında telakki buyuruyorlar!!! Reviş-i ifadeden (Bu meselenin dercinden) bir muallime tariz olunmak istenildiği anlaşılıyor gibi ise de böyle bir müsavat-ı mutlakaya kail olan bir muallim tasavvur edemediğim cihetle Bir Riyazi Efendi'nin (bu müsavatı) rüyada gördüklerinde ve bir muallim ağzından işitmediklerine hiç şüphe etmiyorum şayet böyle bir muallim var ise isim ve şöhret-i beyan olunmalı bu kadar evlad-ı vatanın böyle (cahil) bir muallimden fünün-ı riyaziyyeyi tederrüs etmelerinde ne mana var?

$1/8$ 'in asgar-ı namütenahi olduğunu sıfıra gayetle takarrüp ettiği müsellemdir

Binaenaleyh mahreç na-mütenahi derecede büyük olursa kesrin dahi kıymeti na-mütenahi derecede küçük yani asgar-ı na-mütenahi olur_ na-mütenahi menfi hayali kıymetlerin hep tasavvuru olduğuna elbette Bir Riyazi'nin malumlarıdır. Şayet itiraz buyuracak olurlarsa bunları der-piş ederek etrafiyla beyan-ı fikr buyurmaları ve bahusus koca bir riyaziyyun ilmını tahkire çalışmamaları kendilerinden rica olunur.

İsterlerse (âcizane) daha ziyade izahat vermeye hazırım. Bu varakacığımın //49// risalenizin bir köşesine sığdırılacağına eminim 29 Teşrinisani 1300

(Kevkeb)

Risalemizin meslek-i bitarafanesinden anlaşılabilceği vechiyle hizmet-i umumiyeye ait kafe-i mürasalatı derç etmeye borçluyuz ancak fikrimizi beyan etmekte de hürüz

İtiraz sahibi efendi veyahut bey itiraz edeyim derken (Tuhaf değil midir???) bendimizin isbat-ı sıhhatine epeyce uğraşmış olduğundan ziyadesiyle teşekkür ederiz

Biz de onun dediği gibi 1/8 değildir diyoruz zira (1/8değildir) demek (1.8 asgar-ı na-mütenahi) ifadesini nefy etmekten maada bir manada da değildir.

Birinci ifadeyi aynıyle yalnız deyn değil, ispat etmeye kalkışan bazı muterizin bile bulunursa da malum olduklarından isimlerini teşhir etmekte bir mana göremiyoruz _yok eğer soruldukları hâlde bunu reddediyorlarsa ağlat-ı fahişelerinden ricat edip hakikat-i hâli ikrar ettiklerine tarafımızdan teşekkür olunsun

(Kevkebü'l-ilm, No. 2, s. 47-49)

A(ξ) Y.

9. Haber Yazısı

İfade-i Mahsusa

(Sebat)ın intişarı hakkında aldığımız tebriknameleri aynen derce risalenin hacmi gayr-i müsait bulunduğu cihetle esbab-ı tebrikata arz-ı şükran-ı firavan ile iktifa eyleriz.

Acizâne ibraz eyleyeceğimiz hidemat tebrike müsaraat buyuran zevat-ı maarif-semat gibi terakki-perveranın teşvik ve iltifatına mazhar oldukça tabidir ki, bizim için en birinci emel (Sebat) unvanının maarif-i hakikat olduğunu isbata çalışmaya münhasır kalır.

(Sebat, No.2, s. 14)

İmzasız

Bir Mühim Muhavere

Kitapçılık sanatı ne kadar mühim ve mukaddes ise memleketimizde o kadar ehemmiyetsiz addediliyor.

Bu mühimsemezlik yalnız halkın değil, alelulum kitapçıların dahi vazifelerini taktir ve hüsn-i istimal edememelerinden naşidir. Ehibbamızdan biri bir lügate abone yazdırmış ve halkın haylice paralarını almış olan kitapçının¹ diğer bir lügate de abone yazmaya başladığını görünce böyle bir bar-ı mübremin altından çıkamayan kitapçı cenapları daha bir ikincisine ne cesaretle girişip katlandığını “*Saadet*” gazetesiyile istizah eylemişti. Buna güç cevap mı olur? Sükût, pekâlâ cevab-ı savaptır.

Bu zat gazeteye varaka gönderişinde isabet edip etmediğini sual edince

_ Aman birader! Pek isabet etmedik maazallah dostlarımız cenapları hiddet ederlerse, bundan böyle lügatlerini değil birkaç formasının bile didarını görmekten mahrum bırakırlar. Demiş idik.²

(*Sebat*, No.12, s. 95)

İmzasız

(Matbaalar Hakkında Duyuru)

Maarif Nezareti tarafından bu kere matbaalar hakkında yeniden bir nizamname kaleme alınarak Babıaliye takdim edildiğini *La Turquie* ediyor.

(Bizim tahkikime göre bu nizam matbaa küşad edecekler hakkında imiş yani matbaa açacak adamdan bir resm-i istihsal olunacakmış.)

(*Sirac*, No. 9, s.1)

İmzasız

---

¹Karabet Kasbar mı? Galiba!.....ya İbrahim

Van'ın Posta Problemine Dair

Van muteberanından İstanbul'da bulunan bir zatın tebliğ eylediği varakadır.

Sair memalik-i mahruse ahalisi gibi biz dahi havadis ve ihtiyacat-ı vataniyemizi arz ve ihbar eylesek acaba muhbirliğimizi gazete-i mutebereniz kabul eder mi?

Vakıa memleketimiz İstanbul'dan uzak olup da Irak ve Rusya memalike karib bir nokta-i baideye tesaduf etmiş ve postası gayrı muntazam bir hâlde bulunmuş yerlerden olmakla sair muhbirler gibi muntazam surette her hafta mektup göndermeyeceğimi ileride sebatsızlığımıza hammolunmamak için şimdiden arz eylerim.

Bari yukarıda postamız gayr-ı muntazamdır dedik ibtida onun hâlimden beda edilmeye bu yoluna girince muhaberemiz dahi yoluna girmiş olur.

Memalik-i mahrusenin bazı yerleri demir yollar ve şoseler ve tramvaylar gibi asar-ı terakki ve medeniyetten ara sıra behremend olduklarını işittikçe ve memleketimizde bunlardan mahrum kaldığımızı gördükçe tahassür ve iştiyakını çekmemek elde değildir. Fakat gâh bize de bir gün nevbet gelir diyerek müteselli ve gâh demir yolu ve şose ve tramvay falan falan gibi şeylerden vazgeçtik bari postamız yoluna girerse ondan gayrı bizce nimet olamaz deyip meyus ve mütessif olmaktadır doğrusu memleketimizce teşebbüs değil belki vakti gelmiş geçmiş hükmünde bulunan işbu posta hususunun şimdiye kadar adem-i nizam ve tertibinden naaşi arz-ı teessüf etmekten kendimizi geri alamıyoruz zira malumunuzdur ki taşralarda bir insan mektubunu ve gazetesini vaktiyle alamadığı hâlde her ne sanattan olur ise olsun adeta mahpus gibi meyus olmaktadır bu havaliden haberdar olanlara hafi değildir ki memleketimiz şu yakınlarda hasbe'l-mevki ticaretçe epeyce ilerlemiş olup hatta şimdiye kadar yüz elli iki yüz kadar tacir yetişip her tarafla akd-ı muamelata şuru eylemişken ruh-ı ticaret unvanına şayeste olan teati-i mekatebat hususunu tamamıyla ifa eder mantazam bir posta henüz mevcut değildir mesela Erzurum'dan Van'a kadar gerek tüccar ve gerek hükümet postası hâlâ zabtiye marifetiyle gelip gitmektedir ki bunun tüccarca ne kadar mahzuru olduğu cüzi bir mülahaza ile malum olabilir çünkü hükümetin ya varaka-ı sahiha veyahut tapu kuyudatı veya kuyud

defterleri gibi şeyler olur da mezkûr zabtiyenin rikabında bulunan bir beygire bunca sakil hamule tevdi edilir ise tabi olarak evrak ve emanet-i ticariye vakt-i muayyende vasıl olamayacağı bedahettedir zira hükümetin bu müsüllü evrakı daima eksik olamaz bina-berin Van'dan İstanbul'a kadar bir yolcu on sekiz nihayet yirmi gün zarfında vardığı hâlde posta mektupları yirmi altı günde ve bazen yirmi yedi günde vasıl olabilmektedir tüccarımız bu hâlleri görüp müstacel bir mektubu olur da gidecek yolcuya verip gönderecek bulunur ise o yolcu derhâl kemerinde tutulup mektub-ı mezbur için cezâ-yı nakd ahz edilmektedir.

Buradaki tüccarlar diyorlar ki mektubumuzu zabtiye postası yirmi beş ve yirmi yedi günde götürüyor biz ise işimizi vaktiyle gördürmek için yolcu marifetiyle gönderdiğimiz mektuplardan cezâ-yı nakdi alınacağı yerde memleketimizin her hafta bir buçuk ve iki kubbe ve bazen daha çok posta mektupları olur iken niçin mahal-i saire gibi tanzim bir posta teşkil olunup hem devlet ve hem de tüccar istifade ettirilmiyor vakıa burası cay-ı teemmel bir şey olup mamafih *Tasvir-i Efkar* gazetesi nazarıyla baktığımız muteber gazeteniz şu hususu iktiza eylediği vecihle telgraf ve posta nezaret-i behiyyesinin piş-i nazar-ı dikkat ve himmetine tekrar irae eylerse husul-ı matlabda şüphemiz kalmaz.

(*Sirac*, No.13, s. 2)

İmzasız

Muhaberat-ı Aleniye

(Ali Rıza) mühürlü mektup sahibine

Siz şirketi ne zannediyorsunuz? Makinist gider kaptan duymaz halat eskir idare (nafiaü'ş-şürekâ) yenisini vermez bundan ne kaptana ne de makiniste hiddet etmeli elbette böyle kuşun böyle kuyruğu olur. Geçen günde demiştim ya İnşallah sadrazam hazretleri zam edilen müddeti fesh eylerde bir an evvel şu şirketten kurtuluruz bu kabil değilse insafı söz anlar bir idareye diyecek yok a...

(Hakkı) imzalı mektup sahibine

Sirac gazetesinin üç aylığına rağbet buyurmuşsunuz. Teşekkür ederiz fakat bizim Kasım Paşa'ya gider adamımız olmadığı yani otuz üç kuruşluk bir alışverişte yüz yirmi kuruş kayık parasını bizim müdür nasılsa gözüne kestiremediği için yine

evvelki gibi elden satan muvezzilerden almanızı ihtar ederiz. Hem onlar da müstefid olmuş olurlar.

(Nuri) imzalı mektup sahibine

İki mektubunuzu da aldık Aya Kapısı İskelesi için doğrudan doğruya vapurlar idaresine ve (Hacı Vesvese) namındaki kitap için Maarif Nezareti'ne doğrudan doğruya ihtar buyursanız daha müeessir olur, çünkü *Sirac*'ı ne içeri vapurlarının memurları ne de Maarif Nezareti okumaya tenezzül etmezler ki hatta semeresini göresiniz.

(M. Ş) imzalı mektup sahibine

Beyoğlu'nda gezen kadınlara dair yazdığımız mütalaaya *İbret*'in zeyl ettiği muhakeme neden *Sirac*'ın aleyhinde oluyor?

Hem (Bir sebab-i mücebber tahtında olduğu hâlde kadınların gezip dolaşması şeran ve aklen doğru olamaz)ı nereden çıkardınız da şeriat nisvanın (mestur) olduğu hâlde sokakta gezmesini men eyler mi?

(Ali Rıza) imzalı mektup sahibine

Biz *Hadika*'yı sokakta ötekinden berikinden *Sirac* satın alanlara mecannen vereceğiz demedik *Sirac* müşterilerine dedik yoksa mücerret (abone)lerimize mi demeli idi ki anlayabilesiniz. Öyle ise işte dedik inşaallah hâl-i müşkil buyurdunuz!!!

(Vatan ve milletini sever bir muttasıf kâtip) imzalı mektup sahibine

Islah-ı maliye hakkında göstermiş olduğunuz tedabir-i tenkihiye pek becadır. Zannetmesin ki mektubunuzu neşretmekte bir mahzur mütalaa eyledik biz vatan milletimizin selametini her şeye tercih edenlerden ve bu maksadın husulüne hizmeti farz-ı ayn tanıyanlardanız medar-ı iftiharımız ancak vatan hizmetkârlığıdır

Islahat-ı mülkiye ve maliye hakkında vuku bulacak ihtar etmezse ne matbuat idaresi ne de vükela hazeratı mani olur mektubunuzu pek acele yazıp göndermiş olduğunuzdan bazı şeyleri unutmuşsunuz biz ise zaten bu hususa dair bir bend-i

mufassal yazmak tasavvurunda olduğumuzdan kariben neşrettiğimiz vakit görürsünüz.

Zat-ı âlilerinizi görmeyi merak ettim imzanızı görmek kendinizi görmekten ziyade ve ihtarınız ise şiar-ı hamiyetinize delalet ediyor.

Belki vatanın hayrına milletin selametine dair düşündükleriniz şeyleri imzanızı muhafazaten ihtar buyurmanızı arzu ederiz var olsun sizin gibi erbab-ı hamiyet. Muharir

(*Sirac*, No.13, s. 3)

İmzasız

10. Makale

(*İbret*'te görülen Faydalı Bir Makale) Ahlak

Çok kimseler görüyoruz ki bir kimsenin beytutetgâhına girecekleri vakitte hemen ulu orta ve selamehü's-selam giriyorlar. Hiçbir kere sahibiyetten istizan etmeye tenezzül etmiyorlar. Hâlbuki bu pek büyük saygısızlıktır. Bu saygısızlığı ilmi ahlak aşırı merteye takbih eder. Çünkü insan kendi hanesinde açık saçık bulunur yahut kimseye ifşası caiz olmayacak bir işi olur. Hem insanın bir hâli olur ki değil başkalarına kendine bile sakil görünür. Şimdi kabul veya adem-i kabul meçhul bulunduğu hâlde bağteten içeriye girilince sahib-i hanenin müteezzi olması tabidir.

Onun için bir kimse diğer bir zatın beytutegâhına gireceği vakitte sahibiyetten istizan etmelidir. Eğer kabul olunursa girmeli kabul olunmasa avdet etmelidir.

Bu kaidenin yalnız adi muarefeleri olan kimselere değil pek teklifsiz görüştüğü ahaba da şumulü vardır.

Bir de var ki maazallah bir kimsenin hanesine hırsız girmiş yahut ondan harik zuhur etmiş o gibi vakitlerde şeran istizanın lüzumu olduğu gibi aklen dahi münasebeti bulunamayacağı bedihi ve aşikârdır.

Şimdi ihtimalin haricinde değildir ki sebük-magzaneden biri vehim-i cahilanesine (Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.) bize kalırsa şöyle desin " senin ahlak diye telkin ve tavsiye eylediğin şey Fransızlarda " antere" usulüdür. Yani Fransızlar //2// girecekleri vakitte sahib-i haneden istizan edip ondan

"antere" cevabını almadıkça içeriye giremedikleri gibi işte senin de şu usulü milletimiz meyanesine tamim etmektir.

İşte biz her hususta hâdî ve mürşidimiz olan Kur'an-ı Kerim'in şu ayetlerini sokarız. Bak Kur'an ne diyor. (Sure-i nur – ayet 27) Ey ehl-i iman sakın olduğunuz hanelerinizden başka hiçbir haneye girmeyiniz. Ta ehl-i beyte haber vermekle beraber istizan edip de onlardan izin almadıkça. Bu husus hakkınızda hayırlıdır.

Memuldur ki tefekkür edip hakkınızda ıslah olan şeyle amel edeceksiniz. (28) şimdi eğer onlarda size izin verecek kimse bulmazsanız onlara girmeyiniz ta ki size izin verecek bir adam gelinceye dek. Ve eğer size gidiniz denilirse ilhâl yahut tevakkuf etmeyip rücu ediniz. Bu rücu hakkınızda daha nafidir.

Kibar-ı müfessirinden Carullahu'l-allame der ki “ Mesail-i diniyeden hayli mesele halkın nezdinde şerayi-i mensuha gibidir. Zira ebvab-ı dinin haylisinden geri çıkmayı terk ettiler. İşte bab-ı istizan da bu cümledendir.”

Kezalik musafahada (el tutuşmak) da bu kabildendir. Musafaha hakkında pek çok ehadis-i şerife vardır. Ve İmam Nuri musafaha hakkında varid olan eserler için ayrıca bir bab tahsis etmiştir. Ez-cümle Cenab-ı Peygamber der ki “ Bir kimse Müslim karındaşıyla musafaha edip de onun elini tehziz ederse günahları dökülür.”

Musafahanın adabından biri de esnâ-yı musafahada başparmak tutmaktır. Aleyhü'l-salavatü's-selam Efendimiz der ki “Musafaha edeceğiniz vakitte başparmağı tutunuz. Zira bir damar vardır ki o damardan muhabbet münteşir olur.”

Bazılar revafize teşebbüh lazım gelir diye musafahanın kerahatine kail oldularsa da teşebbüh ile müşabehet meyanesinde fark vardır diye cevap verildi. Ve fukahadan Fehistani merhum metninin sibak-ı kelimından istinbat ederek der ki müsannifek iktifasında musafahanın mekruh olmayıp belki sünnet-i kadime-i mütevatire olduğuna işaret vardır.”

Fakat şuraya dikkat olunmalı ki bunlar icra kılınacağı vakitte mahzan adab-ı diniyemizden olmak üzere icra olunup hiçbir tarafa taklit etmek kast ve niyetinde bulunmamak lazımdır. Ta ki teşebbüh bulunmasın. Anifen zikrettiğimiz bahiste bir muterize tesadüf olunmayı ihtimalin haricinde görmediğime istiğrap olunmasın.

Çünkü sikadan bir zat hikâye eder ki bir gün dişleri dökülmüş bir zata tesadüf eyledim ki dişsizliğinden teşekki ve diş taktırtmaya şerin müsadese olup olmadığından istifsar ederdi. Bendeniz dedim ki altından ve gümüşten diş taktırılmaya şeran mesağ olduğu kütüb-i fikhiyede reside-i mutalaam olmuştur. Bunun üzerine öte taraftan ceheleden birisi insanı parçalayan canavar gibi üzerime saldırarak ve nefes aldıkça büyüyen ejderha gibi gittikçe hiddeti müzdad olarak güya şeri sıyanet zam-ı cahilanesiyle aleyhime söz söylemeyi cihad-ı ekber sayardı ve derdi ki memleketimizde diş taktırmak usulu henüz birkaç sene zarfında şuyu bulmuş bir bidat iken nasıl kütüb-i fikhiyede buna dair bir mesele bulunacaktı?..

(Euzübillah en eküne mine'l-cahilin) Bu adamın sözünden dahi anlaşılacağı gibi laf anlar takımdan bulunmadığı mülabesesiyle redd-i cevap etmeyip samt ve hamuşiyi kanun-ı hikmete muvafık görmüştüm. Her ne ise biz herifin sözüne kulak asmayıp istifsar-ı hâl eden zata kütüb-i fikhiyenin “leys” faslına müracaat etmesini tavsiye eyledik ve din karındaşımın şüphesini hâlde âcizane muvakıf olduğum cihetle her ne kadar şule-i mesruriyet-i nasıyemden lemean ederse de doğrusu herifin sözleri de ciğergahıma tesir etmişti.

(*Sirac*, No.13, s. 1-2)

İmzasız

11. Mektup

(Mektup)

Berk sahib-i imtiyazı Mehmet Remzi Beyefendi'ye

Kardeşim!

Tezkirenizi aldım. Hakkımdaki teveccühünüze teşekkür ederim. Zaman-ı tatilden istifade yoluna gidilerek küçük bir seyahat // (164) // yani vatana ihtiyar-ı azimet buyurulacağı anlaşılacakla eyyam-ı müfarakatın uzamayacağı memuldür. *Berk*'e eser ulaştırılması irade buyuruluyor. O barika-i edebi tenvir edecek bir eser sahibi olmadığım hâlde arada sırada takdim-i asara cüret edişim infaz-ı iradeleri hususundaki mecburiyet-i uhuvvet-perveri eseridir. Şairlerden bazen bir garibeye tesadüf edenler hâl ü mevkıa münasip bi'l-bedahe birer kıta yahut beyit söylerler ki

bu yolda söylenen eşar tabii ve sunuhi olduğundan tabi latif olur. İşte bu seferki göndermekte olduğum eser öyle bir kıtadan ibaret olup dün Boğaziçi'nden vapurla gelinirken rüzgârın şiddeti vapurun sürat-i hareketiyle emvac-ı deryadan bize varid olan bir dalga üzerine bi'l-bedahe söylenmiştir.

“Kıta”

Bugün vapurda ıslandık denizden
Bize yağmurdan olmaz gayrı perva

Yine sahildedir Naci selamet
Bilindi macera-yı zevk-i derya

(*Berk*, No. 6, s. 163-164)

Naci (Alaybeyizade)

(Mektup)

Muallim Nadiri Fevzi Efendi Hazretleri'nin Edirne mektubunun mabadıdır.

Ey ezhar-ı hüzn-aver! Sakın sakın (saik) efkâr-ı nedamet disara kapılıp da istifadegah-ı umumi olan mesken-i latifenize vedaı tacil etmeyiniz.

Gerçi meskenimiz olan bu hâktan gam ü hem-feşan, avalim-i asumaniye nispeten denaetle tavsife şayan ise de mezra-i beka olduğu için yine pek sevimli bir kürre-i âlişandır. // (277) //

Nurlarım taze, civanlarım! Sabredin sabredin. Hellâk-ı Kerim-i Lemyezid Hazretleri (Fasl-ı rebide) feyznümun olan baran-ı kudretiyle vücudunuzu ihya, ser saadet-i müessirenize tac-ı şükufezarı iksa ederek cümlelerinizi gıptakeş-i cihan eyleyecektir. Evvel zaman siz de vazife-i necibenizi ifa ile kulub-ı hikmetşinasanı şadan edeceksiniz.

(Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)

Ey edib-i kerim ey nebil-i hikmet-fehim! Hayretbahş-ı ukul-i beşer olan dağların, vadilerin sahraların, manzara-i dilfiribanelerine atf-ı nigah-ı itibar ve ibtisar eyledikçe hissiyat ve teessürat-ı vicdaniyem arttıkça artıyor. Efkarım teceddüt ve

teali eyliyor. Kudret ve tabiatın bedai-i asar-ı celilesinden bihaber haşeratın istimaa gayr-ı caiz cahilane şamataları aks-ı endaz-ı sımahım olmasaydı; kitab-ı tabiattan şimdi teallüm eylediğim ders-i ibrete dair mufassal bir makalecik tahrir etmek hususunda tahrik ve tehziz-i hameden asla çekinmezdim. Ne yapayım? Bedbahtım her yerde talihim namüsaıt bulunuyor!

Mirim Suphi! Şimendifer Uzun Köprü İstasyonu'nda meks ü aram ediyor; soluk alıyor önümüzde garip garip // (278) // batıh-ı fûruşan ile yolcuları istikbale çıkmış bir cem-i gafir görünüyor. Bunlar asar-ı medeniyetle bahtiyar olmuş zengin adamlardır. Bu da mahzan velinimet-i bi-minnetimiz padişah-ı âlem-penah efendimizin emr-i maarif hususunda meşhut-ı dide-i iftiharımız olan yegâne mesai-i mülükaneleriyle saha-i husule gelen terakkiyat-ı maarif, asar-ı cemilesinden neşet ediyor. Oh! Medeniyet ne büyük saadet. A ne mukaddes lakırtı!..

Cemiyet-i beşeriye arasında mesudane yaşamak medeniyete mi vabeste imiş? Evet öyle ya! Âlem-i medeniyette görülen asar-ı terakkiyat, hâl-i istirahat; bedevi kulubelerinde görülebilir mi? Medeniler âlim, fazıl-ı kâmil zü-fünun olurlar. Bu sayede şehirler, cisrler, vapurlar, telgraflar, şimendiferler ve hakeza asar-ı nefise-i hayret-fezâ-yı inşa ederler; safha-i vücuda getirirler. Acaba bedevilerde bu asar-ı letafet-nisarın hiçbirisi müşahede olunabilir mi? Heyhat!

Mirim! Biz genciz. Medeniler eserine tabi olalım. Tahsil-i ulum ve fûnun ile iştiğal edelim. Çünkü medeniyet ile cehalet ictima etmez.

“Teallüm ya feta felcehlü arun ve la yerda biha illa himar” // (279) //

Artık şems-i taban-ı dildadesinin etvar-ı dilşikanesinden bizar olmuş huban gibi ufk-ı ihtifaya guşe-i istiğnaya çekildi. Bizim gibi gariban dahi Edirne istasyonuna müvasalet eyledi. Yorgunum! Cümle müşahedatımı yazamadığımdan mazurum. İleride ber-tafsil yazar hukuk-ı uhuvveti muhafaza ederim. Baki devlet-i mukaddesimize sadakat.

(*Berk*, No. 9, s. 276-279)

Vicdani (Ebulgarip)

(Mektup)

Nadiri Fevzi Hazretleri'nin Tahsin Bey'e yazdıkları cevapnamenin mabadıdır.

Mir-i necibim Tahsin'im! *Berk* ile radın manasını söylemekten hiçbir vakit çekinmem. Fakat hayretbahş-i ukul olan o iki kuvvetten o bilinmesi lazım gelen mesail-i hikemiyeyi arz edeceğim. Gerçi bu hususta biraz canın sıkılır ise de yine sabret bilmez misin ki hoca şakirdinin sözüne bakmaz. Bildiğini okur.

Bak mirim! Bu mektubumla beyan ettiğim (havas-ı ecsam) bahsini okur iken ne kadar mütelezziz olacaksın! Emin ol ki o anda can sıkıntısı dahi defolacaktır.

Bunu Arapçadan tercüme tarikiyle dilimin döndüğü kadar anlatmaya çalışıyorum güzelce dinle: // (286) //

Hükemâ-yı müteahhirîn (havas-ı cismi) amm u has kısımlarına taksim ediyorlar. Onlar da şunlardır. İmtidat, kabul-ı inkısam, teşekkül, adem-i tedahül, zümesam, tefrika-i kabiliyet, tekasüf ü tecemmu-i kabul **ضبط** ve inhisarı kabul, tahavvül ile leyineti kabul, mat ü inbisatı kabul, bi'l-nefs yahut bi'l-vasıta hareket ve sükunu kabul.

Cismin evvelki hassası olan imtidada atf-ı nigah-ı dikkat edelim: İmtidad ebad-ı selase- yi yani tul ve arz ve umkı müştemil olmaktan ibarettir. Dikkat et! Umk, irtifa ile de tabir olunabilir.

İşte bu hassa-i cism, sagir olsun, kebir olsun, hayvani olsun. Gayri olsun cümlesinde bulunuyor.

Nasıl nasıl zevkine gidiyor mu? Mesail-i hikemiye kulub-ı insana daima inbisat vermekten geri duruyor mu? Elbette durmaz.

Hasiye-i saniye olan kabul-ı inkısam, cismin velev hüma olsun tecziye kabiliyeti olmasından ibarettir.

Evet cisim kabil-ı inkısamdır. Çünkü zerrattan teşekkül etmiştir. Zerrat dahi cismaniyet ile tavsif edilebildiğine nazaran mürekkeptir. Mürekkep olmak keyfiyeti de

tefrik ve teczibeyi // (287) // iktiza ediyor. Mademki cisim mürekkeptir. Bu hâlde kabil-i taksimdir.

Tahsin'im! Bu mesele, hikmet-i tabiiyede böylece yazılıdır. Ben nakilim bu cihetten bana hiçbir sual terettüp etmez. Ulemâ-yı (kelam) cevher-i fert vehmin dununda bi'l-fiil teczieyi kabul etmez. Buyurmuşlar. Zannıma göre bu rey Seyit Şerif'indir. Rahmetullah

(*Berk*, No. 9, s. 285-287)

Nadiri Fevzi

Mektup

Kevkebü'l-ilm namıyla neşrettiğiniz mecmuanın birinci cüzünü gördüm. Mündericatının şirinliğini ne yalan söyleyeyim maarifşinasan-ı zamanı hoşnut edecek derecede. Mübeşşer-i infilak olan Zühre'nin görünmesi gibi yeni bir *Kevkeb*'in ufk-ı maarifimizden işa-paş olması bana subh-ı terakkiyi müjdeledi.

Bu babda ben de mübeşşer olduğumdan kendi kendimi tebrik ettim. Yolladığım birkaç parçanın kabul ve adem-i kabulü rey-i âlinize muhavveldir.

Telgraf Nezaretine Mensup Ahmet Rasim

(*Kevkebü'l-ilm* No.2, s. 39)

Ahmet Rasim

(Mektup)

Rasimü'l bedayih kardeşim

Birkaç parça tesmiye ettiğiniz parlak makalatınızla beraber // 40// mektubunuzu aldım. “Kabul ve adem-i kabulü rey-i âlinize muhavveldir” diyorsunuz_ Bir risale sahib-i imtiyazının veyahut muharririn midir sanki? Müdürünün de değildir. Sahib-i imtiyaz, muharrir, müdür denilen kimseler, hizmet-i umumiye meleşti olan risalenin vesait-i intişarına birtakım hadimlerden ibarettir. İrsaline himmet buyurduğunuz asar ise hizmet-i umumiyeye bi-hakkın kesb-i istihkak etmesi hasebiyle elbette dercolunmalıdır.

Kevkeb'e gönderdiğiniz her bendin balasına veyahut zirine “Ahmet Rasim” “Ahmet Rasim” yazılacak olursa çok yer alacaktır._ İyisi mi onları imzasız derç edeceğim ve bundan böyle işbu hizmet-i celile de bize arkadaş olmak isterseniz *Kevkeb*'in heyet-i tahririyesinden addolunmanıza itimat edelim

(*Kevkebü'l-ilm*, No.2, s. 39-40)

Necip Nadir

Mektup

Marifet-aleyhinizle ufk-ı arâ-yı intişar olan (*Kevkebü'l-ilm*) nam risale-i edebiye ve fenniyyenin birinci nüshası manzur-ı acizanem oldu. Mündericatını beğendim. Cenab-ı hak sayinizi meşkûe *Kevkeb*'inizi şaibe-i guruptan masun buyursun.

Fransız şairlerinden (Madam Anayis Menard Segalas)ın “La Pauvre Femme” ser-levhalı manzumesini nesren tercüme ederek taktim eyledim. Neşrine tenezzül buyursanız memnun olurum

(*Kevkebü'l-ilm*, No. 2, s. 40)

(Mehmet) Ali Ulvi

Mektup

Nazargah-ı necibanelerine

Edip, Necib!

Asman-ı marifetin parlak yıldızı olan [*Kevkebü'l-İlim*]niz buraları da nurlandırıyor. Bu necm-i seyyarın lema-i letafetiyle tenvir-i efkâr edenler elbette göz nuru döküp böyle parlak bir eser vücuda getirdiğinizden dolayı sizi tebrike, o nüsha-i irfanı teberrüke şayan görüyorlar. Neşr-i ziya-i marifette *Kevkeb*'iniz sabit olsun. Bu sözümden seyyar olup da pertev-efşan olarak afak-ı cihanı dolaşmasın gibi bir mana çıkarılırsa mahzun olurum. Efendim! Şairlik belası malum ya? ! Kevakib-i sabite ve seyyareyi burada anlatmaksızın ifade-i merama geçivermek ne kadar güç? Zira sanat-ı// 270// tezada riayet edememek her şairin elinden gelmez. Ama manaen dolaşmış yahut manasız düşermiş. Buralarını da düşünmek her şaire müyesser midir? Siz

herhâlde hüsn-i niyetime bağışlayarak Kevkeb'inizi parlatmakta sabit-kadem olunuz. Ara sıra böyle deli saçmalarına ehemmiyet vermeyiniz de işinize bakınız. *Kevkeb*'inize şu “ Bed-mest” unvanlı manzumemi gönderdim. Muvaffak-ı mesleğiniz olur sanırım. Baki teveccühat-ı edibaneleridir.

Selanik'ten fi 3 Mart sene 1301 [Deli Şair]

(*Kevkebü'l-ilm*, No. 9, s. 269-270)

Deli Şair

(Cevap)

Edib-i maali-nasip Deli Şair

Mektubunuzla Bed-mest ve kıtayı dest-i iftiharla aldım.

Mektubunuzla Bed-mest ve kıtayı harf be harf dercettiğimizi görüyorsunuz. Kıtanızı ölmeden evvel mezarımın baş taşına hak ettirmek efkârındayım. Ben ki Necibim, Nadirim, Deli Şair'in, mecnun-ı feylesofların, serseri hekimlerin efkârını taaşuk ederim hiç olur mu ki sizin göndereceğiniz manzume ve kıtaları tehir edeyim?_ Ne ise onu bırakalım *Kevkeb* sahifeleri sizin gibi akıllı delilere daima küşadedir. Hay! Hay! “ Bed-mest”iniz muvaffak-ı mesleğimdir. Baki teveccühat-ı mecnunaneleridir. [Necip]

(*Kevkebü'l-ilm*, No.9, s. 270)

Necip Nadir

Mektup

Lütuf-perver efendim!

Geçende mütecasir-i takdimi olduğum “Halet-i nezide bir genç kız” serlevhalı fikra-i mütercemenin neşri münasebetiyle hakk-ı acizenemde ve kuvvet ve iktidarımın kâmilten fevkinde olarak ibraz buyrulan tevcihat-ı bi-gayat ve âlâlarına nailiyet ile teşerrüf ettiğimden dolayı ne kadar teşekkür etsem sezadır.

İşbu iltifat-ı alü'l-al-ı evveli edibanelerinden husule gelen meserret-i vicdaniyemin tercüman-ı beyanı olmak üzere zirde muharrer asar-ı nacizanem ile Midilli Mekteb-i Rüştüyesi muallim-i evvel faziletli Osman Nuri Efendi

Hazretleri'nin dest-res olduğum bir gazel-i âlilerini arz ve takdim etmeyi münasip gördüm.

Evvelki tercümem hakkında bezl ü ihsan buyrulan inayet-i aliyelerinden bu eserleri de mahrum bırakmamanızı rica ile hatm-ı kelam eylerim.

Muhallesiniz

Ali Ulvi

(*Kevkebü'l-ilm*, No.3, s. 72)

(Mehmet) Ali Ulvi

Birinci Mektup Manastır'dan

Birader

Bu hafta postası büyücek memnuniyet hasıl eden mufassal mektubunuzu getirdi. Teşekkür ederim, ki muhatabat-ı uhuvvet-perveranenize nailiyetle o şerefe istihkak mı teslim buyurmuş oluyorsunuz.

Cemiyet-i beşeriye içinde “bahtiyarlık” denilen şey gerçi ismi mevcut cismi mevkut kabilinden ise de, bir dereceye kadar itminan-ı vicdanı husule medar olacak vesait-i haz ü meserret, ki bahtiyarlık da tabir olunur, hükümferma olduğu kabil-ı inkâr olmamakla, bu takdirce; bir şahsın bahtiyar olması lazım gelse, o da ancak hukuk-ı uhuvveti muhafız ü muamelat-ı hukuk-perveriye mazhar olandır. Zann-ı acizanemce insan “bahtiyarlığı” bir “uhuvvet ve muhabbet” terkibiyle tavsif edebilir. Uhuvvet ve muhabbet mukaddestir, öyle bir mukaddesiyet ile mazhar-ı takdis-i umumi olmuştur ki “medeniyet” bir manâ-yı müradifi addolunsa sezadır.

Azizim! Mektubuma cevabınız, bu cevabınıza cevabım kabilindedir.

Garip değil midir? Ben size ilk mektubumda ne yazmıştım “beni methetme, bana daima tenbihatta bulun, eşaratıma cevap ver, ver ama mütalaatını da yaz ki istifade edeyim.” dememiş mi idim?.. Siz hâlâ eski fikre hizmet edip duruyorsunuz. Bu nasıl şey. Taassubun bunun ma-fevkinde büyük bir kabahat olmadığını takdirden aciz misiniz? Pekâlâ düşünüp bulabilirsiniz ki hakikat cemaldir. Cemale perestij ve

muhabbet, sevk-i tabiattır? Hakikate karşı ne denir? Doğrusu ya! Mektuplarınızın ekser-i fikratını okuyup kisve-i hakikatten ari olduğunu gördükçe Şinasi merhumun:

Efendi köhne Yahudi akaidin satma!

Nasıl bu taze maarifle, eskiler alayım?

beytini diyeceğim geliyor.

İnsan muhafaza-i vicdandır. Lisan da onun tercümanıdır. Böyle olduğu hâlde bilmem nasıl cesaret olunuyor da ya vicdanı tezlil veyahut yalancı tercümanlıkla nam ve nefsi tahkir ve pay-mal etmek ayıp sayılmıyor! Fesühbanallah!..

Avrupa [realite] taraftarlarının hakikatperestliğini bihakkın takdir ile beraber-bir dereceye kadar- onların bu fikrini tabii dahi buluyorum. İfademe “bir dereceye kadar” tabirini sıkıştırmaktan maksadım bazı efkâr-ı Frengiye itba hususunda derkar olan mazuriyettir.

Bakınız size biraz izahat vereyim:

(Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)

(Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)

Fehvasınca gerçi zaman zaman zaman-ı terakki, cihan cihan-ı ulum olmak münasebetiyle terakki ikdam ve caibeden ise de şimdiki bazı efkâr-ı mahsusa ashabı [realite] yi o kadar ileri götürmüşlerdir ki arz ve iffet, namus ve haysiyet gibi tabiat-ı beşeriyede hilkat kadar hükümferma olan fezail-i lazımeyle bile hiçten saymak isterler. Ve bunu terakkiyat-ı azimeden addediyorlar. Binaenaleyh esas mevzua-i insaniyede vücudu labüdd olan havas-ı mebsutayı bazı erbab-ı felsefenin bu bapdaki efkâr-ı feylesofanelerine istinaden feda etmek imkânın haricindedir. Veyahut tabir-i sahihle bu fikir, fikr-i kasraneme hiç muvafık düşmüyor. Ne bileyim. İnşallah, zaman bu müşkili de hâlleder.

Velhasıl sadetten çıkmayalım, insan hakikatten ayrılmamalıdır, hakikat uğruna her şey feda edilmelidir. Vakıa düruğ-ı maslahat amizin, bazen hakikat fesat-engize mureccah olduğu //78// sahiih ise de benim sizi irşat etmek istediğim yolda hiç böyle bir mecburiyete müsadif olmazsınız.

&&&

Muallim Naci Efendi'nin bu:

Ey hakikat! Görün ki insanlar,
Anlasınlar nedir safâ-yı hayat,

İstitar eyledikçe sen böyle?

Biz cedelsiz yaşar mıyız? Heyhat.

Kıtası temenni-i muhali şamil olmakla beraber “hakikat”ın helal-i müşkilat olduğuna delalet için, hakimane bir telmih olduğu da inkâr edilemez. Demek isterim ki kıta dikkatle mütalaa olunursa hakikatten tebaüd edilmemesi için pek edibane bir muhtıra idi ki maksat-ı kail başka olduğu takdirde bile sahihtir, kardeşim! Yeter, hiç insafınız yok mudur? Daima beni meth ile neye hizmet etmiş olabilirsiniz. Ben gencim, ben hiç kendimde mükemmeliyet aramıyorum, arayamam da. Bilirim ki her ne yapsam, killet-i tecrübe, killet-i bıdaa, hadaset-i sinn, mahdudiyet-i efkâr cihetleriyle nakıstır. Fakat kendi yazdıklarımı sevmem demek isterim zehabında bulunmayınız. Yazdıklarının mazhar-ı takdir olduklarını herkes arzu eder. Hâl şu ki ben hâlâ bir şey yazamadığımı bilirim de onun için hayalat-ı vahimeye kapılarak kendi kendime “ne yaptım!” delisine döndürmeye tenezzül etmem. Hiç ile tefahür mümkün mü ya?

(.....) için bana aferinler, tahsinler ihsan ediyorsunuz. Kitabı neşre vasıta olduğum gibi bu sizin takdirleri de muharririne ait olduğu için, mûmâ-ileyhe tebliğ ile ifâ-yı vazife ettim.

A!.....O ne!.....O.....O.....Maşallah, Maşallah dader-i Ekrem'im acele etmişsiniz. Bizim arş-ı alaya suudumuza ramak kalmış.

Azizim edipsin, hakikat, edip.

O ne demek olacak. Bu ne kadar müşaşa şey? Bu mısra eşar-ı murassadan olacak (!) sanıyor.

Yo! Ben bunu kabul etmem. Filvaki siz beni sevdiğiniz için edip olmaklığımı isteyebilirsiniz. Lakin bir de mısra ile edipliğime (!) hükmediverince iş bütün bütün

değiştii. Zavallı biraderinizi “ediplik taslayanlar” zümresine memur etmiş oldunuz. Tımarhane kaçkını lakabını da elbette yakınlarda ilave edersiniz. Öyle mi?

Mevlana

Ne tuufe-i cesaret, ne hükm-i garip

Nasıl gördünüz mü? İşte şimdi tam edip oldum, değil mi ya? Koca bir mısra söyledim. Beğendiremedik mi? Ya (Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.) ne çare. Bizim şairliğimiz bu kadar olabilir.

Geldi kafiye, gitti safiye.

Daralmayınız, daralmayınız. Sözlerimde kizp varsa, reddediniz; Yahut itiraf-ı kusur eyleyiniz.

&&&&

(Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.) hoşunuza gitmiş, epeyce beğenmişsiniz. Evet onda insanı eğlendirebilir bazı fıkralar var lakin soğuk, soğuk, mükerrer ve rabıtsız fıkraları da az değil. Bununla beraber siz beğenmişsiniz, ben beğenmedim, bastırduğıma, min-cihetin peşiman bile oldum. Fakat ne çare insan garip mahlûktur. Ekseriya hırsına galebe edemiyor. Bir gün buradaki aşınalarımın bir zatın hanesine gitmişim, kitaphanesinde temaşaya daldığım esnada yazıhanesinden küçük sekiz on formalık bir risale alıp elime sıkıştırıverdi. Bir de baktım ki bizim (Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.) canım ne kadar sıkıldı bilir misiniz? Hatta kendisinin “bu da bir eser-i ber-güzideniz!” tarzındaki iltifat-amiz sözlerini bile su-i telakki ederek birkaç dakika meyyit-i müteharrik gibi kitaphanenin yanında kaldım. Sonra ahbabımın muamele-i muhibbanesine mukabele tavrı ile yüzüne baktım, kitabı da açıp dikkatle gözden geçirmeye başladım. Malumunuzdur ki kitabı açar açmaz bir “her hakkı muharririndir” ibare-i münferidesi görülür, kendi kendime dedim ki “bu ne kadar ehemmiyet veriş?” öbür sahifede mukaddime. Ama nasıl mukaddime. Fena mı? Yok. Kitabın menafi-i mündericatından bahsetmişim; sonra da biraz terakkiye, taazuma yeltenmişim. Velhasıl okuduğum koca yazılar gittikçe ıztırabımı müzdat eyledi. Anladım ki menafi-i kitaptan bahsedişimde münasebetsiz olmuş, aşağıları da beter. Zira;

Malumu ne lazım, etmek ilam?

Mısraı gençlerimize ve mesenlerimize bile pek muhakkane bir tenbih olup dururken hayıflanmaktan gayri elimden bir şey gelmediğini maateessüf hissettim. Şunu da arz edeyim ki // 79// mümkün olaydı kitabın bari mukaddimesini olsun, tayyedecektim. Fakat nedamet hiçbir faydayı intaç edemez. Nihayet! Meyusen kendi kendimi üzüp bundan böyle müdebbirane davranmaya karar verdim.

Anladınız mı mirim? Kitabımın ne kıymette bir kitap olduğunu bilmez değilim.

Müsaade buyurunuz, sözü uzattıkça uzatacağım: “bilmez değilim” ifadesinde bir maksadım mestur kalıyor, bari bu kadar münasebet gelmiş iken onu da mufassalan arz edeyim: Vatandaşlardan bir zat nasılsa “kitabı” mazhar-ı itiraz ederek beni mahcup eylemek emeline bulunmuş. Pek haklı, lakin münasip midir? Çocukçasına bir fikre itbaen öyle bir kitaba itiraz edişin ne kadar gülünç olacağını düşündükçe “kitap”ın adiliğine biraz acıyacağım geliyor. Bir şeyin tenkidi, o şeyin haiz-i ehemmiyet olmasına vabestedir. Bu (Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.) kitabın ehemmiyeti ise hiç ve belki onun dahi madunu menzilesinde olmakla itirazat-ı vakıanın enzar-ı ammaye karşı yine kendi kendine hazret-i muterizi temeshur ettireceği tabi değil midir? Ne ise bu bizim mütalaamız. Gelelim münekkit beyefendiye: Mir-i muhterem, şöhret ve şanını evc-i alaya esad-ı niyet ve kasd-ı âli-himmetanesiyle (*Tercüman-ı Hakikat*) gazetesine verilmek üzere İstanbul’da bir kitapçıya mufassal mufassal mütalaatı havı mektuplar gönderir. Gazeteye mektup yazıldığını biz haber aldık yalnız mealinden bir şey anlayamadık; arası birkaç hafta geçer geçmez, hakikat arz-ı didar etmesin mi? Zavallı münekkit gazetelere “şöyle muhabirlik edeceğim, şöyle havadis-i mahalliyeden haber vereceğim!” tarzında verdiği vaatlerle maksat-ı garazkâranesini tervic edemeyince muztar kalır, çaresiz benimle olan bir mübahese-i hususiyesi sırasında eser-i pür-iber mahudı (!) gözümüze çarpar.

Ben hakka karşı duramam, hasbelbeşeriye bazen gafil dahi bulunsam yine pek az zamanda itiraf-ı kusur ederim. Hatta gençliğimle beraber öyle vakitlere de müsadif oldum ki, cebr-i nefis etmeye sayım beni bahtiyar ederdi. Binaenaleyh cevab-

ı savabını verdim yani itiraf-ı noksan ettim ve fakat bir bahis üzerine hamezen olmuşken davasının butlanına mukabeleden tabi aciz kalıp da hiç münasebet almayan ve belki daha ziyade iltizam etmediği hakikatin ve vuzuhuna delalet bir delili işhada cesaret, kendisinin

من چه گویم، طنبورم چه می گوید؟

Hitabına mazhariyetini müdi olduğunu, ma teessüf ima eyledim. İşte size bir numune-i ibret.

Hadi bundan vazgeçtim. Dünyada ma-la-yutak tefevvuhat da moda gibi bir şey oldu, şimdi siz hiç bilmediğiniz veyahut az bilip de mezayâ-yı külliyesine vakıf olmadığınız bir fenden dem vuracak olsanız kim dinler?.. O zaman âlem size safsata-perdaz tabir-i nazikinden ziyade doğrudan doğruya şarlata demekte haklı olmaz mı?

İnsaf buyurunuz, genç bir çocuğa “neye bir tarih yazmadın?” sual-i malumat ü firuşanesini irad edecek olan kimse ne kadar malumat sahibi olabilir? İşte dünyada zırvalanmak moda hükmüne girdi demekten maksadım cehele-i zamanenin Felatun geçinişlerini beyandır. Cenab-ı Allah bizleri bu gibi hatiat-ı azimeden hıfz ve masun buyursun duasını lisanımla tezkâr, kalbimle de tecrübesiz çılgın edebiyat çocuklarının mazhar-ı hidayet olmasını en büyük hayrhahlık ad ü şumar eyliyorum.

Münekkit beyefendimiz hazretleri dahi bu guruh efradından olmakla müftehirdir sanıyorum. Çünkü, fikr-i mahsusamca terakki bir merdiveni bir atlayışta aşmakla hasıl olmadığından yazılan şeyleri az çok taktir etmelidir. Taktir diyorum, “aman aferin deyiniz!” rica-i sual perveranesinde bulunalım demiyorum. Şu taktirde erbab-ı gayret ve merak bugünkü hatalarını sebkât-ı tecrübe, netayic-i mütalaa, tekessür-i malumat, tevsi-i efkâr hasebiyle elbette ileri de tashihle bir kat daha müstefit olur, asarı da daha ziyade istifade bahşeder. Mir-i münekkit ise yine halt-ı efkâr edip durur. Binaen-ala-zalik niçin (Metinde boşuk var.) yazıp tarih yazmadığımı veya niçin Ahmet’e mektup gönderip Mehmet’e selam yazmadığımı veyahut şiir söylemediğimi makam-ı itirazda istizah eden münekkit sükut-ı mukabelesine uğrayacağı şüphesizdir.

Şair nerede, biz nerede! Edip kim, biz onların yanında ne oluyoruz?

Daha henüz hafayâ-yi asara teknil-i vukuf edemeyen // 80 // birisine “tarih yaz!” fenden bi-behre olan bir adama “kimyayı muvazzah bir kitap neşret!” demek, gabavet-i zatiyeyi setredecek yerde bilakis herkese ilan ve işaaya sebebiyet vermez mi?

Zaten “ilm-i kül” benîbeşer için imkân haricinde olduğu gibi müverrih olmakta kaffe-i vukuat ve mükevvenat-ı beşeriyyeyi kamilen bilmek demek değildir.

Mümkün mü ya? Fikir ne kadar vasi olursa, muhaliyet de o kadar izdiyat eyler. Fikr-i beşerin vüsatı mahlûkat-ı ilahiyedeki esrar ve hikemiyat-ı Cenab-ı Hüda’ya asla faik düşemez. Baki uhuvvet, azizim kardeşim!

(*Sebat*, No. 10, s. 77-80)

İmzasız

İstanbul Muhbirimizin Birinci Mektubu

Şundan Bundan

Meşhudatımdan mesmuatımızdan size birkaç garibe nakl edeyim.

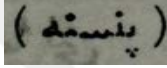
Sirac’ın zuhurundan beri İnhisar İdaresi veya tabir-i ahirle tütünlerin fenalığı hakkındaki ihzaratınıza idare-i inhisariye hiddet etmiş. İdare meclisi tarafından aleyhinizde bir mazbata kaleme alınmış Babıaliye takdim edilerek *Sirac* gazetesiyle muhakeme işitilmiş. Ne buyurursunuz? Bana kalırsa idare-i inhisariye halka parasıyla kül yutturacağına (ki inanmazsanız diye bugün Süleyman Paşa Hanı ittisalindeki tütüncüden beş dirhemine üç kuruş beş para verdiğim tütünden çıkan iki dirhem tozu mektuba leffyledim.) Gazetelerin bu babdaki ihtarat-ı menfaat cuyane ve muhakkasıyla hareket eylese hazineyi müstefid halkı memnun ederdi. Buraları kim düşünür? Artık bir idarede bir gazeteye galebe etmesin mi? Mahakim açık ve hatta reji meselesi için *İbret*’te taht-ı muhakemede bulundurulmuyor mu? Vaktiyle ona güldünüzse işte şimdi sizin de başınıza geldi.

Ne ise oradan geçelim!

Memleketimizde garip garip mukallidanlar görülmedik yolda modalar zuhur etmeye başladı. Prusya'da asker zabitleri senelerce mekteplerde fünün-ı harbiye mütalaasıyla vakit geçirdiklerinden gözlük takmaya muhtaç olurlar. Onun için ekser Prusya zabitanı gözlüklüdür.

Buna takliden İstanbul'da da bazı alafranga zabitlerimiz gözlük takmakta idi. Bununla beraber yakışmıyor da diyemem. Lepiska'da da Amerika'da olduğu gibi mektep hocalarının ekserisi taife-i nisadan buldukları ve gece gündüz hasbü'l-meslek okumakla iştigal eyledikleri cihetle bi't-tabi kuvve-i basirelerine zaaf gelerek gözlük istimaline muhtaç olurlar.

Onun için Almanya'da ca-be-ca gözlüklü –fakat kızlara değil- kadınlara tesadüf olunur. Başkalarında görmemiştim.

Dün de onu gördüm bahçe kapısından Sirkeci iskelesine doğru bir arabaya rastgeldim. İçinde gayet genç bir hanım oturmuş bir yani burnunda bir gözlük vardı. Bir de dikkat edeyim ki yanında oturan bir hem-sinni de takmış. Anladım ki bizim memlekete de bu hâl aksederek modalaşmış. Fakat Lepiska'da kadınlar hoca oldukları için lüzum-ı sahih üzerine takıyorlar. Burada darü'l-muallimat henüz o kadar muallim yetiştirmede. Farz edelim ki yetiştirmiş olsun daha mektepler yapılıp kadın muallimeler memur edilmedi ki hatta fart-ı iştigal ile gözlerine zaaf arız olsun.

Hâsılı bunun moda olarak ittihaz olunduğuna yakın hasıl ettim. Çünkü ikisi de pek genç idi.

Mamafih güzellikte fena olmuyor ha onu da söylerim. Bir kat daha letafet bahşoluyor.

(Metinde nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)

Tramvayın Yusuf Paşa tarikini bir kere gidip görseniz halkın çektiği sıkıntıyı anlarsınız. Tramvay geçerken at araba değil insan güç geçiyor.

Sahib-i imtiyazın mukavelesi icabınca yollar tesviye olunmaksızın araba işlemecekti. Hani ya unutuldu mu? İstanbul halkı berri bahri kumpanyaların hükümet-i keyfiyelerine mi ittiba eyleyecek? Buralarını şehremanetinin nazar-ı tetkikine havale etmek isterim.

Geçen gece Çatalca'dan gelen demir yolu katarı Ahır Kapı'da bir ineği hurdahaş etti fakat kabahat ne bekçide ne şimendiferde ne de inektedir. Akşamları bekçisi vapurun geleceğini bildiği ve çünkü memleketimizde Allah'a emanet mandıra yahut inek ağılı hükmünde olduğu cihetle inek filan geçmesin diye güzergâhlarını seddediyor bekçi fener yakarken bir inek gelir orada bulunan muzip çocuğun biri siperi kaldırıp ineği içeri alır. Fakat öbür tarafın sırığını hiyaneten kaldırmaz. O aralık vapur gelir bekçi de hâlden bi-haber olmasıyla vapuru durduramaz. Bi-çare hayvan cay-ı necat ararsa da bulamayarak bir tarafa durur, vapur geçerken sıkıştırıp ezer.

Geçen sene İzmir gümrükçüsü esbak Raşid Efendizade Emin Bey'e Rıfat Paşazade Seyyid Bey'in mahzeninde bulunan dokuz bin bu kadar liralık konsülüdi çalınmıştı.

Bunun sârîğini ele geçirmek için o zaman zabıta müdürü bulunan Yanya Divan-ı Temyizi Reisi izzetli Kazım Bey Efendi fevkalade ikdam etmiş ve hatta bugün sârik olduğu tebeyyün edenin istintak edilmesini tekraren söylemiş olduğu hâlde muvaffak olmamıştı. Hâlbuki bu sirkatin hariçten olmayıp dâhilden birinin eliyle olduğu edna teemmül ile de anlaşılabilir. Rıfat Paşa merhumun zamanından beri o hanedana hizmet ederek iffet ve istikametlerine efendilerinin emniyeti berkemal olan birkaç namuslu ağanın beyhude yere istintaklarda mahbes köşelerinde sürünmesi yanlarına kaldı, çünkü sârîği geçen gün sarrafın biri yakalamış numaraları mazbut etmiş. Demek ki Kazım Bey Efendi bulamadı diye tan edenlerde bulamamış kendi kendine bulunmuş.

Vakıa Emin Bey'in parası meydana çıktı. Ama o biçare namuslu adamların namusu nereye gitti? Beyefendinin hemşiresinin evine (içinde makineye müteallık alet vardır diye) bıraktığı köhne bir sandıkta Rıfat Paşa hizmetkârlarının kerameti mi vardı ki konsülüdi olduğunu bilip de çalsınlar? Ama ne fayda ki biz de usul-i istintak

hâlâ ıslah edilemediğinden na-hak yere birçok adam bir seneden beri süründü durdu. Buralarını da Divan-ı Ahkam nazırı hazretlerinin müsellemler olan amal-ı hakkaniyet perveranelerine havale etmek kafidir. Bu haftalık bu kadar bundan böyle vaadim vechiyle haftada hiç olmazsa iki kere olsun ifâ-yı vazifeye çalışırım.

(*Sirac*, No.7, s. 3)

Timur Nikab

12. Reklamlar-İlanlar

Matbuat Kaleminden Gelen İlan-ı Resmîdir.

Birkaç aydan beri köprü başıyla esvak ve pazarda birtakım satıcılar ve sarraflar ellerinde fûruht olunmakta olan Rumeli demir yolu eshamının ikramiyeleri numaraları hiçbir mevaki-i resmîyeden maksat olmadığı gibi mezkûr numaraların aslı olan kampanya senedi dahi işbu numaraları çıkararlarda bulunup bulunmadığı meçhul idüğüne ve bundan başka mezkûr numaraların kuraları çekilip de hükmü kalmamıştı dahi. Satıcılarından da fûruht olunmakta bulunduğuna binaen bu hâl satanlardan sorulduktan mezkûr numaraları çoğaltmak gareziiyle bunları dahi aralarına koymakta olduklarını beyan etmekte iseler de bunları dahi diğerleri meyanında fûruht ile halk ızrar edilmekte ve düvel-i saire ve hususen memleketeynde keşide olunmakta bulunan kuraların numaraları dahi buralarda satılmakta ve bunları herkes almakta bulunacağı Zabtiye Müşiriyet-i Celilesi'nden işar kılınmış ve böyle şeyler esasen memnu olduğundan bu memnuiyenin devam-ı cereyanı zımmında icabının icrası müşiriyet-i müşarün-ileyhaya bildirilmiş olmakla keyfiyyet-i ilanına ibtida kılındı.

(*Sirac*, No.4, s. 3)

İmzasız

İlan-ı Mahsus

Hoca Sadık Efendi merhumun müellifat-ı siyasiyesinden

(الرجال... علي النساء)

ayet-i kerimesinin tefsirini mütezammın ilm-i tedbir-i münezzil hakkında muhavere tarzında tedvin ettikleri kitabı müşarün-ileyhin hayatında bazı eviddası birkaç nüsha olarak yazmışlardı.

Eğerçi bu risalenin elde bulunan nüshalarından bir kıtası *Sirac* matbaasına irsal buyrulur ise merhumun ahlafımız tarafından dahi hayr ile yâdını ve binaenaleyh milletimizin istifadesini mucip olmak üzere tab ederek kağıdı bahasına neşredeceğimi vaad ederim.

(*Sirac*, No8, s. 1)

Muharrir

Erbab-ı Hamiyetten Bir Zatin Varakası

Birkaç yüz sene de bir dünyaya tek gelenlerden olup bütün ömrünü umum-ı insaniyeye sarf eden ve hatta bir bu kadar daha yaşama kabiliyeti olan vücudunu bu uğurda feda ederek ahirete giden mersum Hoca Sadık Efendi (rahmetullah-ı aliyye ve radiallahu anha) nin vefatına dair *Sirac* gazetesine yazmış olduğunuz bend ile kadir-danlığınız derecesi tebeyyün etti. Tahsin ve tesid ile beraber gazetenizin işbu nüshasından bir adedini ind-i acizanemde nüsah ve mutebereden olarak hıfzedecek olduğumdan teşekküre işbu varaka-ı acizanemi taraf-ı valalarına takdim eyledim. Teberrüken ilana himmet buyurmanızı temenni ederim, efendim.

(*Sirac*, No. 8, s. 3)

İmzasız,

İlan-ı Mahsus

Sirac'ın edebiyat ve fünuna mahsus olarak bir nüsha çıkarmaklığı imtiyazı iktizasındandır. Binaenaleyh bu nüshayı da yirmi dört sahifeden akall olmamak üzere on beş günde bir defa *Mahzen-i Fünun* namıyla ihraç edeceğimizi ve tahvil-i unvan için matbuat nizamnamesine istinaden matbuat idare-i behiyesine istida takdim edeceğimizden birinci numarasının bir haftaya kadar neşri mukarrer olduğunu erbab-ı maarife ihtar ederiz.

Bu gazete biri edebî ve diğeri fennî iki kısım üzere mürettep olacaktır.

(*Sirac*, No.16, s.1)

İmzasız

13. Şiir

(Tarih)

Üç dört yaşında bir nevhayatın âlem-i vücuda vedaında validesi lisanından söylenmiş süzüşlü bir tarihtir.

Bir melektin sen karıştın gerçi eflakilere
Hasretinle maderin biçare ama ah eder. //(364) //
Cevherin tarihini her an dilim tekrar eder
Tıfil iken uçtun kucağımdan ciğerparem Ömer
1301

(*Berk*, No. 12, s. 363-364)

İmzasız

14. Tebrik Yazıları

(Mehmet Necib'in dergiye gönderdiği yazılara dair)

Tebriknameniz_ her tab-i belaget-perestin mazhar-ı hüsn-i sitayişi olabilecek bir surette yazıldı. Bu babda gelen selaset selametinizi biz de halisane tebrik etmek isteriz gazel-i mersulünüzü nesrinize tercih edecek mergup bir zeminde bulduk tabii atide neşrolunacak nüshalarımızın birinde manzur-ı tebai-i suhanveran olur.

(*Berk*, No. 4, s. 128)

Berk

Berk Heyeti Tahririyesi'ne

Berk nam-ı müşâşatı altında bir iki mahtan beri lema nisar-ı âlem-i edebiyat olup kulub-ı maarifet-cuyan-ı zaman-ı nur-ı ilm ve edep ile tenvir ü ziyadar eden risale-i mutebereniz resail-i edebiye-i mevketenin kaffesine tefevvuk etmiş ve erbab-ı maarifin rağbet ve taktirini cümlesinden ziyade kazanmıştır. Nasıl tefevvuk etmesin ki saha-i edebiyatta cilvesaz olan her bir nüshası zamanımız üdebasından en güzide ve en muktedirlerinin asar-ı âliyesiyle malamal ve birtakım saçma sapan mesela “(Metin de nokta ile gösterilmiş boşluklar vardır.)” gazeli gibi türrehatdan hâli bulunuyor. Nasıl celb-i rağbet etmesin ki // (149) // Eşref Paşa ve Naci Efendi

hazeratı gibi iki yegâne-i dehrin asar-ı celilesi dahi revnak-ı tabiisini tazif ediyor işte risalenizi taktir edenlerin biri ve belki de birincisi bu bende-i naçizdir. Nevresidegan-ı vatan için muallim-i edip denilmeye şayan olan şu risaleyi neşre himmet ve muvaffakiyetizden dolayı heyetinizi tebrik eder ve devamınızı dahi kaviiyyen ümit eylerim. Gazel-i atiyi tabedip etmemek reyinize menuttur. Mamafih tab-ı takdirinde tabii memnun olurum.

(*Berk*, No. 5, s. 148-149)

İmzasız

Varaka

Pek az vakitten beri lisan-ı azbü'l-beyan Türkçe tahsiline bir mecburiyet-i hususiyeden dolayı say ve gayret etmekte bulunduğum cihetle gerek yevmi gazeteleri, gerek resail-i mevkuteyi gün be gün çar çeşmele gözetirken bir de [*Kevkebü'l-ilm*] namıyla neşrettiğiniz Arabi ve Türki risalenizin şimdiye kadar çıkan adetlerini bir memnuniyet-i fevkaledile ile mütalaa ettim.

Kevkeb'inizin dördüncü Arabi cüzünde dercine himmet buyurduğunuz makale-i aczide ihsasat-ı veddiyemi küşade ettiğim gibi bu defa dahi tekrar meşruanızdan ne kadar istifade ettiğimden heyet-i kevkebiye-i münirenize teşekkürden aciz bulunduğumu arz ederim.

İktidar-ı acziye göre her ne kadar karilerinize büyük hizmetler takdim etmek arzusunda isem de ne çare ki Türkçeyi işte bundan ziyade yazamadığımdan dolayı pek çok vakitler tereddütte durmuş kalmışım. Huda âlim pek çok teessüf ediyorum, siz de bunu hüsn ü tastik edersiniz zannındayım.

Her nasılsa şu zaman-ı meşguliyetimde felekiyattan bazı makaleleri yazmaya çabalayıp idarenize gönderiyorum. Siz de derç ve adem-i dercinde muhayyersiniz.

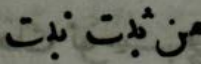
(*Kevkebü'l-ilm*, No.7, s. 211)

İskender Dibak

(Gazeteye Tebrik Yazısı)

Hadika gazetesi baş muharirri Tevfik... Bu defa *Sirac* namında bir gazete neşrine istihsal-i ruhsat eyledi. Gazetesinin birinci nüshası cumartesi günü neşrolunmaya başlamıştır. Tevfik... Bu isimde bir gazeteye sahip olmaya bir hayli zamandan beri arzu etmekte ve fakat yeni matbuat intişarına bilemediğimiz birtakım esbaba mebni gösterilmekte olan manialar cihetiyle nail-i ümit olamamakta idi.

Gösterdiği *Sebat* akıbet kaidesini ispat eyledi. Muvaffakiyetinden dolayı kendini halisane tebrik ederiz. Ümit varız ki gazetesi bi't-tabi ihtiyar edeceği meslek-i hürriyet-perveranede terekkiyat-ı asriyenin hadimlerinden olur.

(İbret) Kemal

(*Sirac*, No. 3 s.1)

Namık Kemal

15. Teşekkür Yazıları

Berk Heyet-i Muhteremesi'ne

“Bülbüle İtab” ser-levhası altında bulunan manzume-i naçizimi *Berk*'in dördüncü nüshasına derç ile zirine bir de değerlice iltifat parlatılmış: Teşekkür olunur. Manzumenin tab ve neşriyle mazhar-ı teşvik oluşu mücerret uluv-ı cenabınıza dal olduğu için teşekkürümü tekrar ile kesb-i şeref eylerim.

İşte bu defa da iki şarkı gönderdim. Bunlar manzumem gibi köhne değil adeta ter ü tazedir.

Beyan-ı mütalaada değilse de, tab ü neşr hususunda o kadar müşkilpesendelik etmezsiniz sanırım!

Baki neşr-i maarifte devam ve terakkileri temenniyatı.

20 Ramazan sene 302

(*Berk*, No. 5, s. 151)

Fatma Nerime Hanım

(Tezkireye Dair)

Alaybeyzade Naci Beyefendi Hazretleri'ne

Nüktedan-ı kâmil!

Takdimiyle kesb-i şeref eylediğim tezkireme ihsan buyu // (250) // rulan lütufname-i edibanenizi bir neşve-i kâmile ile okudum.

Arada sırada tesrib-i asar buyurmanız için tezkiremde vaki olan istirhamımın, mazhar-ı hüsn-i kabul buyurulmasından fevka'l-had memnun olurum.

Fakat nezaket-i kâmilenize delalet eyleyen (infaz-ı irade) terkiğini sevmedim.

Zira, devamından emin olduğum *Berk*'in, her nüshasında tenvir-i sahaife medar olacak, asar-ı münevverenizin bulunması için minnetterane yüzlerce niyaznameler yazabiliriz.

Hatta rağbet-i karini isticlab etmek için suret-i katiyede olarak ihsan-ı eser buyurmalarını – *Berk*'in bidayet-i neşri esnasında- bizzat üstad-ı muhterem Naci Beyefendi Hazretleri'nden de rica eylemiştim.

Teşekkür olunur ki, bugüne değin asar-ı icazkaranelerinden *Berk*'imizi mahrum bırakmayarak temin-i intişarına inayet, tenvir-i istikbaline de bir meşal-i himmet oldular.

Sanırım ki ashab-ı iktidarın madununda olanlara muavenet-i kalemiyede bulunmaları tetimme-i kanun-ı insaniyettir.

Eğerçi her nüshamızda bir eserinizin ispat-ı vücud eylemesi // (251) //öyle birkaç tezkirenin takdimine tevakkuf etse, nezd-i danışveranenizde sözümün nafiz-i irade olmasından gurur hasıl ederek her defa eser aramaya kalkışırım.

Mamafih bendenizce bu hâl-i nezaketiniz, bir makam-ı imtiyaz hikmetine geçti. Bundan böyle eser hazırlamaya çalışınız ki şubban-ı vatan daima müstefiz-i asarınız olsunlar.

Emvac-ı bahrın, zaten tabii bulunmasından telatum-ı deryayı temaşaya dalan bir şair-i hikmetperverin her makal-ı perişanesi de tabii olur.

Binaenaleyh kıta-i rengini ziyadesiyle beğendim, beğendim değil adeta o günki mevcenin vapura hücumundan meydana gelen o günki letafet-i şairaneyi görmek bile istedim. Ne çare ki vücutça mübtela olduğum ızdırabın hâlâ devam eylesinden bir tedbir-i reha amizin ittihazıyla uğraşılmaktadır.

Eğer tezkın-i ızdıraba şu günlerde muvaffak olunursa, efendimize arz-ı ubudiyet eylemekten başka bir amelim yoktur.

(Berk, No. 8, s. 249-251)

Mehmet Remzi

Kevkeb

Ali Ulvi Efendi biraderimiz vatanın şübban-ı ezkiyasından //44// ve Mekteb-i Mülkiye-i Şahane müntehi sınıf-ı şakirdan-ı maarif meyanından olduğu üdebamız cümlesinin malumudur. Mekteplilere pek büyük ve parlak numune-i iftihar olan efendi-i mûmâ-ileyhin asar-ı kıymettar-ı ulviyesiyle beraber *Kevkeb*'in en Pertev-eşan işasından addolunmaya şayandır.

(Kevkebü'l-ilm No.2, s. 43-44)

Kevkeb

Teşekkür

Biraderimiz Selim Efendi gibi muktedir arkadaşlarımız taltifen tebriğe//170// tenezzül buyurdıklarını gördükçe hakikaten arz-ı bahtiyari eder ve refikimiz Vasıf Bey Efendi hakkında göstermiş oldukları teveccüh-i edibanelerinden fevkalade memnun olduğumuzu maa-l-iftihar beyan eyleriz.

(Kevkebü'l-ilm, No6, s. 169-170)

Heyet-i Tahririye

Kemal Bey Efendiye Mukabele

Meslek-i hürriyet perveranesinin ikdam-ı mahsusunla silk olmuşum. O meslekte devamıma ve muktezayatına hizmete ise yine senin hüsni itikadın kafil olduğu için muvaffak olacağım da ümid-i berkemaldir.

(Sirac, No.3, s.1)

Ebuzziya Tefvik

SONUÇ

Birinci Meşrutiyet Dönemi Sultan II. Abdülhamit'in 1876 yılında anayasayı ilan etmesiyle başlayıp 1908'e kadar süren dönemin adıdır. Birinci Meşrutiyet'in ilanı toplumu sosyal, siyasi, kültürel ve edebî olarak pek çok yönden etkilemiştir. Türk edebiyatı açısından önemli olaylara sahne olan bu dönemde; *Berk*, *Kevkebü'l-ilm*, *Sebat* ve *Sirac* süreli yayınları yayımlanmıştır. Bu yıllar basın tarihimizde sansürün ağırlıklı olarak uygulandığı bir dönemdir. Yukarıda sözü edilen çalışmaya konu olan süreli yayınlar da basındaki bu sansürden nasiplerini almışlardır. İncelenen *Berk*, *Kevkebü'l-ilm* ve *Sebat* dergilerinde siyaset dışında her şeyin konu edileceği söylenirken *Sirac* günlük çıktığı için sosyal ve siyasi hayattan da söz edilmiştir.

Bu çalışma “Giriş”, “İnceleme” ve “Seçilmiş Metinler” olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Birinci Meşrutiyet yıllarında özellikle Servet-i Fünun öncesinin basın hayatı ve edebî ortamı hakkında genel hatlarıyla bilgiler verilmiştir. İnceleme bölümünde söz konusu yayınların yayın cetveli, şekil ve muhteva özellikleri verilmiştir. Bu bölümde ayrıca yazarların birçoğunun birden fazla dergide yazısı veya şiiri bulunduğu için bu isimler, “Yazar Kadrosu” başlığı altında birleştirilerek verilmiştir. Daha sonra süreli yayınlardaki yazılar yazar adına göre ve konu ve türlerine göre tasnif edilmiştir.

Sözü edilen süreli yayınlarda yer alan edebî anlamda değer taşıdığı düşünülen bazı yazılar da Seçilmiş Metinler başlığı altında konu ve türlerine göre alfabetik sıralanarak Latin alfabesine aktarılmıştır.

“ *Siyasetten mâ-ada her şeyden bahseder*” ibaresiyle yayın politikasını belirleyen *Berk* dergisinde siyasetin dışında pek çok konu ve türde yazılar yer almıştır. Dergide makale, deneme, haber yazısı, hikâye, şiir vb. türlerle beraber aşk, aile, kadın, edebiyat, bilim, tabiat, tebrik, teşekkür vb. pek çok konuda da yazılar ve şiirler bulunur.

Dergide bulunan 215 yazıdan 119 tanesinin şiir olması *Berk*'in şiir ağırlıklı bir dergi olduğunu göstermektedir. Ahmet Fevzi, Abdülhâkim Hikmet, Abdülkerim Sabit, Ali Kemal, Ateşdil, Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade), Behzat, Ali Vasfi Efendi (Şeyh) *Berkî*, Besim (Trabzon Rüsumat Başkâtibi), Eşref Paşa, Fatma

Nerime Hanım, Ferruh Bey (İbnü'r-reşat), Fevzi (Muallim), Haki, Halil Edip, Hayret Efendi, Hayri (Harputlu), Hasan Vasfî, Lemî, Mahmut Kemalettin, Mustafa Cemil, (Mehmet) Ali Ulvi, Mehmet Remzi, Mehmet Tevfik, Naci (Muallim), Naci (Alaybeyzade), Nazım (Nabizade), Nevzat, Ra'dî, Safvet (İbnü's-süeda), Sait Beyefendi, Süleyman Salim Bey, Sırrı Paşa, Şahî, Tahir (Menemenlizade) dergide imzası bulunan şairlerdir. Şiirlerin çoğunluğunu gazeller oluşturmaktadır. Gazelin yanında kıta, tahmis, müseddes gibi nazım şekillerine az da olsa rastlanır. Bu durum bize *Berk* dergisinin eski edebiyata daha yakın olduğunu göstermektedir. Şiirlerde genelde işlenen tema aşktır. Bu da yazarların daha çok bireysel konulara eğildiklerini göstermektedir. Bu tercihin sebebi şairin edebiyata bakışı olacağı gibi Dönemin baskıcı ortamı da olmalıdır.

Dergide şiirden sonra en fazla bulunan tür mektuptur. Bu mektuplardan bazıları Victor Hugo, Chateaubriand, Jean Jacques Rousseau gibi romantik Batı edebiyatı yazarlarına aittir. Diğerleri ise mecmua yazarlarının birbirlerine hitaben kaleme aldığı mektuplardır. Batılı yazarların mektuplarına yer verilmesi dergiyi çıkarıcıların Avrupa edebiyatını vakıf olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yazarların birbirlerine ithafen kaleme aldığı mektuplar ise sansürlü olmasına rağmen dönemin basın ve edebiyatta hareketli olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Berk'te yayımlanan bazı yazarların veya şairlerin yazıları veya şiirlerinden sonra hemen altına *Berk* imzasıyla değerlendirmeler yapılmış, bu da *Berk*'in edebiyat ortamına katkıda bulunmak istediğini ve yayımlanan yazıyı ve şiiri önemseydiğini göstermektedir.

Kevkebü'l-ilm “*Ulum ve fünun ile sanayi ve bi'l-cümle maarıften bahseder*” ifadesiyle yayın politikasını belirleyerek dönemin basın hayatının getirdiği olumsuzluklardan sakınmak istemiştir. Sözü edilen süreli yayındaki çoğu yazıların imzasız olması da benzer bir çekince olarak düşünülebilir. Bu yazıların imza sahiplerine ancak *Kevkebü'l-ilm*'in son sayısında Birinci Cildin Fihristi başlığı altında ulaşmak mümkündür.

Kevkebü'l-ilm dergisi tür ve muhteva bakımından oldukça zengindir. Hikâye, mensur şiir, makale, deneme, haber yazısı vb. pek çok türe yer verilir ve aile, kadın,

aşk, vatan, tabiat vb. pek çok konuda da yazılar ve şiirler vardır. Sözü edilen süreli yayında “Edebiyat”, “Fünun”, “Teracim-i Ahval”, “Felsefe” ve “Tefrika” konu başlıkları bulunur. En ağırlıklı kısmı “Edebiyat” konu başlığı oluşturur. Dergi şiir ağırlıklıdır ve 70 civarında şiir bulunur. Şiirlerde genellikle aşk teması işlenmektedir. Dergide dikkat çeken bir diğer husus ise vatan temasının işlenmesidir. Vatan teması dergide iki yazıda işlenmiştir. Edebî eserlerde ferdi temalar ağırlıklı olmakla birlikte bu dönem Osmanlı'nın içte ve dışta birçok problemle uğraştığı yıllardır. Bu durum mutlaka Osmanlı toplumunda hassasiyet yaratmıştır. Dergide iki yazı ile de olsa vatan temasının yer alması bu hassasiyetin bir göstergesi olarak yorumlanmalıdır. Hemen hemen her konu başlığının altında mabadi yazıların bulunması ve bunların devam etmesi derginin devamlılık gösterdiğini kanıtlar.

Sebat dergisinde “Edebiyat”, “Fünun”, “Mütenevvi” başlıkları bulunur. Bu başlıklardan “Edebiyat”a düzenli olarak her sayıda yer verilmiştir. Bu durum derginin edebiyat ağırlıklı bir dergi olduğunu ve yazarlarında da siyasetten uzak durmak istediklerini göstermektedir. “. Edebiyat konu başlığı derginin ağırlıklı kısmını oluşturur. Dergide bulunan 113 yazıdan 40 tanesi şiirdir. Fünun” ve “Mütenevvi” konu başlıkları dergide aksayarak yer almıştır. Dergide en az yer ayrılan konu başlığı “Fünun” dur, bu başlık altında da Faik Hilmi'nin yazısı ve iki tane imzasız yazı bulunur. Mütenevvi başlığı altında fen, sağlık, din, felsefe, biyografi gibi çeşitli konulara; haber yazısı, mektup, deneme, makale gibi çeşitli türlere yer verilmiştir. Ancak haber yazıları bu başlık altında önemli bir yer tutar. 35 civarında haber yazısının bulunması bu durumu kanıtlar.

Sirac'ta ise günlük olarak yayımlandığı için gazetenin önemli bir kısmını haber yazıları oluşturmaktadır. Bu haberler fen, sağlık, el becerisi gibi konuların yanı sıra devletin resmi faaliyetlerini de yansıtmaktadır ve yorumsuzdur. Dolayısıyla *Sirac* bir gazetenin olmanın sorumluluğu ile politik haberlere de yer vermiş, fakat bunlar üzerine yorum yapmaktan çekinmiştir. Bu durum da yine devrin basınının karakteristik bir özelliği olarak düşünülmektedir. Bunun yanında EbuZZiya Tefvîk, Sadullah, Namık Kemal gibi imzalarla yayımlanan yazılar da bulunmaktadır. Söz konusu gazetede 107 yazı yayımlanmıştır ve bunların sadece 17 yazı imzalıdır. *Sirac*'ta Hüdavendigâr, Basiret gibi dönemin önemli gazeteleriyle tartışmalar

yürütülmüştür. Bu tartışmalar yukarıda da zaman zaman sözü edildiği gibi her ne kadar baskıcı ve sansürlü olsa da dönemin hareketli bir basın hayatı olduğunun göstergesidir.

Üzerinde çalışılan bu dört süreli yayın da siyasetten uzak durmaya çalışmışlar ancak sansüre uğramaktan kurtulamamışlardır. Bazen bir cümlelik bazen bir satırlık bazen de bir beyitlik yer sansürlenerek sadece nokta ile verilmiştir.

Berk, Kevkebü'l-ilm, Sebat, Sirac süreli yayınları Birinci Meşrutiyet Dönemi basın ve edebiyat hayatını yansıtmaları açısından birinci derecede kaynak ve önemli yayınlardır.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Kenan (1996), *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- AKYÜZ, Kenan (2013), *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizileri (1860-1923)*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- ANDI, M. Fatih (1995), *Ara Nesil Mehmed Celâl Hayatı Görüşleri Şiirleri*, İstanbul: Alfa Yay.
- AYATA, Yunus (1996), *Servet-i Fünun Dergisi(256-305. Sayılar) (İnceleme ve Seçilmiş Metinler)*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi].
- AYGÜN, ÖZCAN (2004), “Abdülhalim Memduh” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* C.29, s. 85-86.
- BABACAN, Mahmut (2003), “Ara Nesilde Eleştiri” *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl 7, Sayı 77 /78 /79/ Mayıs/Haziran/ Temmuz- Eleştiri Özel Sayısı-6, Ankara: Hece Yay.
- BAYRAK, Özcan (2016), *Sorularla Yeni Türk Edebiyatı*, İstanbul: Kesit Yay.
- BİRİNCİ, Necat (2007), “Ara Nesil” *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.3, İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- ÇANKAYA, Ali (1968-1969), *Son Asır Türk Tarihinin Önemli Olayları ile Birlikte Yeni Mülkiyeliler Tarihi ve Mülkiyeliler II*, Ankara: Mars Matbaası.
- ÇANKAYA, Ali (1968-1969), *Son Asır Türk Tarihinin Önemli Olayları ile Birlikte Yeni Mülkiyeliler Tarihi ve Mülkiyeliler III*, Ankara: Mars Matbaası.
- ÇAVDAR, Tefik, *İz Bırakan Gazeteler ve Gazeteciler Babiâli’den Geriye Ne Kaldı*, İstanbul: İmge zKitabevi Yay.

- ÇETİN, Nurullah (2010), “II. Abdülhamit Dönemi Türk Romanı (1878-1908)” *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, Yıl 6, Sayı 65 /66 /67/ Mayıs/Haziran/ Temmuz-Roman Özel Sayısı-4, Ankara: Hece Yay.
- ÇETİN, Nurullah (2006), *Takma Müstear İsimler Sözlüğü*, Ankara: Edebiyat Otağı Yay.
- DEMİRCİ, Neşe (2012), *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (1-1500.Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi].
- DEMİRCİ, Neşe (2014), “Mustafa Reşit ve *Tercüman-ı Hakikat*’te Yayımlanan İki Mensur Şiiri” *Türk Edebiyatına Açılan Pencere İnci Enginün Armağanı*, s. 205-214, Ankara: Dergâh Yay.
- ENGİNÜN, İnci (2014), *Yeni Türk Edebiyatı- Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1839-1923)*, İstanbul: Dergâh Yay.
- ERCİLASUN, Bilge (1996), *Ahmet İhsan Tokgöz*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- ERCİLASUN, Bilge (2013), *İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit*, İstanbul: Dergâh Yay.
- GARİPER, Cafer (2004), “Geçiş Dönemi Nesli: Ara Nesil”, *Yeni Türk Edebiyatı (1839-2000) El Kitabı* s. 99-112, Ankara: Grafiker Yay.
- GERÇEK, Selim Nüzhet (Tarihsiz), *Türk Matbuatı*, Ankara: Gezgin Kitabevi.
- İmzasız (1977), “Ali Kemal” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, s. 113-114, İstanbul: Dergâh Yay.
- İmzasız (1981), “Halil Edip” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, s. 46, İstanbul: Dergâh Yay.
- İmzasız (1981), “Hayri (Harputlu)” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, s. 183, İstanbul: Dergâh Yay.

- İmzasız (1986), “Naci (Alaybeyizade)” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* s. 495
İstanbul: Dergâh Yay.
- İmzasız (1998), “Tevfik (Selanikli)” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, s. 330,
İstanbul: Dergâh Yay.
- İmzasız (1998), “Vasfi Ali Efendi (Şeyh)”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*,
s.513-514, İstanbul: Dergâh Yay.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal (1988), *Son Asır Türk Şairleri I-IV*, İstanbul:
Dergâh Yay.
- İNÜĞUR, M. Nuri (2002), *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul: Der Yay.
- KABACALI, Alpay (1984), *Türkiye’de Yazarın Kazancı*, İstanbul: Değişen Dünya
Yay.
- KAPLAN, Mehmet (2013), *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, İstanbul: Dergâh Yay.
- KARADAĞ, Ayşe Banu, “Türk Çeviri Tarihimizde ‘Mütercim’ Selanikli Tevfik”,
Turkish Studies, s. 355-363, Ankara.
- KAVCAR, Cahit (1985), *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünun Romanı*, Ankara:
Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- KOLCU, Ali İhsan (2014), *Tanzimat Edebiyatı I*, Erzurum: Salkımsöğüt Yay.
- KOLCU, Ali İhsan (1999), *Türkçe’de Batı Şiiri*, Ankara: Gündoğan Yay.
- Milli Kütüphane Başkanlığı (1987) , *Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu
Katalogu Birinci Cilt* s. 29
- NALCIOĞLU, Ulusoy Belkıs(2013), *Osmanlı’da Muhalif Basının Doğuşu 1828-
1878*, İstanbul: Yeditepe Yay.
- OKAY, M. Orhan, *İlk Türk Pozitivist ve Naturalisti Beşir Fuad*, İstanbul: Dergâh
Yay.
- OKAY, M. Okay (2007), “*Tanzimatçılar: Yenileşme Öncüleri (1860-1896)*” *Türk
Edebiyatı Tarihi* s. 61-82, İstanbul: TC Kültür Bakanlığı Yay.

- OKAY, Orhan (2005), *Batıllaşma Devri Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yay.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1982), “Cenap Şahabettin” *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, s.279-280, İstanbul: Cem Yay.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1982), “Tahir (Menemenlizade)” *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, s. 842, İstanbul: Cem Yay.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1982), “(UŞAKLIGİL) Halit Ziya” *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, s.1179-1182, İstanbul: Cem Yay.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1982), “Ziya Paşa” *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, s.1251-1252, İstanbul: Cem Yay.
- TİL, Enis Tahsin (2015), *Gazeteler ve Gazeteciler*, Ankara: Cümle Yay.
- TOPUZ, Hıfzı (2003), *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ÜNVER, İsmail (2003), “Leyla Hanım” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 27, s. 157, Türkiye Diyanet Vakfı.
- Yüksel, Süheyla (2014), “Nüktedan Bir Ara Nesil Şairi: Ali Ulvi”, *Açılan Pencere İnci Enginün Armağanı*, s. 541-566, Ankara: Dergâh Yay.

DİZİN

A

- A(ε) N**, 151
A(ε) Y, 68, 144, 148
A(ε) Zühtü, 68, 138
Abdullah Enver, 19, 39, 62, 124, 125
Abdülaziz, 8
Abdülhak Hamit, 1, 2, 5, 6, 7, 68, 70
Abdülhâkim Hikmet, 19, 39, 62, 116, 126, 261
Abdülhalim Memduh, 3, 6, 31, 39, 62, 159, 166, 265
Abdülhamid ve Genç Türk Bir Harem Ağası, 39
Abdülkerim Sabit, 19, 39, 62, 126, 262
Adnan Adıvar, 11
Afife Anjelik, 6
Agâh Efendi, 25, 26, 40, 62, 132, 137, 153
Ahali, 14, 97
Ahmet Cevdet, 10, 11, 13
Ahmet Faik, 40, 62, 135, 137, 153
Ahmet Fevzi, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 37, 38, 40, 63, 99, 110, 117, 126, 133, 135, 136, 137, 153, 157, 207, 215, 261
Ahmet Hamit Yalman, 11
Ahmet Mithat Efendi, 3, 10, 12, 13, 40, 45, 89, 175
Ahmet Rasim, 11, 12, 23, 24, 25, 26, 31, 37, 40, 41, 64, 71, 94, 100, 104, 111, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 133, 135, 137, 144, 148, 152, 153, 154, 156, 160, 165, 166, 241
Ahmet Rıfki, 25, 26, 41, 66, 77, 133, 138, 154
Ala-yı İtidal Matbaası, 21
Âlem, 59, 126, 239
Alfred de Musset, 47, 67, 76, 126, 128, 215
Ali Kemal, 7, 12, 19, 20, 39, 41, 42, 67, 69, 117, 120, 126, 262, 266
Ali Kemâlî Paşa, 39
Ali Naki (Trabzon Mekteb-i Rüştîyesi Müdürü), 42, 67, 133, 138, 154
Ali Râgıb Bey, 39
Ali Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade), 42, 43, 67, 68, 117
Ali Vasfî Efendi (Şeyh), 37, 42, 67, 117, 126, 262

- Alphonse de Lamartine**, 47, 51, 69, 76, 93, 96, 98, 116, 118, 123, 132
Anadolu, 14, 56
Ara Nesil, 1, 2, 4, 6, 7, 8, 265, 266, 268
Araba Sevdası, 2, 3, 4
Arif Cemal, 11
Arnavutluk, 14
Asarım, 51
Aşk-ı Memnu, 3, 60
Aşkî-i Meleki, 31, 43, 64, 68, 120, 160, 166
Ata Bey, 11
Atala, 6
Ateşdil, 19, 43, 68, 69, 127, 132, 262
Avrupa'da Ne Gördüm, 59

B

- Barbaros Hayrettin Paşa*, 49
Barika, 43, 88, 175
Basiretü'l-Şark, 14
Beberuhi, 14
Bedayî, 43
Bedriye, 39
Behzat, 19, 43, 68, 117, 127, 262
Berk, xii, xiii, 17, 18, 19, 20, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 84, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 107, 108, 109, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 193, 194, 196, 197, 205, 206, 212, 213, 236, 237, 239, 240, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 264
Berkî, 19, 37, 42, 67, 69, 117, 126, 262
Besim (Trabzon Rüsumat Baş Kâtibi), 43, 69, 114, 117, 127
Beşir Fuad, 3, 7, 267
Beyânü'l-hak, 47
Bir Bulgar, 43, 70, 170
Bir Hâkim, 43, 70, 144
Bir Müteverrimenin Hissiyatı, 49
Bir Riyâzi, 43, 70, 144, 148
Birinci Meşrutiyet Dönemi, 1, 2, 3, 5, 8, 261, 264
Bosna Vilayeti Salnamesi, 45
Boşboğaz, 41
Bu da Bulunsun, 51
Bulunsun, 51

Burhan, 7, 39
Bursalı Sıdkızade Ahmet Sıtkı Efendi, 46
Büyük Çocuklar, 51

C

Cebidelik, 41
Cemil (Said Beyzade), 43, 57, 70, 109, 126
Cenap Şahabettin, 30, 31, 36, 38, 43, 44, 70, 160, 166, 268
Cep Lugati, 40
Ceride-i Havadis, 44, 51
Cerîdetü'l-Hakayık, 52
Cezebât, 43
Cezmi, 2, 55
Chateaubriand, 6, 20, 43, 64, 70, 71, 121, 124, 126, 262
Cumhuriyet, 13, 265, 266
Curcuna, 14
Cümel-i hikemiye-i ecnebiye, 47
Cüret, 14
Cüzdân, 44

Ç

Çanta, 59
Çemberzade Naik, 41

D

Deli Rıfki, 41
Deli Şair, 25, 26, 27, 44, 71, 93, 136, 138, 144, 152, 154, 157, 242, 243
Delil, 44, 71, 97, 132
Derviş Ruhullah, 41
Devlet, 45, 47, 91, 108, 172, 173
Devr-i Cedid, 47
Divan-ı Eşar, 40
Diyojen, 44
Doğru Söz, 14
Dolap, 14

E

E(İ) Bedri, 73, 133, 139, 154
E(İ) Raşit, 73, 139, 154, 157
E(İ) Z(j), 73
E(İ) Zehid, 73, 158, 163
(Ebulgarip) Vicdani, 120
Ebunnefi Vasıf, 25, 26, 27, 207
Ebusseyit Mehmet Tevfik, 52
Ebuzziya Tevfik, 34, 38, 44, 72, 174, 263
Ecel-i Kaza, 36, 72, 174
Edebiyat-ı Osmaniye, 58, 219
Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası, 53
Edgar Vitager, 10

Edirneli Bir Mektepli, 45, 72, 135, 138, 145, 148, 152

Elhan, 7, 58
Emel, 14
Enini, 14
Enis Tahsin Til, 11, 13
Envar-ı Zekâ, 41, 47, 53, 73
Eş'âr-ı Hayret, 48
Eş'âr-ı Garâmı, 39
Eşeğin Eşeği, 41
Eşref Paşa, 19, 46, 73, 117, 127, 256, 262
Evrakir Gazetesi, 90, 170
Eylül, 3, 9, 29, 191
Eyüp Sabri Efendi (Divan-ı Muhasebat Tahribat Kısım Mülazımlarından Mekteb-i Hukuk Talebesinden), 44, 46, 71, 133, 139, 154
Ezan, 14

F

Faik Hilmi, 29, 31, 32, 46, 74, 107, 158, 159, 160, 162, 163, 165, 166, 168, 263
Fatma Aliye Hanım, 3
Fatma Hanım (Edib-i Fazıla Üsküdarlı), 46, 72, 74, 133, 139, 154
Fatma Nerime Hanım, 19, 46, 69, 74, 127, 132, 258, 262
Fazlı Necip, 3, 46, 75, 133, 139, 154
Felatun Bey ve Rakım Efendi, 3
Fen ve Edep, 52
Fenelon, 2, 76
Ferruh Bey (İbnü'r-reşat), 19, 46, 80, 128, 262
Feryat, 14
Fevaid, 47, 50
Fevzi, 37, 40, 47, 63, 75, 99, 115, 117, 122, 125, 126, 139, 145, 148, 154, 238, 239
Fevzi (Muallim), 19, 31, 75, 99, 133, 154, 160, 167, 262
Feyz-âbâd, 42
Feyzi-i Hindî, 54, 94

G

Galatat, 57
Gayret, 52, 58
Gel Keyfîm Gel, 51
Gelişigüzel, 51
Gencine-i Hayal, 14
Genç Osmanlılar Cemiyeti, 8, 60
Gide, Andre, 75, 117, 122, 125
Girit, 14, 56, 89, 172, 175
Gülşen, 41, 52
Güneş, 41, 65, 137

H

H(ح), 79
H(ح) D, 48, 168, 173
H(ح) H(ح) (Doktor), 49, 72, 79, 119, 121, 123
H(ح) Kemal, 49
H(ح) Kemal, 79, 121, 122, 123
Hacı Halil Agazade Ali Meleki, 47
Hacı Hüseyin Ağa, 48
Hacı Rıza Kallayı (Müdür-i Debistan-ı İraniyan), 31, 47, 75, 99, 161, 167
Hacı Tevfik, 37
Hacı Yahya Rıfkı Paşa, 53
Hadika, 44, 86, 89, 91, 169, 172, 225, 232, 257
Hak, 14, 128
Hakayıku'l Vekayi, 44
Haki, 19, 37, 47, 50, 55, 75, 94, 107, 128, 262
Hakikat Havatir, 14
Halide Edip, 12, 13
Halil Edip, 19, 28, 29, 30, 31, 47, 48, 67, 69, 75, 76, 79, 92, 93, 117, 123, 124, 128, 132, 161, 163, 165, 167, 168, 218, 262, 266
Halit Ziya Uşaklıgil, 3, 36, 37, 59, 60, 76, 114, 119, 123, 124, 268
Hamit Vehbi, 11
Hamiyet, 47
Haneberduş, 38, 41, 66, 77, 133, 138, 154
Harabat, 60
Haraşo, 59
Hasan Hamza, 31, 47, 77, 80, 161, 167
Hasan Hüsnü, 25, 26, 47, 77, 133, 135, 139, 154, 213
Hasan Sezai, 48, 77, 136, 145, 148
Hasan Vasfi, 20, 48, 77, 117, 128, 262
Hatıra-i Ahd-i Şebab, 49
Haver, 59
Hayal, 14, 44, 69, 127
Hayret Efendi, 19, 48, 77, 117, 128, 262
Hayrettin, 28, 29, 30, 77, 180
Hayrettin Nedim (Leskovikli), 48, 77, 158, 162, 163
Hayri (Harputlu), 19, 48, 77, 118, 128, 262, 266
Hazine-i Fünun, 41, 52
Heyet-i Tahririye, 20, 24, 30, 75, 78, 94, 97, 110, 114, 120, 121, 136, 139, 157, 159, 193, 205, 206, 207, 208, 215, 260
Hicranî (Ebulhazın Talebeden), 49, 72, 78, 111, 131
Hilal, 14, 70, 160, 166
Hindistan Seyahatnamesi, 59
Hizmet, 39, 53

Homeros, 23, 27, 78, 104, 135, 139, 181, 183, 184, 185, 187, 188
Hommer, 11
Hoşenk, 47
Hüdavendigâr, 51, 87, 108, 169, 225, 264
Hürriyet, 14, 55, 60
Hüseyin Cahit Yalçın, 10, 11, 12, 13, 37
Hüseyin Kamil (Tepedelenizade), 31, 49, 79, 161, 167
Hüseyin Rahmi, 3, 12, 13, 41

I

I.Dünya Savaşı, 12
II. Abdülhamit, 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 54, 261, 266
Islah, 14, 233
Islahat, 14, 233
Islahat-ı Osmaniye Tarihi, 59

İ

İbnü'l-İsmail, 31, 49, 79, 161, 167
İbnü's-süeda Safvet'in İmam Gazali, 27
İbnürreşat Ali Ferruh, 6
İbret, 44, 55, 79, 91, 161, 167, 169, 173, 176, 232, 251, 257
İcmal-i İlmî Nahiv, 53
İçtihat, 14
İkdam, 1, 10, 11, 13, 41
İlyada, 181, 185, 187, 188
İmdadi'l-midad, 40
İncili Çavuş, 14
İntibah, 2, 3, 14, 55, 108, 121
İntikam, 14, 77, 158, 163
İskender Dibak, 49, 92, 135, 136, 140, 155, 157, 257
İsmail Rahmi Paşa, 49
İsmail Safa, 3
İstikbal, 14, 194
İstirdat-ı Zaman, 14
İttihat, 13, 14
İttihat-i Osmani, 14

J

Jandarma Dairesi Reisi Ferik İsmail Hakkı Paşa, 51
Jean Jacques Rousseau, 20, 47, 76, 79, 82, 92, 124, 162, 165, 166, 262

K

Kamus, 40
Kâni, 49, 93, 133, 140, 155
Kanuni Esasi, 9, 10, 14

Karabibik, 4
Kayazade Reşat Paşa, 46
Kâzım, 49, 93, 132, 140, 151
Keçecizade İzzet Molla, 50
Kenan Akyüz, 5, 30, 38
Kerbela, 47
Kevkebü'l-ilm, xii, xiii, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
36, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48,
49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60,
61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72,
73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 84, 85, 92, 93,
94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112,
113, 114, 115, 116, 132, 133, 134, 135,
136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143,
144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151,
152, 153, 154, 155, 156, 157, 184, 187,
188, 189, 192, 197, 198, 199, 201, 204,
207, 208, 213, 215, 224, 226, 228, 241,
242, 243, 244, 257, 260, 261, 262, 263, 264
Kevkebü'l-ulum, 22
Kıbrıs, 14
Konya Valisi Hacı Hasan Bey, 39
Kurai, 49, 93, 158
Küçük Şeyler, 3
Külliyât-ı İslâmiyye, 43
Kürdistan, 14

L

La Turquie, 94, 170, 230
Laklakıyyat-ı Edebiyye, 47
Lek Dokakin, 57
Lemî, 20, 47, 50, 55, 75, 94, 107, 129, 262
Leskovikli Hayrettin Nedim, 30, 38
Levâmî, 43
Levant Herald, 10, 172, 180
Leyla Hanım, 27, 50, 94, 268
Lisan-ı Kitabet, 54
Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı
Mülâhazatı Şamildir, 2

M

M., 100, 120, 132
M. Asım, 51, 94, 132, 140, 151, 153, 155, 156
M. Mehmet, 54, 94, 140, 155
M. Veysi, 54, 100, 118, 124
M. Zac, 54, 100
Ma'şuka yahut Muhafaza-i Aşk, 49
Maarif, 41, 52, 88, 169, 230
Madam Sevigne, 64, 94, 118, 124
Mahmut Babacan, 4
Mahmut Kemalettin, 20, 50, 51, 95, 118,
129, 262

Mahsen-i Fünun, 35, 255
Mai ve Siyah, 60
Makbule Leman Hanım, 3
Malumat, 7, 41
Mansur, 51, 58, 67, 95, 110, 140, 147, 151,
189
Mârifet, 52
Matbuat Hatıralarım, 59
Mazhar, 51, 95, 122
Mazlum, 14, 39
Mebadî-i Hikmet-i Ahlak, 47
Mecmua-ı Ebüzziya, 45
Mecmua-i Muallim, 51
Mecnun, 51, 95, 133, 140, 152
Mehmet Ali Beyefendi (Hayrullah Paşazade), 51, 78, 95, 134, 140, 155
(Mehmet) Ali Ulvi, 20, 25, 26, 51, 67, 69, 94,
95, 96, 118, 120, 123, 129, 132, 134, 140,
151, 152, 153, 155, 157, 242, 244, 260,
262, 268
Mehmet Atıf, 26, 38, 51, 89, 97, 145, 149, 175
Mehmet Celal, 3, 31, 51, 52, 97, 162, 167
Mehmet Fikri, 29, 31, 52, 97, 159, 163, 165
Mehmet Kaplan, 2, 5
Mehmet Naci, 52, 97, 125
Mehmet Necib, 69, 131, 256
Mehmet Necip (Midillili), 52, 97, 99, 120,
121
Mehmet Rauf, 3
Mehmet Refet, 8
Mehmet Remzi, 17, 18, 20, 52, 75, 94, 98,
100, 107, 111, 115, 116, 123, 124, 125,
129, 132, 141, 157, 236, 260, 262
Mehmet Sait Efendi, 51
Mehmet Şükrü, 52, 92, 98, 145, 149
Mehmet Tahir (Menemenizade), 3, 6, 7, 8,
19, 20, 58, 69, 99, 111, 116, 119, 120, 131,
262, 268
Mehmet Tevfik, 52, 98, 118
Mehmet Ziver, 3, 8, 53, 99, 120, 122, 196, 197
Mekteb-i Erkan-ı Harbiye, 55
Mekteb-i Sanayi Matbaası, 21, 23
Mektep, 21, 23, 45, 47, 51, 52, 63, 67, 71, 99,
107, 139, 141, 154, 155, 200, 203
Mektubat-ı Sırrı Paşa, 57
Mektup, 19, 24, 41, 65, 71, 76, 79, 81, 82, 83,
85, 90, 92, 93, 94, 95, 98, 100, 101, 104,
107, 110, 114, 115, 118, 119, 122, 124,
125, 126, 133, 135, 137, 138, 140, 141,
142, 143, 152, 154, 157, 160, 161, 162,
165, 166, 168, 172, 173, 236, 238, 239,
241, 242, 243, 244
Mesîre-i etfal, 47

Meşrutiyet, xii, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 14, 59, 266
Meşveret, 14
Metali, 43
Metres, 3
Meziyyet-i İslamiye, 53
Mihran Efendi, 10, 11, 12
Minhacü'l Mirac, 56
Mir'ât-ı vukuat-ı Harbiye, 59
Mirabeau, 24, 27, 106, 135, 189, 190, 191
Mirsad, 51
Misbah'üs-Salah-Veladet-i Peygamberi, 47
Mizan, 14, 39
Monitör Ottoman, 14
Moralzade Hamit Efendi, 50
Muallim Fevzi, 37, 99, 117, 126, 137
Muallim Naci, 2, 5, 7, 8, 12, 36, 37, 42, 54, 58, 99, 107, 108, 114, 193, 224, 246
Muharebelerimiz, 49
Muharrerat-ı Şeyh Vasfî, 43
Muhbir, 14
Muhit, 39
Muhsin Bey, 3
Muktebes, 39, 52
Musavver, 47, 52, 59
Mustafa Cemil, 20, 53, 99, 130, 262
Mustafa Reşit, 3, 53, 69, 73, 99, 119, 131, 266
Muvakkaten, 14
Muvazene, 14
Münşeat-ı Şeyh Vasfî, 43
Müntehabat-ı Farisiye, 40
Müstecabizade İsmet, 3

N

Naci (Alaybeyzade), 20, 41, 54, 67, 100, 118, 124, 130, 237, 262, 266
Naci (Muallim), 20, 31, 53, 54, 100, 101, 118, 120, 121, 122, 125, 126, 130, 134, 141, 155, 162, 167, 168, 262
Nadiri Fevzi (Muallim), 55, 101, 122, 125
Nalan, 39
Namık Kemal, 2, 3, 6, 35, 36, 38, 45, 46, 55, 60, 101, 170, 176, 258, 263
Nasihât, 14, 65, 84, 97, 115, 125, 129, 138, 143, 152, 153
Nazım, 55, 134
Nazım (Nabizade), 2, 3, 4, 20, 37, 54, 55, 100, 101, 102, 118, 123, 125, 126, 130, 141, 155, 262
Necat Birinci, 8
Necip Asım, 12, 13

Necip Nadir, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 37, 55, 102, 134, 135, 136, 137, 141, 144, 145, 149, 152, 155, 187, 192, 207, 241, 243
Necmü's-Saadet, 51
Nedim (Üsküdarlı), 55, 106, 114, 134, 141, 155
Nefi, 49, 60, 66, 72, 79, 114, 122, 134, 135, 136, 137, 143, 151, 152, 153, 156, 157, 211, 212
Neşide, 54
Nevsal-i Askeri, 59
Nevezat, 20, 47, 50, 55, 75, 107, 130, 262
Nigar Hanım, 3, 12
Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye, 45
Numune-i Şecaat, 49
Nurullah Çetin, 4, 37
Nümune-i Adalet, 57

O

Odysseia, 181, 185, 187, 188
Osman Cemi, 55, 107, 134, 141, 155
Osman Nuri (Midilli Mekteb-i Rüştiyesi Muallimi Edibi), 56, 107, 134, 141, 155
Osmanlı, 1, 8, 9, 10, 14, 34, 45, 194, 201, 211, 267
Osmanlı Coğrafyası, 58

P

Papadopulos, 10
Pascal, 74, 80, 107, 163, 164, 166
Peyam, 12, 41
Peyam-ı Sabah, 12, 41
Pinti, 14
Prashos, 98, 107, 119, 130
Prizren, 57
Prudhomme, 101, 107, 121, 130
Prusya'da Askerlik ÂLemî, 59

R

Ra'dî, 20, 56, 108, 119, 130, 262
Rafuel Tırışkan, 30
Ragıp, 56, 107, 142, 147, 150, 152
Razi, 27, 56, 107, 115, 135, 147, 150
Recaizade Mahmut Ekrem, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 31, 42, 50, 56, 94, 162, 167
Recep Vahyi, 3, 56, 108, 114, 121, 131
Resimli Gazete, 41, 52
Rıfat Bey (Rusumat-ı Emanet-i Celilesi Müfettişlerinden Şair-i Şirin Sühan), 56, 108, 134, 142, 156
Rıfki Baba, 41
Riyâhin, 43

Rubaiyat-ı Hayyam, 40
Ruh, 27, 57, 65, 104, 138, 144, 152
Ruhi (Ateş-zaban Veysi Paşazade), 19, 130, 262
Ruhulkemal, 51
Rumeli, 14, 253
Ruşen Tevfik, 25, 26, 56, 108, 134, 142, 156
Rüyet-i Bari, 57

S

S(س) A(ع)Tevfik, 110
S(ص) Ş., 108, 142, 147, 151, 156
Sa'y, 47
Saadet, 42, 44, 51, 52, 112, 142, 222, 229
Sabah, 1, 10, 11, 12, 40, 41, 52, 65, 144, 148
Sadakat, 14
Sadâ-yı Millet, 14
Sadullah Bey (**Tercüman-ı Divan-ı Hümayun**), 35, 36, 56, 91, 108, 111, 172, 173, 263
Safi (Üsküdarlı), 56, 109, 114, 134, 142, 156
Safvet (İbnü's-süeda), 20, 57, 79, 80, 109, 120, 122, 124, 125, 131, 135, 262
Said Beyizade Cemil, 109
Sait Beyefendi (Şahin Bey Hafidi), 20, 57, 58, 109, 125, 131, 142, 152, 262
Sait Kemal Efendi, 57
Sakallı Rıfkı, 41
Samipaşazade Sezai, 1, 2, 3, 4
Sancak, 14
Sarf-ı Arabi, 53
Sarf-ı Osmanî, 43
Sebat, xii, xiii, 6, 28, 29, 30, 31, 36, 38, 39, 41, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 54, 58, 62, 64, 68, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 92, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 107, 111, 115, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 180, 194, 208, 209, 210, 218, 219, 224, 228, 229, 250, 261, 263, 264
Sefinem, 57
Selamet, 14, 221
Selanikli (ع)Tevfik, 110
Selanikli Tevfik, 59
Selim (Dersaadet Liman Dairesinde), 57, 110, 142
(Selim) Sırrı Paşa, 57, 110, 119, 131
Serair-i Aliüftegân, 54
Serseri, 58, 106, 110, 134, 142
Servet, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 41, 43, 50, 52, 265, 267
Servet-i Fünun, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 39, 41, 43, 50, 59, 60, 261, 265, 267

Sevati, 43
Seyf-i Hakikat, 14
Seyhan, 52
Seyyid Nurettin Şah Nimetullah-ı Veli
Kuddise Sırrıhu, 27, 63
Shakespeare, 101, 130
Sırat-ı Müstakim, 47
Sırrı Fırkan, 57
Sırrı İnsan, 57
Sırrı İstiva, 57
Sırrı Kur'ân, 57
Sırrı Paşa, 20, 57, 110, 262
Sırrı Tenzil, 57
Sıhr-i beyan, 48
Sırac, xii, xiii, 33, 34, 35, 36, 38, 43, 44, 45, 46, 48, 55, 56, 70, 72, 73, 79, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 99, 101, 102, 108, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 210, 211, 225, 230, 231, 232, 233, 236, 250, 253, 254, 255, 257, 258, 260, 261, 263, 264
Sük-ı ukaz, 48
Süleyman Ekmelüddin Dergâhı, 53
Süleyman Salim Bey, 20, 58, 110, 119, 131, 262
Sürüş, 22, 37, 38, 40, 63, 78, 93, 110, 117, 126, 133, 135, 136, 137, 153, 157, 199, 215
Süzügüdaz, 40

Ş

Şafak, 30, 47, 51, 52, 59, 193
Şah Kasım Alanur, 54, 94
Şahî, 20, 58, 110, 119, 131, 262
Şair Evlenmesi, 2
Şark, 14, 53
Şark ve Garp, 14
Şayan, 47
Şefik Mansur Beyefendi (Âlim Fazıl ve riyaziü'l-kâmil saadetli), 58, 110, 147, 151
Şehrayin, 48
Şemsa, 3
Şemsettin Sami, 2, 10
Şemsi, 58, 111, 159
Şeyh Hema, 111, 142
Şeyhi Ahmet Niyazi Efendi, 53
Şık, 3
Şinasi, 2, 44, 245
Şirket-i Mürettibiye, 28, 30
Şöyle Böyle, 43
Şüküfezar, 40
Şule, 57
Şurâ-yı Osmani, 14

Şurâ-yı Ümmet, 14
Şükrü (Dramalı Merhum Hoca), 58, 111,
142, 156

T

Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat, 2
Tabakat ve Âdab-ı Müfesserin, 57
Tahkik-i İdrakat, 53
Taklib-i Elfaz yahut Mebadî-i İştikak, 47
Takma Müstear İsimler Sözlüğü, 37, 266
Tanzimat Dönemi, 2, 59
Tarih-i Edebiyatı Osmaniyeye, 39
Tasvir-i Efkâr, 44, 55, 231
Tasvîr-i Hissiyât, 39
Tasvîr-i Vicdân, 39
Teessîf, 14
Tepedelenli Ali Paşa, 49
Terakki, 13, 14, 44
Terakki Muhadderat, 44
Terane-i Tıflane, 51
Tercüman-ı Ahval, 2
Tercüman-ı Hakikat, 10, 12, 13, 40, 41, 42,
47, 51, 52, 54, 71, 93, 111, 157, 197, 198,
206, 248, 266
Tercüme-i Manzume, 2
Tercüme-i Telemak, 2
Tercümelerim, 51
Terkib ve Terci-i bent, 56
Terkib-i bent, 47
Teşhîr-i Ebatil, 47
Tevfik, 14, 20, 31, 33, 34, 35, 37, 44, 45, 53,
58, 72, 75, 90, 93, 101, 110, 111, 112, 129,
136, 137, 143, 153, 162, 167, 168, 170,
175, 176, 199, 257, 261, 262, 265, 267
Tevfik (Selanikli), 59, 110, 112, 132, 134,
136, 142, 152
Tevfik Efendi (Hacı), 58, 112, 142, 156
Tevhid-i Efkâr, 45
(TOKGÖZ), Ahmet İhsan, 10, 12, 13, 25, 26,
59, 60, 64, 112, 136, 143, 147, 151, 157,
266
Tokmak, 14
Trabzon veya Tahassür, 54
Tuna, 14
Türk, 2, 3, 6, 14, 39, 45, 47, 49, 58, 92, 265,
266, 267, 268
Türk Şiiri Antolojisi, 30, 38, 265

Türkler'e Mev'ize, 39

U

Ulum, 14, 22, 64, 180
Usul-i Farisi, 40
(UŞAKLIGİL) Halit Ziya, 76

Ü

Ülfet, 59
Ümit, 14, 188, 257
Ümran, 59
Üss'ül-Esas, 47

V

V. Murat, 8, 45
Validem, 49
Vasıf (Ebu'n-Nefi), 60, 114, 134, 135, 136,
137, 143, 151, 152, 153, 156, 157
Vatan, 14, 64, 68, 91, 92, 140, 155, 157, 160,
166, 168, 176, 211, 233
Vatan yahut Silistre, 55, 91, 176
Vaveyla, 40
Veled Çelebi [İzbudak], 13
Vicdanî (Ebulgarip), 60, 72, 115, 119, 122,
124, 125
Victor Hugo, 8, 20, 54, 64, 65, 84, 98, 99, 100,
112, 115, 118, 120, 122, 124, 125, 143,
153, 162, 168, 194, 195, 196, 197, 262
Vilayet, 45

Y

Yâd-ı Mazi, 58
Yanku (Bafra, Doktor), 60, 68, 116, 119,
121, 122, 124
Yeni Fikir, 14
Yeni Tasvir-i Efkâr, 45
Yıldırım, 14
Yıldız, 14
Yusuf Kamil Paşa, 2

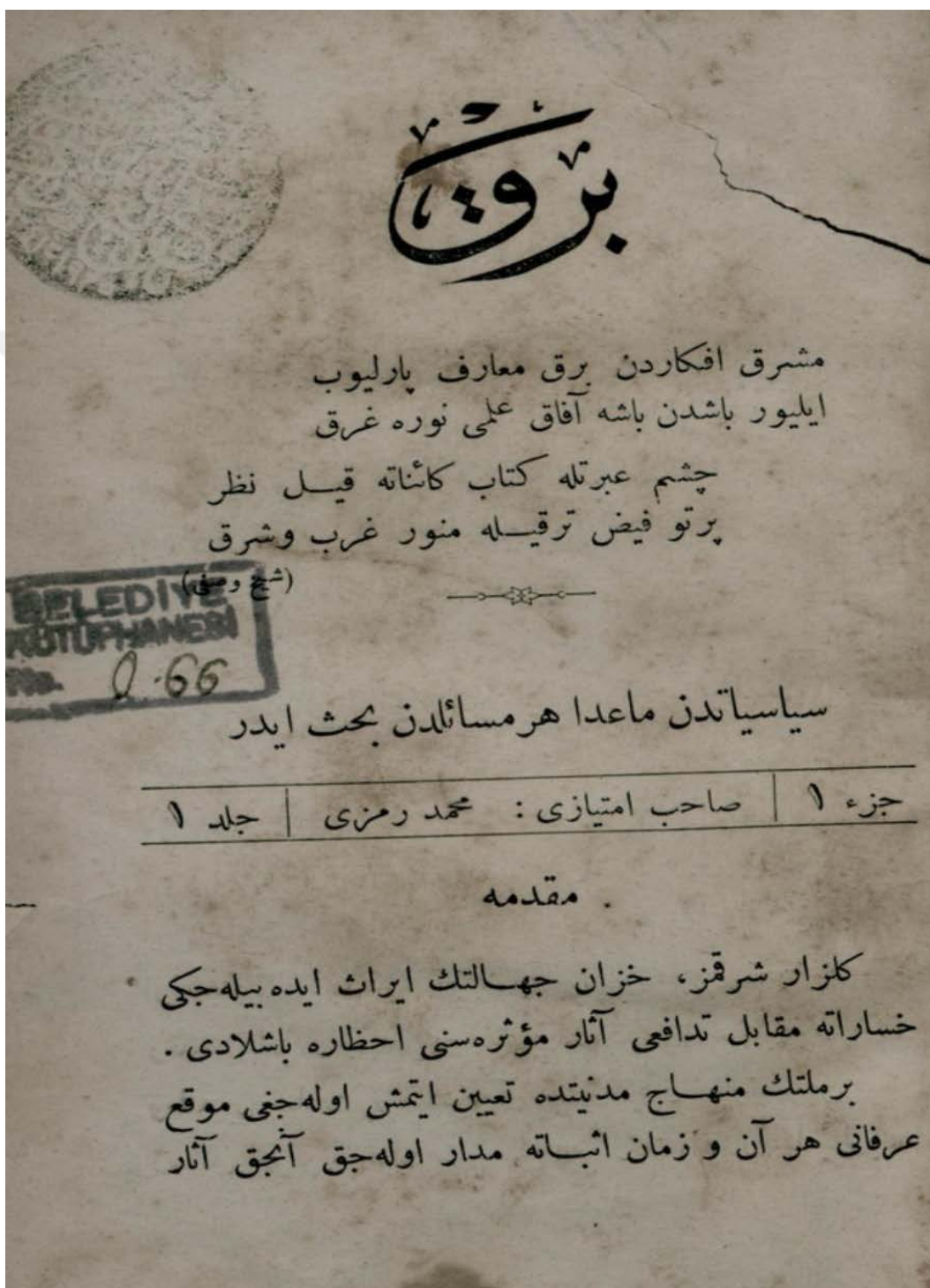
Z

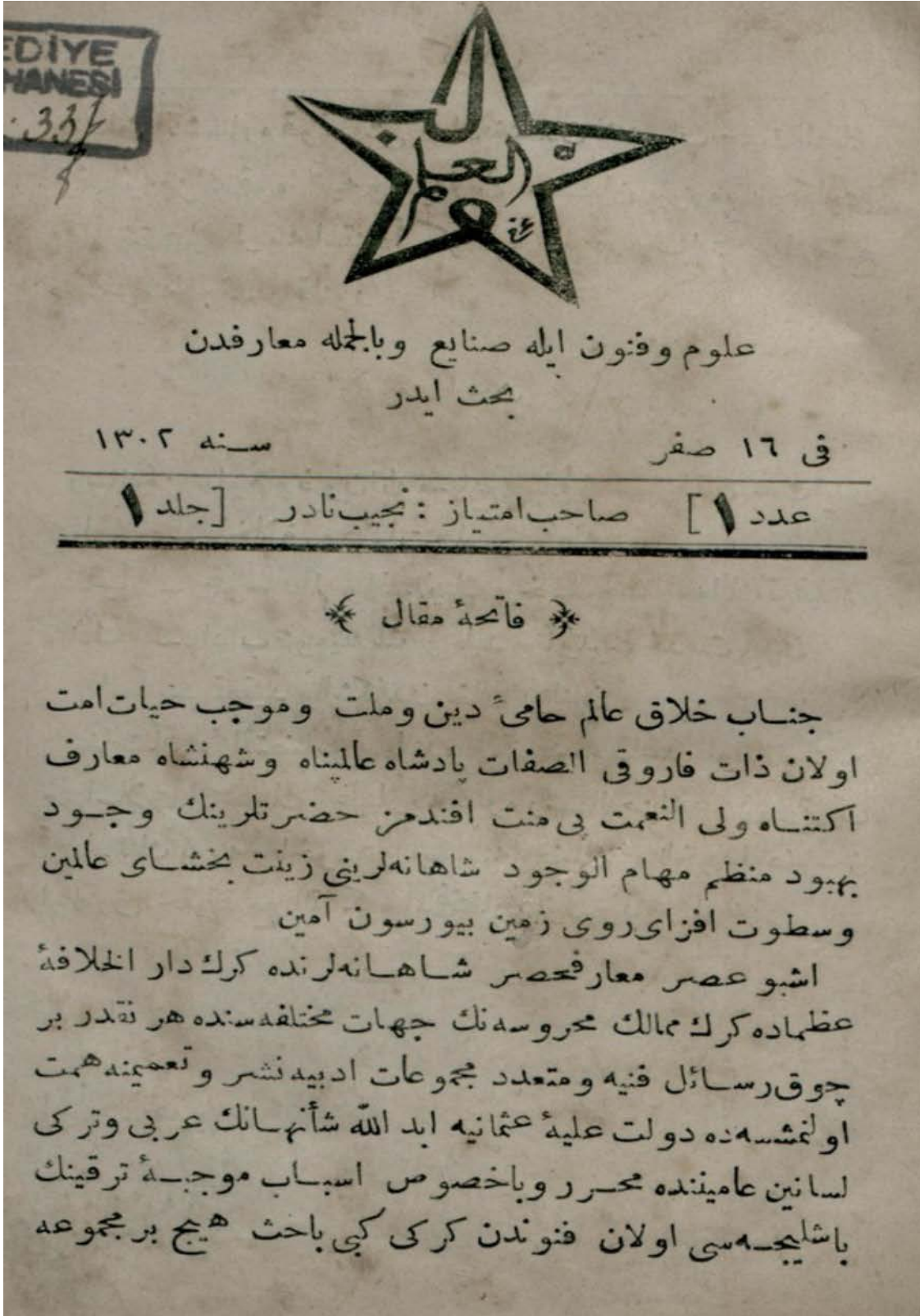
Zehra, 4
Ziya Paşa, 36, 60, 61, 76, 116, 143, 268
Zuhuri, 14

EKLER

Ek 1. Berk Mecmuası

۱۵ مارت ۱۳۰۶

جمعه ابرنی

نومرو ۱

اداره خانه من باب عالی جاده سنده
شفق قرانخانه سنده واقعدر. آلی
آلیق آونه بدلی بر مجیدیه در. اوج
آلیق و یار سنه ک آونه قبول اونجه جفی
کپی طشره آونه لرندن دخی بوسته
اجرنی آئیمه جقدر. نسخه سی ۲
غروشدر.

بیتاب

۱۳۰۶

رساله من روی آبروی اواسطیه نهاد
بنظر نده نسر اولنه جقدر. در سعادتدن
واور و بادن کتاب و غننه جلی کپی سید
رشلر اداره خانه مزجه در عهده او.
نصفه در اداره ک اوج آیده بر ترتیب
آیده جکی آاردن بر وعددی آونه لر مزه
جمانا و بر به جقدر.

اداره سنه مأمور: محمد رامن.
مطبعه سی (س) شرکت مرتبه.
-348-

محرری: خیر الدین، خلیل ادیب
فائق جلی، محمد فکری.
-348-

(نظارت جلیله معارفک رخصتی حائزدر)

آریستیب

آریستیب - که قدیم حکمای یونانیه دندر - بعض
بدخوی و اخلاقسز آدمارله همزم الفت اولدیفندن
احساسی حکیمک بوسلک حرکتی طبیعی موافق حکمت
کورمیه رک نهایت برکون اوداستندن بریسی کندیسیه
بالملاقه دوام ایتمکده اولدیفنی حال و حرکتک نیک نام
وشهرت حکیمانه سیه بستون یاقشیق المدیفنی بیان و بو راه
نارفته دن صرف نظر ایتمک لزومی اتیان ایتمش .

آریستیب ایسه بو اخطارک زردنده حائز قدر و اعتبار
اولدیفنی افهامله برابر « اطبا مریضلردن نیچون احتراز
ایتمز » سؤالیله ده غریب بر صورتده نتیجه افکارینی
در میان ایتمش .

سایه مکارموایه جناب جهانبایده علوم
ومعارفجه مشهود اولان ترقیات زده بر شوق
خدمت بخش ایلیکنندن شورساله نی ترتیب و نشره
قرار و یردک .

مسلمکمز جدیدر. موفقیتیزی جناب حقندن
تمنی ایلرز .

کمال عجز ایله « ثبات » ه باشلیجه یازی یازه جق
اولان کنجلاک مقصدی:

— مطالعه —

مانند شجر ثابت اولور ثابت اولنلر
هرهاتکی ایتمک اهل ایسه ک آنده دوام ایتم
تنبیه جلیله رعایتله شاهد ترقینی در اغوش آیده .
بیلمکدن و عاجزانه اولاد وطنه بر خدمت عرض
ایلمکدن عبارتدر . بناء علیه حسب البشریه وقوع
بوله جق بعض قصور لر مرکز خلوص نیتزه باغشلا .
نه چمنندن امینر .

شوققره نی ایکی سنه اول آتیه ادبی غزته لرندن برنده
اوقومشیدم، مقصدم هر بر افادهدن بر استفاده اولدیفنی
ایچون قول مزبوری عرض و عمیق کندی کنده محاکمه
ایتم، شمعی بوسوزه سفسطه نامنی و برمکدن بشقه هیچ
برجر آنده بولنه مام .

مع مافیه بو ایله خاطره وارد اولان بعض مطالعات
عاجزانه می عرض ایدرسم کوزل بر فکر و ملاحظه
سبب اوله جفمی بیله کنمکن ملاحظات مزبوره نی بلاتردد
ایضاحه جسارت و انظار دقت و اتباهی دعوت ایلمر :

اغراض شخصیهدن منبعث اولان هر درلو
آآاری بو واسطه ناچیر ایله نشر ایلمک خصوصنده
معدورز .

هیئت تحریری

آریستیبک بوقولندن استنتاج اوله میلوورکه سوء
رفاقت، سوء تأثیری موجب اوله ماز .

— 348 —

Ek 4. *Sirac* Gazetesi

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı: Canan KAYA

Uyruğu : TC

Doğum Tarihi ve Yeri: 10.01.1192 SİVAS

EGITIM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	2015

İŞ TECRÜBESİ:

Tarih	Kurum	Görev
2017-2018	CÜ Vakfi Koleji	Öğretmen

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce YÖKDİL ( ) ÜDS ( ) TOEFL ( ) EILTS ( )